

Հայաստանի

ԵՊԵՊԻ

պայծառ

ՀԻՔԵԱՅԷՍԻ

ԳՕՍԹԱՆԹԱՆԻՅԷ

ՄԻԻՀԷՆՏԻՍ ՕՂԼՈՒ ԹԱՊԻԱՆԷՍԻՆՏԷ

- 1851 -

2004

160-56

413

6242

4490-56

ՖԼՍՐԿ, ՊԻՐԻՆՃԻ

ՉԱՐՇԸ ԱՎՏԵԹԻ

ԹՎԱՐԻԹԻ Իսէ վիէնիսն պինն օէքիզ
եիւզ գըրգ ալթը սէնէսի, քեանունի
է վիէլինն խիթամընա տօղրու, պիր ախ
շամ իւղէրի, հէման հէր քէս մէշղու
լիէթինտէն կէնտի խանէսինէ տէօնմէ
վագըթլէրինտէ, Աէնի քէօբրիւնիւն
Քարա քէօյ թարաֆընա, եիրմի պէշ
եաշընտա վարեօք պիր տէլի քանլը կէլ
տի իսէ, սէյիսի տալի հէնուզ հայ
վանը ալմըշ Պէյ օղլու տէն կէլմիշիտի,
( ) Ը վագըթ մէրսում տէլի քանլը ա
ճէպ աթ իլէ չըքորղընը ախէրի կէօ
րիւյօրմու Ֆիքրի իլէ էթրաֆընա կէօզ
կէզտիրտիքտէն սօնղրա, հայվանա պի
նիպ Պէյ օղլունտա Թէքքէնիսն էօնիւ
նէ կէլտի իսէ արգասընա տէօնիւպ
պագտըքտէ սէյիսի զալիպա թապիա

Թընը պիլտիյինտէն տէր ագապ հայ-
վանըն սաղարասընէ էլինի քօսու :

Պու վասֆ իԹտիյիմիզ տէլի քան-
լը , ինճէ քաչլը , քարա պլլլլլլլլ , սու-
րաԹը էսմէր վէ պիրազ ուղու՛նճա ,
անլը էնսիզ , գարա վէ ուֆայք կէօզ-
լիւ , իրի պուրունլու , չիչէք պօզուք
պիր առէմ իաի , սէԹրինին իւզէրին-
տէն բալԹօ — սաքօ կիյինմիշ , բանԹա-
լօն էքէյի քրօա , շէօյլէ քի սուքիէլէր
օլմայրպ վէ հայվանըն իւզէրինտէ պի-
րազ տահա Թօբլանմըշ օլտուղունտան
վէ ուղուն ճիզմէլէրի օլմատրղը իչուն
էքէյիճէ տիզլիք կէօրիւնիւր : Նլտէ
մէրԹէպանի էլճէքլէր , սօլ էլինտէ
տիզկին , սաղ էլինտէ պիր քէհրիպար
Թէսպիհ , Թանլտրղը առէմլէրին պա-
զըսընը , եանի մէրԹէպէսի կէնաին-
տէն աշաղը օլանլէրի , իԹիպարընա
խէլայ կէլմէսին միւլհազասը իլէ կէօր-
մէզլիքտէն կէլէրէք , վէ պազըլէրինէ
զարուրի սէլամ վիրէրէք , վէ քիմինէ
տախի վիրտիյի սէլամը հիմայէԹ առտ
իտէրէք Տէօրտ եօլ ազընը պիրազ
կէչտիքտէն սօնըրօ հայվանտէն էնիպ
պիր մօտիսԹա տիւքքէանընա կիրտի :
Թէզկէահ սաշընասա տուրան մօ-

տիսթայա սէլամ վէրիս վէ խաթրընը
սիւալ իթտիքտէն սօնդրա ,

— Վնլի աթլաս քօրտէլա պուլու-
նիւրմու — տէյու սօրտու :

— Վվվէթ նէ՞ րէնկ իսթէրսինիզ —
տիսէրէք մօտիսթա էֆրէնճ թէլաֆ-
ֆիւղիւ իլէ ճէվապ վէրտի իսէ տէ ,
մէրսում աէլի քանլու սիւալինէ քար-
չըլքք վիւմէտէն վաղ կէլիս ,

— Վալիսպա պէնտէնիզի թանրմա-
յօրսունուզ , լաքին պիր քաչ տէֆա
պուրայա կէլտիմ — տէտի :

— Վսայրը թանրմամ , հէր նէ իսէ ,
քօրտէլա նէ՞ րէնկ օլաճաք — տէյու
մօտիսթա թէքրարէն սիւալ էթտի :

— Վճաիսպ , պէնտէնիզի թանրմա-
լըսընըզ էֆէնտիմ , շունքի պուրանըն
պաշլըճա միւշթէրիլէրին պիրիսինի
կէնտիմի պէլէմիշ իտիմ , ֆազաթ
քուլունուզու խաթրընըդտան իս-
րաճ իթմէնիզէ , տէրէ ճէի քէմալ մահ-
սուն վէ միւքէտտէր օլտում :

Վօտիսթա էֆրէնճ օլմասը իլէ տէ-
լի քանլընըն սէօլէտիքլէրինի պիր էյի-
ճէ անլայամատը իսէտէ , կէնտի սիւ-
ալինին ճէվապը օմատըղընը տաիսի է-
բէյիճէ ֆէհմ իտէրէք ,

— Քօրտէլա նէ՞ բէնք օլաճաք — տէ-
յու թէքբարէն սիւալ իժտի :

Տէլի քանիլը ելինէ կէնտի Ֆիքրին,
տէ ճէվէլան իտէնի անլաթմաք սէվ-
տասը իլէ վէ տիւք.բէան տախի թէն-
հաճա օլտուղունտան ,

— ()_ Ենաղարընըղըն թաթլըլըղը
պէնտէնիղի գապիլ քիմ բէրէնտէ տէն
աթմըշ օլտուն — տէտի իսէ , մօտիս-
թա սու տէֆա անլատը գըյաս իտէ-
րէք ,

— Վլէթ , թաթլը բէմպէ տէ վար
վէ բէք կիւղէլ մինէ մալիսի տէ սու-
լունուր — , տէտի :

— Խայրը հանըմըմ , թաթլը բէմ-
պէ տիմէք իսթէմէմ , իլա նաղարընը-
ղըն թաթլըլըղը բէրէնտէ տէն աթտը
տիմէքտէն միւրատըմ , պաքըշընըղըն
թաթլըլըղը պէնտէնիղի ալտաթար աի-
մէքտիր էֆէնտիմ — տէյու տէլի քան-
լը մա՛նասընը վիրմէ տէ ,

— Խայրը , տահա քօրտէլայը կէօս-
թէրմէտիմ , հէմ բաղարլըք էթմէ-
տիք քի սիղի ալտաթմըշ օլայըմ — տէ-
տի մօտիսթա :

— Բարա տալասը տէյիլ , ա՛ սուլ
թանըմ . իլա սուրայա կէլմէ մին սէ-

պէսպի, սիղինն կիււլ ճէ մալիննիղի կէօր-
մէ իլէ միւշէրրէֆ օլմաք տրք, սիղ-
տէ անլատրնրղ գրյասս իտէրիմ :

— Տահա նէ բէնք քօրտէլա իսթէ-
տիյիննիղի անլամատրմ, ուշաղա սէօյ-
լէյին, թիւրքճէի պէնտէն էյի պիլիբր,
պէլքի օ անլար — տիյէրէք մօտիսթա
ուշաղը շաղըրըպ, կէնտիսի եիննէ մէշ-
ղուլիլէթիննէ սլաքտը :

(Օ) Լ վագըթ մէրսու մ տէլի քանլը
ուշաղա, — Վրատրղըմ պուրատա եօ-
ղու մուշ — տիյէրէք տիւքքէանտան
տրշարը չըքտը : Վարինն շէօյլէ մէմուլ
իտէրիտի քի, պիր իքի տէֆա տահա
կէլսէ, էլպէթտէ մօտիսթայը կէնտի-
նէ ճէլպ իտէր տէյու :

Վէրսու մ պաղը մօտիսթալէրին
վասֆընը իշիթմիշ օլտուղունտէն,
պու ճէսարէթի իթտի իսէտէ, հէր
շէյինն իլմի վար ֆէհվասընճէ տահա
ճահիլ օլտուղունտէն հէրնէ գատար
պէտ մուամէլէ կէօրտիւ իսէտէ կէն-
տունէ ճէսարէթսիղլիք կէթիլմէտի,
եախուտ ֆէրգինտէ օլամատը, լա-
քին տահա զիյատէ ֆէրգիննէ վարա-
մատը գրյասս օլունուր : Հէր նէ հալ
իսէ, թէքրարէն հայվանա պինիպ

կիթմէտէ , խանէսինէ եէրիշիպ իչէրի
կիրէճէք իքէն՝ էօթէտէն պէրու սաիր
պիր տիլպէր տէլի քանլընըն կէլտիյինի
կէօրտիւ իսէ պիրազ էյլէնիպ ,

— Կաշ Լըլա՛ն Զակօբ աղա , պէօլ
լէ թէշրիֆինիզ նէրէյէ — տէյու եէ-
նի կէլէն տէլի քանլըյա սիւալ իթ-
տիրտէ օլ տախի խօշ էթվար իլէ ,

— Լխշամը շէրիֆլէր խայր օլտուն
էֆէնտիմ , շուրաճըքտէ պիր տօսթա
կիտէյօրում — տէյու ճէվապ վիրտի :

— Կիւգթաղի պիր մէշղուլիէթի-
նիզ մի վար :

— Խայրը , բէք իգթիղալը տէյիլ ի-
սէտէ կէօրսէմ էյի օլուր :

— Կօյլէ իսէ պույուրուն , պիր
չուպուք իչին , պատէհու կիտիպ օլ
քիմսէյի կէօրիւրսիւնիւզ :

— Կօյլէ ամմա , շիմտի իհմալ ի-
տէրիսէմ , պէլքի սօնղրա հիչ կէօրէ-
մէմ , չունքի թաամտէն հէնուզ քալք-
տըղը վագըթլէր տիր . վէ էքսէրի թա-
ամտէն սօնղրա չօք էյլէնմէզ տըշարը
չըքար :

— Կօյլէ իսէ պարի ախշամա պիր
գարար վիրէլիմ :

— Իէք կիւզէլ , նասըլ քի իսթէր-
տէնիզ :

— Միքայէլ աղայա, վէ թօմաս աւ
ղայա խապէր իտէրիզ կէլիբլէր, սիղ-
տէ պույուբուբսուհուզ, պիղիմ հօ-
ճա Ռառնիկ տէ կէլիբ տահա պիբ իբի
քիշի էլպէթ կէլիբլէր էբէյի օլուբ
էյլէնիբիզ: () թուզ պիբ եախօտ բը-
րէֆէրանա օյնարբզ, վէ հօճա Ռառ-
նիկի տէ օրթալարբզ, պիբազ բարասը-
նը ալբր իսէք խըրսլանըր, էօյլէ աէ-
յիլմի:

— Այվիլէթ, ֆագաթ անտէն զիյա-
տէ Անտոն աղա վէրիբ իսէ բէք խըր-
սա չքայօր, պիբ քաչ տէֆա օյու-
հուհու սէյր իթտիմ, անըն իթտիյին-
տէն պանա հիճապ կէլտի:

— Ատամ, օնլար պօշ շէյլէր, կէր-
շի պիբազ Անտոն աղա թիզ մէշրէպլի
իսէտէ խօշ կէօրմէլի նէ չարէ:

— Ֆիլ վագը պանա բաճի քէյֆի-
էթ տէյիլ, ֆագաթ դաղանմաք ար-
զուսինտէ օլտուղուհտան, զայպ իթ-
տիյի զէման, պէօյիւք, քիւչիւք, խա-
թըր կէօնիւլ պաքմայօր, հէմ հագգ-
սըզ եէրէ:

— Աօղուհտու, բէք օլքատար ա-
շըրը տէյիլ:

— Ասարլ էֆէնտիմ, զալիսպա տըգ-

գաթ իթմէյօրսու նուզ , զիրա իթտիյի շէյլէր բէք մինասիպէթսիզ տիր : ( ) Ը պիր ախշամ իւզէրինտէ օյնատըղըմըզ սօֆրայէ պիր թէբմէ վուրտու իսէ , գանտիլ եու վարլանըպ , զավալը Միքայէլ աղանըն իւզէրի պիւսպիւթիւն եաղ օլտու , վէ սէպէպ նէ՞ օլույօր տէյու սիւալ իտէրսէնիզ , կէօյա Միքայէլ աղա եանընտաքի օյու նճույա նասիաթ իթմիշքի օն տէօրտիւ պօղմա տէյու , պու նլարրն թօբու խիւլաֆ , շիւն՝ պու քէյֆիէթ վագը օլտու իսէ պէնտէնիզ Միքայէլ աղա իւլէ պիր խուսուս իշին սէօհպէթ իտէյօրուտում :

– Ավիլէթ էօյլէ պիր շէյ իշիթտիմ :

– Ավֆ էտին հէր նէ գատար Անտոն աղայա շօքլար իթիպար իտէյօր իսէտէ մէճլիսէ կիրէճէք ատէմ տէյիլ :

– Աէ ֆայիտէ , նուֆուսլու վէ իթիպարը պիր քիմսէ , բէք տէ թէրպիյէսիզ օլտա , նասըն բաղպէթինէ շայէսթէ օլապիլիր մի . թարաֆ իթմէք իշին տէյիլ , պիլիրսինիզքի պանա կէօրէ պիր շէյ եօք :

– Պիրազ վար իսէտէ , պէն եալը

ներգ Անտոնն աղանձն հագգընտա սէօյ-
լէյօրում :

— Պիլիբրիմ, օ պիլիինին հագգըն-
տա օլսա սայիր տիւրլիւ սէօյլէ-
շիրիաիմ, խօշ բէտէրի տախի իթի-
պար օլունմազ քիմսէ տէյիլ, չունքի
միլլէթիմիդտէ բէք միւթէպէր պիր
զաթ արր :

— Պունու պէօյլէճէ գապուլ իթ-
մէլի էօյլէ մի :

— Աֆէնաիմ սիզտէ բէք Ավրօբա
թէրպիլէսինէ իթխպար իտէրսինիզ :

— Շիմաի սիզին իլէ ուղուն միւ-
ղաքէրէյէ կիրէճէք վագթըմ էօք, պիր
ախէր կիւն սէօյլէշիրիզ, չունքի կէօ-
րէճէյիմ ատէմ պէլքի տըշարը չքքար
վէ սիզինտէ թաամ վագթինիզ տիր :

— Բէք կիւղէլ, ֆագաթ դարա-
րըմըղ իւղէրէ սօնղրա պէքլէրիմ :

— Ղահա իտէրիմ կէլմէյէ — տիլէ-
րէք Յակոբ աղա այրըտը, վէ օլ պիր
տէլի քանլը տախի խանէսինտէն իշէրի
կիրմէտէ, քարշուսրնէ տէրագապ պիր
խըզմէթքէար չքքըպ բալթօ — սաքօ-
սունու չքարըր իբէն, բէտէրի կէլ-
աֆ միտէյու սիւալ իթտի :

— Ավլէթ էֆէնաիմ կէլէլի էբէ-

յի օլույօր, վէ հաթթա թաամա պի-
րաղ պէքլէտի վէ պու ախշամ Անտոն
աղատան խապէր կէլտի աղա օրայա
կիտէճէք :

— Այլէ իսէ կէճ քալմըշըղ — տի-
յէրէք տէլիքանլը նէրտիպանտէն չը ք-
մատա ֆիքրինտէն պու միւլհաղալէրի
խտէրիտի : « Աճապ մօտիսթա իլէ նա՛-
ո սըլ իթսէք, պօշունա պաղը ախշամ
ո կէճ քալըյօրուղ վէ բէտէրինտէ ճա-
ո նը սըքըլըյօր պիր տահի տիւքքեա
ո նընա ուղրամամ, խօշ օտա նա՛սըլ
ո օլուր, նէ՞ պիլէյիմ, նա՛սըլ իթսէմ,
ո աճապ նէ՞ եօլքուլանսամ, քեաֆի-
ո բին պաքըշը բէք ճէլպ իտիճի, խայրը,
ո մուամէլէյի պիւսպիւթիւն թէպ-
ո տիլ իթմէլի, պաշայըպ թալըր իթ-
ո մէլի, տիւքքեանըն էօնիւնտէն կէ-
ո չէրիքէն հիչ պաքմամալը, էլպէթ
ո տայանմայըպ պէնի չաղըրաճաքտըր,
ո էվիլէթ, էվիլէթ պու եօլ էյի ո տէ-
յու պիրաղ բէքճէ սէօյլէտիքտէ բէ-
տէրի օղլունուն կէլտիյինի տույուպ
թաամա ինէրքէն մէրսումուն « Պու
ո եօլ էյի ո տիտիյինի իշիտիպ,

— Հա՛նկը եօլ Աուբէնիկ — տէ-
յու սիւալ իթմէտէ, Աուբէնիկ աղա

պիււսպիււթիւնն շաշրրըս պ կիւճպէլա
 պիր քաչ սանկյէտէն սօնդրա ճէվապ
 վէրէպիլտի :

— Ա՛ֆէնտիմ, շէյ . . . շէյ օլմուշ
 տա . . .

— Ա՛է՞ օլմուշ :

— Շէյ էֆէնտիմ, հիչ պիր շէյ օլ
 մամըշ էֆէնտիմ :

— Ա՛էնտէ պու ախշամ պիր հալ
 վար Ա՛ուբէնիկ :

— Ա՛ֆէնտիմ պիր շէյիմ եօք, Ֆա
 գաթ եօլ տէտիյիմ շու օլույօք քի,
 պու ախշամ Վէրուղ աղա եօքուշուն
 տան կէլտիմ թէնհալըղը իչին պու
 եօլ էյի տիյօրուտում :

— Ա՛էվապ պիրաղ կէճ գալտը ամ
 մա, հէր նէ հալ իտէ, հայտէ թաա
 մա ինէյօրուղ — տէյուպ պիրլիքտէ
 թաամա ինտիլէր :

Պիր չարեէք եախուտ եարըմ սա
 աթ մըքտարը սօֆրատէ էյլէնտիքտէն
 սօնդրա, թաամտէն գալգըս հէրքէս
 կէնտի օտասընա շէքիլտի, վէ Ա՛ուբէ
 նիկ աղա տախի օտասընա կիրիպ պիր
 շուպուք իչիպ թօալէթայա պաշլատը
 Յակօք աղանըն կէլէճէյինի չօքլուք
 տիւ շիւնմէյէրէք : Չունքի Ա՛նտոն ա

ղանքն օն տօբուղ ետխուտ եիրմի էա-
 շքնտա պիր քրղը օլմասրյըլա Սուբէ-
 նիկ աղանքն օլ ախշամ օլ մահայէ կիթ-
 մէսի սաիր մահայլէրէ կիթմէսինէ գը-
 յաս օլմայըպ էբէյի պիր տիգդաթլու
 տիւզէնէ ինթիաճը օլտուղընտէն ,
 պուրօնուէն հէր քաթը աշըք , “ Աճապ
 ” հանկը բանթալօնու կիյինսէմ , եա-
 ” խուտ հանկը սէթրի իլէ կիթսէմ ”
 միւհազալէրինտէ իքէն՝ օտա գաբու-
 սունու պիրիսի իքի իւշ տէֆա եա-
 վաշճա վուրու :

— Պույուրուէն Յակոբ աղա — տէ-
 յու իչէրիտէն Սուբէնիկ աղա ճէ-
 վապ վիրաի :

Աթորիւնիւր քի կիրմէտէն գաբու-
 յա վուրուպ խասէր վիրմէք ասէթ-
 տէն խարրճ օլուպ եալընըղ պու շէյ
 Յակոբ աղանքն միւթատը պէլէնիլ-
 աիյինտէն գաբույա վուրուլէր իսէ
 Սուբէնիկ աղա մէրսումուէն կէլտիլ-
 նի անլատը :

Յակոբ աղա իչէրի կիրէր կիրմէզ,
 (շունքի ախէրի տէյիլ իտի) ,

— Այի քի կէլտինիլ , պէնտէնիգտէ
 գարար վիրէմէյօրուտում նէ թարղ
 կիյինէճէյիմէ , զիրա պու ախշամ Ան-

տոն աղայա կիտիլէ ճէք խապէր իթ-
միչ, սիզտէ պիլիբոսինիզ օլ մահայլէ
կիթմէք պէնիմ իչին սաիր մահայլէ
կիթմէյէ պէնզէմէզ — տէտի Վուբէ-
նիկ աղա :

— Տահա սիզ անը ունալ թմատը-
նըզ մը :

— Իչ ունուտա պիլիբոսինիմ , իլա
պիր կիւզէլ իսմի վար քի հիչ Ֆիբրիմ
տէն չքքմազ :

— Աէտիր իսմի :

— Վիլմէզմիսինիզ :

— Իսայրը , զիրա սիզին կիպի մէճ
պուր տէյիլիմ — տէտի կիւլէրէք Յա-
կոբ աղա :

— Տէրքեար իսիմ օլմատրզընտան՝
գապիլ տիր քի Ֆիբրինիզտէ գալմու-
մըչ : — Մեմուլիմ սիզին տէտիյինիզին
մուղայրը , զիրա պիր տէֆա կէօ-
րիւ շտիւմ , բէք պիր տէրքեար իսիմ
իսի :

— Իսայրը բէք եանլըչընըզ վար :

— Օլապիլիր , նէ տիր իսմի :

— Լ՛հ Յակոբ աղա պիլսէնիզ ,

— Մէջլէյին պարալըմ :

— Լ՛ֆէնտիմ , իպթիտա վաթթիզ
օլաուզու վադըթ իսմինէ Ֆուլեանէ

քամու շար , պատէհու , վալիտէսի
միւլհազա իթմիշքի , (շուհքի բէք աւ
գիլ զաթ տրր) պէօյիւտիւքտէ հէր
բէս Պուլեանէ տուտու շաղըրըր ի-
տէ զայէթ ուզուն պիր իսիմ օլաճաք ,
պունուն շարէսի էանէյի հասֆ էտիպ
եալընըզ Պուլ շաղըրըրն , լաքին օլ
տախի բէք մուխթասար կէօրիւնտիւ-
յիւնտէն ինթիսալինէ պիր էքի հարֆ
տահա իլալէ էտիպ Պուլէք իսմինէ
գարար վիրմիշ , լաքին թաթլը իսիմ
տէյիլմի տօղրու սէօլէյին : Ահ Պու-
լէքիմ , տուտում , էֆէնտիմ , սուլ-
թանըմ . . . :

— Տուրուն պաքալըմ ա քարտաշ ,
անընտա սիղէ սուլթան օլմայա մէյլի
վաճ մը :

— Ահ տէրսինիղ , օլ պիր կիւն իաւ-
նէսինին էօնիւնտէն կէշէքքան՝ գա-
ֆէս էբէյի գըմըլտանար , արթըք պու-
նա տիյէճէք քալտը՞ մը :

— ( ) Լ կիւն բուզիկէար վաճմըլըտը :

— Այվլէթ , նէտէն սիւալ իթտի-
նիղ :

— Խայրը , սօրտուզում աճայիպ
կէօրիւնմէսին , օլապիլիր քի բուզի-
կէարտէն սալանմըշ օլսուն :

— Այժմէնտիմ ըստ զիկեար իշի տէ-
յիլ, պիտիսինիզ քի պու խուսուսէր
տէ մէհարէթիմ չօքսուր :

Տէլիքանլըլէր պու սէօհպէթլէր
տէ իքէն իըղմէթքեարըն պիտիսի գա-
բույու աշըպ Աուբէնիկ աղանըն բէ-
տէրի կիթմէք իւզէրէտիր տէյու խա-
պէր վիրտի :

Աուբէնիկ աղա իսէ տահա թօա
լէթինի թէքմիլ իթմէմիշ, եախուտ
տահա հիչ պաշլամամըշ :

— Աման Յակօք աղա, նաւըլէթ
սէմ, բէտէրիմ կիտէյօրու մուշ : Պէ-
յաղ տօք բանթալօն իլէ սիեահ սէթ-
րի կլիսիսէմ օլմաղ մը :

— Աէ տէրսինիզ քըշ էյյամընտա
պէյաղ բանթալօն կլիսիլըր մի :

— Այա ալաֆըրանքատա սիեահ
սէթրի իլէ պէյաղ բանթալօն վիզի-
թա ըստպասը տըր տէրլէր :

— Ավիլէթ, ֆագաթ զէմհէրիրտէ
տէյիլ : Աիեահ բանթալօն վէ սիեահ
սէթրի իլէ կիթսէնիզ բէք էյի օլուր :

— () հիչ օլմաղ, բէտէրիմ վար մէ-
մուլ օլունուր, պէն իսէ գալպիմին
բէք ֆէրահ օլտուզունու անլաթմաք
իսթէրիմ : Այի ագլըմա կէլտի, ատամ

պէն հիչ պիր վագըթ շաշըրմամ. քրք-
մըզը կիպի պիր բանթալօնում վար օ-
նու կիյէրիմ, գալպիմին աթէշինի ան-
լաթմաք իշին, վէ քրքմըզըյա ույմաք
իշին մօր պիր եէլէք, վէ իւզէրինատէն
մալիյէ շալար աշըք լաճիվէրտ սէթ-
րի քի վարըր հէբսի պիրիպիրինի թաւ-
թար, պու թարղ կիյինիր իսէմ, ար-
թըք հիչ գուսուր պուլունմաղ էօյլէ
ատէյիլ մի :

— Վէք էյի օլուր — տէյու (Յակոբ
աղա ճէվապ վէրտի իրշաա իտէմէյէ-
ճէյինի անլատը իսէ :

Հէնուզ Վուբէնիկ աղա տիւզէ-
նինի պիթ իրմիշ իքէն, ուշաք թէքրա-
բէն կէլիպ տիտի :

— Վֆէնաթիմ բէտէրինիղ պէքլէյօր :

— Վէլիօրում — տէյու Վուբէնիկ
աղա խըզմէթքեարա ճէվապ վիրտիք-
տէն սօղրա — Հայտէյին (Յակոբ աղա
պիրլիքտէ կիտէլում — տիտի իսէ, տօս-
թաւ թէքլիֆինի գապուլ իթմէտի :

— Վիշին կէլմէյօրսունուզ :

— Չունքի Վնտոն աղանըն խանէ-
սինէ պիր իքի տէֆա կիթմիշիմ, օլ
տաթի բէսմէն կիտիշ իտի, պու ախ-
շամ սիզի տալէթ իթմիշ, պէնիմ պիր-

լիքտէ կիթմէմ մինասիպէթսիզ օլուր ,
 — Աէ զարարը վար , պէրապէր
 պուլունմուշսունուզ , քալքար կիտէ
 բիզ :

— Խայրը պէնտէնիզի պու ախշամ
 աֆվ էտին — տիյէրէք նէրտիպանտէն
 աշազը էնտիլէր . վէ Վարգիս ազա տախի
 (Պուբէնիկ ազանըն բէտէրինին իս
 միտիր) պիր իքի տէֆա թէքլիֆ իթ
 տի իսէտէ Յակոբ ազա կիթմէտի :

Պուբէնիկ ազա մէմուլ իտէրիտի
 քի կէնտինին թօպէթի բէք իլէրիտէ
 օլտուղունտան իքիտի պիրլիքտէ օլ
 տուքլէրինտէ Ֆուլլէք տուտու էլ
 պէթտէ կէնտուսինի իւսթ թութա
 ճար , օլ սէպէպտէն Յակոբ ազա կիթ
 մէյի իսթէմէյօր տէյու :

Պազը քիմսէլէրին զաթինտէ կէն
 տիլէրինի պէյէնմէք օլտուղի աշիքեար
 տրր : Օլ ատէմլէր պիր կիւղէլ կէօր
 սէլէր « հէրնէ գատար հիւսնիւ եէ
 րինտէ իսէտէ սիմասընտէ պիր սօուք
 լուք վար » տէրլէր : Ախտուտ պիր ա
 լիմ ատէմ րատտ կէլսէլէր եա գատ
 րինի պիլմէյէրէք , եախուտ պիր ճիւն
 հա պուլարաք թէսէլի օլուրլէր :

Աջքարտա թարիթ իթտիյիմիզ մի

սիլլու Ռուբէնիկ աղա մեմուլինատ
 սապիթ օլարաք, բէտէրի վէ վալիտէ,
 սի իլէ պէրասպէր Նիտոն աղայէ կիթ-
 տիլէր :

Վաքին անլէր Եօլտա իբէն օբույան
 տօսթու մուղա Նիտոն աղանըն իանէ-
 սինի Թարիֆ իտէլիմ :

ՓԼՍՐԼ, ԻՅԻՆՃԻ

ԱՆՏՈՆ ԱՂԱՆԸՆ ԽԱՆԷՍԻ

ԱՂԱ ճամբիսի ճատտէսինաէ պէյազ պոյալը պիր ախշապ պինա . գաբուտան իշէրի կիրիլտիքաէ՝ էբէյի պէօյիւճէք պիր մէրմէր հավլիտէն կէշիլիպ՝ իքի թարաֆլը նէրտիպան իլէ օրթա գաթաէ կէնիշճէ պիր տիլան խանէյէ շքքլըր իտի . Վարշըլըքլը տէ օրթօտա , քէզպլըք իւստ գաթը տախի օլրէսիմաէ : Այէվմիէ մէճլիս օտաար օրթա գաթտա , կէնիշլիյի գարար , ֆաւգաթ իշէրի կիրիլտիքաէ բէամէ տաիր պիր շէյ կէօրիւլմէզ : Այէ լաղըմ՝ կիւզէլ բէսիմէր իլէ ֆիքրի էյլէնտիրմէք , եախուտ թէվարիխաէ վասֆը օլան ագիլ վէ ճէնկեամէր քիմսէլէրին թասվիրլէրի իլէ զիհնի ույանարմաք : Պէօյիւք Պրէտէրիք տիրսէք՝ քիմ իմիշ . Վֆլաթուէն տէյու իշիտիրսէք՝ նասըլաաէմ իմիշ , պուհլարըն ճէմիսի զիհի-

նէ եօրդու նլուք վիրիճի մէվատտէն իւ
պարէթ : Ամմա Դրէտէրիք միսիլու
ճէնքճի բէք ազ կէլմիշ, եախուտ Վֆ
լաթուէն ազլի վէ թէէլիֆի իլէ Վվու
բա ալիմէրինին իլէրու կիթ մէսինէ
սէպէպ օլմուշ :

“ ( ) նլարըն թօբու պօշ շէյլէր . նա
” սըլ քի գապա պիր թապիր վար ,
” գարըն տօյուրաճաք շէյ վար մը շու
” նա պաքալլմ ” պազըսը պէօյլէ տէր :

Պօշ ամմա շիմտիտէն սօնդրա . . . .

“ Սօնդրոյա Վլաճ քէրիմ ” Հէր
նէ իսէ պիզ եինէ նագլիմիզէ պաքա
լլմ :

Անտոն ազա՝ Վարգիս ազայը տա
վէթ իթտիյի ախշամ, հէնուզ թա
ամտէն քալքմըշ սէտիրին պիր քէօ
շէսինտէ կէնտիսի , օլ պիր քէօշէտէ
էհլի թանտրրտէ օթուրմուշ ըտը : Վէ
Վուբէնիկ ազանըն ազզընտէն վասֆը
նը տինլէտիյիմիզ Դուլիք տուտու տա
խի քահվէյի վէրտիքտէն սօնդրա ազ
րապատան օլան Վարիցա տուտուէն
եանընա կէչիպ օթուրտու սէտիրին
իւզէրինտէ օտանըն սաղ թարաֆընտա .
շունքի մէճլիս օտասը օլտուզուէնտէն
իւշ թարաֆ տէօշէլի խտի : Պազըլէր

տէրլէր քի « Անշին տէօրթ թարաֆ
 « տէօշէմէզլէր » օլ վագըթ օտատէն իւ
 շէրի կիրիլմէզ օլտուղունու տիւշիւն
 մէյէրէք :

Անտոն աղա խանէսինին ու մուրու
 նու էհլի թէրէզիա տուտույա թէք
 միլէն իհալէ իթմիշ իսէ տէ, եինէ պա
 զէն սիւալ իտէճէք խուսուսլէր պու
 լունուր իտի : Պունուտա շու սէպէպ
 տէն պիլլյօրուզ քի, պիր կիւն թէ
 րէզիա տուտու պիր մահալտէ պու
 լունտուքտա կէնաիսի տիմիշ տիր քի,
 « Այլին ումուրունու Անտոն աղա պա
 նա թէսլիմ իթմիշ տիր . վէ տըշարը
 ումուրունա քէնտի պաքար » տէյու :
 Անտոն աղանըն տա հագգը վար, շուն
 քի էվ տաղտաղէսի ախէր շէյէ գըյաս
 տէյիլ, զիրա ախշամտան ետիտուտ սա
 պահլայըն աշճընըն քիշիրէճէք եէմէ
 յինի թէնպիհ իթմէլի, եէնի պէսլէ
 մէ կէլիրսէ չաղըրըպ քիլէրին անահ
 տարընը թէսլիմ իթմէլի, վէլ հասըլ
 էվ ումուրու թիւքէնմէզ : Այինէ օլ
 ախշամ, խաթըրըմտէ քալմամըշ, պիր
 մատտէ իւզէրինէ սէօյլէշիր իքէն՝ էօ
 թէտէ Վարիցա տուտու իլէ Պուլիք
 տուտու պիրլիքտէ եալաշճա սէօհ

պէթ իտէրտիլէր :

Մամէյէ մալիւմ պիր քէյֆիյէթ տիր
քի , իքի քըզ պիրի օլ պիրինին եանընա
կէլտիքտէ տէվլէթ բօլիթիքասը իւզէ-
րինէ սէօյլէշմէզլէր , նասըլ քի շիմտի
Սարիցա տուտունուն սուալինտէն
անլարըզ :

— Մճաս պու ախշամ Սուբէնիկ
աղա պիրլիքտէ կէլիր մի :

— Պիլմէմ ամմա , չօք տէֆա բէ-
տէրի իլէ պէրապէր կէլիր , — տէյու
ճէվապ էթտի Սուլիք տուտու :

— Կէլմէզ իսէ էլպէթտէ ճանը-
նըզ սըքըլըր :

— Իսայըր , նիչին :

— Լա օ սիզտէն բէք հազ իթմիշ :

— Պէն տէ օնու հիչ հազ իթմէմի-
շիմ , հէմ ճէնասպինիզ նէտէն պիլիյօր-
սունուզ :

— Յակոբ աղա իլէ բէք էյի կէօ-
րիւշիւրլէր , տաիմա ճէնասպինին լա-
քըրտըսընը աչարըմըշ , հէմ բէք հազ
իտէր օլտուղունու սէօյլէր իմիշ :

— Ուղաքտան ագրասպալըք օլտու-
ղու իչուն հիչ կէօրիւնմէմէղլիք օլ-
մազ , լաքին գասպիլինի պուլսամ օ-
նուն կէլտիյի վագթ հիչ մէյտանէ չըք-

մազ բարձր :

— Տէնա չօճուք տէյիլ , տօղրու սէօյլէ , հէմ գապիլ տիր ճէնապինւ տէն պիր ազ ճէսարէթ ալմրշ օլմալը քի պու տէրէճէ մուհասպպէթ վէր սին , չունքի Յակոբ աղա բէք զէյաւ տէ նագլ իտէյօր :

— Իտայրր , նէ մինասիպէթ . հիչ պիր վապթ պէնտէն ճէսարէթ ալմայա սէ պէպ կէօրմէմիշ տիր :

— Նիշին :

— Քլոզ քարտաշ , հէր զէման կէլ տիյինտէ պաշկա լաքրրտը եօք , եա Մալիէ փաշասընա կիթմիշ , եախուա թէրսհանէ միւշիրի իլէ կէօրիւշմիւշ , պէշ պին քէսէ ազճէյէ իլթիղամ ալմրշ , շիֆթէ հայվան իշին եիրմի պէշ պին զուրուշա պիր ֆայթօն ալաճաղ իքէն՝ իքի եիւզ ելլի զուրուշ իշին բաղարլըղը պօղմուշ , վէ պազը քէրէ սօուք թէճնիսլէր , ամմա բէք սօուք , պունլարտան իպարէթ լաքրրտըսը : ( ) առէմ լաքրրտը իթմէյէ պաշարսա , պէն տէ էսնէմէյէ պաշարըմ , լաքին տախմա վալիտէմ օնուն պէնիմ իլէ կէօրիւշմէսինի իսթէր պիլմէմ նիշուն . պազը քէրէ թահամմիւլ իտէմէյիպ

տըշարը շքար իսէմ, չաղըրը պ կիզը իւ
տէն թէնպիհ իտէր, « Սուբէնիկ աւ
» զա ետալընը զքալմասըն ճանը սըքըւ
» մասըն » տէյու : Պու՛նլարտան մատա
էվին էօնիւնտէն կէչտիյի վագթ քով
չուլարտան հիճապ իտէրիմ, կիւլէ
րէք բէնճիրէյէ պարմաք, սանքի պի
րիսինի կէօրիւյօր կիպի, հէմ կէչտիք
տէն սօնդրա թէքրար թէքրար տէօն
մէք, Ալլահ սաքլասըն պիրազ պօշ
պուլունուպ տա մէյլ վէրսէմ պիւս
պիւթիւն զէվզէքլիյի էլէ ալաճաք :

Շէր նէ գատար պու՛նլար պէօյ
լէ իտէ թօալէթի բէք էյի — տիյէրէք
Վարիցա տուտու պիր ազ կիւլտիւ :

— ( ) հօնա տէյէճէք եօք, պու
ախչամ կէլիր իտէ, էլպէթ պիր աճաւ
իպքըյաֆէթ իլէ կէօրէճէյիմիզէ շիւս
հէ իթմէմ — տէյու Պուլիք տուտու
ճէվապ վէրտիյի անտէ, թաք, թաք,
սօքաք գաքուսու վուրուլուպ ուշաք
լէր տէր ագապ աչմայա քօշարքան՝
Պուլիք տուտու տախի Վարիցա տու
տու իլէ պիրլիքտէ նէրտիպան պաշը
նա քարչըլամազէ կիթտիլէր, չունքի
թէրէզիա տուտու բէնճիրէտէն Վար
գիա աղանըն կէլտիյինի կէօրմիւշ իտի :

Ի՞ճնտէն Սարգիս աղա, արդաւանէն
 է՛նլի՛ Սուցիա տուտու վէ տահա սօնդ-
 րա Սուբէնիկ աղա. թարիֆ իթաիյի-
 միզ էլպիսէսի իլէ չըքմատէ, Տուլիք
 տուտու իլէ Վարիցա տուտունուն
 պիր աղ էվվէլ իթաիքլէրի սէօհպէթ-
 էր խաթըրլէրինէ կէլիպ դայէթի իլէ
 կիւլմէյէ իսթէքլէրի կէլտի իսէտէ,
 մէն էտիպ էալընըզ պիրիպլըրլէրինէ
 պաքապիլտիլէր :

Սուբէնիկ աղա իբի քըզըն պիրի
 օլ պիրինէ պաքմասընը՝ կէնտու էլպի-
 սէսինի պէյէնտիքլէրինտէն տիր տե-
 յու իլամ իտէրէք, Ֆէսինին նիշանը-
 նը, պիր աղ տահա էյիճէ կէօրիւն-
 սիւն իչուն էօնէ կէթիրիպ շէօյլէ քի
 անլընըն օրթասընա իբի բարմաք քա-
 լարաք օտատէն իչէրի ճէսարէթ իլէ
 կիրտի, դայրու օլ ախշամ Տուլիք
 տուտույու թէքմիլէն ճէլպ իտէճէյի-
 նէ շիւպհէսի քալմայարաք :

Մէրասիմի խօշ ամէտի վէ սիւալը
 խաթրտան սօնդրա, պէշ տագըզէ կէ-
 չէր կէչմէզ տէֆա գարու չալընըպ հօ-
 ճա Ռառնիկ կէլտի : Մէրսում, Սար-
 գիս աղանըն էվինէ կիթմիշ օլմադիլէ
 Մնտոն աղանըն խանէսինտէ օլտուք-

լէրինին խապէրինի ալմըշ վէ տօղրու
օրացա կիթմիշ իտի , չունքի Վըրէ ֆէ-
րանս մինասիպէթի իլէ պիր ազ տօսթ-
լուք օլուր իսէ թէքլիֆսիզէ պիր
տօսթուն խանէսինէ կիտիլէպիլիր , վէ
թարաֆէյն մէմնունիէթ հասըլ օլտու-
ղունտան պիր ազ տահա ճէսարէթ զի-
յատէ օլուր , չունքի պու քեաղըտ օ-
յունու պաղըլէրինէ էյլէնճէ թարի-
գինատէն իսէտէ , պաղըլէրինէ տախի
էյլէնճէ լիքտէն չըքըպ սաիր խուսուս
օլմուշտուր :

“ Աօք պունտա եանլըշըն վար ”
տիյէճէք պաղըլէրի : Պիզտէ անլէրէ
սիւալ իտէրիզ քի , էյլէնճէ թարը-
գընտէ օյնանըր իսէ պու գատար խըրս ,
կիւրիւլթիւ , վէ պաղը քէրէ կէճէ
ստպահա տէկին ույուքուսուզ քալ-
մաք նիշուն :

“ ( ) յունճուլարտան պիրիսի վիը-
” միշ օլուր իսէ օյունտան քալքմաք
” եաքըշմազ ” :

Պիզտէ մէմուլ իտէրիզ քի պիր ա-
տէմ քէյֆի իչուն վիրտիլի ագճէյի ա-
րամազ :

“ Աօյլէ ամմա ” . . . . .

Մմմասը եօք , պաղըսը տախի էյ-

լէնճէ իչուն օյնամազ օլտուղունա
 Կարար վիրմէլի :

Հօճա Ռառնիկ կէլտիքտէ սէլամ
 վիրմէյէ քալմատը ,

— Այի քի կէլտինիզ , Հօճա Ռառ-
 նիկ , պիզտէ պիր իւչիւնճիւ արայօ-
 րուտուք — տէյիպ վէ խրզմէթքեար-
 լէրտէն պիրինի չաղըրըպ — քեաղըտ
 սօֆրասընը քօյուն , վէ իքի շէմիսան
 կէթիրին — տէյու Անտոն աղա էմը
 իթաի :

Ապին Հօճա Ռառնիկին կէլմէսի
 պիր քիչիյէ բէք մագպուլա կէչաի ,
 շունքի քըր սուլէրի իլէ Աուբէնիկ
 աղա տախի Պուլիք տուտունուն եա-
 նընա եանաչոր , զիրա բէտէրի օլտու-
 ղու սօֆրատէ քեաղըտ օյնամազէ մէր-
 սումուն տահա իզնի եօղուտու :

Աօթէտէ Աուցիա տուտու իլէ
 թէրէզիա տուտու սէօհպէթ իտէր
 իտիլէր ամմա , Պուլիք տուտու-
 նուն վալիտէսի Աուբէնիկ աղանըն
 կէնտու քըզընըն եանընա կիթաի-
 յինի կէօրտիւ իսէ եան կէօղիւ ի-
 լէ , պիր ազ հազ իթաի կիպի կէօրիւ-
 նիւր . Ֆագաթ սաիր զիւիւմէ զահիպ
 օլաճաք պիր շէյ եօք , իլլա զայէթի ի-

լէ խաթըր շինաս պիր զաթ օլտու-
 զունտէն միւսաֆիրին ասլա ճանը սը-
 բըլարըընը իսթէ մէյիպ սէօհպէթ իլէ
 վադթ կէշիրտիլինի միւրատ իլէտիլի
 իչուն մէմնուն օլմասը անտէն իլէրի
 կէլիլիշ օլմալը տըր :

Կէլէլիմ Պուլիք տուտույա . վա-
 լիտէսինին ֆիքրինէ պու պասպէ
 սիւսսիւ թիւն մուզայըր , տէլի քան-
 լընըն կէնտու եանընա կէլտիլինի կէօր-
 տիւ իսէ — պու ախշամ բէք զիյատէ
 իւշիւյօրում — տիլէրէք սէտիրտէն
 թանարբա տօղրու կիթտի , Ապին
 Պուբէնիկ ազա կէնտու ֆիքրինի եի-
 նէ պօզմայարաք — Ապիպա մէմնու-
 նիլէթինտէն ալթ իւստ օլուպ վէ ա-
 շիքեար օլմասընը իսթէ մէտիլինտէն
 եանըմասն քալքալը — տէյու ֆիգը
 իտէր իտի — վէ իւզիւնէ կէլէն քըր-
 մըզըլըք պու ախշամ թօալէթիմի
 կէօրտիւ իսէ տահա զիյատէ աշգը
 արթմըշ օլտուզունտէն տիր — միւլհա-
 զէլէրինտէ կէզէր իտի իսէ տէ , Պու-
 լիք տուտունուն պէնզի քիւլ բէնկի
 օլմուշուտու , Պուբէնիկ ազանըն եա-
 նընա կէլտիլինի կէօրտիւքտէ եիւրէյի-
 նին օյնամասընտան :

Վալիստէսի՝ քրղընըն պիրտէն պիրէ
քալքրպ թանտրրա կիթախինի կէօր-
տիւքտէ, տէօնիւպ եիւզիւնէ էյրի
էյրի պաքտըղընըն սէպէպի նիշին օլ-
տուղունուն Վուլիք տուտու Ֆար-
գընտէ օլտու իսէտէ, արթըք եաքմըշ
պուլունտու, նէ չարէ կէչէնէ մազի
տէրկէր :

Սուբէնիկ աղա պէրիտէ եալընըզ
քալըպ բէք ճէսարէթ իտէմէտի Վու-
լիք տուտունուն արգասընտան թան-
տրրա կիթմէյէ : Վագաթ օլ մապէյի-
տէ Վարիցա տուտու օտատէն իշէրի
կիրտիքտէ Վարգիս աղանըն օղու ա-
յաղա գալքրպ վէ պէհանէ իլէ սյաք-
տէ պուլունմուշ իքէն թէքրարէն օ-
թուրմայը սարֆը նազար իտիպ ,

— Իսթէրսէնիզ պիր ըսկամպիլ օլ-
նայալըմ — տիյէրէք թանտրրա եաք-
լաշտը :

— Իվէթ Սուբէնիկ աղա, բէք էյի
օլուր, Սուցիս տուտունունտա ճանը
սըքըմազ, հայտէ Վուլիք օյուն քէ-
հատէրինը ալ կէլ — տէյու (Թէրէղիս
տուտու քրղընա էմը իլէտի, վէ Վար-
գիս աղանըն մահտումի շէրիքէր պէ-
յան օլմաք իչուն տէօրթ քեաղըտ ա-

յըրարք քօռէ, ի թ թ ի ֆազէն Ռուբէնիկ
աղա թէրէ գիա տուտու նուէն շէրէքի
օլուպ Վուցիա տուտու տախի Տու-
լիք տուտու նուէն օր թ աղը օլտու: Վեա-
ղըտլէրի այրբան Ռուբէնիկ աղա պէլ-
քի պիր հիլէ ի թ աի իսէ պիզէ նա մա-
լիւմ, շունքի բէք էյի պիլէրիտի քի
եան պէ եան աիւ շմէք իշուն Տուլիք
տուտույու շէրիք ալմաք օլմաղ, վէ սա-
նիէն պէ օյիւքլէր մահալլէրինի թէպ-
տիլ իլէմէղլէր:

Պէ օյլէ ճէ օյունուէն իգ թ ի զասընտան
Ռուբէնիկ աղա Տուլիք տուտու նուէն
եանընա կէչաի իսէ մէմնուէնիէ թին-
տէն էլլէրի թ ի թ իրէմէյէ պաշլատը:
Վարիցա տուտու օլ արալըք կէրիտէ
տուրմուշ, շունքի քեաղըտ օյունուէն-
տան հիշ խօշանմաղ ըտը, Տուլիք
տուտու նուէն եիւզիւնէ պաքար իսէ,
օլ տախի քաշլէրինի եօքարը քալար-
ըարաք նէ շարէ տիմէք իս թ էտի, ֆա-
զաթ պու իշարէ թ իքիսինին մապէյ-
նինտէ օլուպ, ախէրի ֆարգընա վա-
րամատը:

Վիր քաշ օյուն օյնանտըքաէն սօնդ-
րա, կէ օյա տիգ գաթ սըղլըք իլէ Ռու-
բէնիկ աղա էլիսի Տուլիք տուտու-

նուն էլինէ եւ արլաշտրտըքտէ, էօթէ-
տէն բէտէրի — Ահ եւաբայօրսուն —
տէյու իրիճէ սէս իլէ սէօյլէտի իսէ՝ օ
սաաթ մահատու մի էլինի շէքաի :

Ահ կէր Ասրգիս աղանըն պունու
սէօյլէմէսի, հօճա Վառնիկին կէնտու
քեաղըտընը քէստիյինէ ճանը սըքը-
տըղը իշուն իմիշ : Պաքաթ պէօյլէճէ
օղլու տէր ագապ էլինի շէքմէսինտէն
ֆիքրի մէյտանէ շըքտըքտէ, Ասրիցա
տուտու տիգգաթ իտէրիմիշ, օլ վա-
գըթ կէնտուսինի զապթ իտէմէյիպ
պաշլատը կիւլմէյէ, վէ Աուբէնիկ ա-
ղանըն եիւզիւ քիրազ կիպի քըզա-
րըպ սին տէֆա իթտիյինէ բէշիման
օլտու, լտքին նէ եաբսըն օյունտան
քալքմաք միւրատ իթտի իսէ տէ պիր
վէսիլէ պուլամատըղը քէրթէլէրտէ,
— Ահօյլէ բըրէֆա օյնանմազ, պու զօր
իլէ բարա վիրմէք տիր սէնին տիգ-
գաթ իթմէտիյինտէն սօլօ օլտում, է-
լիմտէ սաղ տէօրթ վար իքէն, պէօյ-
լէ պուլթօճուլմէքմու օլուր — տիյէ-
րէք Վնտոն աղա քեաղըտըլէրին ճէմի-
սիլի եէրէ ֆըրլաթտը :

— Ավֆ էտէրսինիկ Վնտոն աղա .
պէնիմ թապսիրաթլմ եօղլուտու, ճէ-

նապիւնիդ էօյլէ օյնամամալը յըտընըդ :

— Պիր տէ տուրմուշ պանա օյուն էօյրէ թտիրիօր, տիվանէ լիք պէնտէ քի սէնին կիպի ատէմիլէ օյուն օյնարըմ, պիր տահա կէլիպ քեաղըտ օյնայալըմ ատէմէ, զիրա սիզին կիպի ատէմլէր տախմա քազանալըմտա կէզէրլէր պուրատա պատիհէվա բարա վիրէճէք ատէմ եօր :

— Սայէնիզտէ պիր քաչ զուրուշ պուլունուր էֆէնտիմ :

— Տահա քարչըլըք վէրիօր, քալք շունտան ատֆ օլ, կէօլիւմ կէօրմէսին :

Պէօյլէճէ Անտոն ազա հօճա Ռաուհիկի քօվմասընտա, մէրսում զայէթի իլէ խըրսա չըքտը իսէտէ, Անտոն ազա զէնկին վէ միլէթտէ իթիպարլու պիր քիմսէ օլտուզունտէն հօճա Ռաուհիկ ճէվապ վիրմէյէ ճէսարէթ իտէմէտի. կէրչի մէրսումուն քարչուսընտա քինտէն իհթիեաճը եօղուտու իսէտէ, էօթէտէն պէրու մէշհուր սէօհ պէթ տիր, զէնկինին տախմա հադգը վար, վէ իքի քիչի տախի տույսա Անտոն ազայա հադգ վիրէճէքլէրի պի իշթիպահ կէօրիւնտիւյիւնտէն, զա-

վայլը հօճա Ռառնիկ քրտա չուպու-
ղունու ալըպ գաբուտան տըշարը չք-
տը հիչ պիր ճէվապ վիրմէյէրէք :

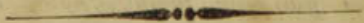
Պու կիւրիւլթիւտէն սօնդրա մէճ-
լիսէ հալի իլէ պիր սուսլուք չէօքիւպ
վէ օլ արայլք Ռուբէնիկ աղա թան-
տըրտան չքքրպ մանղալըն պաշընա կէ-
լիպ պաշլատը քարըշտըրմաղա :

Պատէհու Մնտոն աղա իլէ Սար-
գիս աղա սասթ տէօրտէ գատար ախ-
ղու իթա իւզէրինէ սէօհպէթ խիպ
քեաղըտ օյունու օլմատըղը կիպի չօք
օթուրուլմատըղընտան Ռուբէնիկ ա-
ղանըն բէտէրի օղունա էմը իյլէտի ,
ուշաք ֆէնէրի եաքսըն տէյու , վէ
սօնդրա քալքրպ խանէլէրինէ տէօն-
տիւլէր :

Պագաթ օլ ախշամ Ռուբէնիկ ա-
ղա չօք թաաճճիւպ իթտի Պուլիք
տուտույու ճէլպ խաէմէտիղինէ , զի-
րա օյունտան սօնդրա տախմա անըն ի-
լէ սէօհպէթ իթմէյէ վէսիլէլէր ա-
րատը խէտէ թէրէզիա տուտունու
քըղը պիր տիւզիւյէ քէսիք ճէվապ-
լէր վիրտի խաի :

— Նէ աճախպ շէյ , հիւսնիւմ էլ
վէրիր , թօպէթամ պունտան զիյա-

տէ օլմազ, նէզարէթիմտէ քուսուր
 եօք. ֆագաթ պու ասչամ օլմատր ի-
 սէ հէլէ պիր իքի տէֆա տահա կի-
 տէյիմ պիւսպիւթիւն ճէլպ իտէրիմ
 տէյու եամթաքտա իւլէա իտէրիքէն,
 վահտէթ շէօքիւպ կէօզլէրի քաբան-
 տր:

ՖԵՍՏԻ, ԻՒՉԻՒՆՃԻՒ

ՎԱՐԴԵՆԻ ՏՈՒՏՈՒ

ՅԱՌՌ աղա՛ տօսթու՛նտան՛ այրըւ-
տըքտա՛ կէ՛նտու է վինէ կիթմէյի իսթէ-
մէյիս , աճէս պիր քաչ սասթ վագ-
թինի նա՛սը կէ՛չիրսին տէյու տիւշիւ-
նիւր իքէ՛ն , թէյղէսինին է վինէ կիտիս
սասթ պէչէ եախուտ ալթըյա տէկին
վագթինի կէ՛չիրմէյէ գարար վիրտի .
չու՛նքի Սթանայուլտէ էյլէ՛նճէ՛նին քըւ-
լէթի օլտուղու ամմէյէ մալիւմարր :

Սթանայուլտէ էյլէ՛նճէ՛ եօք տուր
տէրսէք պէլքի ճէվասս իտէ՛ն օլուր
քի , իսլամ թաիֆէսինին հալի զայրի
օլտուղընտէն Վլրօբա միսիլու էյլէ՛ն-
ճէլէր օլմաղ տէյու . լաքին հալա Պէ-
օղլունտա , փայիթախթըն ախէր մա-
հալլէրինէ բուսարէն պիրաղ տահա
էֆրէ՛նճ շէհիրլէրինէ մէյիլու օլան
մահալտէ , պիր քիմսէ էկէր քեաղքտ
օյնամաղ վէ թէաթրօյա հէր ախշամ

կիթմէյի իսթէմէզ իսէ նէ թարզ էյ-
 լէնէ պիլիբ : Թապիաթընտա մուֆաս-
 սալըք վար իսէ , հէր քէսին ահվա-
 լինէ վուգուֆիէթ բէյտա էտիպ , անը
 զէմմ իտէրէք վագթինի կէշիբիբ : Ա-
 խուտ պիր ազ զիյատէ իշիբէթ էտիպ
 թաամտան սօնդրա իրքէնճէ եաթազա
 կիրէր պիր քաչ քիշինին գալպինէ տօ-
 քունտուքտան սօնդրա : Պունլար օլ-
 մազ իսէ վագթ կէշիբմէք բէք միւշ-
 քիլ տիր , չունքի թասալուգաթաէն
 օլմատըքճա պիր ֆամիլեա իլէ տօսթ-
 լուք իտիպ կէօրիւշմէք բէք կիւճ
 մատաէ տիր : Ավիլէլա բէք չօք թէ-
 քէլուֆաթ վար , անլէրին հիչ պիրինի
 իօշ կէօրմէյէ կէլմէզ , Սանիէն նիաֆան
 թաիֆէսի էրքէքլէրէ կէօրիւնմէք օլ-
 մազ , նիչուն տէյու սիւալ օլունուր ի-
 սէ բէք չօք ճէվապ վիրէն օլուր , նա-
 սրլ քի զիրտէ պիր քաչընը պէյան ի-
 տէրիզ :

— Քա , վայ պանա , նիշին քըզըմը
 թանըմատըղըմ առէմէ կէ օսթէրէճէ-
 յիմ , պիր ումուտում օլմատըքտան
 սօնդրա , հիչ էօյլէ շէյ օլումր , չօք շէյ ,
 տահա նէլէր :

— Քատըն , քըզընը թանըմատըղըն

ատէմ կէօրիւր իսէ վէ թէրպիէսիտէ
վար իսէ , քօրքմա , պիր քէտէր օլմազ .
զիրա անլէր պիրիպիրլէրինի կէօրմէք
միւրատ իթտիքլէրինտէ , սիղէ սիւալ
իթմէյէրէք բէք էյի կէօրիւ շիւրլէր :

– Աօք տօղրուսու էօյլէ շէյ օլմազ :

– Աօթէտէն պիր ախէրի տէր :

– Աէ տէմէք տիր , պէնիմ գարրմ
իլէ պաշկասը նիշին կէօրիւ շսիւն , պէն
պունստա շէյմիյիմ :

– Աայրր , քօրքմայրն պիր շէյ տէ-
յիլսինիզ . հէր քէս ըրզը վաքարը իլէ
մէճլիստէ տալրանըր իսէ պիր շէյ լա-
զըմ կէլմէզ , վէ հտթթա կիւզէլճէ էւ-
լէնիլիր :

– Պանա լազըմ տէյիլ օ էյլէնճէ :
Վմա թօքու տէլիքանլըլէրին միւրա-
ար պու տէյիլ մի , հէր քէս պիւսպիւ-
թիւն ալաֆրանքայա մէյլ իթսին , վէ
մէճլիսլէր Ավրօքա ուսուլի օլտուն ,
վէ պունլարտան մատա ֆէրաճէլէր
չքսըն , լաքին հիչ պիրի օլմազ պիզ
սազ քալտր.քճա :

– Աօյլէ ամմա , միլէթիմիզ պու-
լունսուզու հալտէն հիչ պիր վադթ
իլէրու կիտէմէզ , թա քիմ Ավրօքա
թէրպիէսինի պիր էյիճէ թահսիլ իթ-

մէտիքճէ :

— Այազ կէջ սէնտէ , քէշկի պու գատար տա կէօզիւմիւզ աչըլմայայը տը : Այի մի օլտու , կիթտիքճէ տիւն եա ֆէնալաչը յօր , վէ ճահիլէր պու ֆիգիլէրտէ օլուր իսէ տահա ֆէնա օլաճաղը շիւպհէսիզ , Ալլահ եարտըմ իլէյէ հալիմիզ բէք ֆէնա օլաճաք :

— Հէր նէ գատար պիզիմ արզու իթտիյիմիզ ուսիւլէրէ մուղայըր իսէ նիզ տէ , նէ ֆաիտէ , կիւն պէ կիւն շէրէֆ պուլմատա տըր , չունքի էյի շէյ տաիմա իլէրու կիտէր , վէ Ալլոբա տաիմ իլէրու կիթմէքտէ օլարաք պիզիմ կէրի քալմամըզ միւմքինսիզ տիր , պու կիւն թանըմաք իսթէմէ յօրսուն , լաքին եարըն մութլագա գապուլ իտէճէքսին :

— Ալլահ օ կիւնիւ կէօսթէրմէյէ — :

Անլէր պիզէ լազըմ տէյիլ , կէլէլիմ նագլիմիզէ . հէր քէսին պիլը զիւիւմիւ վար , վագթի իլէ պէյան օլուր քիմին հագգը օլտուղու :

Յակոբ աղա թէյզէսինին էվինէ եէրիչիպ օտատէն իշէրի կիրէր կիր մէզ միւսաֆիր կէօրտիւ իսէ թանտըրա եաքլաչմայըպ այրըճա սէտիրտէ օ

Թուրտու , վէ պիր ազտան սօնդրա
Թէյղէսինին քրղը Աննիք տուտու եա
նընա կէլիպ էսրարէն տէտի :

— Յակոբ աղա , պու ախշամ կէլ
տիսինիղէ հազ իտէճէքսինիղ զանն ի
տէրիմ :

— Պէնտէնիղ տախմա մէմնուէն օ
լուրում , լաքին պու ախշամ այրըճա
պունու սէօյլէմէնիզտէ պիր սէպէպ
օլմալը :

— Այլվէթ վալիտէմին եանընտա օ
Թուրան Աիկողոս աղանըն էհլինէ
տիգգաթ էթ , կէլէլիտէն պէրի կէօ
ղիւնիւ վալիտէմին եիւղիւնտէն այրը
մաք եօք , զիրա Աիկողոս աղայը վալի
տէմտէն քըսկանըյօր , եիւրէյի ապլա
րահաթ տէյիլ վէ պիր ազտա Թէրպիւ
էսի էքսիք օլտուղուէնտան , պու ախ
շամը մարաղա չըքարմատան կէչիրիր
սէք էքէյիճէ պիր շէյ տիր : Պաշկա
տէֆալար պուրայա կէլտիսինտէ պիր
աղ ֆարգընա վարմըշ ըտըք , լաքին
պու ախշամ պիւսպիւթիւն մէյտանա
չըքտը , չօք տէֆա կէօրիւշմէյէ կէ
լիրսէ կիւնտիւղ կէլիր իտի կէճէլէրի
Աիկողոս աղա իլէ կէլմէյէ մէճպուր
օլմասըն տէյօւ , ֆագաթ պու ախշամ

նասրլ օլմուշ պիլմէմ, պիրլիքատէ կէլ-
միշէր :

— Նիկողոս աղա չօք քիւշիւքմիւ
գարըսընտան :

— Նվվէթ, բահաթ եիրմի եաշ գա-
տար :

— Ննիք տուտու, կիզի լաքըտը
էտէյօրուզ ամմա ճանկարը սրքըմա-
որն :

— Խայրը, Նիկողոս աղա էօյլէ շէյ-
լէրէ կիւճէնմէզ, գարըսընտան քրու-
կանճլըղընտան հիշ պիր շէյլէ պաքա-
ճաք վագթի եօք :

— Պու քշականճլըք նէտէն իճապ
խտէյօր :

— Պիլմէմ, կէօյա Նիկողոս աղա
պիր իքի տէֆա քէնտի էվինտէ վալի-
տէմին մէտհինի իթմիշ, բապութալը
վէ թէտպիրլի գաթ տըր տիյէրէք, իս-
մի լաղըմ տէյիլ պիրիսի պիզէ պէօյլէ
սէօյլէտի :

— Նճախպ, քրսկանճլըք պէօյլէ պիր
շէյ տիր . եիւզիւնտէն պէլլի օլույօր
գալպինին բահաթ օլմտարղը, շէհրէսի
ասըք օթուրմուշ — :

Պէօյլէճէ Ննիք տուտու իլէ Յա-
կոբ աղա էսրարէն սէօհպէթ իտէր ի-

քէն՝ Արկողոս աղա բասիանս քեաղըտ-
լէրինի պըրաղըպ — Յակոբ աղա նիչուն
Թանտըրա կէլմէյօրսունսւղ — տէտի :

— Շ իմաի կէլերիմ էֆէնտիմ :

— Ակէր պիր կիզլի սէօզլունիւղ
վար իսէ մանի օլմայըմ :

— Խայըր , խայըր — տիյէրէք Յա-
կոբ աղա այաղա քալքտը :

Աննիք տուտունուն Թարիֆի իւղ-
րէ Արկողոս աղանըն էհլի Աարդենի
տուտու Թանտըրըն պաշ քէօշէսինէ
կէշմիշ , սուրաթ պէշ քարըշ , նուժ-
գու Թուժուլմուշ , պապէն պիր շէյ
սուալ օլունսա « խայըր , էվլէթ , պիւ-
մէյօրում » սէօզլէրինտէն պաշկա ճէ-
վապ եօք , պէնզի ագբաք քէսիլմիշ ,
նէֆէսի տարալմըշ , պուրնունուն տէ-
լիքլէրի էվլէլինտէն իրի , պիր աղ տա-
հա իրիլէշմիշ , գանընըն ճէվէլանը
Թուժուլմուշ տէրէճլէրինէ կէլմիշ
իտի :

Մազ Ալլահ քըսկանճըղա թէպէլ-
լաշ օլան քիմսէ հիշ պիր վապթ բա-
հաթ իտէմէղ , տախա շիւպհէտ ,
ճուղի պիր շէյտէն հիշ ապը օլմայարաք
ալթ իւստ օլուր , մինասիպէթսիղ
հարաքէթ իտէրէք ալէմէ կէնտինի

զէ վքլէնտիրմէ իլէ էօմբիւնիւ կէչի-
րիր , պարի պունճա իսթիրապէ մու-
գապիլէ մէնֆաաթընը կէօրսէ , օտա
եօք , եինէ նէքի օլաճաքսա օլաճաք ,
պիհուտէ եէրէ կէնտուսինի եօրար :

Յակօբ աղա Վարդէնի տուտու-
նուն պիր ազ եամէ վլասընը ալմաք միւ-
րատ իթտիյինտէն Նիկողոս աղայա
պիր իքի օյուն քեաղըտ օյնամայը թէք-
լիֆ իլէտի : Չունքի մէրսում Նիկո-
ղոս աղա Վննիք տուտունուն վալիտէ-
սի թագուհի տուտունուն թագար-
չըսընտէ օթուրմուչ օլմասը իլէ Վար-
դէնի տուտու կէօզիւնիւ մէրսումէ-
նին եիւզիւնտէն այրմազ ըտը , պէլ-
քի պիրպիրլէրինէ կիւլիւպ եախուտ
իշարէթ իտէրլէր տէյու քօրքտուղուն-
տան : Հէրնէ գատար հիչ պիր վա-
գըթ պու թարզ շէյ վագը օլտուղու
եօզիսէտէ քըսղանճը քաճախպտիրտէ-
տիք , տախմա քըսղանճ քիմսէնին եիւ-
րէյինտէն քօրքու էքսիք տէյիլ , զիրա
Յակօբ աղա քեաղըտ օյնամայը Նի-
կողոս աղայէ թէքլիֆ իթտի իսէ էհ-
լինին գալպի պիր ազ բահաթլանըպ
(շունքի օլ մէշղուլիէթ իլէ իշարէթ
իթմէյէ եախուտ կիւլմէյէ վագթի օլ

մազ մեմուլ իտերի իտի), վէ կէօյա
 իւղէրինէ ճան կէլիւր կիպի պաշաատը
 թազուհի տուտու իլէ սէօհպէթ իւ-
 լէմէյէ :

Կիճէ էյլէնճէլէրինին իւղէրինէ
 սէօհպէթ կէլտի իսէ, թազուհի տու-
 տու Վարդենի տուտույա,

— Նասրլ էյլէնիօրսու՛նուզ — տէ-
 յու սիւալ իյլէտի :

— Նիկողոս աղա չօք տէֆա թէ-
 աթրօյա կիտէր, վէ էվտէ քալորը
 ախշամլար միւսաֆիր էքսիք տէյիլ,
 քեաղըտ օնարլար, շիմտի աղալար ֆա-
 միլեալարընը հիչ տիւ շիւնմէյօրլար —
 տիյէրէք Նիկողոս աղայա տէօնիւպ
 պաքսը :

Նիկողոս աղա եինէ օյու՛նու՛նու
 օյնայարաք տիտի :

— Ամա էֆէնտիմ սիլտէ հիչ պիւր
 շէյտէն հազ իթմէյօրսու՛նուզ —, վէ
 սօնղրա թազուհի տուտույա տէօ-
 նիւպ — չօք տէֆա թէաթրօյա կիտէ-
 լիմ տէյու թէքլիֆ իտէրիմ պիղիմ
 Վարդենի տուտու կիթմէյի իսթէ-
 մէզ, լաքին մեմուլ իտէրիմ քի սիլ
 էօյլէ օլմամալըսընըզ — տէյու սիւալ
 իթտի :

— Խոսքը պազը քէրէ կիտէրիդ :

— Լօք տօղրու սու թէաթրօյա կիթ մէյէ պէն հիչ արղու իթմէմ :

— Նիչին, ֆէնա էյլէնճէ տէյիլ — տէյու Յակոբ աղա Վարդէնի տու տույա ճէվապ վիրտի :

— Պէն պիր շէյ աղնամայօրում, օ պիր կիւն շէլէպի Վէթրաքի կէլմիշ իտի, հայտէյին քէքի պու ախշամ քէքի, սիղին իլէ քէքի, պիրլիքտէ քէքի, թէաթրօյա քէքի կիտէլիմ քէքի, պէնիմ քէքի, լօնճամ վար քէքի :

— Վվլէթ շէլէպի բէթրաքինին լօճասը վար տըր :

— Յակոբ աղա պէլքի եաղնըշ տէտիմ լօնճամը տէրլէր, եօքսա լօճամը տէրլէր պիր էյի պիլմէմ, շիմտիէ դատար պէօյլէ շէյլէր նէ կէօրտիւք նէ իշիթտիք իտի : Վնճամը շէլէպի Վէթրաքի շօք զօր էթտի, պէնտէ քէքի՛մ կիթմէմ քէքի՛մ, ամմա քէքի, նիչին քէքի կիթմէյէճէքսինիդ քէքի, էյի օլուր քէքի, էյլէնիլիլ քէքի, պարպիէրէ քէքի, օյունու վար քէքի, էյի օլուր քէքի, շէօյլէ քէքի, պէօյլէ քէքի, շօք զօր էթտի, պիլտէ արթըք պաքտըք թի օլմայաճաք քալքտըք կիթտիք :

Յակոբ աղա Ֆիքրինտէն — հէլէ
նէ իսէ Կէ՛Կէլէրին արքասընը ալորք
վէ չօք կիւղէլ նագլ էտիչի վար — տի-
յէրէք վէ սօնղրա տէօնիւայ — Վնճա-
մը պարպիէրէ օյու՛նու՛նու կէօրտիւ-
նիւզ — տէյու սիւայլ իթտի :

Վվվէթ կէօրտիւք ամմա սէն խօշ-
լանմատրմ :

— Նէ՞ իմիչ պարպիէրէ օյու՛նու —
տէյու թազուհի տուտու սօրտու :

— Աիզ կէօրմէտինիզ մի :

— Խայրը օ օյու՛նու կէօրմէտիք :

— Իպթիտա իշթէ շէյլէր կէլիօր ,
իշթէ ֆէնէր իլէ կէլիօրլար , իշթէ
նէ պիլէյիմ պիր շէյ կէօզէտիօրլար ,
իշթէ Օնտան սօնղրա պիրիսի կէլիօր ,
իշթէ օ կէլէն իպթիտա կէլէնէրէ
բարա վէրիօր , իշթէ սօնղրա շէյ . . .
շէյ կէլիօր քիթարայրլա .

— Քիմ կէլիօր Վարդէնի տու-
տու :

— Իշթէ շէյ . . . , իշթէ պէրպէր
կէլիօր : ( )նտան սօնղրա իշթէ շէ-
յին . . . տայրսը կէլիօր , իշթէ օրա-
տա շէյ իտէյօրլար , Օնտան սօնղրա
իշթէ շէյ օլույօր քրզըն տայրսը քրզա
շէյ . . . ուսթա թութմուշ շէյ էօյ-

բէթտիրիցօր , իշթէ սօնդրա շէյ կէլի-
յօր , շէյին շէյի տէ պէլի օլույօր :

— Քիմի ն նէսի Վարդէնի տու-
տու — տէյու Յակօբ աղա սիւայ իթ-
տի :

— Իշթէ շէյին . . . քըղըն սէվկիւ-
լիւսիւնիւն :

— Նէսի պէլի օլույօր :

— Իշթէ շէյի . . . քըղըն տայը-
սընը ալտաթտըղ :

— Վիվէթ շիմտի անխաշըլար , զա-
լիպա ճէնապինիղէ քիթապտան թա-
րիֆ իթմիշէր քի , պու գատար էյի
թահսիլ իթմիշսինիղ — տէյու Յակօբ
աղա ճէվապ վիրտի :

— Վիվէթ , շէլէպի Վէթրաքի քի-
թապընտան օքուտու :

— Վօյլէ օլտուղու կէօղիւքիւյօր :

— Սօնու նասըլ թէքմիլ օլտու :

— Նէ պիլէյիմ թազուհի տու-
տու , սօնունտա ույուքում կէլտի ,
պիր էյիճէ քուլաք սամատըմ , լաքին
զանն իտէրիմ քի քըղը շէյէ վէրիցօր-
լար , նէտիր օ . . . . իշթէ շէյէ . . .
շէյին . . . . իշթէ քըղըն սէվկիւլիւ-
սիւնէ :

( ) Ը վազըթ Նիկողոս աղա օքունու

Թէքմիլ իտիպ արգասընա եասլանտըք-
տան սօնդրա տէտի :

— Աւրին Ռրիմա Տօննա բէք էյի
օյնայօր , էթվարը բէք խօշ , սէնասա-
թը էյի թահսիլ իթմիշ , հիւսնիւ եէ-
րինտէ , սէսի բէք կիւղէլ վէ . . . :

— Հա շու . . . նու պիր ազ տա-
հա էօյէյիտին , հիշ տէյիլ իտէ շուրա-
տա օթուրույօրում , պէնիմ եանըմ-
տա պարէ սուս օլ — տէյու Աւրգե-
նի տուտու խըրսլանտըք թաղիր իյ-
լէտի :

— Ղանըմ նէ տէյօրում պիր շէյին
հագգընը ինքեանր մը իթմէլի :

— Վիւլա սէնին օ գատար աիգ-
գաթ իթմէն եօքըմազ , ամմա սիդ
էօյլէսինիզ , քէլբին պաշնա պիր եազ-
լըք էօրթսէլէր քարը տէյի պայլըր-
սընըզ :

— Տօլրու սէօյլէյին թագուհի
տուտու , պէնտէ սու թապիաթ վանր
մը — տէյու լաթիֆէ սուրէթինտէ սի-
ւալ իյլէտի իտէ ,

— Շիմօի տէ թագուհի տուտու
տան իմտատ արայօր , թագուհի տու-
տու սէնի նէ պիլէճէք , սէնի պանա
սօրսուկար , նասըլ ատամ օլուղու-

նուր — տէյուր է հըլի ճէ վապ վիրակէտէ .
 Թազու հի տուտու տախի կէնտիսի
 իլէ պիրլիքտէ Նիկոզոս աղայա Թազ-
 սիրամ պուլմատըղընը կէ օրիւր կէ օր-
 մէղ , պիւսպիւթիւն քրտղանձըղը է-
 լէ ալըպ :

— Այն , ճէնապինիզտէ Նիկոզոս ա-
 ղայա Թարաֆ իտէյօրսու՛նուզ , ամմա
 պէն պիլիբիմ — ալյէրէք Աարդենի
 տուտու պիր քաչ տէ ֆա պաշընը սալ-
 լատը :

— Պու իթտիյիմիզ լաքըրտըլտարտա
 պիլիբիմ տէյէճէք պիր շէյ կէ օլիւ քմէ-
 յօր :

— Պաք ճէնապինէ պիր շէյ տէյիմ
 Թազու հի տուտու , պէն նէնին նէսի
 օլաուղունուն բէք էյի ֆարգընտա-
 յըմ — :

Թազու հի տուտու հիչ ճէ վապ
 վիրակէյիպ քըզը իլէ Յակոբ աղայա
 սաքըպ կիւլտիւ :

— Ամմա շաշիընըք պէնտէ — տի-
 յէրէք Աարդենի տուտու խըրսըն-
 տան քըպ քըսմըզը քէսիլտի :

Նիկոզոս աղայա է հըլինին իթտիյին-
 տէն բէք զիյատէ հիճապ կէլիպ , սէ օհ-
 պէթիթէպտիլ իթտիիտէտէ , կիւճպէ-

չա պիտի իբի սասաթ տահա օթուրա
պիտիլէր :

Յակոբ աղա պիտ քաչ տէֆա — վա
դըթ տահա էրբէն — տէտի իսէ տէ
Վարդէնի տուտու — չօք պիլէ օթուր
տուք — տէյուպ խըրս իլէ օտատէն
չքքար : Վէ էվլէրինէ կիրիր կիրմէզ,
տահա եօքարը չքքամտան, հավլիտէ,
խըզմէթքեարլէրին եանընտա պաչըա
տը Վարդէնի տուտու պիտ էյիճէ ագ
լնա կէլէնի տիմէյէ :

— Պու ախչամքի իթտիյին շէյին
եաքըչըր վամըրտը, ալմըչ քարչը
սընա կէօղիւնիւ կէօղիւնտէն այըր
մաք եօք, պիտ տէ սօնղրա օնա տուր
մուչ կիւլէրէք շէյլէր սօրայօր . ամմա
քապահաթ պէնտէ, նիչին կիտէյօ
րում պէօյլէ օլտուղունու պիլէրէք — :

Նիկողոս աղա խըզմէթքեարլար
տան հիճապ իտէրէք եավաչճաճըք
տէտի :

— Ոանըմ սուս օլ, հայտէ եօքարը
չքքալըմ, նէ քի սէօյլէյէճէքսէն եօ
քարտա սէօյլէ :

— Նէ, ու շաքլարտան մը ու թանը
յօրսուն . էթտի քըլտը տա շիմտի հի
ճապ իտէյօր :

Պսւ մապէյնտէ , խըզմէ թքեար-
լարըն քիմի կիզլի կիւլէր , քիմի տէ
եաթմըչ իքէն եօրզանտան պաշընը չը-
քարըպ տինլէր :

— Մէնին իթտիյին շէյլէրի , տիւն-
եա տույմալը , արթըք արթտը թաշ-
տը , տայանաճաք թաքաթըմ քալմա-
տը . հէքսի տույտուն քի պիր ալ աք-
լըն պաշընա կէլսին — :

Նիկողոս աղա հիչ ճէվապ վիրմէ-
յիպ , նէրտիպանտէն չըքմատէ , էհլի
տախի արգասընտան մըրըրտանարաք
չըքըպ օտալէրինէ կիրտիլէր , վէ Նի-
կողոս աղա քլսա քէամէք միւրատը ի-
լէ էլպիսէսինի չըքարըպ եաթաղա
կիրմէյէ ճահա իթտի իսէ տէ , Վար-
դէնի տուտու պիր քէրէ չըզըրտան
չըքմըչ սուհուլէթ իլէ սուս օլմաղա
նիէթի եօղուտու , չունքի տէրունին
տէ հէր նէ քի վար իսէ պաշլատը սէ օյ-
լէմէյէ :

— Պէն չօքտան պէրի Քարգընա
վարմըչ ըարմ , պու հէր ախշամ պէնի
եալընըզ պըրաղըպ թէաթըրօյա էօ-
թէյէ պէրիյէ կիթմէնին ալթընտա
պիր շէյ վար տէյի , իշթէ պու ախ-
շամ մէյտանա չըքտը :

– Ղանբմ նէ տէտիմ քի , մէյտա-
նա չքար տէյօրսուն :

– Տահա նէ տիյէճէքսին , օ Վրիմա
Տօննա մը արր նէ տիր , օնու օ դա-
տար մէթհ իթմէնին եաքըչըղը վարմը-
յըար , հէ , սէօյէ պաքայըմ :

– Հագսըզ սէօյէ մէտիմ ա Վտօղ-
րուսու պու :

– Պիրտէ տէտիյինէ նատիմ օլմաք
եօք : Վիվէլա սէն օնա նիչին օ դատար
տիգգաթ իտէյօրսուն սէնին գարըն
օլարաք : Վնութտուն մու քօճամ
սաղ օլտուղու վագըթլար , կէլիպ ա-
յաքլարըմա քաքանարաք իթտիյին
վատլարը : Վօմրիւմ օլտուքճա պաշ-
կասընը սէվմէյիմ սէնտէն զայրը տի-
չէլին եիւղիւնէ պաքմայըմ , սէնտէն
պաշկասը պանա հարամ տէտիքլէրին
հիչ խաթըրընա կէլմէյօրմու . վէ տա-
հա բահմէթլինին էօլիւսիւ քալքմա-
տան կէլիպ էլիմի սըքըպ ան պու
կիւնտէն սօնղրա պէնիմ օլտուն տէ-
տիքլէրին ֆիքրինտէն չքարմ մը :

– Նէ մինասիպէթ , սէօյէտիքճէ
ճէմիսի պիրէր պիրէր խաթըրըմա կէ-
լիօր :

– Վօյէ , սէօյէրսէմ խաթըրընա

կէլիր պաշկա վագթ Ֆիքրինտէն պիլէ
կէչտիյի եօք :

— Տաիմա օնլարը տիւշիւնէճէք
տէյիլիմ ա , էօյլէ պիր շէյ վագթի իլէ
օլմուշ . սէնտէ պանա նէլէր , նէլէր
սէօյլէմիշսին , հէր սաաթ խաթըրընա
կէլիր մի :

— Աօմրիւմ օլտուքճա ունու թմա
յըմ , սէսիմին կիթտիյի եէրէ սէօյլէ-
յիմ քի քէնտիսիլտէն պէօյիւք քօճա
ալըն տէյի , եաշտաշ օլուրսա պիր ա-
տէմ նէլէր շէքէյօր — :

Հէր նէ գատար Աարդենի տու-
տու էհլինտէն եիրմի եաշ գատար
պէօյիւք իտի իսէ տէ հիշ պիր վագթ
աղղը իլէրի վարըպ պէօյիւք օլտու-
ղունու իգրար իտէմէզ իտի :

— Նսթէրսէն հէր քէսէ իլան իյ-
լէ , պու ախշամ խըղմէթքեարլարըն
տույտուղու զալիպա էլ վէրմէյօր :

— Ավիլէթ տույտունլար աղնասըն-
լար նէ շէքտիյիմի հէր քէս պիլսին . . . .
քա ճանըմ պու նէ տիր պէնիմ շէքտի-
յիմ — տիյէրէք պաշլատը Աարդենի
տուտու աղլամաղէ :

Պատէհու նէ օլտուղու մալիւմ
տէյիլ :

Վազ աթ իրթէսի սապահ, պէսլէ-
մէնին պիրիօի տիվանխանէտէ կէզի-
նիր իքէն իւք ախշամտան օլան մարա-
զայը պիլիպ, Վարդէնի տուտու իլէ
Նիկողոս աղանըն իթտիքլէրի սէօհ-
պէթլէրի տուտուքտա, զիյատէսի ի-
լէ թաաճիւպ իթտի նասըլ քի զիրտէ
պէյան իտէրիզ:

— Նիկողոս աղա, պու ախշամ կէճ
քալմա այազընըն տիպինի էօքէյիմ:

— Խայըր հանըմըմ նէ դատար քի
էլիմտէն կէլիրսէ ճահտ իտէրիմ էր-
քէն կէլմէյէ:

— Օէրէ օ պիր կիւն Քալաթա
քուլէսինին ալթընտա պիրինի սօյմուշ-
լսր տէյի իշիթտիմ, սաքըն օ թարաֆ-
տան կէլմէյէսին:

— Խայըր պէն տաիմա թօքհանէ
թարաֆընտան կէլիրիմ:

— Հէ, հէ, ճանըմ օ թարաֆտան
կէլ:

— Բէք էյի քուզում, բէք էյի ճա-
նըմ—:

Եթէտէն պէրու մէշհուր սէօհ-
պէթ տիր քարը քօճա մապէյնինտէ
մարազա՝ եազլըք քուրույանա դա-
տար սիւրէր տէրլէր:

Պիլմէյիզ ա պէլքի պիր պրիւանթի
 Թէք Թաշ վատ իթմիշ, եախուտ պիր
 տահի Թէաթրոյա կիթմէյէճէյինէ նի-
 յէթ իթմիշ, վէլ հասըլ Նիկողոս ա-
 ղա Վարդէնի տուտունուն կէօնլիւ-
 նիւ ալմըշ:

ՖԼՄԲԼ ՏԵՕՐՏԻՒՆՃԻՒ

ՊԱԼԸՔԻՃԸ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ

Պո՛ւ իժտելիսմիզ նագիլէրտէն իքէ
կիւն սօնղրա պիր սապահ ստաթ իւչ
սուլէրինտէ, զիյատէսի իլէ գար եաղ
մըշ, շէօյլէ քիմ սօքաքլէրտէ իղ քալ-
մամըշ, վէ տահա հէնուզ պիր քաչ
էքմէքճի վէ պէրպէր տիւքքեանլէրի-
նին քէքէնքլէրի եարրյա գատար ա-
չըլմըշ, վէ մէզքիւր տիւքքեանլէրին
էօնլէրինտէն կէշէրքան պու սէօհ
պէթլէր իշիտիլը իտի :

— Քալքսանա Վարտիրոս :

— Ն՛յ, եալաշ եալաշ, հէօ, հէօ
հէօ :

— Օօ քալք մանղալը եաք, կինէ
պօղաղընա պիր թէլ սալմալը :

— Պու սօուքտա ատամ մը քալքար :

— Շ իմտի միւշթէրի կէլըր :

— Պարսանա պէօյլէ հալայըլա հէք

բէս աթ քաչըրմըշ, պրէ, պրէ, պրէ
անմատա եաղայօր, հէօ, հէօ, հէօ:

— Շ իմտի պէլինին օրթասընա պիր
թէբմէ եէրսին:

— Պէ վար նէ եաբաճաղըն վար ի
սէ եաբ —:

Կէրչի Վարտիրոս պիր ազ թէն,
պէլճէ իսէ տէ տօղրու սու՛նու սէ օյլէր-
սէք, օլ սասպահ պիր ազ հագգը վար
ըար:

Սօուք զիյատէսի իլէ շիտտէթլի,
եաղան թիբինին սըբլըղընտան, հէ-
ման տըշարըտա կէզմէնին միւմբինի
եօք:

— Օօ Վարտիրոս տահա եաթա՛ր-
մըսըն, գարըլա՛ր պիլէ տըշարը չըբ-
մըշ, պաբսանա պիր գարը կէչէյօր —:

Ֆիլ հագբգաթ պիր տիշէհլի Պէյ
օղլունուն ճաստէսինտէն կէչիպ թէ-
բէ պաչընա չըբտը:

Տիշ էհլի մերսումէնին սիննի օ-
թուղ պէշ սուլէրինտէ, սիմասը բէք
չիրբին տէյիլ, ղայէթ էսքի պիր Ֆէ-
րաճէ կիյինմիշ, եաչմաղըն տիւլպէն-
տի պիր քաչ եէրինտէն տէլիք, լաբին
թէմիղ, այաբլէրինտէ երրթըմըշ շա-
լի պօթինլէր շէքտիյի մէշագգաթլէր-

տէն վէ կիճէլէրի սապահա տէկին իշ-
լէմէսինտէն այաքտէ տուրմաղա մէ-
ճալի քալմամըշ, վէ սօուքտան թիթի-
րէյէրէք նէ եաբաճաղընը պիլմէզիտի :

Պիր աղ թէքէ պաշընտա կէզին-
տիքտէն սօնդրա պաշլատը տիմէյէ :

— Աճապ եաթաքտան քալքալը մը,
կիթսէմ գաբույու վուրսամ, պէլքի
խըղմէթքեարլար սապահլայըն նէ իս-
թէրսին տիյէրէք քօլարլար, պէն տէ
պիր տահա նամըլ ճէսարէթ իտէյիմ
իշէրի կիրմէյէ . օ վազըլթ հալիմ նէ օ-
լուր պէնիմ, պու կիւն մութլագա
Յակոբ աղայը կէօրմէլիյիմ եօքսա . . . :

Վէ սօնդրա կէօղիւնիւն եաշէրի-
նի սիլէրէք տէտի :

— Աճ քըղըմ, քըղըմ, քօրքմա սէ-
նի պըրաքմամ, պէն սէնին անանըմ,
պէնտէն պաշկա քիմի՞ն վար, Ալլահ
էլպէթտէ եարտըմ էտէր պրաքմաղ— :

Վէ պու սէօղէր իլէ կէնտուսինէ
ճէսարէթ կէթիրէրէք կիտիպ Յակոբ
աղանըն գաբուսու՛նու եալաշճա
վուրտու :

Խըղմէթքեարլար տահա հէնուղ
քալքմըշ, իշլէրինտէն պիրիսի կէլտի
գաբու՛նու տէմիրինի քալտըրըպ աշ-

տը . շիւնքի տահա հիչ քիմսէ տըշարը
չը քմամըշ ըտը :

Ալէլէն տիշէհլի իհթիրազ իտէրէք
— Յակոբ աղա եաթաքտան քալքաթը
մը — տէյու սիւալ իյլէտի :

— Աէ իսթէրսին սասահլայըն ,
սյու վագըթ ատամ քալքաթը մը — տէ-
յու ուշաք թէրսլիք իլէ ճէվապ վէր-
տի իտէ , տիշէհլի մէրգ ումէ եինէ քը-
ղընը Ֆիքրինէ կէթիրէրէք թահամ .
միւլ էտիպ ճէվապ վիրտի :

— Ղանըմ , նէ գատար զահմէթ ի-
սէ պիր պաքսան պէլքի օյանմըշ տըր ,
հէմ տէսէն քի քէնտիսինի կէօրմէք
իսթէրիմ :

— Աշէրի կէլ իշէրի , գար իւ Ֆիւ-
րիւյօր , սօնղրա սիւքիւրմէլի — տէ-
յիպ իըղմէթքեար գաբույու քաբա-
յրպ եօքարը չը քմատա , Յակոբ աղա
տատի հէնուզ եաթաքտէն քալքամըշ ,
վէ շուպուղու տօլտուրմուշ ուշաղը
կէօրտիւքտէ — պիր աթէշ կէթիր —
տէյու էմր իյլէտի :

Խըղմէթքեար աթէշ կէօթիւրմէք
իշուն աշաղը ինիպ վէ կէլէն տիշէհ-
լիյէ ույանմըշ տէյու խասպէր վէրիպ
եօքարը չը քարքտէ — էֆէնտիմ պիր

գարը կէլմիշ ճէնապինիղի կէօրմէք իս-
թէյօր — տէտի Յակոբ աղայա, վէօլ
տախի — կէլտին — տէյու ճէվապ իթ-
տիքտէն սօնղրա օտասընա կիրիպ կէն-
տու կէնտինէ քիմ օլապիլիր տէյու
միւլհազա իտէր իտի : Արզմէթքեար
պու ճէվապը կէօթիւրտիւ իսէ կէ-
լէն ավրէթ եավաշ եավաշ նէրտիպան-
տէն չըքրպ տիվանխանէտէ տուրտու :
Չունքի Յակոբ աղա գանղը օտատէ
օլտուղունու պիլմէղ իտի : ( ) Ը մա-
պէյնտէ մէրսում օտասընըն գարու-
սունու աչըպ կէլէն քիմ օլտուղունու
կէօրտիւքտէ խօշ մուամէլէ կէօսթէ-
րէրէք :

— Սապահլար իսայր օլտուն Սօֆի
տուտու, կէլ պաքալըմ նէ սէօյլէյէ-
ճէքսին, վէ պու հավա իլէ պու վա-
գըթ Հասքէօյտէն նանօրլ կէլտին — տէ-
յուպ չօք թասաճճիւպ իյլէտի :

Սօֆի տուտու բէք զիյատէ հի-
ճապ իտէրէք վէ եավաշ սէս իլէ ճէ-
վապ իթտի :

— Աման էֆէնտիմ պիր բէճայա
կէլտիմ, ճէնապինիղին պանա իթտի-
յի էյլէքլէր բէք չօք տուր, պու տէ-
ֆատա նէ գատար պաշ աղըրօր վէրէ-

Ճէքսէմ, ճէնապինիզտէն պաշկա քիմ
սէմ եօք :

= Վէք էյի գայտ իթմէ Նլա՛ն քէ-
րիմ, Ֆագաթ չօք իւշիւմիւշսիւն ,
պիր ազ օթուր , պիր մանղալ կէթիր-
սինլէր , եօրղու՛նլուղու՛նու ալ , քէն-
տինէ կէլ վէ նէքի սէօյլէյէճէքսէն հիչ
չէքինմէյէրէք սէօյլէ — տէյիպ վէ խըդ-
մէթքեարը չաղըրըպ — չաբուք պիր
մանղալ կէթիր — տէյու էմր իթտի :

Վքսէրի պիր իհթիաճը օլան քիմ
սէ , ախէրինէ բէճայա կիթտիքտէ ,
էվվէլա կէօրտիւյիւ պէտ մուամէլէ-
տէն գալպինէ քըրըքըք կէլիպ , տէ-
րու՛նինտէ հէր նէ քի վար իսէ անը
լայրգը վէջ՛ն իւղրէ իֆատէ իթմէյէ
ճէսարէթ պուլամազ , չու՛նքի պիր քիմ
սէյի թաճիզ իթմէք ինսանէ ղկատէ-
սի իլէ աղըր պար օլուր , էկէր քի բէ-
ճա իտէն՝ գարչըսընտաքի ատէմին իս-
թէքլիք իլէ վէ ասլա իմթինան իթմէ-
յէրէք հէր նէ քի միւրաճաաթը վար
իսէ իճրա իթմէյէ սայ ու ղայրէթ ի-
տէճէյինէ ագլի շահատէթ իթմէզ ի-
սէ , նա՛սըլ տէրտինի էթքաֆըրլա ան-
լաթմաղա ճէսարէթ իտէպիլիր :

Վիշի՛ կէնտի տէրտինի անլայան վէ

անը տէ՛ֆ ի՛թմէյէ գուտուրէ՛թի եօղ
 իսէ տախի , հիչ տէյիլ իսէ թէսէլլի
 ի՛թմէյէ ճահտ իտէն պիր աոտմ րասթ
 կէլիր իսէ , գալպինտէ պէօյիւք Ֆէ-
 րահիէթ տույար օլտուղու մալիւմ ,
 վէ էկէր տէրտիմէնտ օլանըն տէրտի-
 նէ տավա ի՛թմէյէ գուտուրէ՛թի օլան
 պիր աոտմ խօշ մուամէլէ կէօսթէրիպ
 կէնտի գարընտաշընա էյլիք ի՛թմէյէ
 ճահտ իտէր իսէ տէրտլի օլանը նէ
 տէրէճէ մէմնուն ի՛թտիյինին թարի-
 Ֆի միւմքին տէյիլ . վէ պէօյլէ տէ Սօ-
 Ֆի տուտու Յակոբ աղանըն խօշ մու-
 ամէլէսինի կէօրտիւքտէ պիր աղ տէր-
 տի խաֆիֆլէնտի :

Պու վասֆ ի՛թտիյիմիզ ավրէթ Յա-
 կոբ աղանըն սիւտ անասընըն քրզը ի-
 տի : Ալիտէսի Ֆուգարալքրտան
 թաճիզ օլտուղունտան քրզընը պիր
 պալքքճըյա վէրմիշ իտի , լաքին մէր-
 ոումէ էվէնտիյի կիւնտէն պէրու առ-
 լա կիւլմէյէ միւէսսէր օլմատըքտան
 մատա , տաիմիւլ էվգաթ ղէվճէսինին
 թահամմիւլ օլունմաղ Ֆէնալքլարը-
 նա քաթլանըպ վէ էվլատլէրինտէն ա-
 խէր շէյ տիւշիւնմէյէրէք էօմրիւնիւ
 կէշիրիր իտի , նասըլ քի շիմտի կէնտի

հալինին իՖատէսինտէն մալիւմ օլա-
ճաք տրր :

Խըզմէ թքեար աղասընըն էմրինին
իճրասընտա օլտուքտան սօնղրա , մէր-
սոււմ օտա գաբուսուհու գաբայրպ
վէ մանղալըն պաշընա կէչիպ :

— Ե Սօֆի սուսու նէ սօյլէյէ ճէք-
սին , ե օքսա կինէ է հլինտէն տօլայլմը-
տէյու սիւալ իթտի :

— Ե վիլէ թ :

— Սանա պիր շէյ սէ օյլէյէ ճէյիմ ,
է վիլէնտիքտէն պէրու նէքի օլմուշ ու-
սա պանա պիրէր պիրէր նագլ էյլէ :

— Ե Ֆէնտիմ պէլքի պաշ աղըրսը
վէրիրիմ :

— Խայրը , խայրը , ասլա թաճիզ օլ-
մամ , հաթտա է հլինին հէր պիր հա-
լինէ իսթէր իտիմ պիր էյիճէ վագըֆ
օլմայը , չունքի պիր իքի մահալտէն
իշիթտիմ բէք չօք թահամիւլ օլուն
մագ հալլէրի օլտուղունու , պու սէ-
պէպտէն թա է վիլէլտէն պէրու նասը
օլմուշ իսէ նագլ էյլէ :

— Վ ալիտէմ բէք ֆուգարէ օլտու-
ղունտան պիր թանէճիք բըղը յըարմ
իսէ տէ կէչինմէյէ բէք զօրլուք շէքէր
իտի : Վիր աղ պէ օյիւյիւպ իշ իշէմէ-

յէ պաշլատըմըսա օ վազըթ է բէյիճէ
 րահաթըղըմըղը պուլտուք վէ պիր
 քաչ բարա տա արթըրմայա պաշլա-
 տըք , լաքին վալիտէմ տայմա պէնի է վ-
 լէնտիրմէք իսթէր իտի , վէ պիրտիւ-
 զիւյէ տէրիտի քի աճապ նէ վազըթ
 միւրվէթինի կէօրէճէյիմ տէյի : Պու-
 արալըքտա քօմշուճուղ պիր պալըք-
 ճը պէնի իսթէտի , վալիտէմ տէ պու-
 նու տույտուղու կիպի նասըլ ատամ
 օլտուղունու պիր էյիճէ տղնայըպ տիյ-
 նէմէյէրէք , հէմ Ալլահ իսթէտիյինի
 վէրտի տէյի սէվինէրէք իքի այտան
 սօնղրա պէնի պալըքճը Համբարձու-
 մա վէրտի : Ամմա պէն վալիտէմէ հիչ
 քապահաթ պուլմամ , պանա ֆէնա օլ-
 տուն տէյի իթմէտի . Ալլահ պէօյէ իս-
 թէր իմիչ . պէնիմ կիւնահլարըմ չօք ,
 չէքէճէյիմ վարըմըչ նէ եաբայըմ :

Վվէնտիքտէն սօնղրա իւչ տէօրթ
 այ Վէյօղլունտա օթուրտուք , սօնղրա
 քիրալար աղըրտըր տէյէրէք Հասքէօ-
 յէ կիթմէյէ գարար վէրտիք :

Պիր սէնէ գատար քօճամ պաղը
 քէրէ իչէ կիտէր իտի :

— Քազանտըղը ազ ճէյի է վէ խարձ
 էտէրմիյիտի :

— Իւջ տէօրթ այ է վէ պիր ազ պաքտը, սօնդրա նէ քի քաղանքրսա մէյխանէլէրտէ հարձ էտիպ էօյլէ է վէ կէլեր իտի :

— Ասարլ կէ շինիրիտինիզ էօյլէ իսէ :

— Իշէ տիյիմ իշէ բին բարասընտան, վէ պազը տէֆա տա չամաշըր երքամայա կիտէր իտիմ :

— Պու սուրէթտէ է վին իտարէ, սինի պիւսպիւթիւն սէն տիւ շիւնիւրիւտիւն :

— Ի վվէթ, ամմա օ կիւնլէրտէ չօք իօշնուտ ուտում, չունքի էհլիմէ չօք մու հապպէթիմ վար բար, հէմ ֆուգարալըք Ալլահտան տըր տիյէրէք չէքէր իտիմ : Սօնդրա պիր ազ վազըթ կէչտի իսէ պիւսպիւթիւն իշինի թէրք էտիպ պիր բարա քաղանմազ օլտուքտա թիւթիւն շարապ բարասընա վարընձայա գատար պէն վէրիր իտիմ : Պիր կիւն տէ նիշին իշէ կիթմէյօրսուն տէյու սօրտում իսէ « հանըյա քառ ղանձ, էլինտէ պիր քաչ եիւզ ղնչ ո սէրմայէ սլմատըքձա բարա քաղանըլմայօր ո տէյու ճէվապ վէրտի իսէ, պիր սէվայի էնթարիմ վար բար սաթտըմ տեօրթ եիւզ ղու բուշ թութտու

վէրտիմ, լաքին պիր իքի այտան սօնդը
րա սօրտոււմ իսէ բարայը պաթըրտըմ
տէտի իտի :

— Պէօյլէ ատէմտէն տահա մու-
հասպպէթին քէսիլմէտի մի :

— Իսայըր կինէ սէվէր իտիմ, հէմ
շիմտի ութանըյօրոււմ սէօյլէմէյէ քի,
ախշամլարը էվէ սէրհօշ կէլիպ սէօ-
յիւպ սայըպ պէնիտէ տէօլմէյէ պաշ-
լատըրսա տահա զիյատէ մուհասպպէ-
թիմ արթտըյրտը, չունքի կէնտու կէն-
տիմէ Ալլահ պէօյլէ իսթէյօր, կիւնահ-
լարըմ չօք տուր տիյէրէք թէսէլլա օ-
լուրուտոււմ :

— Աճաիպ, պազէն ինսանըն ազլը-
նա մուղայըր շէյլէր վագը օլուր — տէ-
յուպ Յակոբ աղա պիր աղ տիւշիւն-
տիւ :

— Պէօյլէճէ եէտի սէքիզ սէնէ էօ-
միւր կէշիրտիք, սօնդրատան չօք ախ-
շամ էվէ կէլմէղիտի վէ կէլիրսէտէ,
պաշկա պիր շէյ իչուն տէյիլ, իլլէ բա-
րա իսթէմէյէ կէլիր իտի :

— Պունլարըն թօբունա թահամ-
միւլ կէթիրիլմիյիտին :

— Ավէթ, պու եէտի սէքիզ սէնէ-
նին իշինտէ իքի էվլատ սահիպի օլ-

տու մ, պէ օյիւ յիւ քըզ, քիւ չիւ յիւ օղ-
լան, վէ պաշլատում օնլարըլա թէ սէլ-
լա օլմայա : Պիր կիւն շամաշըր երքա-
մայա կիթ միշիտիմ, ա՛հ օ կիւնիւ հիշ
ունու թմամ — տիյէրէք Վօֆի տու-
տունուն կէօղլէրի եաշ իլէ տօլտու :
— Քօճամ կինէ կէլմիշ, բարա իսթէ-
մէյէ, օղլումա պէնի սօրմուշ, զավալ-
լընըն գանդը էվէ կիթ տիյիմտէն խա-
պէրի եօք « պիլմէմ նէրէյէ կիթ տի »
տէյու ճէվապ վիրմիշ իսէ, « շարք
» սէօյլէ շինտի սէնի աթարըմ » տիյէ-
րէք բէնճիրէտէն տըշարը պիր լէթի
տէֆա աթաճաք կիպի սալլամըշ, օ
վագըթ շօճուք բէք քօրքմուշ : Ա՛խ-
շամա է վէ կէլտիմ, քըզըմ քօմշու լուք-
տա իշ էօյրէնմէյէ կիթ միշ պիր շէյ-
տէն խապէրի եօք, օղլումա պէ օյլէ նապլ
իթ տի, զավալը էրթէսի կիւնիւ իս-
թիւնէ պիր ֆէնալըք շէօքտիւ, քըք
կիւնտէն սօնդրա թօքրաղա կիրաի :

— Պունտան սօնդրա է հլինէ եինէ
մու հապպէթին քալտըմը :

— Խայրը, օ կիւնտէն սօնդրա եիւ-
զիւնէ պաքմայա իքրահ իտէրիմ, Ա՛վ-
լտորնըն էօլլումիւնիւ հիշ աճըմատը,
հէմ էօլլումիւնէ կէնտուսի սէպէպ օլ-

տոււ տէյի աճըմըն արասընտա պիր ի-
քի տէֆա սէօյլէ տիմիսէ , բէք զէյա-
տէ խրրսա չըքըպ պէնի տէօվմէյէ
քալքտը :

Պիր պաշկա կիւն կինէ բէք սէր-
հօշ օլմուշ էվէ տէվրիլէրէք կէլտի ,
« գարը բարամ եօք , բարա իսթէրիմ »
տէյու : Աէ եաբաճաղըմը շաշըրտըմ ,
պէնտէ պիր քաչ զուրուշ թօբլամըշ
ըտըմ քէօմիւր ալմա իչուն , նէ եա-
բայըմ քըշ կէլմիշ , քէօմիւր բէք բա-
հալը , հէմ վէրէսիէ տէ վէրմէյօրլար
ըտը : Աէ եաբայըմ պէնիմ տէ եօք տէ-
յու ճէվապ վէրտիմիսէ , « շիմտի բա-
» բա իսթէրիմ , պէն էօյլէ լաքըրտը
» պիլմէմ » տէյուպ պէլինտէն պիր
պուչաք չըքարտը : Պունու կէօրիւր
կէօրմէղ էլիմ այաղըմ թիթիլէմէյէ
պաշլատը , քըղըմ տա « աման տուտու »
տիյէրէք պօղաղըմա սարըլտըյրսա ,
սանտրղը աչըպ նէքի վարըսէ վէրտիմ :
( ) կէճէ քըղըմըլա եավան էքմէք եէ-
յիպ քարնըմըղը տօյուրտուք :

— Պու պէլանըն տէֆինէ հիչ ճահտ
թիթմէտինմի :

— Ավիլէթ , էրթէսի կիւնիւ խոս-
տովանահայրըմա կիթտիմ , օլմուշու

չու կիպի նագլ իթտիմ իսէ , « պուն
 » լարը սէնտէն իշիթտիմ, պիրտէ քօ-
 » ճանը կէօրէյիմ, իւչ տէօրթ կիւնտէն
 » սօնդրա կէլ » տէտի :

— Այալընըզ էհլինին էթտիյի ֆէ-
 նալը քլարըմը սէօյլէտին :

— Իսայըր . էկէր գապիլիսէ այրըւա-
 յըմտա տէտիմ :

— Իւչ տէօրթ կիւնտէն սօնդրա նէ
 ճէվապ ալտրն :

— Քօճամտա պէնտէն շիքեայէթ
 իթմիշ, էվլատլարըմը էյի պաքմայօր
 տէմիշ, հասըլը պէնի բէք չօք քա-
 պահաթը չըքարմըշ : Աէք զիյատէ
 չալըշտըմ . Վաթիրիքհանէյէ կիթ-
 տիմ, հէր պիր տիւրլիւսիւնիւ եաբ-
 տըմ հիչ պիր չարէ օլմատը . . . . :

( ) վագըթ նէ եաբայըմ . գարար վէր-
 տիմ Ալլահա սրղընարաք չէքմէյի . լա-
 քին կիտիպ կէնտինտէն շիքեայէթ
 իթտիյիմի քօճամ տույուպ էլիմէ տէ
 պիր շէյ կիրմէյէ ճէյինէ ագլը էրտի ի-
 սէ պաչատը էվէլքինտէն զիյատէ շէյ-
 լէր իթմէյէ : Հէր պիր իթտիյինէ Յա-
 կօր աղա սապը խտէրիտիմ, լաքին
 տիւն ախշամ էվէ կինէ սէրհօշ կէլիպ
 « եարըն պիր զէնկին ատէմ իլէ կէլէ-

" ճէյիմ , քըզըմըզ էբէյի կիւզէլ տիր ,
 " պիր էյի կիյինտիր նէքի եէնի բու-
 " պասը վարիսէ , հէմ օ ատէմ իլէ կէլ
 " տիյիմտէ քօլթուքլասընն օնու եօքա-
 " ըը չըգարսընն , պարէ պիր ազ էլիմիզէ
 " բարա կիրէր " տիյէրէք " հէմ ալ
 " սանա բարա վէրէյիմ պէշ օն տիւր-
 " լիւ եէմէք իսթէր " տէյուպ սէքիզ
 " օն թանէ ալթընն եիրմիլիք ճէպինտէն
 " չըքարըպ վէրտի իսէ օ տագիզէ նէ
 " օլտուղումն պիլմէմ : Պաքտը քի պէն
 " բէք պօղուլտում իսէ " նէ օ , կինէ բէք
 " պէնզին աթտը , պունանտամը քարշու-
 " կէլէճէքսին , աճլըքտան էօլէճէք-
 " միյիզ պէ գարը " տէյու պաշլատը պա-
 " ղըրմայա : Աման սուս օլ , քըզըմ ույու-
 " յօր օյանըր տէյու այաքլէրինէ քաբան-
 " տըմ իսէ , " օյանսընն , իշիթսին . եարըն
 " ախշամ քարշուսընա չըքաճաք տէյիլ
 " մի " տէյուպ տահա զիյատէ եիւք-
 " սէք սէս իլէ չաղըրմատա , եօք չըք-
 " մայաճաք , շիմտիէ գատար իթտիյին
 " ֆէնալըքլարա տայանտըմ տուրտում ,
 " լաքին էօլիւմիւմիւ գապուլ իտէրիմ ,
 " պու տէտիյին շէյի գապուլ իթմէմ
 " տէյու ճէվապ վէրտիմ : ( ) վագըթ զօն
 " իլէ օլմայաճաղընը ագլը էրտի իսէ

Թաթլըլը քրլա տէտի :

« Պէ գարը նէ վար պուհտա , պիր
 ո զէնկին միլօրտ ումուշ , չօք բարա
 ո վէրիր իմիշ , հէմ պանա սէօյլէյէն ա
 ո տէմ տէյօր քի քրզընը պէյէնէճէք օ
 ո լուրսա ալըր տէյու , օ վագըթ ֆէնա՞
 ո մը օլուր , սէն չամաշըր երքամա
 ո տան , իշ իշլէմէտէն քուրթուլուր
 ո սուհն , պէնտէ պիր ազ սէրմիյէ ալըր
 ո թիւթիւնճիւլիւք իտէրիմ , բահաթ
 ո կէչինիրիզ . պրրաք պէն եարըն ախ
 ո շամ շուհու ալայրմ կէլէյիմ , պէլքի
 ո քրզըմըզը պէյէնիր . ամմա պէյէն
 ո մէզ իմիշ , նէմիզ կիտէր , պիր ազ
 ո բարասընը ալըր , սօնղրա արգասը
 ո նա պիր թէրմէ , գաբուտան տըշա
 ո ըր իտէրիզ : Տուր պաքայրմ Վարիա
 ո մը օյանտըրայրմ սէօյլէյիմ , հէմ է
 ո վէլիսինտէն թէնպիհ իտէլիմ քի , նէ
 ո տէրսէ օնու եարսըն , եաքըշըքսըզ
 ո պիր շէյ տէ եարմասըն » : Պուհու
 պէօյլէ տէր տէմէզ Վարիամա սէս
 վիրմէյէ պաշատըրսա , պէն սէօյլէ
 ըիմ տիյերէք ալը քօտում , օ քէրթէյի
 սավուշտուրմաք իշուհն , զիրա օնտան
 սօնղրա Ալլահն եարտըմ էտէր տէյու
 ֆիքրիմէ կէլտի : « Այլէ իսէ սէն օ

ոյտնաորը սէօյլէ պէն տէ կիտէյիմ խա-
ո պէր վիրէյիմ եարըն ախշամ կէլտին ո
տէյոււպ կէճէլէյին պրրաքրպ կիթտի :

— Ա՛օյլէ իսէ պու ախշամ միւօր-
տու ալըպ կէլէճէք :

— Ա՛ն Յակոբ աղա տէմէ տէմէ :
Պու սապահ օնուն իչուն ագլըմ պա-
շրմտա օլմայարաք պու հավա իլէ քօշ-
տոււմ կէլտիմ, ճէնապինէ եալվարմա-
ղա, վէ պէլքի տէ շիմտի էվէ կէլմիշ-
քըզըմա հէր շէյի սէօյլէմիշտիր — ախ-
յէրէք պաշատը Սօֆի տուտու զարի
զարի աղլամաղէ, վէ սօնղրա տէօնիւպ
— էֆէնտիմ, քըզըմը քուրթար — տէ-
յոււպ Յակոբ աղանըն այագլէրինէ
քաբանտը :

( ) Ը վագրթ մէրտոււմ — Ա՛հ եա-
բայօրտուն, քալք, քօրքմա պիր չա-
րէսինէ պաքարըզ — տիյէրէք Սօֆի
տուտույու քալտրըրպ պիր ազ միւլ-
հաղա իլէտի, վէ սօնղրա խըղմէթ-
քեարընը չաղըրըպ, թէզքէրէ իլէ պիր
մահալէ կէօնտէրաի :

Աւշաղըն ավաթինտէ թէզքիրէ-
սինին ճէվապընը օքուտուքտան սօնղ-
րա, Սօֆի տուտույա — Հայտէ սէ-
նին իլէ պիրլէքտէ էվինէ կիտէլիմ —

տէյոււս՝ գաբուտան տըշարը չըքարլէր
 Հասքէօյէ կիթմէք իչունն :

Տահա Սօֆի տուտու Յակոբ ա-
 ղանըն էվինտէ իքէն, պալըքճը Համ-
 բարձում էվինէ կիթմիշ, եարը մախ-
 մուր, էհլինի օրատէ կէօրմէյոււս վէ
 նէրէտէ օլտուղունտան տախի խասլէ-
 րի եօղուտու, զիրա քըզընա սիււալ
 իյլէտի իսէտէ, օլ տախի պիլմէզիտի :

Վէրսումուն թամամ արայոււս պու-
 լամատըղը քէրթէ . քըզընը եալընըզ
 րասթ կէթիքմիշ, վէ հազըր վագթի
 տիր տէյու միւլհաղա իթտիյինտէն,
 Վարիամը եանընա ալմըշ պու սէօզլէ-
 րի սէօյլէր իտի :

— Բըզըմ, տիւն ախշամ անան սա-
 նա պիր շէյ սէօյլէտի մի :

— Խայրը պապա — :

Համբարձում, էհլինին կէնտինի
 ալտաթտըզընա զիյատէսի իլէ խըրա-
 լանըս, վէ տէօնիւս քըզընա տէտի :

— Եօյլէ իսէ պէն սէօյլէյիմ :

— Իէք էյի պապա :

— Պու ախշամ պուրայա պէնիմ ի-
 լէ պիր զէնկին Ֆրէնք կէլէճէք, գաբու-
 տան իչէրի կիրտիյի կիպի քօլթուղու-
 նա կիրիս եօքարը չըքարաճաքսըն, ամ

մա պէջլէ բիս քրչաֆէթ իլէ օլմաղ ,
 եէնի ֆիսթանընը կիյ , պիր տէ սանա
 կիւղէլ եազմա ալտըմ , (վէ եազմայը
 պալը քճը քօյնու նտան քեաղըտա սա-
 րըմը չը քարու պ քըզընա վիրտի) պու
 եազմայըտա շէօյլէ պիր ալաֆրանկա
 պաշընա պաղլա , պաք քի կիւղէլ կէօ-
 րիւնէսին , սօնդրա սէնի պէյէնմէսէ
 բէք ֆէնա օլուր — :

Մարիամըն եիւղիւ պիր ազ քըզա-
 րարաք սիւալ իյլէտի :

— Պապա , կէլէճէք ֆրէնք քիմ տիր :

— Իէք պիր զէնկինն ատէմ իմիչ ,
 կէլիր պիզատէն հազ իտէրսէ , հէմ սէ-
 նի տէ պէյէնիրսէ չօք բարա վիրէճէք
 տիր , պիզատէ զէնկինն օլաճաղըղ — :

Օլալալու քըզ տաիմա ֆուգարա-
 լըք իչինատ , վէ վալիատ սինին չօք կիւն
 կիտիպ շամաշըր եը քատըղընա բէք քէ-
 տէր իտէր օլտուղու նտան՝ կէնտիլէր
 տախի զէնկինն օլաճաք տէյու ֆիքր իյ-
 լէտի իտէ թահթընտա օլան ֆէնալը-
 զա ագլի իրմէյէրէք զիյատտ սի իլէ սէ-
 վինճ տույտու , զիրա ֆուգարանին
 զէնկինն օլմաքտան պաշկա նէ միւրա-
 տը օլապիլիր :

Վէ Մարիամ տէ օնիւ պ պապասը-

նա տէտի :

— Եւք էյի պասպա , բէք էյի , կէլէ տիյի կիպի քօլթուքլար եօքարը չքաւրըր. — տէյու վասա իտուպ — հէմ գէնկին օլու բասք արթըք անամը տէօլ մէսին էօլէ տէյիլմի — տէյու սիւալ իյլէ տի :

— Աօք , նիչին տէօլէ ճէյիմ , շիմաի տէօլէ բսէմ , բարամ օլմասըղնտան պապը քէրէ խրսլանըրմ :

— Աօլէ իսէ աման պասպա , մութլապա պու ախշամալ կէլ , կէլտիյի կիպի այաքլարնա քաբանըր պիզէ չօք բարա վէրսին տէյու եարվարըրմ :

— Սաքին հա , էօլէ շէյլէր լաղըմ տէյիլ , պէն սանա նէքի սէօլէյօրսամ օնու եաբ , էլլէրիւր . օ վադըթ չօք բարա ալըրըղ :

— Եւք էյի պասպա , ահ նէ էյի օլաճաք , անամտա չամաչըր եայքամաղա կիթմէղ , բահաթ էվտէ օթուրուր , պիլմէսին պասպա խըղմէթէ կիթտիյի կիւնլէր ախշամա բէք եօրկու՛ն կէլիւր , հէլաք օլուր ամմա նէ եաբաւըմ էլիմտէն նէ կէլիւր — :

Վէ Սարիամ բէք զիյատէ սէվինէր բէք բէտէրի հագգընտա տախի օլ

կիւնիւ մուհապպէթ տույտու, զիրա
օլ անէ տէկին Համբարձու մտան տա-
իմա մուհապպէթի էքսիլմէյէ վէսի-
լէլէր վուգուա կէլիշիտի:

Պայլքքճը, քրղընըն թավըրնաան
թէքմիլ կէնտինէ ճէլպ իթտիյինի ան-
լայուպ, վալիտէսինտէն տախի սօ-
ու թմաք միւրատը իլէ տէտի:

— Քըղմ, անան կէլիւ սանա տէր-
սէքի, կէլէճէք Ֆրէնկէ կէօզիւքմէ
տէյու, սաքըն օնուն սէօզիւնիւ տիյ-
նէմէյէսին, զիրա օնուն պիր շէյէ ազ-
լը էրմէզ—:

Մարիամ պու սէօզլէրի իշիթտիյի
անտէ, վալիտէսինէ օլան էմնիէթի զա-
լիպէ իտէրէք ճէվապ իթտի:

— Վոյլէ իսէ Ֆրէնկէ կէօզիւքիւր-
սէմ Ֆէնա պիր շէյ իթմիշ օլաճաղըմ,
պէն վալիտէմին սէօզիւնտէն չքմամ,
հէմ անամուա պանա Ֆէնա շէյ եար
տէմէզ:

— Աօրտիւնմիւ կինէ պէնիմ սէօ-
զիւմիւ տիյնէմէյօրսուն, նէ վաղիֆէն
սէնին, օ պիղիմ պիլլէճէք շէյիմիզտիր—:

Մարիամ պիր ազ տիւ շիւնիւպ ճէ-
վապ իթտի:

— Աօք պապա պէն պու կիւնէտէք

անամբն սէօղիւնտէն շքքմատում, կի-
նէ նէ տէրսէ պէն օնու եաբարում:

— Այլէ իսէ ախշամա կինէ անա-
նը տէօյէրիմ —:

Քրղ նէ եաբաճաղընը շաշըրըպ վէ
կէօղլէրի եաշ իլէ տօլտու:

Վէտէրինէ իթտաթ իթմէսէ, վա-
լիտէսինին տէօյիւլմէսինէ սէպէպ օ-
լաճաք, վէ պու քէյֆիէթ Վարիամա
շօլ տէրէճէտէ տօքուևուր իտի քի,
Համբարձում էհլինի տէօյմէյէ պաշ-
լատըքտա Վարիամ էօմրիւնիւ թէ-
լէֆ իթմէյէ զայլ օլուրուտու վալի-
տէսինին պիր տահի տայաք եէմէյէ-
ճէյինէ սէպէպ օլապիլսէ: Պագաթ
օլ պիր թարաֆտան տախի նասըլ քի
կէնտու աղղը իլէ սէօյլէտի իսէ, օլ
կիւնէ տէկին վալիտէսինին հիշ պիր
խուսուտա էմրինէ մուզայրը հարա-
քէթտէ պուլունմատըղընտան, քէտէ-
րինին սէօղիւնիւ վալիտէսի զայլ օլ-
մայարաք իճրա իթմէյէ պիր տիւրլիւ
զարար վիւրէմէզ իտի, պու սէպէպլէր
իչուև նասըլ քի սէօյլէտի իսէք պաշլա-
տը աղլամաղէ, վէ ֆիզրինտէն Ալա-
հա րէճա իտէր իտի խայրըլըօրնը կէն-
տիսինէ սիլտիրմէք իչուև:

Պու մապէյնտէ գաբու վուրու-
լուպ Համբարձում քրղընաւ — Պաք
գաբու քիմ տիր — տէտի, վէ Վարի-
ամ բէնճիրէտէն սլաքըպ, — վալիտէմ
կէլտի, պիրաղ ու զաքտան (Յակոբ ա-
ղա կէլիօր — տէյու խապէր վէրտի ի-
սէ — Յակոբ աղա՛ քիմ տիր — տէյու
պալըքճը սիւալ իյլէտի :

— Ա՛հ, Յակոբ աղանըն պիղէ իթ-
տիյի էյլիքլէր չօք տուր, թանրմանգմը-
սըն, պիր քաչ տէֆա տուտում քէֆ-
սիլ օլտու իսէ, հէքիմին բարասընը
պիւթիւն Յակոբ աղա վէրտի — տի-
մէտէ թէքրարէն գաբույա պիր սա-
հա վուրտուլար :

— Ա՛է եաբայօրում պէնտէ կիտիպ
գաբույու աչմալը տէյիլմիյիմ — տիյէ-
րէք Վարիամ գաբույա քօշտու :

Համբարձում, համլինին իւղէ-
րինտէ, ալթ գաթտա պիր օտատէ օլ-
տու զունտան եան բէնճիրէտէն կէօ-
րիւնիւր իտի սօքաք գաբուսունտան
իչէրի կիրէն օլուրսա : Վարիամ աչա-
ղը էնմէտէ պապասը բէրտէյի էնտի-
րուպ, կէնտիսինի կէ օսթէրմէյի իսթէ-
մէ տիյինտէն, բէրտէնին արալըղընտան
Յակոբ աղանըն նասըլ ատէմ օլտու-

դու նու կէօրմէք իչու ն պարարըոր :

Յակոբ աղա իչէրի կիրու պ եօքարը չքքարքան Համբարձու մու կէօրմէ տի, վէ Վոֆի տուտու, քրղընտան քօճասը օրատէ օլտու դու նու խապէր ալտը իսէ, պէնղինտէ բէնք քալմատը, դերա Համբարձում կէնտինտէն էվվէլ կէլու պ, կէնտինին, քրղընա էսրար իթտիքլէրինին ճէմիտինի սէօյլէմիշտիլ տէյու շիւպհէ իյլէտի, լաքին եինէ քրղընա պիր շէյ տիմէյէրէք տօղլու եօքարը Յակոբ աղանըն եանընա չքքար :

Համբարձում Յակոբ աղայը կէօրտիւքտէ տէրունինտէ պիր Ֆէնալըք տույտու, կէրչի պիրիպիրլէրինի հիչ պիր վագըթ կէօրմէմիշլէր վէ թանըմագլար, վէ պիրի օլ պիրինին նէ մէչրէպտէ օլտու դու նու ն եալընըղ նագլինի իշիթմիշ իսէտէ, էքսէրի գալպի Ֆէնա օլան քիմսէլէր թէմիղ վէ էյի եիւրէքլի պիր ատէմ կէօրտիւքլէրինտէ սէպէպի կէնտուլէրինէ մալիւմ օլմայարաք, օլ քիմսէտէն ու զաքլանմաք իսթէրլէր, նասըլ քի չօք քէրէ էյի դաթլէր պիր Ֆէնա քիմսէ կէօրսէլէր տահա անըն Ֆէնալըղընը թանըմագլ

տան օլ ատէմէ դալպլէրինտէն եագը-
նըյէթ կէթիրէմէղլէր :

Պարբճը՝ Յակոբ աղայը պիր էյի-
ճէ կէօրիւպ վէ աիգգաթ իթաիքտէն
սօնդրա , թօբրաք մանդալըն պաշընա
կէլիպ , քրսա վէ թաքրմսըղ չուպու-
ղու՛նու տօլտուրուպ իչմէյէ պաշլատը :
Կէրչի մէրսում Յակոբ աղանըն կէլ-
աիյինին սէպէպինի պիլմէղիտի իսէ
տէ , եալընըղ անըն կէլմէսինտէն գալ-
պի խօշնուտ օլամատը , Ֆագաթ պիր
չէյ սէօյլէմէյուպ քըղընտան եախուտ
էհլինտէն անչամայա պէքլէր իտի :

Յակոբ աղա իլէ Սօֆի տուտու
եօքարը չքքարլէր իսէ օտանըն բէն-
ճիրէ ճամլէրինին պիր քաչ տանէսի
քըրլմըչ , իչէրի բուղիկեար իլէ քառ-
իւֆլէյօր վէ սօուք զիյատէսի իլէ շիտ-
տէթլի օլտուղու՛նտան ,

— Մֆ իտէրսինիզ Յակոբ աղա , ճամ-
լարը օ պիր սքչամ պիզիմքի քըրտը
եաքտըրամատըմ , պուրատա իւշիւ-
յէճէքսինիզ ամմա , աշաղքի օտայա-
տա էնսէք քօճամ օնտա օթուրմուչ
պարէ մանկալը կէթիրէյիմ — տէաի
Սօֆի տուտու :

— Պէնիմ նիչու՛ն կէլտիյիմի սօրտու

մու էհլին :

– Տահա կենտինի կէօրմէտիմ :

– Այլպէթտէ սօրաճաք տլր : Աւ
քին մահասուս կէլտիյիմի տույմասըն :

– Բէք էյի :

– Այլէք քի պիր իշ իշուն կէլմիշ,
պէնիտէ կէօրտիւ իսէ պիր քահվէ իշ
մէյէ կէլտի – :

– Բէք էյի :

Սօֆի տուտու մանղալը սլմաք ի
շուն աշաղը ինտիքտէ պալըքճը սի
ւալ իյլէտի :

– Բարը, պարապար կէթիրտիյին
հէրիֆ քիմ տիր : Պանա տանըշմայա
լաք էվէ նիշին ատէմ կէթիրիյօրսուն :

– Աման սուս օլ եօքարտան իշի
տիրսէ նէ տէր :

– Աէ տէրսէ տէսին, պէն էվիմին
քեահեասը տէյիլ միյիմ. հէմ սէն
հաստա օլտուղուն վագըթ բարա վէր
միշ, Աարիամ էյլէ սէյլէյօր, քիմ
տիր պու ատէմ սէյլէսէնէ պաքա
լըմ, եօքսա քալքար շիմտի քովարըմ :

Սօֆի տուտու ֆիպրինտէն « Աւ
ն լահ, սէն պանա եարտըմ իյլէ ն տէ
յու Հագթասայայա բէճա իթտիքտէն
սօնղրա տէօնիւպ էհլինէ ճէվապ իթ

տի :

— Այլիտէ մին է վիճելքի չօրպաճըսընրն օղլու տուր . պու սապահ պու թարաֆա պիր իշ իչուն կէլմիշ, պէն տէ պիր եէրէ չամաշըր իչուն կիթտիմ իտի , սօնղրա պու կիւն տուրսուն տէտիլէր իսէ կէրի տէօնէրքան պէնի սօքաքտա րաստ կէլտի , « հայտէ սէն » տէ պիր քահվէ իչէյիմ » տէտի պէն տէ նէ տէյիմ պույուրուն տէտիմ :

— Պիլմէմ իշթէ չօք էյլէնմէսին կիթսին , սէնին պու կիւն իշին վար , ախչամա օ միւսաֆիրի կէթիրէճէյիմ , եէմէք հաղըր իթմէլիսին — տէյու շամբարձում խըրսլանարաք էհլինէ էմր իյլէտի :

— Այօք . զանն իտէրիմ քի չօք օթուրմազ : Ղանրմ , շու մանղալը պիր աղ ալայրմ , զիրա եօքարըսը բէք սօուք , հէմ տէ պիր քահվէ բիշիրէյիմ :

— Չօրպաճըսընրն օղլու կէլմիշ տէյու նէ օլտուղունու պիլմէյօր , պուրատա սօուքտան թիթիրէմէլի , նէ իսէ ալ տա տէֆ օլ , հէմ չաբուք եօլաքօ , եօքսա քալքար քօվարրմ — տէյու թէքրարէնպալը քճը սէ օյլէտիյինի թէքիտ իյլէտի :

Սօֆի տուտու մանդալ իլէ և օքա-
րը չըքմատա, Յակոբ աղա սիւալ իյ-
լէտի :

— Ասարը, պիր շէյ սօրտու մու :

— Ավիլէթ :

— Իյ նէ տէտին :

— Ճէնապինին սըմարլատըղը կիպի :

— Իէք էյի — :

Յակոբ աղա քահվէյի իչտիքտէն
սօնդրա Վարիամ օտատէն իշէրի կիր-
տիքտէ, մէրսու մ տէլի քանիւր “ Հայ-
տէ բէտէրինի պանա չաղըր ” տէյու պ
վէ քըղ տըշարը չըքարքտան սօնդրա
տէ օնիւ պ Սօֆի տուտույա — Ահլինին
պիր աղ թէրպիէ օլմասընը խթէրմի-
սին — տէյու սիւալ իյլէտի :

— Աման Յակոբ աղա ճէնապին նէ
եաբարսան պէն օնա քայրլըմ :

— Այլէ իսէ էհլին եօքարը կէլ-
տիքտէ սէն հիչ սէ օհպէթէ քարըշ-
մա . . . — տէրիքէն Վարիամ կէլիպ
բէտէրի կէլմէյօր տէյու խասպէր վիր-
տի :

Օլ վաղըթ Սօֆի տուտու կէնաիւ-
սի չաղըրմաք իչու ն աչաղըր ինէր ինմէզ,

— Աէ տիր պու իթտիյին, պէ գա-
րը, անանըն չօրպաճըսընըն օղու կէլ-

միշտ տեյուս նէ օլույօրսուսն , շիմտի տէ
 պէնի իսթէմիշ , պէնիմ օնուսլա իշիմ
 եօք , հէմ վար կիթ սէօյլէ քի էվիմ
 տէն չքքսրն , պէնիմ իղնիմ օլմայա
 րաք էվէ ստէմ նիչուսն կէթիբիօր
 սուսն — տիյէրէք պայքքճը պաշլատը
 խրրսլանմայա :

Վաքին եինէ Վօֆի տուտու թաթ
 ւըք իլէ ճէվասլ իթտի :

— Ղանրմ քալք կէլ պաքալմ ,
 պէլքի պիր իգթիղալը շէյ սէօյլէյէ
 ճէք , նէ զարարը վար , պէլքի պիր իշ
 իչուսն չաղըրըօր :

— Պէն օնտան իշ իսթէմէմ , կէն
 տու կէնտիմէ նասըլ կէչինիօրսամ էօյ
 լէ կէչինիբիմ , պէնիմ հիշ քիմսէյէ
 միւհթաճըմ եօք :

— Վյաղընը էօքէյիմ , քալք պիր
 եօքարը չքք , այըսլ օլմասըն եինէ իս
 թէրսէն չաքուճաք էն :

Համբարձում տէյիլ Վօֆի տու
 տուսուսն թաթը սէօղլէրինտէն , իլլա
 օլ կիւնիւ էհլինէ բէք դարչու կիթմէ
 յի իսթէմէյուսլ , եօքարը չքքսրը վէ օ
 տատէն իչէրի կիրտիքտէ — սասլահ
 լար խայր օլսուսն տայը — տիյէրէք ման
 զալըն եանընտա պաղտաշ քուրուսլ

օթուրտու :

Նաբլինի իթտիյիմիդ Վօֆի տու-
տունուն էհլի պալըքճը Համբար-
ձում, օրթա պոյու, ազ շիշմանձա
պիր ատէմ իտի : Ալումրահ պրըքլէ-
րինի օրթասընտան թըրաշ իթտիրէ-
րէք իքիյէ պէօլտիւրմիւշ, վէ ճունու-
նիէթինտէն մօր բէնկէ թէպտիլ օլ-
մուշ սուրաթընըն իւղէրինէ ուճլէ-
րի ուղանմըշ, վէ պաշընտաքի սիեահ
սարըք սրք վէ ուղուն քաշլէրինէ գա-
տար ինմիշ : Հէր նէ գատար սաշլէ-
րի վէ պըրըղը դայէթ գարա իտի իսէ
տէ, անըն զըթտը կէօղլէրի դայէթ մա-
վի վէ ուֆաք :

Աէրսում Համբարձում մանղալըն
եանընա օթուրտուքտէն սօնղրա, թա-
քըմսըղ չուպուղունու քալըն տու-
տաքլէրինին արասընա ալըպ իքի իւշ
նէֆէս չէքտիքտէն սօնղրա իրի պուր-
նունա տայաթտը, ասլա Յակոբ աղա-
նըն իւղիւնէ պաքմայարաք :

Աէլէլիմ շիմտի պալըքճընըն մուա-
մէլէսինէ :

Հէր նէ գատար բէք գապա պիր
ատէմ իտի իսէ տէ՝ տայը տիյէրէք սէ-
լամ վիրմէսի, վէ Յակոբ աղանըն իւ-

ղիւնէ պաքմամասը պիլմէտիյինտէն տէյիլ, իլլա խըրսը ղալիսլ, կէնտինին օլ կիւն Ֆիգըրինտէքի քուրտուղու Ֆէնալըղա Յակոբ աղա օլմայաքի մանի օլսուն տէյու քօքքտուղունտան էլին տէն կէլտիյի գատար պէտ մուամէլէ իթմէք իսթէր իտի, պիր սասթ էվ վէլ էվինտէն կիթմէսինի արղու իթտիյի իչուն :

Յակոբ աղա կէօյա պու գարշըլը ղըն Ֆարգընտա օլմատը կիսլի ճէվասլ վիրտի :

— Սասլահլար խայր օլսուն հօճա Համբարձում, սէնի նիչուն չաղըրթալմ պիլըրմիսին :

— Աօք . նէ պիլէյիմ պէն, գալստէն պիլիճի օլսամ պու պօյտա քալմաղըտլմ, սէօյլէ պաքալըմ նէ տիյէճէքսին :

— Պու սասլահ պու թարաֆա պիր մասլահաթ իլէ կէլտիմ . . . :

— Աէ իչուն կէլըրսէն կէլ, նէ վաղէֆէմ պէնիմ :

— Տուր ա գարտաշ տինլէ նէ տիյէճէյիմ :

— Այ իշթէ տիյնէյօրուղ, չաքուք էօլունտան, պէնիմտէ իշիմ վար :

— Պու թարաֆտա մախսուս պի-
րինի կէօրմէք իչուն կէլտիմ :

— Այլէ իսէ պուրտա նիչուն օթու-
րույօրսուն — :

Յակոբ աղանըն պալըքճընըն պու-
տէրէճէ թէրս ճէվապլէրինէ պիր աղ-
ճանը սրքըլտը իսէ , եինէ սասը իյլէ-
յուպ տէտի :

— Տուր ան ճանըմ պէնտէ ախշամա
գատար օթուրաճաք տէյիլիմ ա :

— Ալպէթտէ :

— ( ) կէօրէճէյիմ ատէմի կէօրէ-
մէտիմ :

— Իէք էյի , օնտան սօնդրա :

— Սէն խաչիկ ամիրանըն էվինի պի-
լիրսին :

— Այ պիլտիք տիյէլիմ , նէ՞ օլաճաք :

— Պէնիմ օրայա կիթմէմ ույմազ ,
զիրա կէօրէճէյիմ ատէմ օրտայըմըշ :
Սանա պիր թէգքիրէ վէրիրիմ ՚հիչ պէ-
նիմ իամիմի վիրմէյէրէք , կէօթիւրիւր
խաչիկ ամիրանըն կէնտու էլինէ թէս-
լիմ իտէրսին : Պէն տէ պուրտա տուր-
մայուպ սէն թէգքէրէյի կէօթիւր-
մէքտէ իքան պէն տէ Սթանպուլա կի-
տէճէյիմ : Ավվէլա կիտէճէյին մահալ
պուրայա բէք ուղաք տէյիլ իբինճի

սէնին զահմէթինիտէ վերիբիմ :

Համբարձում՝ (Յակոբ աղանըն պիր ան էվլէլ կէնտու էվինտէն կիթմէսինի միւրասա իթտիյինտէն պու տէֆա ագսի ճէվապ վիրմէյուպ տէտի :

— Այոզ նէ եազաճաքսան, պէն չաբուճաք կէօթիւրիւրիւմ, հէմ նէ վիրէճէքսէն վեր պաքալմ — :

Պալքքճը թէղքիրէ իլէ տըշարը չըքորքտէ, (Յակոբ աղա բէնճիրէյի աչըպ պաքտը : Ա է օլ անտէ իքի քիշի Համբարձումուն էվինին էօնիւնտէն կէչիպ մէրսումուն արգասընտան կիթտիլէր :

( ) Ը վագըթ, տէլի քանլը բէնճիրէյի գաբայըպ վէ տէօնիւպ Վօֆի տուտույա տէտի :

— Վէմուլ իտէրիմ քի³պիր աղ բահաթըղա տիւշտիւն, էհլին շիմտիքի հալ սէնի թաճիղ իտէմէղ, վէ սօնդըրա տա պիր չարէսինէ պաքարըղ : Պէն՝ սէնի վէ քըղընը տախմա տիւշիւնմէքտէ օլուրում, հիչ թէէսսիւֆ իթմէ : Պու կիւն սանա պին զուրուշ վիրէյիմ վէ հէր այ թէքմիլինտէ սէն կէլմէղսէն պէն սանա պին զուրուշ կէօնտէրիբիմ : Ա է քըղընը տա պէօյլէ պօշ

պրրա՛քմա, պիր աղ օքու՛մաք եաղմաք
էօյրէ՛նսին ինչաալլահ պու՛նտան սօնդ-
րա տահա էյի օլուր :

Սօֆի տուտու հիչ պիր ճէվապ վի-
րէմէտի, զիրա Յակօբ աղանըն իթ-
տիյի էյլէքլէր Ֆիգրինէ սըղմաղըար :
(Օ) Լ տէրէ՛ճէ զարուր վէ մուազղէպ
հալտէ իքան, անգարիպ բահաթլըղէ
տիւշմէսինէ նասըլ թէչէքքիւր իթ-
մէյէ լուղէթ պուլամայրպ վէ պու-
գատար էյլէք պիր ատէմէ եաբըլա-
մաղ տէյու Ֆիգր իթտիյինտէն գալ-
պինէ բէք զիյատէ թէսիր իտէրէք
մէմնու՛նիէ թի՛նտէն պաշլատը աղլամա-
ղէ :

(Օ) Լ վազըթ տէլի քանլը — Ալիչու՛ն
աղլայօրսու՛ն — տէյու սիւալ իթտի ի-
սէ, — Ա՛հ Յակօբ աղա պու նէ պէօ-
յիւք էյլէք տիր պանա իթտիյին — տէ-
յուպ ախէր պիր շէյ տիյէմէտի :

— Ա՛հ տիր պէնիմ իթտիյիմ, հե-
մայ հագգ թաալա էհլինին թապիա-
թընը թէպտիլ իյլէյէ, անտէն սօնդրա
էյի կիւնլէր կէօրէսինիզ — տիյէրէք
տէլիքանլը Սօֆի տուտու՛նու՛ն էվին-
տէն շըքըպ կիթտի :

— Մարիամ, բէտէրինին նէ օլտու-

ղունտան խապէրի եօղուտու իսէ տէ,
վալիտէսինին մէսրուրիէթինի կէօ-
րիւպ, օլ տախի շաղ օլտու :

Օլ ախշամ պալըքճը Համբար-
ձուճա սուրբ Յակովբետա պիր օտա
վիրմիշ իտիլէր : Աէրսուճ, հիչ պիր
տիւրլիւ օլ մահալտէն չըքմայա եա-
խուտ ֆիրար իտէպիլմէյէ իւմիտի օլ
մայուպ չուպուք իչէրէք տիւշիւնիւր
իտի . վէ սօնղրա խրրսը ղալէպէ իյլէ-
յուպ պու սէօղլէրի սէօյլէտի :

« Եւս Յակոբ, սէն պու ֆէնալը
ղը պանա իթտին մի, էօմրիւճ օլ
տուքճա ունսլթմայրմ, Ալլահ իս-
թէր սուրատան չըքսրսամ, նասը
օլուրսա օլտուն, սէնաէն էօճիւմիւ
ալաճաղըմ, օ վադրթ պաք սանա
մալի գաչա՛ օլաճաք : Ալլահ, սէն ճա-
նըմը ալմատան շուրաճըքտան պէնի
չըքար, օնտան էօճիւմիւ ալայրմ,
սօնղրա ճանըմը ալ ղարարը եօք » :

ՖԸՍՐԴ, ՊԵՇԻՆՆԻ

Ք ՈՒ Մ Ք Ա Բ ՈՒ

ՊԻՐ քրչ կէճէսի, սաաթ ալթը սու-
լէրինտէ, զայէթ շէտիտ պիր ֆուրթու-
նատէն սոնդրա՝ կէօք եիւղիւնտէ աւ-
լա պուլուլթ քալմամըշ, վէ խանէլէրին
եիւղիւ իւղէրլէրի, վէ սօքաքլէր քառ-
իլէ պէյազ ընկէ թէպտիլ օլմուշ, վէ
մահիթապըն տէրտլու ըշըղը, կիճէնին
սուսլուղու, ինսանը մէյուս հալտէ պը-
րաղըպ իւրքիւ տախի վիրիր իտիլէր :

Շէր քէս ույգուտէ, ճիհանըն շա-
մաթասը սուսլուղէ թէպտիլ օլմուշ,
ինսան օլտուղու եալընըղ պազը խա-
նէլէրտէն կէօրիւնէն գանտիլ ըշըղըն-
տէն ֆէհմ օլունա պիլիր :

Քում գաբույէ ինէճէք եօքուշ-
տէ քիլիսէյի կէչաիքտէն սոնդրա, սաղ
քօլտա սօքաղըն իշինտէ պիր ալչաք էվ
կէօրիւնիւր, բէնճիրէլէրին քանատ-
լէրի շէքիլմիշ, քէղալէք օլ էվին եիւ-

զիւ քառ իլէ սըվանմըշ, վէ պիր ազ
կէչտիքտէն սօնղրա, քարչուսընէ տօղ
րու պիր վիրանէ վար, շէօյլէ քի օլ
արսանըն սօքաղըն եիւզիւնէ պիր եը
քըք տիւլարի օլուպ՝ արքասընէ սիբէր
օլունուր իսէ, մէգքիւր ալչաք էվին
գաբուսու պիր էյիճէ կէօրիւնիւր
իտի :

Սաաթ ալթըյը չարեէք գատար
կէչտիքտէն սօնղրա, իքի քիշի պօյլա
րընա գատար քուքուլէթալը ապա կի
յինմիշէր, ալթընտէն շարվար վէ ա
յաքլէրինտէ իրի շիզմէլէր, իքիսինին
տէ էլլէրինտէ պիրէր քալըն սօքա վէ
պիրինին էլինտէ պիր խըրսըզ Ֆէնէրի
ապասընըն ալթընտէ սաքլայարաք եա
վաշճաճըք իքիսի պիրլիքտէ կէլիպ թա
րիֆ իթտիյիմիզ արսայէ կէլտիլէր :
(Օլ վագըթ Ֆէնէրի թութան իւֆլէ
յուպ սէօնտիւրտիւքտէն սօնղրա էա
նընտաքինէ սիւալ իթտի :

— Արքատաշ, զանն իտէրիմ քի եան
ղըլմատըք, օլ պիր տէֆա կէլտիիսէք
պուրասը տէյիլմի իտի, օլ վագըթ տա
լսի շու էվի կէօսթէրտիլէր, — տիյէ
րէք թարիֆ իթտիյիմիզ ալչաք էվի էլ
իլէ եանընտէքինէ կէօսթէրտի :

— Այօք, եօք, սուս օլ եանլըչըմըղ
եօք, սէս չըքսւրմա, պէլքի շիմտի կէ-
լէճէք օլուր իսէ սէսիմիղի ալըր — տէ-
յու օլ պիրի ճէվապ վիրտի :

Պու իքի ատէմ կէլտիքտէն սօնղրա
պիր աղ վագըթ հիչ պիր կէլէն կիտէն
օլմատը իսէ, եինէ պաշատըլար սէջ-
լէչմէյէ :

— Պու կիճէ չօք սօուք վար, քու-
րու այաղ, էկէր չօք պէքլէյէճէ իսէք
հալիմիղ խարապ տըր :

— Ահ չարէ էմրի իւղրէ սաաթ օն
իքիէ տէկին պէքլէմէլի, Ալլահ վիրէ
իրքէնճէ կէլսէ տէ, պիղտէ չօք պէք-
լէմէսէք — :

Պու մապէյնտէ օլ ալչաք էվտէն
օհ, օհ տէյու պիր ինիլթի սէսի կէլ-
տի իսէ,

— Իչիթտի՛ն մի սէսինի, եինէ պա-
ղըրըյօր — տէյու պէքլէյէնլէրին պիրի
օլ պիրինէ խապէր վիրտի :

Այարըմ սաաթ դատար կէչտիքտէն
սօնղրա, էօթէտէն կիճէ պէքճիսի,
« սաաթլէր եէտի պուչուղա կէլիյօր »
տիյէրէք սօքասընը վուրա վուրա կէլ-
մէտէ, ֆէնէրի թաշըյան արքատա-
չընըն քօլունտան թու թուպ,

— Տիվարըն ալթընա կէլ, պէքճի պիլի կէ՛րմէսին, եօղսա խըրսըղ տէ-
յու պիլի բըրանկայա գատար աթար-
լար — տիյէրէք պէրի չէքտի իսէ տէ,
մահիթասպ վաւըմու շօլտու զընտէն սի-
բէրէ չէքիլիբքան, պէքճի բէօլկէսինի
կէ՛օրտիւյիւ կիպի, ճէսարէթ իտուպ
վիրանէ տէն իչէրի կիրտի :

( ) Լ վազըթ պէքլէյէնլէրին իբիսի-
նի պիրլիքտէ պէքճի կէօրմէտէ,

— Պրէ՛նէ՞ տուրույօրսուհու զպու-
րատէ, մահալլէլիլէր, ույմօյօրմու-
սուհու զ, խըրսըղ վար, քալքըն — տէ-
յու պազըրըր իքան, տուրանլէրին պի-
րի՛ էլինի պէքճինին ազզընէ քաբայուպ
վէ՛ օլ պիրի պիր սօբա եէրլէշտիրիպ,
պաշլասարլէր անտէն սօնղրա քաշմա-
ղէ :

Պէքճի, տիւշմէտէ ֆէնէրի քըրը-
տը, ֆապաթ եինէ կէնտուսինի թօբ-
լայուպ, տրքալէրինտէն քօշտու իսէ
տէ, պիր ազ քօվալատըքտէն սօնղրա,
գանղը սօբալէ կիրտիքլէրինի կէօրէ-
մէյուպ ֆիրար իտէնլէրի պուլամատը :

Վէօզլէյէնլէր զայպ օլուպ, պէքճի
էվինէ տէօնիւպ ֆէնէրինի եաքմատէ
իքան, պէյաղ սաքալլը քըսսա պօլու,

էնթարի իլէ ճիւղապէ կիյինմիշ, վէ պաշընտէքի ֆէսին իւղէրինէ մալի եէմէնի պաղլամըշ պիր ատէմ, էօն տէն տէօրթ քէօշէ տէրի ֆէնէր չէ քէրէք, վէ արքասընտէն ալա պիր լահուր շալա սարլըմըշ, էնթարինին էթէքլէրի ճէպլէրտէ, այաղընտէ ու ֆաք ճէվիղ նալընլէր իլէ պիր կէնճ քըղ եօքուչտան աշաղը ինուպ ինթիւ եար իլէ պիրլիքտէ սօքաղըն իչինէ կիր տիլէր, վէ թարիֆ իթտիյիմիղ ալշաք էվին էօնիւնէ կէլտիլէր իսէ ֆէնէր չէքէն՝ քօյնունտէն զէմպէրէք անախ տարընը չըքարուպ, գաբույու աշտըքտէն սօնղրա իշէրի կիրտիլէր, վէ ինթիւեար գաբույու քաբայուպ սիւր կիւյիւ քօուու :

— Աճէպ քիմսէ կէօրտիւմիւ կէլտիյիմի — տէյու կէլէն կէնճ քըղ սիււալ իթտի ինթիւեարէ :

— Ասայըր էֆէնտիմ, քօմշուլէրին ճէմիսի եաթմըշ, վէսվէսէ իթմէյին, քիմսէ կէօրմէտի — տիյէրէք ինթիւեար՝ քըղըն այաքլէրինտէն նալընլէրի չըքարաը, զիւրա քաու իլէ շըպշըպլէր պիրաղ նալընլէրէ եաբըշմըշ իտի :

( ) Ը վազըթ տու իթէրի մէրսումէ

եալաշճածքք եօքարը չքքալ, սօքաք իւղէրինտէ քանաթլէրի շէքիւմիշ օտատէն իշէրի կիրաի :

Աշգրիւր օտատէն իշէրի կիրիւտիքատէ, սաղ թարաֆընտէ իքի սօլալ, վէ սօլ թարաֆընտէ պիր եիւք վարրար, Աթանալու է վլէրինին ատէթի եիւղրէ, վէ եիւքիւն է օնիւնտէ տէօշէյին իշինտէ քրքք սէքիղ էլլի եաշընտէ պիր տիշէհլի եաթմըշ, կէօլլէրի քարալը, ույքուտան իսէ տահա գիյատէ տալընիլքտէ տիր տէյու մէմուլ օլուհուր իտի :

Օտանըն անընտէ էքքի պամա իլէ տէօշէնմիշ պիր սէտիր, պիր քաշ եասթքք, պաղըլէրի տիվարէ տայալը վէ պաղըլէրի սէտիրին իւղէրինտէ, եէրտէ պիր էքքի հասըր, վէ պիր քաշ սանտալիէ տիվարըն է օնիւնտէ :

Շէր նէ գատար քանաթլէր շէքիւլի իտի իսէ տէ բէնճիրէլէրին արալըքլէրինտէն սօուք եինէ կէլիյօր, շէօլլէքի օրթատէ պիր ուֆաք մանղալ վար իսէ տէ եինէ սօուքտէն թաճիղ օլուհուր :

Ալէն քրղ օտատէն իշէրի կիրուպ եաթան տիշ էհլինին կէօլլէրինի քա-

բայլը կէօրտիւ իտէ, ասլա սէս չը քար-
մայու պ եաթաղըն եանընտէ տիվար-
տէ ասըլը օլան րէսմէ տիգգաթ իլէ
պաքմայէ պաշլատը :

Տիվարտէ ասըլը օլան պիր տիլպէր
ատէմ թասվիրի, կէօղլէրի, քաշլէրի,
վէ պըլըղը սիեահ, ազ էսմէրճէ վէ
շիշմանըղը գարար : Աէօղլէրինին պա-
քըշընտէն ղայէթ իլէ աշգը պիր ա-
տէմ կէօրիւնիւր : Պաշընէ պիր լա-
հուր շալ սարմըշ, քութնու էնթարի
կիյինմիշ վէ եաքասընտէն ազաճըք
պիւրիւնճիւք կէօմլէյին ուճու տըշա-
րը չըքմըշ իտի : Արթընտէ պիր սա-
մուր քիւրք քէղալիք պէլինտէ պիր
շալ : Աէ միւսէվլիր եալընըզ պէլինէ
տէկին րէսմ իլէմիշ իտի :

Աէլէն տուխթէր պիր ազ վագըթ
թարիֆ իթտիյիմիզ թասվիրէ պաք-
տըքտէն սօնղրա պաշլատը թասաճիւպ
իտէրէք պու միւլհաղէլէրի իթմէյէ :

— Աճահպ, նէ գատար Պաղտասար
աղայէ պէնզէյօր, կէօղլէրինին տէրին-
տէ օլմասը, անընըն էնլիլիյի վէ ա-
սըլ սուրէթինին եաքըլըշինտէ օ-
լան պէնզէրլիք . Պագաթ Պաղտասար
աղայը կէօրտիւյիւմտէ տույտուղըմ

ու զաբլըղըն վէ խէ վճիմին զըտտը պու-
 թասվիրի կէ օրիւր իսէմ եագընիէթ
 վէ եիւրէյիմտէ մուհապպէթ տույ-
 տու զըմտէն մատա , նէ գատար միւ-
 գէտտէր օլսամ պու ըէսմի կէ օրտիւք-
 տէ թէսէլլի օլուպ վէ մէմնունիէթ
 տույարըմ , վէ հալա շիմտի պուրայէ
 կէլիր իքէն շէքտիյիմ քօրքուլէրի
 պիւսպիւթիւն ունութտում : Պու օ-
 տատէն իշէրի կիրտիքտէ զանն իտէ-
 րիմքի հէքսի պանա տօսթ վէ ճիւմ-
 լէսի էյլլիյիմի արզու իտէր , վէ նէ գա-
 տար պէօյիւք տէրտիմ օլսա տավա
 իթմէյէ ճահա իտէճէքտիրլէր տէյու :
 Աէյէ եարար զէնկինլիք , շան , իթիւ-
 պար , կէնճլիք վէ կիւզէլլիք , էկէր
 պիր քիմսէ էթրաֆընտէ պուլունան
 ատէմլէրտէն տաիմա խէ վճի իտիւպ ,
 էմինիէթսիզլ իք կէ օրիւպ վէ մուհապ-
 պէթ պուլմազ իսէ . . . . . — :

Պիլ հագիգէթ Հագթասալանըն
 ինսանէ իհսան իյլէտիյի քէրէմլէրին
 էն կիւզէլլի մուհապպէթ տէյիլ մի-
 տիր : Շ իմտիէ տէկին տիւնեայէ կէ-
 լէն պէօյիւք զաթլէր նասէ թանգիմ
 վիրմէք միւրատ իթմիշլէր իսէ մու-
 հապպէթտէն զայրու գանղը շէյի վազ

ի թմիշտիրէր : Վուհապպէթ օլմա-
յոււպ հէր քէս կէնտուի տիւշիւն
տիւքտէ՝ ինսանլէր մապէյնինտէ տիւշ
մէնլէք՝ էմինիէթ սիղլիք վէ բահաթ սըզ
լլքտէն զայրու նէ՞ օլա պիլիբ : Վէ
պու նլարտան մատա իքի զաթըն պիրի
օլ պիրինէ մուհապպէթի օլտուղի զէ-
ման գալպէրինտէքի տույտուքլէրի
մէսրուրիէթ վէ թէլէզզիւզի սաիր
գանդը շէյտան տույա պիլիբլէր . . . :

Պու միւլհազպէրտէն սօնդրա սէս
ի թմէյէրէք քըզ մանղալը ալուպ սէ-
տիրէ եսքլաշտրբուպ վէ կէնտուսի
տախի սէտիրին իւզէրինէ օթուրտու :

Տօլապըն էօնիւնտէ էսքի ճէվիզ
իսքէմնի իւզէրինտէ պիր գանտիլ վար
իչինտէքի եաղ թիւքէնմիշ կիպի օլ-
տուղընտէն բշք ետվաշ ետվաշ թէս
քին օլմաքտէ խտի . շէօյլէ քի օտանըն
տէրունինտէ հէր շէյայրբալու սէշիւ-
մէօթ , պու սէպէպտէն պիր ազ տա-
հա կէշէր իսէ գանտիլտէ եաղ քալ-
մայաճաղընը կէլէն քըզ անլայարաք ,
թէքրարէն գաբույու աշուպ (տախ-
մա էլինտէն կէլտիյի գատար շամա-
թա ի թմէյէրէք) աշաղը ինտի եաղ
քապընը արամաք իշուն :

( ) Լ արալը ք մէ գ.բիււր իհթիեար աւ
 շաղտէ օտասընէ կիրմիշ եաթմաք իւզ
 րէ իբէն, այաք սէսինի ալտըքտէ գա
 բուսուհու աշուպ մօմ էլինտէ տըշարը
 չըքտը, վէ պիրլիքտէ կէթիրտիյի քը
 զըն աշաղը ինտիյինի կէօրտիւ իսէ տէ
 տի :

— Վֆէնտիմ սէօյլէյին պէնտէնի
 զէ նէ քի իսթէրսէնիզ վիրէյիմ :

— Վարկոս ախպար սէն եաթ ու
 յու, չունքի եարըն սապահ էրբէն
 ույանտըրաճաղըմ, պէն արատըղըմը
 պուլուրում :

— Օարարը եօք էֆէնտիմ, սիզ
 պէնտէնիզէ սէօյլէյին :

— Վճէպ եաղ քապը նէրէտէ տիր :

( ) Լ զէման Վարկոս ախպար մըթ
 պախա կիրուպ եաղ քապընը ալուպ
 տըշարը չըքտը :

— Վէր պանա վէ հայտէ սէն օ
 տանէ կիր :

— Վֆէնտիմ պէնտէնիզ չըքար
 գարարը գատար տօլտուրում :

— Վօք, եօք, սէն եօքարը չըքար
 իսէն պէլքի ույանըր, պիր ազ ույու
 յօր կիպի տիր, պըրաքալըմ բահաթ
 լանսըն, զիրա հէր վագըթ պու ույ

գույու պուլամազ — :

Ի՛հ թիեար մէճպուր օլտու քըզն էմրինէ իթաաթ իթմէյէ :

( ) Լ վագըթ մէրսու մէ նազիք էլէրի իլէ իպրիղի ալուպ եօքարը շըքար վէ գանտիլէ եաղը քօտուքտէն սօնղրա , թէքրար գաբուտէն տըշարը նէրաի պան պաշընէ պըրաքար :

Ի՛հ թիեարըն եաղ իպրիղինի վիրմէք իսթէմէտիյի սաիր շէյ իչուն տէյիլ , իլլա պիլէրէք քի քըզ կէնտու էվինտէ ասլա պու թարզ իըզմէթլէրտէ պուլունմազ , վէ օրայէ կիթտիյինտէ տախի իըզմէթ իթմէսինէ շահէսթէ կէօրմէտիյինտէն պէօյլէճէ պիլրազ քարշու կէլմիշ իտի :

Պագաթ քիշի կէօնիւլ ըիզասի իլէ պիլ իըզմէթտէ պուլունուր իսէ , հէր նէ գատար ալըշմամըշ օլսա , վէ սաիր վագըթ անըն իճիրասը զօր կէլսէ պիլէ գայտ իթմէյէրէք ճան ու տիլտէն օլ իշի կէնտու էլի իլէ եարմաք միւրատ իտէր :

Վըզ թէքրարէն իշէրի կիրուպ սէտիրին իւզէրինէ օթուրտու վէ կէօզիւնիւ եաթարտէ եաթան տիշ էհլինին էիւզիւնտէն այըրմայարաք պիլ

տիւղիւ քէտէր իտէրէք պարտը ըտը :

Այսթան տիշ էհլինին խասթէ օլտուղու աշիքեար , լաքին խասթէլիյի եէնի օլմայուպ , իլլա հայլու վագըթտէն պէրու պիր տէրտէ թէպէլլաշ օլտուղու տախի պէյան իտի , զիրա էվին իշինտէ մուալիճէյէ միւթաալիգ պիր շէյ օլմատըղընտէն մէմուլ օլունուր իտի քի , տէրտինէ իլաճ տավա իթմէյուպ , իլլա պուլունտուղի հալտէ պագի քալան էօմրիւնիւ կէշիրուպ կիտէճէք , վէ եաթտըղը եէրտէ շէհրէսինտէն իլլէթինի շիքեայէթ իթմէյէրէք շէքմէյի ֆիքրինէ ալմըշ օլտուղի տախի մայում իտի , չունքի սիմասընտէ ասլա խըրս նիշանէսի պէլլի տէյիլ :

Տիշէրի սիեահա մէյիլլու օլմասընտէն վէ պիր ազ պաշը աշըլմըշ օլուպ , սաշլէրինին սէրեքլիյինտէն զէհիր նիշանէլէրի մէմուլ օլունուր :

Չիւնքի ույքու տէյիլ , իլլա տալղընլըք տէտիք , խասթէ սաղ թարաֆընտէն սօլա տէօնմէսինտէ գանտիլին ըշըղը զիյատէճէ օլուպ կէօղլէրինի թաճիղ իթմէսինտէն ույքուտան ույանըր կիպի կէօղլէրի աշըլտըքտէ

գու վիճեթի աղ օլոււայ օթուրան քրղըն
 շէհրէսինի պիր էյիճէ սէշէմէյոււայ ,
 — Վիմ տիր օ — տէյոււ չաբբք վէ եիւք
 սէք սէս իլէ սիււայ իթտի իսէ , — քօրք
 մա , քօրքմա պէն իմ — տիյէրէք քրղ
 խասթէնին եանընէ կիտոււայ էլինի շէ
 քիւլ բուս իթմէտէ խասթէ տախի
 անլընտան եօբտիւ , վէ սօնլրա սիււայ
 իթտի :

— Ագապի , աճէպ պուրայէ կէլ
 տիյին վազըթ քիմսէ կէօրտիւմիւ :

— Խայրը , վազըթ հայլու կէչմիշ
 իտի վէ սօքաքլէրտէ տախի քիմսէ քաւ
 մամըշ իտի :

— Պու սապահ Վարկոս ախպարէ
 Անթառան խապէր վիրմիշ Վարտիրոս
 աղանըն էվինէ կէլտիյինի , լաքին պու
 րայէ կէլտիյին տույուլապիլիր տէյու
 բէք զիյատէ վէսվէսէ իթտիմ , շու
 տէրէճէտէ քի , Ագապի , պու տէֆա
 պուրայէ կէլմէ տէյու խապէր իտէճէ
 իտիմ , Ֆազաթ կէօրիւնիւր քի , պէն
 կէնտումի սէնտէն զիյատէ սէվէյօ
 րում , զիրա սէնի կէօրիւպ պիր քաչ
 սաաթ ֆէրահ իթմէք իչուն , կէլտի
 յին տույուլուր իսէ , Թահթընտան
 սանա օլաճաք ֆէնալըղը տիւշիւնմէ :

յերէք կէլմէնէ բազի օլույօրուճ, լա-
քին նասրլ թէհամմիւլ խոէյիմ, սէն
քի . . . . . :

— Պու թէքլիֆի իթսէնիզ պիլէ
գապուլ իթմէյէճէյիմ սիզէ աշիքեար
տէյիլմիտիր, սիզի սօն տէֆա կէօրիւ-
շիւմտէն պէրու, պու կիւնէ կէլէնէ
տէկին աճէպ քաչ տէֆա կիւնտէ
ֆիքրիմէ կէլիւ խոինիզ, վէ Պաղտա-
սար աղատէն իզին ալուպ, Վարտիրոս
աղանըն էվինէ կէլուպ պուրայէ կէլ-
մէք միւմքին իքէն ճէսարէթ խոէմէ-
յուպ կէլմէյէճէյիմի պէնտէն մէմուլ
խոէրմիսինիզ :

— ( )՛հ պիլիբիմ նէ տէրէճէ մու-
հապպէթին օլտուղունու — տէյուպ
Վննա տուտունըն կէօզլէրի եաշ իլէ
տօլտու, վէ թէհամմիւլի թիւքէնմէ
քէրթէսինէ կէլուպ գալպինի պիւս-
պիւթիւն աչմաք միւրատընտէ օլտու
խսէ տէ, կէօյա պիր կէօրիւնմէզ վէ
զալիմ քիմսէ էլինի խասթէնին աղզե-
նէ քօյուպ անգարիպ մէն իյլէտի, վէ
եալընըզ — Վ՛հ նէ միւշքիլ հալ տըր —
տիյերէք պաշընը եօրղանտէն իչէրի
չէքտի տիտէլէրինտէն աքան եաշլէրի
սէթր իյլէմէք իչուն :

Ագապի տուտու խասթէնին հալ-
 ւէրինէ պիր տիւրլիւ մանա վիրէմէ-
 յուպ վէ իթտիյի սէօհպէթտէն պիր
 շէյ անլայամայուպ աճէպ նէ՞ տիր տէր-
 տի տէյու միւհաղէ իտէր իտի, վէ ա-
 նը թէսէլլի իթմէյէ կէնտուհտէ գու-
 տուրէթ կէօրմէտիյինտէն բէք զիյա-
 տէ քէտէր իթտի : Օ իրա քիշի սէվ-
 տիյի քիմսէյի տէրտլի կէօրիւպ վէ ա-
 նըն հալինի թէպտիլ իտէպիլմէյէ իգ-
 թիտարը օլմատըղընը պիլիր իսէ զա-
 յէթ իլէ մահսուհն օլուր :

Օտանըն իշինտէ Աննա տուտու
 իլէ Ագապի տուտու պու հալտէ ի-
 քան, պիր ազ էվիլէլ պէքճինին կէօ-
 րիւպ վէ խըրսըղ մէմուլ իյլէտիյի խաս-
 թէնին էվինին քարշուսընտէքի արսա-
 յէ կէօղէմէք իչուհն կէլէն իքի ապա-
 քուքուլէթալը ատէմլէր, քըլքըլէ-
 րինի թէպտիլ իյլէյուպ, էանի բան
 թալօն, սէթրի կիյինիպ էլլէրինտէ
 պիրէր պասթօն էինէ խըրսըղ ֆէնէրի
 իլէ կէլիպ Աննա տուտուհուհն էվինին
 էօնիւհտէն կէչտիլէր, վէ պիր ազ
 կիթտիքտէն սօնղրա սօլ քօլա տէօ-
 նիւպ արքա սօքաքտէն տօլաշուպ,
 խասթէնին սօքաղընըն աղղընէ կէլ-

տիբլէրինտէ տիգգաթ իլէ իչէրի պա-
քուպ եօքուչտէն եօքարը չքարըր .
վէ պիր ազ կիթտիքտէն սօնդրա թէք-
րար կէրի տէօնիւպ պիր գարար եօ-
քարտէ իֆատէ իթտիյիմիզ միսիլու-
տօլաչմաքտէ իտիլէր . շէօյլէ տիյէրէք-
քի — պէլքի պիզ էվէ կիտուպ էսվա-
պրմըզը թէպտիլ էտէնէ գատար քըզ
կէլմիշ էվէ կիրմիշ տիր պէքճինին
պիզի կէօրմէսի բէք ֆէնա օլտու ,
մահիթասպ օլմամըշ օլսաիտի քէօլկէ-
միզ կէօրիւնմէզ իտի — :

Պիր իքի տէֆա տահա պէօյլէ
տօլաչտըքտէն սօնդրա խասթէնին է-
վինին էօնիւնէ կէլտիլէր իսէ պիրիսի
օլ պիրինէ տէտի :

— Աքքատաչ պէօյլէ պիհուտէ էէ-
րինէ տօլաչուպ տուրաճազըմըզէ՝ գա-
քույու վուրուր եօքարը չքարըզ ,
կէնտունի սաքլասա պիլէ էվին հէր
պիր թարաֆընը արար պաքարըզ , է-
կէր օնտա իսէ անլաչըլըր :

— Աէ տիվանէճէ սէօզլէր իտէյօր-
սուն , սանա էմր իթտիլէրմի եօքարը
չքուպ արամազէ :

— Աէ զարարը վար , էկէր օրատէ
իսէ մահալինէ խապէր վէրիը իսէք ,

կէնտու էմրինէ քարշու տավրանմըշ
 օլուր իսէք տէ միւրատընը եէրինէ
 վարտըմըշ օլտուղումուղտէն ճանը
 սրքըմաղ, եօք էկէր քի օրատէ տէյիլ
 իսէ, ինթիեար ճէսարէթ իտուպ շի
 քեայէթ իտէմէզ, վէ թարիֆլէրինէ
 կէօրէ խասթէնին եաթաքտէն քալ
 քաճաք թաքաթը եօք :

— Այլէ շէյ օլմաղ պէն ալտըղըմ
 էմրի պիլիրիմ :

— Ամմա սօուղա տա տայանըմա
 յօր :

— Աէ չարէ, պիր իքի սաաթ տա
 հա պէքլէմէլիպիզ, օն իքիյէ գատար
 պէքլէմէզ իսէք տէ զարարը եօք, նէ
 պիլէճէք պիղիմ քաչա գատար պէքլէ
 տիյիմիզի — :

Պու սէօղէրի զայէթ եավաշ տի
 տիքլէրինտէն, աօլա սէս իշիտիլմէտի :

Պէքճի էվինէ կիտուպ Ֆէնէրի եա
 քուպ տըշարը շքաճաղ իքան սօուք
 տէն ճանը իսթէմէյուպ արթըք իսր
 սրզէրի քաչըրտը պիր տահի կէլմէյէ
 ճէսարէթ իտէմէզլէր միւլհազէսի իլէ
 եաթաղէ կիրտի : Պու սէպէպտէն կէօ
 զէտէնլէր պէքճիյի բասթ կէլմէտիք
 լէրինտէն վէ բասթ կէլսէլէր տախի

բըլը բլէրի թէպտիլ տիր թանըլմազ-
լէր մէմուլի իլէ սէրպէսթ կէզէր ի-
տիլէր :

Պէջլէճէ Ղգապի տուտույու
պէբլէյէնլէր Ղննա տուտուներն էվինէ
կիրմէմէյէ գարար վիրտիքտէ , էվին
էօնիւնտէն այրըլըր իքան , պիրիսինին
այաղը քայուպ տիւշտիւ իսէ պիր ազ
շամաթէ օլտուքտէ խասթէ սիւալ
իթտի :

— Ղգապի , սօքաքտէ պիր սէս ի-
շիթտին մի :

— Ղվվէթ :

— Ղհ աճէպ եինէ սէնիմի պէբլէ-
յօրլար — տիյէրէք Ղննա տուտու բէք
զիյատէ քօրքմայէ պաշլատը — :

Ղգապի տուտու՝ տէր ագապ եա-
թաղըն եանընտէն սրչըրայուպ , օտա-
ներն սօլ թարաֆընտէքի եան բէնճի-
րէսինտէն քանատըն արալըղընտէն
պաքտը իսէ տէ խըրսըղ ֆէնէրինին ը-
չըղը բէք ազ վէ քանատըն արալըղը
բէք ինճէ օլտուղընտէն պիր շէյ կէօ-
րէմէյուպ — Ղվվէթ պէնտէ պիր սէս
իշիթտիմ . ֆագաթ քիմսէ եօք բա-
հաթ օլուն — տիտիքտէն սօնըրա սաղ
թարաֆտէքի քէօշէ բէնճիրէսինէ

կիժտի պաքմաք իչուն : Ա է օլ թա-
րաֆըն քանատը պիր աղ բըրըմըն օլ
մասի իլէ սօքաք էբէյի կէօրիւնտիւ-
յիւնտէն պէքլէյէնլէրին եօքուչտան
եօքարը չըբտըքլէրինի կէօրտիւ :

Աննա տուտու կէլտիյի կիւնտէն
խասթէ կէլուպ վէ տեօչէքտէն չըբ-
տըղը օլմայուպ քանատըն բըրըքլըղըն-
տէն խապէրի օլմատըղընտէն :

— Ագապի քանաթլէր չէքիլի տիր
տըշարըսը կէօրիւնմէղ — տէտի իսէ ,
Ագապի տուտու հէմ վէսվէսէ վիրմէ-
մէք իչուն վէ ախէր տէֆա պէքլէյէն-
լէր սարըքլը օլտուղունու պիլուպ ֆէս-
լի կէօրտիւ իսէ կէնտուսի իչուն պէք-
լէյօրլար տէյու մէմուլ իթմէյուպ
— պիր սէս ալտըք ամմա քիմսէ եօք-
տիյէրէք եինէ եաթաղըն եանընէ կէլ-
տի , չունքի Աննա տուտու ատէմ
կէչտիյինի տույսէ էլպէթտէ վէսվէ-
սէ իթմէյէ պաչլայուպ բահէթսիղ օ-
լաճաղ իտի :

Ագապի տուտու թէքրարէն եա-
թաղըն եանընէ կէլուպ օթուրմատէ
պիր քաչ սագիգէտէն սօնըրա Աննա
տուտույէ սիւալ իթտի :

— Սօն տէֆա կէօնտէրտիյիմ Տօք-

Թօր Վէնջէնցօնըն մուտալիճէ լէրինսէն
պիր Ֆախտէ կէօրէ պիլտինի՞զ մի :

— Խայրը , պիր քաչ տէ Ֆա կէլու պ
տիգ գաթիլէ պարտը , լաքին վիրտիցի
իլաճլէրտէն պիր մէնֆաաթ պուլա
մատրմ :

— Ըճէ պ գա՞նդը հէքիմի կէթիր
սէք , շիմտիէ գատար կէլէնլէրտէն
տէրտինիզէ պիր չարէ իտէն օլմատը ,
հիչ պիրի անլայամայօր քէֆսիզլի
նիզին նէ օլտուղունու :

Վննա տուտու կէնտու քէֆսիզլի
յինին նէ օլտուղունը բէքէյի պիլիր ի
տի . վէ հէքիմլէրին հիչ պիր չարէ ի
տէմէյէճէյինէ բէք զլիատէ իրչատ օլ
մուչ իտի . լաքին Վգապի տուտու տէն
սէթր իթտիյի իչուն տախմա պէօյլէ
ճէ սէօհպէթի կէչտիքտէ հիչ պիր շէյ
սէօյլէմէյու պ , վէ անըն թարաֆընտէն
կէլէն հէքիմլէրէ բէճա իտէրէք ըս
մարլար իտի քի , տէրտինին նէ օլտու
ղունու Վգապի տուտույէ սէօյլէմէ
սինլէր տէյու . պու սէպէպտէն օլ վա
գիթէ տէկին Վգապի տուտունըն պու
խուսուս հագգընտէ տախի մալիւմա
թը եօղուտու : Վէ պիր ախէր հէ
քիմ թէրթիպ իթմէք իսթէտի իսէ ,

Մենա տուտու քարշու կելու պ տէտի :

— Կէօրիւնիւր քի պէն պու տէրու տէն իֆլահ օլաճաղըմ եօք , զիրա շիմ տիէ գատար կիւն պէ կիւն վիճուտիմ ինգիրաղ պուլմատէ վէ քէ ֆսիղլ իղիմ զալէ պէ իթմէքտէ տիր պունտան սօնղրա սաիր հէքիմ կէթիրմէք պիհուտէ կէօրիւնիւր վէ սէնատէ եիւրէք թիւքէթմէ : Մ՛հ Մ՛գապի պու կիւնէ տէկին գա՞նղը խուսուստէ պահթըմ իշէմիշ տիր :

Պէօյլէճէ Մենա տուտու պուլուն տուղու հալտէն վէ կիւղար իտէն էօմըրիւնտէն թաճիղլիք կէթիրմէսինտէ , Մ՛գապի տուտու ֆիքրինտէ ճէվէլան իտէն պիր քաչ մատտէյի չօքտան պէրու սիւալ իթմէի միւրատ իթտիյինտէն՝ թէմամ վագթի տիր տէյու միւլէ հաղէ իտէրէք տէտի :

— Մենա տուտու , պու կիւնէ գատար պիր քաչ խուսուսը անլամաք միւրատ իտէր իտիմ իսէ տէ , սիղին էսրարընըղէ ալեահ օլմամը իսթէմէղսինիղ պէլքի տէյու ճէսարէթ իտէմէղ իտիմ :

Մ՛գապի տուտունըն օլ կիճէյէ տէկին պու թարղ սէօհպէթ իթտիյի օլ

մայուս , օլ ախշամ Վննա տուտու-
 նըն էսրար սաքլամաք միւրատ իթտի-
 յի խուսուսլէրէ տաիր եախուտ ան-
 լէրէ մինասիպէթէն սիւալլէր իտէճէ-
 յինէ շիւպհէ իթտիյինտէն նէ թարղ
 ճէվապ վիրէճէյինի տիւշիւնիւր իտի :
 Օ իրա օլ էսրարլէր մէյտանէ չքքու-
 ղընտէ՝ իքիսինին տախի հալլէրինտէ
 բէք պէօյիւք թէպտիլաթլէր օլաճաղը
 շիւպհէսիղ իտի . վէ Վննա տուտու-
 նըն էն զիյատէ խէվթ իթտիյի խու-
 սուս օլ թէպտիլաթլէր օլարղընտէն
 մատա , նասըլ քի եօթէտէ իֆատէ
 իթտիք իսէ պիր զալիմ քիմսէնին միւ-
 րատինէ մէճպուրի իթաաթ իտէր ի-
 տի , լաքին Վգապի տուտույէ տախի
 շիւպհէ վիրմէմէք իչուն պէլքի սիւ-
 ալի ախէր խուսուս իւզէրինէ տիր մէ-
 մուլ իտէրէք — Վգապի նէ՞ տիր ան-
 լամաք միւրատ իթտիյին — տէյու սի-
 ւալ իյլէտի :

— Վլվլէլա սիղ քիմ օլտուղընրղը
 պանա անլաթմանրղէ բէճա իտէրիմ :

Վգապի տուտու , պէօյլէճէ Վննա
 տուտունըն էն զիյատէ էսրար իթ-
 տիյի խուսուսը սիւալ իթտիքտէ , նէ
 ճէվապ վիրէճէյինի պիլմէյուս պիր

աղ սիւքու թ իթտիքտէն սօնդրա տէ-
տի :

— Ագապի, սու խուսուսը սիլմէ-
յէ ճահտ իթտիյինտէ հագգըն վար ,
դիրա պունճա վագըթտէն պէրու կէօ-
րիւ շիւպ վէ սիլրիսիլրիմիլը պու տէ-
րէճէ սէվէր օլարաք , պէնիմ քիմ օլ-
տուղըմը սիլմէմէք էլպէթ սանա միւշ-
քիւլ կէլիւր , լաքին սու էսրարէ վա-
գըթ օլտուղունտէ թահթընտէն իքի-
միղինտէ հագգընտէ նէ ֆէնալըքէր
զուհուր իտէճէյինի սիլտէն հիշ սիւ-
այ իթմէղսին :

— Աօյլէ իսէ պանա էմնիէթինիղ
օլմամալը տըր , դիրա սու էսրարը վի-
րէճէք օլուր իտէնիղ իքիմիղտէն զայ-
րը քիմ տույա սիլիւր :

— Աագա՛ սու սէօյլէտիյինտէ հագ-
գըն վար , չունքի պէնիմ վիրտիյիմճէ-
վաստէն , սանա էսրար վիրմէյէ էմ-
նիէթիմ եօք տուր կէօրիւնիւր , լա-
քին սու էօյլէ սիլր քէյֆիէթ տիլր քի ,
տահա սանա սէօյլէմէյէ քօրքարլմ :

— Անիչուն :

— Աէպէպինի տիյէմէմ :

— Ախէրինին էսրարը տէյիլ քի
պանա սէօյլէմէյէ իհթիրաղ իտէյօր-

սուներդ :

— Խայրք :

— Այլէ իսէ տահա պէնիմ քէմա-
լէթիմէ էմնիէթինիզ Եօք տուր :

— Սիր խուսուսէր իչուն բէք զԵ-
յատէ :

— Պու սուրէթտէ թէքմիլէն ի-
թիմաթընրզը էաինէմէմիշիմ :

— Ագապի , պէն սէնինն տօսթուն
օլտուղումա շիւպհէն վար մը տրր :

— Այլա շիւպհէմ Եօք :

— Այլէ իսէ սէօղիւմէ էմնիէթ
իլէ , սօնղրա վագթի կէլուպ հէր շէ-
յէ ալեահ օլուր իսէն պանա հագգ
վիրէճէքսին — :

Ագապի տուտու տիւշիւնիւր իտի
քի նէ օլապիլիր պու էսրար , վէ վագ-
թի կէլիրսէ տիմէք նէ տիր տէյու ,
զիրա հիչ պիր շէյէ գարար վիրէմէ-
յուպ Եալընրզ Աննա տուտու կէնտու
տօսթու օլտուղընէ իրշատ օլտուղըն-
տէն սէօղիւնէ իթիպար իլէր իտի ,
վէ նասըլ քի Աննա տուտու սէօլէ-
տի իսէ պէլքի կէնտու ագլի իրմէտի-
յի պիր Ֆէնալքք զուհուր իտէպիլի-
րէ գարար վիրտիքտէն սօնղրա տէտի :

— Պու էսրարը վիրմէք իսթէմէ-

տիպինիզին սէպէպինէ ազլ իբարիբէմէ,
յէրէք եալընը սիզին սէօզիւնիւզէ ի-
թիպար իտուպ սիւքութ իտէյօրում,
լաքին սիզէ պիր սիւալ տահա իտէ-
ճէյիմ, մէմուլ իտէրէք քի, անա պա-
րի ճէվապ վիրմէյէ ինթիրաղ իթմէ-
սինիզ տէյու :

— Ագապի, սիւալըն նէ օլտուղու-
նու պիլմէմ, Ֆապաթ էկէր եինէ ճէ-
վապ վիրէմէզ իտէմ, օլմայա քի մու-
հապպէթիմիզէ իտէլալ կէլսին, զիրա
օլ վազըթ հիչ պիր աիւրլիւ թէսէլ-
լի գապուլ իթմէզ պիր սէֆիլ քիմսէ
օլաճաղըմէ շիւպհէ իթմէ :

— Խայրր եինէ սիզին սէօզիւնիւ-
զէ էմնիէթ իթմէքտէն Ֆարիզ կէլ-
մէմ :

— Այլէ իտէ սիւալ իյլէ Ագապի .
էկէր քի ճէվապ վիրէպիլէճէյիմ պիր
մատտէ իտէ սօլա սէթր իյլէմէմ :

— (Ոն սէնէ մուգատտէմ Իւսքիւ-
տարտէ տահա չօճուք չաղիմտէ իքան,
Պաղէր պաշընտէ եազ էյեամընտէ
կիթաիյիմիզ էվտէն, պիր ախշամ Ան-
թառամ իլէ պիրլիքտէ եինէ Պաղտա-
տար աղատան կիզլի սիզին օլտուղու-
նուզ էվէ կիթաիք, վէ օլ կիւն բէք

քէտէրլի խտինիզ, պէնի կէօրտիւ զիւ-
նիւզտէ տահա զիյատէ քէտէրինիզ
արթուպ, վէ պիր ազ վագըթ ազլա-
մանըզտէն սենդրա « Ագապի պէնի սէ-
վէրմիսին » տէյու պիր քաչ տէֆա
թէքրարէն սօրուպ բարմաղըմտէքի
թէք թաչ եիւզիւյիւ խթէտինիզ,
չէօյլէ տիյէրէք քի « պու եիւզիւյիւ
վիրէճէք օլուր իսէն բէք պէօյիւք էյ-
լիք իթմիչ օլուրսուն » տէյու :

— Ա՛հ Ագապի, շիմտիէ տէկին իթ-
տիյին էյլիքլէրին ճէմիսինտէն զիատէ
մագպուլէ կէչտիյինէ հիչ շիւպհէ
իթմէ, լաքին օլ վագըթ տախի Ալլահ
բէք ազ սէվինտիրաի :

— Ա՛հ մուլ իտէրիմ քի պու տէտիւ
յիմ սէօղլէրտէն եիւզիւյիւ վիրտիկիւ
մէ քէտէր իթտիմ տէմէք իսթէյօրում
տէյու անլամատընըզ, զիրա սիզին հէր
նէ քի միւրատընըզ վար իսէ էլիմ-
տէն կէլէնի տիրիզ իթմէյուպ իճրա
իթմէնին ճահտընտէ օլուրում :

— ( )՛հ օնա շիւպհէմ եօք, եալը-
նըզ լիսան իլէ տէյիլ, իլլա իճիրատըն-
տէ պուլունտուզուն աշիքեար տըր — :

Ագապի տուտունուն գալպինտէ
ասլա քիպիրիէթ օլմայուպ զիյատէսի

իլէ մահճուս պիր զաթ օլտու զընտէն
 վէ իթտիյի էյլիքլէր վաճիպէի զիմմէ-
 թի օլտու զընէ տէրունէն իրչատ օլ-
 տու զու իչուն , պիր ազ մէտն թարի-
 գինտէ կէնտու հագգընէ սէօհպէթ
 օլտա զայէթ իլէ հիճապլանրը խտի :
 Վէ օլ կիճէ տախի Վննա տուտունըն
 թէշէքքիւր իթմէսինէ բէք մահճուս
 օլուս , վէ նէ ճէվաս պիրէճէյինի շա-
 շըրուս եինէ էվլէլքի սէօհպէթէ
 պաշլատը :

— Վնթառամա սու քէյֆիէթի պիր
 քաչ տէֆա սօրտում պիր ճէվաս վի-
 րէմէտի , եալընը սիզին քիմ օլտու-
 զունուզը բէք ըճա խտէրէք պիլմէք
 իսթէտիմ իսէ , « Վննա տուտու սի-
 » զին ագրասանըղ տըր » տէտի — :

Վննա տուտունըն , Վնթառամըն
 սու գատար սէօյլէտիյինտէն խապէրի
 օլմայուս , աճէս տահա զիյատէ պիր
 շէյ սէօյլէտիմի տէյու շիւսհէ իթտի-
 յի իչուն բէք զիյատէ քօրքտու , ֆա-
 գաթ Վգասպի տուտույէ շէլսհէ վիր-
 մէյէ վէսիլէ օլաճաք պիր շէյ տիմմէ-
 մէք միւրատ իթտիյինտէն սօնունէ
 պէքլէտի :

Վգասպի տուտու եինէ պաշլատը

տիմէյէ :

— ( ) Լ վագրթ եագըն ագրապա-
մըղ մը տըր տէյու սօրտում իսէ « է-
» բէյիճէ եագըն տըր » տէյու պ սաիր
պիր շէյ սէ օյէ մէտի , չօք բէճա վէ նի-
յաղ իթտիմ լաքին պիր տիւրլիւ աղ-
ղընտէն ալամատըմ : Այլտէ աղա ամու-
ճամ Պաղտասար աղատէն սաիրինի
կէօրմէմ , սրազը տէֆա հալասընըն
քըղէրի կէլիւրէր , ֆաքաթ օլ քատար
թէքլիֆլի վէ քիպիրիէթ իլէ կէօրիւ-
շիւրէր քի , ճէսարէթիմ օլմաղ պէօ-
լէ շէյլէրի սիւալ իթմէյէ : Աթրա-
ֆըմտէ պիր տօսթում եօք , գալպիմի
քիմսէյէ աչամամ : Անգատտէմ Ան-
թառամպիղիմ խըղմէթիմիղտէ օլտու-
ղու վագրթ , չօք քէրէ օտամէ կէլիւր
պէնի թէսէլի իտէր իտի , լաքին Պաղ-
տասար աղա իքիմիղին մապէյնինտէ
հուգուգումըղ օլտուղունու շիւպ-
հէ իթտիյինտէն , պիր կիճէ պիր վէ-
սիլէ իտէրէք կիտուպ Անթառամը օ-
տասընտէ եօքլայուպ պուլամատըրը
կիպի տիվանխանէտէ պէքլէյուպ , Ան-
թառամըն օտամտէն չըքտըղընը կէօր-
տիւքտէ , ալուպ օտասընէ կէօթիւր-
միւշ , նէ տիտիյինի պիլմէմ իրթէսի

կիւնիւ իզին վիրտի : Ա է հալա Ան-
թառամըն Վարտիրոս աղանըն խըզմէ-
թինտէ օլտուղունը պիլմէզ , չունքի
հարէմ թարաֆընտէ խըզմէթ իտէր
գապիլ տիր քի օրատէ օլտուղունու
տույսէ Վարտիրոս աղայէ իզին վիր-
տիրիր :

Անթառամ հարէմ թարաֆընտէ
խըզմէթ իտէյօր տէյու օքույան քիմ
սէյէ թատաճճիւպ կէլմէմէք իչուն ի-
ֆատէ իտէրիզ քի , պազը զէնկին Ար-
մէնի էվէրինտէ տահա հարէմ սէլամ
լըք օլտուղու աշիքեար տըր :

— Պէօլէճէ Անթառամ պիզիմ էվ
տէ օլտուղու վագըթ պունտան զիյա-
տէ պիր շէյ անլայամատըմ իտի , վէ
շիմտի չօք կէօրիւ շէճէք վէսիլէմ եօք ,
օլսա պիլէ պիլմէմ սէօլէր մի , լաքին
պունլարը տիմէմ իլէ իթտիյի էյլէք-
լէրի թանըմազ տէյիլիմ , զերա Վար-
կոս ախպարէ պէնիմ Վարտիրոս աղա-
նըն էվինէ կէլտիյիմի խապէր վիրիր ,
վէ պուրայէ քիմսէ տույմատէն կէլ-
մէմ իչուն բէք չօք զայրէթ իտէր , զի-
րա անըն եարտըմը օլմաղսա պէնիմ կէ-
լուպ սիզի կէօրմէմ բէք միւշքիլ տիր :

— Ավիլէթ , սիզտէն չքարըղը վա-

գըթ ետլընըզ քալտըն տէյու բէք քէ-
տէր իթաիմ իտի :

— Պէն տէ Միթառամ չք քարքտէն
սօնդրա Սարտիրոս աղանըն է վինէ քի-
մի ալուպ կիթմէլի տէյու չօք աիւ-
շիւնտիւմ, զիրա հիչ քիմսէյէ էմնի-
էթ իտէմէզ իտիմ :

— Վիվէլտէն պէքու տաիմա իթ-
տիյի սատագաթ ինքեար օլունմազ :

— Մննա տուտու, շիմաի սէ օյլէյէ-
պիլիբմիսինիզ եիւզիւյիւ նիչուն իա-
թէտիյինիզի :

— Մգապի, պունսուն իչուն տաիսի
բէճա իտէրիմ պանա պիր շէյ սօրմա :
Պիր ազ վագըթ կէչսին, օնտան սօնդ-
րա ճէմիսինի պիրէր պիրէր անլաթ-
տըրըրմ, զանն իտէրիմ քի քէօյտէն
տէ օնիւ շիւնիւզտէ պիւթիւն սիւալ-
զէրինին ճէվապընը վիրիբիմ :

— Մհ, Մննա տուտու, եինէ քէօյէ
չք քարղըմըպտէ բէք ազ կէօրիւ շէպի-
լէճէյիզ, պիւթիւն եազ իչինտէ ին-
մէք իչուն պիր վէսիլէ պուլապիլիբ ի-
սէմ անճաք :

— Սահիհ, Մգապի, պու շէյ պանա
տա բէք տօքունույօր, իլլա պու եազ
բէք քէաէր իտէյօրում պիլմէմ նի-

չուն, լաքին սանա բէճա խտերիմ ֆէ-
րահ օլ պիրլիքտէ չօք քիթապ կէօ
թիւրմէ, հէման կէզմէյէ զայրէթ իյ-
լէ :

— Պու սէնէ Վնթառ ամ պիրլիքտէ
տէյիլ չօք ճանրմ սըքըլաճաք, ֆա-
գաթ ֆիքրիմ Հաս քէօյտէ Վնթառա-
մըն քըզը Սօֆի տուտու վար, Պաղ-
տասար աղայէ բէճա խտուպ, քըզը
Սարիամ իլէ պիրլիքտէ ալուպ կիտէ-
ճէյիմ, չունքի էհլինի թէրպիէ իթ-
մէք իչուն Պէյ օղլունտէ Վրմէնի—Քա-
թօլիքլէրինին հասթէխանէսինէ քօ-
մուշէր, պու սէնէ եալընըղ օլտուք-
լէրինտէն պէնիմ իլէ կէլէպիլիլէր, է-
կէր քի աղա ամուճամ իզին վերիբ ի-
սէ :

— Վնթառ ամ պիր քաչ տէ ֆա քը-
զընըն լաքըրտըսընը իթմիշ տիր, լաքին
պէն թանրմամ, զավալու, էհլինտէն
բէք չօք շէյ չէքմիշ տիր տէյու իշիթ-
միշիմ :

— Վվվէթ բէք չօք :

— Վէք էյի խտերսին Վգապի, պիր-
լիքտէ ալ կիթ, արքատաշլըք իտէր,
վէ ճանըն սըքըլմաղ :

— Նիէթիմ վար, լաքին կէնտու մէ

հիւքմ իտէմէմ, զիրա Պաղտասար աղանքն հալի մալում — :

Աննա տուտու եինէ պու տէֆա Պաղտասար աղանքն իամինի իշիթաիք տէ ալթ իւսթ օլտու իսէ տէ պիր շէյ տիմէյուպ, — եինէ պու սէնէ իպթիտա Ալէմ տաղընէ կիտուպ, սօնդրա Պէօյիւք տէրէյէմի կիտէ ճէքսինիդ տէյու սիւալ իթաի :

— Այվէթ եինէ հեր սէնէքի կիւպի, լաքին հիչ քէօյէ կիթմէսէք բէք խօշնուտ օլուրուտում — :

Պէօյէճէ Աննա տուտու իլէ Ագաւ պի տուտու սէօհպէթ իտէր իքան՝ քիշի սէվաիյի ատէմին եանքնտէ օլուր իսէ վազթըն միւրուր իթաիյինի տույմապ, Ֆէ հվասընճէ էբէյիճէ շէֆապ սէօբմիւշ՝ տահա խապէրլէրի էօք :

Աշաղտէ Վարկոս ախպար ույքուտէն ույանմըշ վէ էբէյիճէ Ագապի տուտունքն ինմէսինէ պէքլէմիշ, Ֆապաթ էնճամը վազըթ կէշէյօր տէյու թէ համմիւլի թիւքէնմիշ օլտու դընտէն էօքարը չըքուպ գաբույու վուրուպ տէաի :

— Աֆէնախմ, վազըթ կէշաի, իս

Թէրսէնիդ կիտէլիմ — :

( ) Ը զէման Մգապի տուտու հէման այազէ քալքուպ , շալընը պաշընէ ալուպ վէ թէլաշ իտէրէք Մննատուտունըն էլինի էօբաիւ , օլ տաիսի անըն անընտէն էօբաիւքտէն սօնղրատէաի :

— Մգապի , տաիմա սէնի տրղու իտէրէք պէքլէտիյիմի պիլիւսին :

— Պէն սիղտէն զլյատէ զայրէթ իտէրիմ կէլմէյէ — աիյէրէք Պաղտասար աղանըն եէկէնի գարուտէն տըշարը չըքտը :

Մշաղը ինուպ Վարկոս ախպար սօքաք գարուտունը աչուպ իքի թաբաֆէ պաքտըքտէն սօնղրա էօլտաքիմսէյի բասթ կէլմէյէրէք Վարտիրոս աղանըն էվինէ կիթաիլէր :

Մնթառամ գարուտէ պէքլէր իմիչ ,

— Մէք կէճ քալտընըղ , ուշաքլէր ույանըր տէյու չօք քօրքտուժ — աիյէրէք իչէրի գապուլ իթաի , Վէ սօնղրա սէս իթմէմէք իչուն զայէթ աիգգաթ իտէրէք Մգապի տուտու օաասընէ չըքուպ գարույու քաբաւտը գալպինտէ բէք զլյատէ սէվինճ տույարտք , զիւրա պիր քիմսէ պիր խու-

սուսըն սուշուլտուղընտէն խէվֆ իւ
 տուպ վէ միւրատը վէջն իւղըէ աւ
 խէրի ֆարգընտէ օլմայարաք օլ շէյին
 իճրասընտէ օլուր իսէ նիհայէթին
 տէ ղայէթ մէմնուն օլուր :

ՖԸՍԲԼ, ԱԼԹԻՐՆՈՐ,

ՌՌԻԲԵՆԻԿ ԱՂԱՆԸՆ ՕՏԱՍԸ

ԱՂԱԵԼ պահար կէլմիշ, նիտան այր
նրն նրսֆը օլմուշ, քէ օյլէրէ կիտէ ճէք
քիմսէլէր հաղըր օլմայա պաշամբը-
լար, քիմի « պու սէնէ պիր աղ էրքէն
» չքքալըմ » տէր, քիմի տախի « մայիս
» այրնտէ տահա Պէյ օղլու ֆէնա օլմազ
» քէ օյլէրտէ քիմսէ ե օք, էրքէն չքքը-
» լըր իսէ ճան սըքըլըր » տէյու միւղա-
քէրէ իտէր :

Պաղըսընըն քօճասը միւրատ իտէր
պիր սասթ էվիլէլ քէ օյէ կիթմէյի, վէ
պաղըլէրինին տախի դարըսը :

Տախմա դարը քօճա մապէյնինտէ
մարաղա էքսիք օլմազ, պիհուտէ եէ-
րէ նիհայէ թսիղ միւղաքէրէլէր բէյ-
տա օլուր : Ղիհանըն էվիլէլտէն պէ-
րու ատէ թի պու, հէր քէս պիրի պի-
րինին տէալիինի անլասա, գասպուլ
իթսէ քահաթ օլունըր, ամմա նէ՞

չարէ . . . . . պէօյլէ կէլմիշ պէօյլէ
տէ կիտէճէք մի աճապ . . . . .
. . . . . :

Արքին էքսէրի բէօյլէ էրբէն չք-
մայա արղու իտէնլէր էրբէքլէր տիր ,
զիրա Ֆամիլէա բէօյտէ օլուր իտէ չօք
ախշամ մէշղուլիէթ վէսիլէ օլարաք
չէհիրտէ գալմաք էբէյիճէ պիր շէյ
տիր , պիքեարձա օլմաքտէ տախի ա.
խէր շէշնի վար , պիր ատէմ սէրպէսթ
օլուր , տախմա Ֆամիլէա իլէ օլունուր
իտէ բէք հիւսիւն եօք , թէպտիլաթ
տախմա ինսանէ խօշ կէլիր , բըշք պա-
շա պիր էրբէք էքսէրի Ֆամիլէասընըն
միւրատընա թապի օլաճաք , պաղէն
գաշամաք օլսա պիլէ միմքինի եօք ա-
նա տախի մարաղա հասըլ օլուր : Պա.
գաթ բէօյտէ օլունուր իտէ , բիմ նէ
պիլիր « Աղա կէլմէտի » տէրլէր չքար
կիտէր :

Բէօյտէ զանն իտէրլէր քի Աբօր
վադթինէ եէրիշէմէտի , եախոււտ մէշ-
ղուլիէթինտէն բէք կէճ քուրթուլ-
տուղընտէն գայրք եա արապա իլէ
չքմաղէ վադթի օլմատը , եախոււտ
օլսա պիլէ , իրթէսի կիւնիւ ինմէյէ
մէճպուր օլտուղընտէն նաֆիլէ չք-

բուս պ ինձէյի իսթէմէտի , լաքին սահիհի արանըրսա պաքայլմ պու վէսիլէլէր միտիր : Պէլքի օլ կիւն հիչ չարչույա կիթմէտի , եախուտ կիթտի իսէտէ , Վաքօրա եերիչմէք տէյիլ , հաթթա գարատան եայա կիթմէյէ պիլէ վագթի վար . Ֆագաթ , պիլինմէյէն քէյֆիէթէ մանա վիրմէք բէք միւշքիլ տիր , ագլէ գանղըսը եագըն իսէանա գարար վիրմէլի : Վաքին մապէյնլէրինտէն սօուք սու կէչմիշ սաղը գարը քօճալէր սէօյլէյէճէյիմիղ սէօհպէթլէրի տինլէր իսէլէր պիր աղ ֆիգիրլէրինի թէպաիլ իտէրլէր :

— Պու ախչամ քէօյէ չըքաճաքմլէսըն :

— Պիգրիմ վար :

— Մտամ վաղ կէչ , կէլ չըքմա տաէյլէնէլիմ , քէօյէ կխտուպ նէ եաքաճաքսըն :

— Վօյլէ ամմա իքի ախչամ տըր չըքմատըմ , լաքին նէ էյլէնտիմ պիլմիրմիտին :

— Նէրտէ իտին :

— Մըթըք ծուս պէն պիլմէլլիմ :

— Վյ կէլ պու ախչամ տա քալ եինէ էյլէնիրիղ :

— Տէտիմա, իբի ախշամ արբ չը ք-
մատրմ, պու կիւնն տէ կիթմէ զ իսէմ
պիղլիթիինին ճանը սըքըըըը :

— Աէնին նիչուն չըքմատրղընը նէ
պիլէճէք, զանն իտէր քի, մէշղու լիէ-
թինն վար. օլմաղ իսէ Ա արօրա ուշա-
ղը կէօնտէր, պիր պիլաիք կէօրսիւն
սէօյլէսին, եախուտ պիր թէղքիրէ
եաղ :

— Աէ պիլէյիմ նասըլ օլուր :

— Ատէմ, նասըլ օլաճաղը եօք, գա-
րար վէր պու ախշամ իբիմիղ էյլէ-
նէլիմ, պէն պու իաֆթէ հիչ չըք-
մատրմ, եարըն ճու մա իրթէսի, պիլ-
մէմ քի չըքարմըրմ :

— Աէն պէնիմ կիպլիմիսին եա, պի-
քէար պիր ստէմ նասըլ օլսա օլուր :

— Աէն էվլ իսին տէյու, կիթաիյին
կիպի գարուտան քօլաճաք տայիլա :

— Աօք, Ֆապթթ պիր թսքըմ մա-
րաղա, սիւրաթ, իսօշ սիւրէճէյի եա-
րըմ սաաթ :

— Աօյլէ շէյլէր օլուր, ճէմիսինէ
քուլաք սամա, սէն պու ախշամ գա-
լալըմ տէտիյիմէ պաք :

— Հայտէ պաքալըմ, լաքին էյի էյ-
լէնմէլիլ :

— Քօրքմա , պու ախշամ էյլէնի-
րիդ — :

Արքէքլէրտէն քէ օյէ էրքէն չըքմաք
միւրատ իտէնլէրին պազըսընըն հա-
լի պու , լարին պազը տախի նիսֆան
թախիֆէ սինտէն պիր ան էվվէլ կէնտու-
լէրինի քէ օյէ աթմաք իսթէյէնլէր վար ,
անլէրին միւրատը աճաս նէ տիր : Պու
խուսուսա վուգուֆիէթ քէյտա իթ-
մէք պիր ազ միւշքիլ տիր , զիրա ան-
լէր էրքէք միսիլու տիւշիւնճէլէրինի
քէք քօլայլըք իլէ մէյտանէ չըքար-
մազլէր , վէ պիդ տէ հիչ պիր վագթ ան-
լայամազլտըք էկէր պիր կիւն նիսֆան
թախիֆէ սինտէն էքէյի եաքըչըքը պիր
զաթ կէնտունի եալընըզ պէլէյուսպ ,
պու սէօզլէրի սէօյլէտիյի անտէ իշիթ-
միշ օլմայայրտըք :

— Աճէպ պիզիմքի պու ախշամ կէ-
լնրմի , հիչ աշաղտա քալտըղը եօք ,
հէր քէսին աղալարը չօք ախշամ կէլ-
մէզլէր , չօզունա սօրարլմ , պու ախ-
շամ աղալարտան կէլէն օլտուճու տէ-
յու « խայրը իշլէրի վարըմըշ թէգքի-
» րէ եազմըշ լար » եախուտ « պիրի-
» սի իլէ խասպէր իթմիշլէր » տէրլէր ,
պիզիմքինին հիչ իշի օլմաճ մը , նէ պի-

լէյիմ, Այլէ կէլտիյինի կէօրիւրսէմ,
տէօնիւպ պաքմայր պիլէ ճանլմ իս-
թէմէզ, պիր ազ սէրպէսթ օլայրմ տէ-
յու էքքէնճէ քէօյէ չըքմայր իսթէ-
րիմ, պուրտա տա եաքամը պրրաք-
մազ, հէր ախշամ կէլմէլի : Պու վա-
բօր տա նէրտէն չըքաը, պարէ պազը
կիւն տէնիզ սէրթ օլուրսա կէլմէզ ի-
տի, թալիքայա տա պինէմէզ օ վագըթ
չօք բահաթ իտիմ — :

Պէօյլէճէ Աբօր կէլտիյի վագըթ
հէր էվաէ պիրէր տիւչիւնճէ վար, քի-
մի « պու ախշամ կէլտի » տէր՝ ճանը
սըքըլըր, քիմի տէ « պու ախշամ կէլ-
» մէտի » տէր ամմա եիւրէյինտէն քան
կիտէր :

Պիզիմ ասըլ միւրատըմըզ եալընըզ
քէօյէ էքքէն չըքմաք, չըքմամաք մա-
րազասընը նագլ իթմէք տէյիլ, իլլա
գանըք քէօյէ կիտիլէճէք իսէ, պիր
տաաթ էվիլէլ օրայա կիտիլսին, հավա-
սը տահա էյի տիր տիյէրէք իպթիտա
պիր այ եախուտ պիր պուչուք այ սա-
իր մահալէ կիտիլմէք նէ պօշ շէյ միւլ-
հազալէրինտէ կէզէնլէր տախի վար
տէյու անլաթմաք տըր :

Պիր ճումա կիւնիւ սապահտան

Ուրբէնիկ աղա չարսույա կիթմէմիշ,
վէ պիր շէյէ ճանը սըքըմըշ, օտասըն-
տէ նէ եաբաճաղընը պիլմէյօր :

Իպթիտա պիր չըպըք տօլտուր-
տու, պիր իքի նէֆէս ալարքաէն
սօնղրա, լիւլէյի սիլքիպ չըպըղը
խըրս իլէ տիվարէ տայաթտը, սօնղրա
այնանըն գարշուսընա կէչուպ սաչընը
ֆրչա իլէ տիւղէտիր իքան « օ՛հ քիմէ
» քիմէ » տիյէրէք ֆրչայը սէտիրին իւ-
ղէրինէ աթտը : Պաղէն բէնճիրէտէն
պաքար վէ պաղէն սյնատէն, լաքին
հիչ պիր եաբարղընէ խօշնուտ տէյիլ :

Պուրօնուէն իլք գաթընը աչուպ գա-
բատը, քէղալիք իքինճիսինի տախի,
վէ իւչիւնճիւսիւնէ վարընճա եարը-
սընա գատար աչուպ անը տախի գա-
բար իքան աչքը պըրաքար : Պիր չար-
եէք գատար կէչուպ, եինէ եիւրէյին-
տէ սըքընթը տէֆ օլմատը իսէ, պիր
նարկէօլէ տօլտուրուպ վէ սէտիրին
իւղէրինէ եաթուպ, նարկէօլէնին
թիւթիւնիւնիւ չըպըք կիպի սա-
վուրարաք պու միւլհաղալէրի իտէր
իտի :

« Պու սէնէ պիր տէ Ալէմ տաղը
» չըքտը պաչըմըղա, վալիտէմ քըշ իչի

" քէյՖսիղ օլտու իսէ , էլհամտիւ լիլլահ
 " շիմտի պիր շէյի եօք , հէմ քիմ պիւ
 " լիր Պէօյիւք տէրէնին հավասը Ալէմ
 " տաղընտան Ֆէնա օլտու զունու . շիմ
 " տի պիր այ գատար հիչ տէյիլ իսէ օ
 " րատա օթու բմալը . Պուլիք տուտու
 " նուն բէտէրի էլպէթտէ պիր քաչ
 " կիւնտէն Պէօյիւք տէրէյէ կիտէր ,
 " պիղ տէ քիմ պիլիր նէ՞ վագըթ՝ կիտէ
 " ճէյիղ , պիր այ գատար հիչ տէյիլ ի
 " սէ բիյացատա Պուլիք տուտու իլէ
 " կէզինմէտէն մահրում քալմալը , օհ ,
 " պու Ալէմ տաղը նէրտէն օրթայա
 " չըքար . . . . " :

Աուբէնիկ աղանըն հագգը վար
 պէօյէ քէրթէլէրտէ , պիր այ քիշլիէ
 պիր երլ գատար կէլիր :

Սարգիս աղանըն շղու պու իւլ
 եալէրտէ իքան՝ էօթէտէ Թէրէզիա
 տուտու տաիմա Սարգիս աղանըն Ֆաւ
 միլէասընէ եագընիէթ կէօսթէրուպ
 վէ գըյամ իթմէք արղուսինտէ օլտու
 զունտէն , Վուցիա տուտունըն իքի
 իւչ կիւնտէն քէօյէ կիտէճէյինի պիւ
 լէրէք , կիթմէզտէն մուգատտէմ վիւ
 զիթա պօրճունու էտա իթմէք միւ
 րատ իթտիյի իչուն ուշաղընը կէօն

տէրոււպ | ուցիա տուտույա խապէր
իթտի :

Ուշաք կիտուպ գաբույու վու-
րուպ , « Թէրէզիա տուտուներն սէ-
րամը վար պուրայա պույուրաճաք »
տէր իքան , Ռուբէնիկ աղա գաբու-
նունն չալընտրղընը տույտուքտէ , պէլ-
քի պիր միւսաֆիր տիր միւլհազասը
իլէ օտասընտէն տըշարը չքքտը վէ
կէնտու խըղմէ թքեարլէրինտէն պիրի-
նի կէօրիւպ սիւալ խլէտի :

— Վաբու քիմ իտի :

— Վֆէնտիմ Թէրէզիա տուտու
պուրայա պույուրաճաք տէյու խա-
պէր իթմիշ :

— Սէօլէ պույուրսուն — :

Ռուբէնիկ աղա կէնտու թարա-
ֆընտէն ուշաղա էմը իթտի իսէ , խըղ-
մէ թքեար տուտույա սիւալ իթմէտէն՝
աղասընըն էմրինի սէօլէմէյէ ինթի-
րազ իտուպ պիր աղտիւ շիւնտիւքտէ ,

— Սէ տուրույօրսուն կիտուպ սէօլ-
լէսէնէ — տէյու թէքրարէն Վարգիս
ազանըն օղլու խըրս իլէ էմը խլէտի :

— Վֆէնտիմ տուտույա պիր խա-
պէր վէրսէմ . . . . :

— Պէն սէօլէրիմ , սէն կիթ պու-

յուրսուն տէ — :

Ուշադրն տուրուպ տիւշիւնմէսին տէ հագգը վար խտի , նիչուն օլտու զունու շիմտի անլարըզ :

Պու էմրի վիրտիքտէն սօնդրա Ռոե քէնիկ աղա վալիտէսինին օտասընէ կիրտիքտէ Վուցիա տուտու սիւալ իյլէտի :

— Ռուքէնիկ , քիմի^օ իչուն պույուր սուն տիյօրուտուն :

— Թէրէզիա տուտու սէլամ իթ միշ պուրայա պույուրաճաղըմըշ , պէն տէ պույուրսուն տէյու ճէվապ իթ տիմ :

— Ռուքէնիկ , նէ տիվանէլիք տիր իթտիյին :

— Նիչուն տուտու :

— Պէնիմ պու կիւն նէ եաբաճա զըմտէն խապէրին վար մը :

— Նէ եաբաճաքսընըզ :

— Սապահտէն պիր եէրէ խապէր իթտիմ վիզիթա իտէճէյիտիմ :

— Տուտու , պէն պիլմէզ իտիմ :

— Պիլմէզսէն կէնտու պաշընա նիչուն խապէր իտէյօրսուն :

— Վյ տուտու , օլմազսա շէյ իտէրիզ :

— Ա՛հ իտէճէքսին :

— Թէրէզիա տուտույա ավֆ իթսին տէյու խապէր իտէլիմ :

— Հայտէ պիր տիվանէլիք տահա , պույուրսուն տէտիքտէն սօնդրա , ավֆ իթսին տէյու խապէր իթմէլի էօյլէ՞ մի :

— Ա՛օյլէ իսէ նէ՞ պիլէյիմ , նասըլ իթսէք :

— Չաղըր շու ուշաղը պանա — :

Խրղմէթքեար կէլտիքտէ Ա՛ուցիա տուտու տէտի :

— Հայտէ սապահտանքի կիթտիլին եէրէ թէքրար կիթ , սէօյլէ քի ավֆ իթսինլէր միւսաֆիր կէլտի տուտու կէլէմէյօր տէյու :

— Ի՛էք էյի — :

Շիմտի ուշաղըն՝ Թէրէզիա տուտունուն խրղմէթքեարընէ պույուրսուն տիմէսի իչուն տիւշիւնտիւյիւնիւն սէպէպի աշիքեար օլտու , չիւնքի նասըլ քի Ա՛ուցիա տուտունըն էմրինտէն անլատըք իսէ , խրղմէթքեար իպթիտա կիթմիշ խապէր կէօթիւրմիւշ իտի :

Կէլէլիմ Ա՛ուրէնիկ աղայա , չաբըճաք վալիտէսինէ սիւալ իթմէյէրէք

խապէր կէօնտերմէսի շու օլույօր քի ,
 օլմայա վալխտէսինին թարաֆընտէն
 պիր մանիլիք զուհուր իթսին տէյու .
 կէրչի մէրսում , Վ ուցիա տուտունըն
 սաիր մահալէ կիտէճէյինտէն պի խա-
 պէր իսէ տէ , եա ղաֆիլ պիր էնկէլ-
 լիք զուհուր իտէր իսէ Պուլիք տու-
 տույը օլ կիւն կէօրէմէվ , էրթէսի
 կիւնի չարսույա կիտէր , վէ սօնդրա
 տա Վլէմ տաղընա կիտիլէճէք պիր այ
 տահա հիչ տէյիլ իսէ սապր իթմէլի :

Խորղմէթքեար տըշարը չըքարքաէն
 սօնդրա Վ ուցիա տուտու օղըւնա տէ-
 տի :

— Պիր տահա պէօյլէ շէյլէրէ սա-
 քըն քարըշմայաճաքսըն :

— Խայրը , պէնիմ տէ պու կէօնա
 պիր շէյ իթտիյիմ եօղուտու ամմա ,
 նէ՞ պիլէյիմ պու կիւն նամարլ օլտու
 պիլմէմ — : Վ է սօնդրա օտատէն տը-
 շարը չըքար իքան ֆիդրինտէն տէտի .
 “ իշին իշինտէ Պուլիք տուտու օլ-
 ” մասա , քիմ քարըշըր պէօյլէ քատըն-
 ” ճա իշլէրէ , ախէրի օլսա նէմէ լաղըմ
 ” պէնիմ , պիրի կիտէճէք , օլ պիրի կէ-
 ” լէճէք , վարսընլար նէ էտէրլէքսէ իթ-
 ” սինլէր ” :

Պէրիտէ (Թէրէզիա տուտուներն
խըղմէ թքեարը պույու բսուն ճէ վասը-
նը քատընընա կէ օթիւ բմէտէ , Պու-
լիք տուտուներն վալիտէսի աշճըյա էմբ
իթտի թաամը չաբըք վիրսուն տէյու .
չիւնքի պիր սաաթ էվվէլ թաամ ի-
տուպ թօալէթայա պաշլամալը վէ
թօալէթա տէտիյիմիղ չաբըք օլուր
մատտէ տէյիլ տիր :

Սաաթ տէօրթ սուլէրինէ վարտը
իսէ (Թէրէզիա տուտու քըղընա տէ-
տի :

— Հայտէ Պուլիք եաշմաղընը
պաղլա :

— Տուտու , տահա բէք էբքէն տէ-
յիլ մի :

— Նէ մինասիպէթ , աուբմուշ սէն
տէ սրանա եօլ սըրսմ մը էօյրէտիյօր-
սուն : Պէն պիլմէյօրմույլմ , նէ վա-
գըթ կիտիլէ ճէյինի :

— Տահա սաաթ տէօրթ :

— Օլսուն , հէմ սէնին սաաթըն
կէրի գալմըշ , հայտէ նէ տէյօրսամ
սէն օնու եաբ — :

Նէ չարէ զավալու Պուլիք տու-
տու պաշլատը եաշմաթ պաղլամաղէ ,
լաքին զիյատէսի իլէ ճանը սըբըլարաք ,

չիւնքի էվիլէլա վազըթ բէք էրբէն ,
 օլ վազըթ վիզիթայա կիտիլմէղ , սա-
 նիէն սրաշընա կէլէճէյի սիլիւր իտի ,
 զիրա ճուճա կիւնիւ օլտուղունտէն
 Ռուբէնիկ աղանըն էվտէ օլաճաղընէ
 շիւպհէսի օլմայուպ կէնտու կէնտինէ
 տէր իտի :

« Ալլահ վէրէ Ռուբէնիկ աղանըն
 Պսիւր միւսաֆիրի օլսա , զիրա սաաթ
 Պօն սիւրէ գատար սրաշ աղըրտընը աիւ-
 Պնէմէլի . օրասը օլտուղու կիպի վալի-
 Պտէմհէմէրբէն կիտէր հէմ կէճ քալ-
 Պքար , սիւր տէ ճուճա կիւնլէրի վիզի-
 Պթա վէրմէյի եէնի շըքարտը , քաչ տէ-
 Պֆա տըր սու շէյ օլույօր » :

Պուլիք տուտու հէր նէ գատար
 պու ֆիգիլլէրտէ կէզէյօր իտէ տէ ,
 էօթէտէ Ռուբէնիկ աղա թէրէզիա
 տուտունըն կէլէճէյի գարար պուլ-
 տուղունէ շիւպհէսի քալմատըքտա՝
 իւրզմէթքեարը չաղըրուպ տէտի :

— Պու կիւն քիմ կէլիրտէ , սէնիմ
 իչուն պուբատա եօքտուր տէ , անլա-
 տըն :

— Մէք էյի էֆէնտիմ — տէյուպ
 ուշաք շըքմատա թէքրար Ռուբէնիկ
 աղա չաղըրուպ տէտի :

— Ամմա քիմ օլուրսա օլսուհն :

— Պաշ իւստիւնէ — :

Թէքրար ուշաք չքքար իքան Սար
գիս աղանըն մահտումի տէտի :

— Պաք նէ տէրիմ :

— Պույուրուհն :

— Ամմա սաքըն ունու թմայասըն :

— Խայըր էֆէնտիմ — :

Լինէ ուշաք չքքար իքան :

— Պաք նէ տէրիմ :

— Լֆէնտիմ :

— Իշթէ էօյլէ տէտիյիմ կիսլի :

— Պաշ իւղէրինէ էֆէնտիմ — :

Լինէ խըղմէթքեար չքքար իքան :

— Պաք նէ տէրիմ :

— Աէլտիմ էֆէնտիմ :

— Ամմա նէ գատար իգթիղալը իշ
օլուրսա օլսուհն, պուրտա եօք տուր
տէ պիթիր լաքըրտըր, անլայօրսուհն :

— Ավլէթ էֆէնտիմ, անլատըմ,
քիմ քի կէլիրսէ պուրատա եօքտուր
տիյէճէյիմ, իսթէրսէնիզ օպիրլէրէ
տէ հէբսինէ ըամարլայըմ :

— Հայտէ կիթ ճէմիսինէ պիր է-
յիճէ թէնպիհ էթ, սաքըն աղըղա-
րընտէն քաչըրմասընլար, հէմ պէլքի
պէնի սօրմատէն գապիլ տիր եօքարը

չք.քան օլուր իսէ, Սուբէնիկ աղայը
 իսթէրսէնիզ պուրտա եօք տուր տէ
 սալ:

— Պաշ իւղէրինէ էֆէնտիմ — :

Խրղմէթքեար աշաղը ինուպ ճէմիւ
 սինէ աղասընըն թէնպիհի իւղրէ աշ-
 ճընըն եամաղընա վարանէ գատար
 ըամարլատըքտէն սօնղրա պիր իքիսի-
 նէ տախի տէտի :

— Պու կիւն պիր շէյ վար ամմա
 նէ օլտուղունը պիլմէյօրում, չիւնքի
 հիչ քիմսէյէ կէօրիւնմէք իսթէմէյօր .
 պէլքի էլլի տէֆա թէքրարլատը պի-
 ըիսի կէլիրսէ պուրտա եօք տէ տէյու ,
 էկէր սէնին աղղընտէն չքքար իսէ սա-
 նա տա իղին վիրիր պանա տա — :

Աւշաքլէր պու թէնպիհին իւղէ-
 րինէ բէք զիյատէ տիգգաթ իթմէյէ
 պաշլատըլէր, վէ պիր իքի տէֆա գա-
 բու չալընտըքտէ ճիւմլէսի պիրլիքտէ
 քօշար իտիլէր :

Սասթ տէօրթ պուչուք վար եօք,
 Սուցիա տուտու հէնուզ թատմտէն
 քալքմըշ, օտասընա կիրմիշ, թօա-
 լէթասընտէ պիր աղ գուսուր վար,
 թէքմիլ իթմէ մէքքէզլէրինտէ թէրէ-
 ղիա տուտու կէլտի :

Խորզմէ թքեար տէր ագապ դաբու-
յա քօշուպ աչար, վէ է օթէ տէն պէս-
լէմէ կէլմէ տէ Աուբէնիկ աղանըն օ-
րատա օլմատրղընը անլաթմաք միւրա-
տը իլէ պէսլէմէյէ սիւալ իթաի :

— Տէմին Աուբէնիկ աղա տըշարը
չքարըրտը կէլաի մի :

— Աօք տահա կէլմէտի, հէմ օ
պու կիւն կէլմէզ զանն իտէրիմ — :

Թէրէզիա տուտու պու սէօղլէրի
իշիթաիքտէ՝ պիր աղ պօղուլու, զի-
րա օլ արալքք ուշաղըն պէսլէմէյէ օլ
սիւալի իթմէսինէ հիչ մինասիպէթ
եօղուտը : Ա է ասըլ կէնտուսի Աու-
բէնիկ աղայը օրատա պուլմաք արղու-
սինտէ օլտուղունտէն՝ աճապ կէնտու-
ֆիքրի անլաչըլուպ վէ օլ սէպէպտէն
օրատա եօք տուր տէտիրթաիրիյօր տէ-
յու բէք զիյատէ վէտլէսէ իթմէյէ
պաչատը : Ա է քրզը Պուլիք տուտու
տաիսի աճէպ նէ տիմէք օլմալը տէյու-
տիւշիւնիւր իաի, վէ է կէր պունուն
թահթընտէ պիր շէյ վար իսէ վալի-
տէսինին թուլթուղը թավըրլար-
տան իլէրի կէլմիշ տիր տէյու գարար
վիրաի, պարի պու բէզալէթէ կէօրէ
գալսնիտէ ճուղի մուհասպպէթ օլսա

Եինէ զարարը եօք , քիչի կէնտու սէվ
տխի իչուն ճէֆա չէքմէյի կէօզիւնէ
ալըր , լաքին օլ տախի օլմատըղընտէն
պիհուտէ եէրէ բէզալէթէ վէսիլէ օլ
տուղը իչուն Ֆուլիք տուտունըն զա
յէթ իլէ ճանը սըքըլտը :

Թէրէզիա տուտու եաշմաղընը չը
քարուպ աճէպ Սուցիա տուտու նէ
մուամէլէ իտէճէք տէյու տիւչիւնէ
րէք եօքարը չըքար իքան , ուչաք կէն
տու իշկիւզարըղընը անլաթմաք սէվ
տասըրլա հէման միւսաֆիրտէն էվ
վէլ քօշուպ եօքարը չըքտը աղասընա
խասպէր վիրմէք իչուն :

( ) Ը մապէյնտէ Սուբէնիկ աղա
տախի զէնան սէսինի իշիտուպ Ֆու
լիք տուտունըն կէլտիյինէ շիւպհէսի
քալմայարաք քարչըլամաք իչուն օտա
տէն տըշարը չըքար իքան ուչաք հէ
ման եէրիչուպ տէտի :

— Վֆէնտիմ , կէլիյօրլար , կէլիյօր
լար , օտատէն չըքմայըն — :

Սուբէնիկ աղա պիր ախէրի կէլի
յօր մէմուլ իտէրէք հէման խըզմէթ
քեար իլէ պիրլիքտէ իչէրի կիրուպ
գաբույու գաբատըքտէն սօնըրա սիւ
այ իթտի :

– Վիճմ տիր կէլէնկէր :

– Աֆէնտիմ թէրէզիա տուտու
իլէ քըզը , շեւնքի կէլիւր կէլմէզ պէն-
տէնիզ անղլաթարմ հիչ պէլլի օլմատը :
Հէմ սօնղրա պէսլէմէ տէ եամալատը
աքչամա դատար կէլմէզ տէյու :

– Աէ սէօյլէտինիզ :

– Աֆէնտիմ էմրինիզ իւզըէ ճէ-
նապինիզին պուրտա օլմատըղընը բէք
էյի անղլաթարրարք :

– թէրէզիա տուտու պէնի սօր-
տոնմու :

– Խայրը :

– Պէն սանա թէրէզիա տուտու-
յա պէնիմ իչուն պուրտա եօքտուր
տէ տէյու էմր իթտիմ մի :

– Աֆէնտիմ , քիմ կէլիւրսէ կէլսին
պուրտա օլմատըղընըզ սէօյլէ տէտի-
նիզ :

– Պէն պանա կէլէն օլուրսա եօք
տէ տէտիմ :

– Աֆէնտիմ օրատընը . . . . :

– Չըք տըշարը , պիր տէ տուր-
մուչ քարչըլըք վիրիօր – տիյէրէք
Ռուբէնիկ աղա խըղմէթքեարը քօլ-
տու , ֆագաթ թէրէզիա տուտույը
քարչըլայաճաք իքան մէճպուր օլտու

օտասրնտան չըքմամայէ , վէ զայէ թի
իլէ հիճասլանուս վէ խրրսա չըքա-
րաք կէնտու կէնտինէ տէր իտի :

“ Շ իմտի թէրէզիա տուտու նէ՞
” տիյէճէք , սու նէ՞ այրսլ շէյ օլտու ,
” գարուտան իշէրի կիրէր կիմէզ պէ-
” նիմ սուրտա օլմատըղըմը անլաթսըն-
” լար . վէ սիրինին տէտիյի էլ վէրմէզ
” իքիսի սիրտէն սու հալթը իտէրլէր-
” սէ աճէսլ նէ՞ Ֆիգիրէ վարմըշ տըր ,
” վէ վալտէսինտէն մատա՞ քըզը , ան
” իլսա քըզը նէ՞ տէմիշ տիր , պէլքի օ-
” նուն Ֆիգրինտէն կէշմիշ տիր քի կէլ-
” տիյի կիպի գարշուսընէ չըքաճաղըմ
” տէյու , վէ սահին Ֆիգրիմ տէ սու
” իտի , սիր տէ սաքարսըն քի հայ-
” վան հէրիֆլէր սուրտա եօք , սուրտա
” տէյիլ տէյու անղլաթտըրարաք ար-
” գա արգայա գարշուլարլար իսէ նէ
” մահճուսլ օլաճաք շէյ տիր : Պունլար-
” տէն մատա շիմտի նամըլ իթմէլի , սիր
” քէրէ սուրատա եօք տէմիշլէր օրթա-
” յա չըքսամ օլմաղ , օհ հէր տէ ֆայա
” տա սիր շէյ չըքաճաք , պէնտէ տէ սիր
” աղ քասլահաթ վար , պէնիմ իչուն
” միւսթաքիլ կէլէն օլուրսա տէմէլի
” տէյիլմիյիտիմ , լաքին նէ սիրլէյիմ սու

Դատար անմար օլտուղունը , պէն
 Դաննն իթտիմ քի անղլատը , պունտան
 Դսնղրա պիր շէյ տիյէճէք օլուրսամ
 Դէթրաֆը իլէ անղլաթտըրայրմ , ֆա
 Դաթ պու կիւն պու իշին , իշինտէննա
 Դսրլ չըքմայը , օն շիմտի Պու լիք տու
 Դտույը կէօրմիւ շ օլաճաղ իքան օնուն
 Դէէրինէ օտատա օթուրմայը Դ :

Վէ պու տէֆա Սուբէնիկ աղա
 նրն ագլը պիր շէյ բէյտա իտէմէյուպ
 բէք ֆէնա ճանը սըքըլարաք սէտիրին
 իւղէրինէ պօյլու պօյունա եաթտը :

Թէրէզիա տուտու եօքարը չըք
 տըքտէ , Վուցիա տուտուտէն խօշ
 մուամէլէ կէօրտիւ իսէ եիւրէյի բա
 հաթլանտը : Օ իրա քիշի կէնտու էս
 բարը մէյտանէ չըքտը տէյու նասըլ
 քի ճուղի պիր շէյ կէօրսէ շիւպհէ ի
 տուպ քօլքար իսէ , էօյլէտէ աղ պիր
 շէյ դալպինի բահաթ իթմէյէ էլլէ
 բիր :

Արըմ սաաթ միւրուրինտէ , դա
 տրնլէր օթուրմու շ սէօհպէթ իտէր
 իքան Բաք , Բաք , շամաթա իլէ դաբու
 վուրուլուպ Սուբէնիկ աղա նէրտի
 պանտէն եօքարը կիւրիւլթիւ բաթըր
 տը իտէրէք , չըքուպ տօղրու միւսա

Ֆիր օտասարնա կիրտի, վէ թէրէզի
տուտույը կէօրիւր կէօրմէզ,

— Մաշ ալլահ էֆէնտիմ, սէֆու
կէլմիշսինիզ, քէրէմ ինայէթ իտին,
թէքտիր իթմէյին քուլունուզը, բէք
զիյատէ բէճա իտէրիմ, սիզտէ պու-
րայէ պույուրնւրմույումուշսինըզ,
սիզի կէօրէն նէ օլուր, նէ պիլէյիմ,
չօքտան պէրու արզու իտէր իտիմ իա-
քի բայինիզի թաճիզ իթմէյի, լաքին
ճէսարէթիմ օլմատրղնտէն շիմտիէ
գատար պօրճումտէ գուսուր իթտիմ,
տիթ պույուրուն, պէնտէնիզէ քալ-
սա հայլու վագըթ սուլթանըմը կէօր-
մէսէն մահրում քալաճաղ իտիմ, լա-
քին Հագգ թաալա հագըրէթլէրի
պէնտէնիզի եինէ սէվէր իմիշ, զերա
պէօյլէ թէսատտիւֆ իթտի, պու կիւն
իսթիրաճըմ բէք աչըք ինչապլահ ախ-
չամա գոտար պէօյլէ կիտէր, պէն ի-
սէ պիր իքի մահալէ կիթտիմ կէօրէ-
ճէյիմ ատէմլէրի պուլամատրղմտէն
ճանըմ սըքըլը յօրիտի, պսքընտը նէ
պահթըմ վար ըմըշ, իգպալիմ պէնի
կէլմիշ արամըշ, ինսանա կէլէն էյլէք
տէ պէօյլէ տիր՝ քէմլիք տէ, հիշ պիլ-
մէյէրէք պիրտէն պիրէ վուգու պու-

լուր , նիչուն տէմիչէր քի ինսան պիր սաաթտէն օլ պիր սաաթէ նէ օլաճաղընը պիլմէզ տէյու , աթալարըմըղըն սէօղիւ եէրէ տիւշմէզ , վէ պունտան ոօնղրա Վլէմ տաղը մինասիպէթի իլէ պիրի պիրիմիղի պիր այ գատար կէօրէմէյէճէյիզ , լաքին նէ չարէ – տէյէրէք Պուլիք տուտույէ եան կէօղիւ իլէ պաքտըքտէ օլ տախի Սուբէնիկ աղայէ պաքայօր իտի , զիրա « աճէպ հիչ նէֆէս ալմաճ մը պու առ տէմ » տէյու տիւշիւնիւպ թաաճճիւպ իտէր իտի :

Սուբէնիկ աղա , Պուլիք տուտունըն կէնտուսինէ պաքտըղընը կէօրտիւյիւ կիպի , տահա զիյատէ ճէսարէթ ալուպ վէ քէֆլէնէրէք տէտի :

– Վրթըք պու սէնէ պէօյլէ օլտու , վալիտէմին քէֆսիզլիյի զուհուր իթտիյինտէն պիր այ գատար –

Վէ վալիտէսինէ տէօնիւպ

– Վօյլէ տէյիլմի տուտու չօք օթուրմայըզ – տէյու սիւայ իթտի իսէ , Սարգիս աղանըն մահտումի Վլէմ տաղընա կիթմէք իչուն էվվէլինտէն տախի գարշու կէլմիշ օլտուղընտէն թէքրար թէրէզիա տուտունըն

եանընտա սընրը քէսէրէք պիր այ գա-
տար տէյու սիւալ իթմէսինէ | ուցիա
տուտունըն ճանը սըբըլուպ ճէվապ
իթտի :

— Պաքալըմ, արթըք հէր քէս նէ
գատար օթուրուր իսէ պիզտէ ճէմիյէ-
թէ պաքարը, Պէօյիւք տէրէյէ տէ
պիր սաաթ էվլէլ կիթմէյէ հիչ աճէ-
լէմիզ եօք — :

Վէ Ֆուլիք տուտու | ուցիա տու-
տունըն ճէվապընա բէք մէմնուն օ-
լուպ տէտի :

— Վիվէթ էօյլէ եա, քէյֆսիզլիք-
տէն տէ եէնի քալքմըշսընը, չունքի
հավա թէպտիլի իչուն կիտիլյօր՝ պիր
աղ զիյաաէճէ օթուրուլա բէք էյի
օլուր — :

Ուրբէնիկ աղա պու արալըք պիր
աղ սիքիւթ իթտի : Վէ պիր աղ ա-
խէր միւսահասպէթտէն սօնղրա՝ թաթ-
լը քահվէ կէլուպ թերէզիա տուտու
իլէ | ուցիա տուտույէ չըպըքլէր
թազէլէնտի իսէ, Ֆուլիք տուտու տա-
խի պիր սիկարէթ իչմէք իսթէտիյին-
տէն վէ վալիաէ սինին եանընտա իչմէք
թարիգ էլատապտէն օլմատըղը իչուն
տըշարը չըքտը իսէ Ուրբէնիկ աղա

տախի պիր քաչ սանիէ էյլէնիպ կէն-
տուսինի տրշարը աթտըքտէ Պուլիք
տուտունըն սիկարէթ քեաղըտընը չը-
քարմըշ թիւթիւն քոյաճար օլտու-
ղունը կէօրտիւ իսէ տէլի քանլը տէ-
տի :

— Աֆէնտիմ, իսթէրսէնիզ պէն-
տէնիզին օտասընէ պույուրուն պիր
չըպըք տօլտուրթտուրայըմ :

— Խայըք սիկարէթտէն տահա զի-
յատէ խօշլանըրըմ :

— Աֆէնտիմ, պարի այաքտէ քալ-
մասընըզ, զիրա պուրատէ սանտալիէ
կէօրմէյօրում :

— Օյար սլը եօք . շիհսի իչէրի կի-
տէճէյիմ :

— Այինէ կիտէպիլիրսինիզ, պէնտէ-
նիզտէ սիզին միւրատընըզ օլմատըք-
ճա չօք վագըթ ալըքօյամայաճաղըմ
բէք աշլքեար տրր — տէյու Աուբէ-
նիկ աղա սիթէմ իթմէտէ, Պուլիք
տուտու տախի պաշ աղըրսընը պիր ան
է վիէլ տէֆ իթմէք արղուսի իլէ, վէ
սիկարէթի տէր ադասլ իչուպ տրշա-
րը չըքար միւլհաղասընտէ օլարտըք տէ-
լի քանլընըն թէքլիֆինի գապուլ իթ-
տի :

Նասրւ քի էվվէլինտէն աշիքեար
 օլտու իսէ, Նտոն աղա իլէ Սարգիս
 աղանըն վրիտէ լւարաֆրնտէն մա-
 պէյնլէրինտէ ուղայ տէն ագրապալը.բ-
 լէրի օլուպ վէ իքի ֆամիլեա պիրի
 պիրլէրի իլէ տսիմա կէօրիւշիւր օլ-
 աուքլարընտէ Պուլիք տուտու Սու-
 բէնիկ աղանըն օտ սրնէ կլտէ իլիբ
 իտի հիչ շէքինմէյէրէք, վէ պուհտան
 մատա, շիմտիէ գատար թէրէզիա
 աուտուներն միւրատընը ճուզիանղա-
 մըշ օլտուղըմըզտէն անըն թարաֆրն-
 տէն ճան սրքըմաքլըք զուհուր իթ-
 մէյէճէյի աշիքեար, կէլէլիմ Սուցիա
 տուտույա, էվվէլինտէն պէրու թէք-
 լիֆսիզ կէօրիւշաիւքլէրինտէն մատա,
 օղուհուն Պուլիք տուտույէ ալագա-
 սը օլտուղու ֆիւրիինտէն պիլէ կէչ-
 մէզ իտի, պու սէպէպլէրէ մէպնի,
 թէրէզիա տուտուներն քրզընըն Սու-
 բէնիկ աղանըն օտասընէ կիթմէսի եա-
 լընըզ կէնտուրէյինէ բաճի պիր քէյ-
 ֆիլէթ իտի :

Պունլարը թամսիլէն անղլաթմամը-
 զըն վէջհի շու տուր քի, օքույան քիմ
 սէյէ թաաճճիւպ կէլմէսին Պուլիք
 տուտուներն իհթիրազ իթմէյէրէք

Ռուբէնիկ աղանըն օտասընէ կիթմէ-
սինէ :

Ռուբէնիկ աղանըն՝ Գուլիք տու-
տույը օտասընէ կէօթիւրմէսինտէն
միւրատը, չըսըք իբրամ իթմէք տէ-
յիլ, աճէպ այաքտէ տուրուր իսէ եօ-
րուլուր տէյուլ քօրքուսունտան մը
տըր, անը տախի մէմուլ իթմէյիզ,
պիր աղ սէօհպէթ իտէճէք, օլ մա-
պէյնտէ ախէրի կէլմէսին իչոն մի
տիր, օլ տախի օլմամալը, էօյլէ իսէ
նէ տիր միւրատը :

Միւրատը շու քի, Սարգիս աղանըն
օղու կէնտու օտասընը Գուլիք տու-
տույէ կէօստէրսին, զիրա կէնտու Ֆիգ-
րինէ կէօրէ բէք էյի տօնաթմըշ կէօյ-
ալաֆրանքա :

Իչէրի կիրիլտիքտէ օտանըն տէօչէ-
մէսի պիրտէն պիրէ կէօզէ վուրուր,
լաքին պիր էյիճէ հէր պիր շէյէ այրը-
ճա տիգգաթ օլունուր իսէ օլ վագըթ
տէօչէթտիրէն ատէմտէ օլ ինճէ զէ-
րաֆէթ օլմատըղը վէ ճէմիսի պէնզէ-
տիշ իլէ եաբըլմըշ օլտուղու մուայէն
օլուր իտի, զիրա Ռուբէնիկ աղա օ-
տասընը ալաֆրանքա տէօչէթմէք իս-
թէմիշ իսէ տէ, զէրաֆէթ իլէ տէօ-

չէթ տիրէ մէմիշ տէտիյիմիղտէ ագճէ-
յի սաքընմըշ տիմէք իսթէմէյիզ :

Տիվարատէ՝ էվախտէն քալմա պիր
չիֆթ այնա թէբէլի վէ էթրաֆը չի-
չէքլի ճամ չէրչիվէլի կէօյա ֆրանսըզ
այնասը մագամընտէ քօնուլմուշ, վէ
այնանըն էթրաֆը վիզլիթա պիլէէթօ-
լարը իլէ տօնատըմըշ լիթօկրաֆիա
տիւքէանընտէ նումունէլիք քօնուլան
պիլէէթօլար միտիլու, այնալէրին եան-
լարընտէ իքի չիֆթ բէամ, չէրչիվէլէ-
րի բէք աղըր, լաքին բէամլէրի՝ կէմի-
ճիլէրին պայաղը սաթտըղը բէամլէր,
բէամին պիրինտէ եաղըմըշ :

Ֆրանսըզլէրին Ղէղախրէ կիրմէ-
սի :

Եքինճիսինտէ ,

Քօմասքինին Հօյտար բաշատէ
պալօն իլէ կէօյէ չըքմասը :

Իւչիւնճիւսիւնտէ ,

Օթօն , Լչէնօս Քըրալի ,

Տէօրտիւնճիւտէ ,

Լմէլի , Լչէնօս Քըրալիչասը :

Վէ պու բէամլէր կէօյա Լվրօքանըն
էն մէշնուր միւսէվիլիլէրինին ղայէթ
տիլպէր իչլէրինին նաղարը իլէ ասը-
մըշ :

Տիվարլէր մերթէպանի բէնկինտէ
 (կէօրիւնիւր քի Վուրէնիկ աղա պու
 բէնկին բէք միւպլժէլասը) կէօյս բէսմ
 լի քեաղըտլէր իլէ միւզէյեէն տիվար
 թագլիտի : Այէրտէ սէլանիկ քէչէսի
 կէօյս ինկիլիկ հալըսընըն բէք ալասը
 քօնուլմուշ կիպի : Այէօյս բէք ալա մա
 սա միսիլու այնալէրին է օնիւնտէ քէ-
 զալիք էվաիլտէն քալմա իքի պուրօ վէ
 անլէրին իւզէրինտէ շիչէքլիք ե ախուտ
 սաաթ եէրինէ ֆէս քալըպլէրի , պի-
 բինին իւզէրինէ ֆէս քօնուլմուշ , վէ
 օլ պիրինին պաշը աշըք տաղ գաֆա
 միսիլու , կէօյս Աքմանըն ե ախուտ
 Սօքրաթէսին թուճտէն եաբըշմըշ
 գաֆալէրի :

Վաուն աղաճընտէն եաբըլմըշ ճա-
 մէքեանը պիր քէպիր քիթապխանէ ,
 իչինտէ պիր ինչա , պիր թօմար : Տը-
 րանսըզ լիսանընտէն պիր էլիֆ պէ :
 Աէ էրմէնիճէ պարտէղ վէ թալիմաթ
 սիագընտէ պիր իքի քիթապտէն իպա-
 բէթ . վէ պու քիթապլէրին ճէմիսի
 պիր քաթտէ տէյիլ : Վիթապխանէ-
 նին իլք քաթընտէ լիսանի թիւրքի
 տէն օլանլէր , եանի ինչա իլէ թօմար ,
 վէ իքինճիտէ Տրանսըզճա էլիֆ պէ :

իւշիւնճիւ քաթտէ տախի էրմէնի լի-
 սանրնտէն օլանկէր, կէօյա իւշ լիսանրն
 քիթապլէրի քարրշմասըն Ֆիգրի իլէ
 վէ արանտըքտէ սուհուլէթ իլէ պու-
 լունմասը իշուհն, Քութնու բէրտէ-
 լէր իլէ պիր Ֆրէնք եաթաղը, սէտի-
 րին տէօշէմէսի վէ բէրտէլէր քէզա-
 լիք օլ պիր էշէայէ ույղուհն, օրթաստէ
 պիր եուվարլաք սօֆրա, իւզէրինտէ
 պիր շընղըրտաք, լաքին հայլըճա պէօ-
 յիւք, տէվէ շընղըրտաղինէ եաքլա-
 շըր :

Պուլիք տուտու իշէրի կիրէր կիր-
 մէզ, տէր ագասպ Պուբէնիկ աղա տէօ-
 շէմէսի քըլ սանտալիէլէրտէն պիրիսի-
 նի շէքիպ — պույուրուհն օթուրուհն է-
 ֆէնտիմ — տէտի, վէ սօնղրա Վէրէզիա
 տուտուհըն քըզը սիկարէթինի եաքսըն
 տէյու ուշաղը շաղըրուպ աթէշ էմր
 իթմէք իշուհն Պուբէնիկ աղա շընղըր-
 տաղի շալտը իսէ, եաթաղըն ալթըն-
 տէ պիր քէտի եաթար իմիշ, շամա-
 թանըն չօքլուղընտէն շաշըրուպ, իւր-
 քիւպ, սըշարը քաշար իքան՝ Պուլիք
 տուտու կէնտու իւզէրինէ կէլիօր
 մէմուլ իտէրէք, զայէթի իլէ քօր-
 քուպ պիրտէն պիրէ այաղա քաէքար

իբան, սանտալիէ պանքօնուն իւզէրինէ տիւշիււպ, պանքօ եուվարլանմատէ, պուրօյէ չարբըպ, պուրօ սարսըլտը իսէ, եիզէրինտէքի Ֆէս քալըպը այնայէ վուրուլուպ, այնա քըրըլտը :

Սուբէնիկ աղայա բէք նէտամէթ կէլտի իսէ տէ չընղըրտաղի չալտըղընէ, նէ չարէ եաբմըչ պուլունտը :

Վէ Սուլիք տուտու արթըք սիկարէթ իչմէտէն վաղ կէլուպ, վէ տէլիքանընըն օտասընէ կիրտիյինէ պինտէֆա բէշիման օլարաք, Սարգիս աղանըն մահտումիին էօզիւր տիլէմէսինէ քըսա քըսա ճէվապլէր վէրտիքտէն սօնղրա վալիտէսինին եանընէ կիթտի :

Թէրէղիա տուտու, քըղընըն մէմուլի կիպի սասաթ օնպիրէ դատար օթուրուպ պատէհու եաշմաքլանուպ կիտէր իբան,

— Ինչտալլահ բահաթ կիտէր կէլիբսինիզ. վէ արթըք Վէօյիւք տէրէտէ կէօրիւշիւրիւզ — տէտի Վուցիա տուտույէ :

— Վիվէթ, արթըք էօյլէ օլաճաք —
Վէ սօնղրա Մնտան աղանըն էհլի

Սարգիս աղանըն մահտումինէ տէօնիւս ,

— Սուբէնիկ աղա , ճէնապին պազը քէրէ Ալէմ տաղընէ չըքմազսան , աշաղտէ քալմայա ճանընըզ սըքըլըրսա , վաբօրա կիրտիյինիզ կիսի Պէօյիւք տէրէյէ պույուրուն — տիյէրէք տավէթ իթտի :

— Պաշ իւղէրինէ էֆէնտիմ , պազէն թաճիզ իտէրիզ :

— Քալըն սաղլըղըլան :

— Սատէթ իլէ , Անտոն աղայա մախսուս սէլամ իտէրիմ :

— Պաշ իւստիւնէ : Քալըն սաղլըղըլան Սուբէնիկ աղա :

— Իզղէթ իլէ էֆէնտիմ — :

Փուլիք տուտու Վուցիա տուտունըն էլինի էօբտիւքտէն սօնըրա աշաղը ինտիլէր , վէ Սուբէնիկ աղա հավլիէ տէկին պիրլիքտէ ինտի :

Սարգիս աղանըն մահտումի էօբուրը չըքտըքտէ վալիտէսի սիւալ իլէտի :

— Սուբէն , պու կիւն սէնտէքի հալ նէ օլմալը , թէրէզիա տուտունըն էանընտէ սօրամատըմ :

— Ալէ վար քի տուտու :

— Տահա նէ՞ օլաճաք, պու ս սպաճ
 Թէրէ զիա տուտունըն ուշաղընէ կէն
 տիլիյինտէն պույուբսուն տէյու ճէ-
 վապ վիրտին, սօնղրա սօքաք գաբու-
 տունը երբայօր կիպի վուբուպ բա
 Թըրտըրլա տօղրու միւսաֆիր օտա
 սընէ կէլտին, անտէն սօնղրա Թէրէ-
 զիա տուտույը կէօրտիւն իսէ խապէ-
 րին եօք կիպի պիր Թագըմ լաբըրտը-
 լար իԹտին, պունլար նէ օլմալը:

— Տուտու քապահաթ պէնիմ տէ-
 յիլ:

— Աէ՞ տէմէք իսԹէյօրսուն:

— Տուր տուտու օլմուշը կիպի
 նագլ իտէյիմ—տէյուպ Աուբէնիկ ա-
 զա իրզմէԹքեարըն իԹտիյինի եէ-
 քեան եէքեան սէօյլէտիքտէ, Աուցիա
 տուտունըն ճանը սըքըլարաք ճէվապ
 վիրտի:

— Քիմ պիլիր օտա ֆիգրինտէն նէ
 տէմիշ տիր:

— ԱվիլէԹ տուտու, էվիլէԹ — վէ
 Աուբէնիկ ազա իրիճէ պիր նէֆէս
 ալտըքտէն սօնղրա Թէքրար տէտի.
 — պէնիմ տէ բէք ճանըմ սըքըլտը վէ
 ուշաղըն տէմէսի էլվիրմէզ պէսլէմէ
 տէ Թէքրարլամըշ:

— Այի ես, իշթէ բէզալէթ տէ-
տիսին նասըլ օլուր, պիլմէմ սու թարզ
չէյլէր սանա նիշուն բասթ կէլիւր:

— Աէ պիլէյիմ տուտու օլույօր իշ-
թէ, սունուն իշուն տըշարտէն կէլ-
տիսիմի տույու բայըմ տէյու էօյլէ եաբ-
տըմ:

— Աէ իսէ պիր շէյ տիր օլմուշ.
հէմ պիր տահա պաշկասընըն եանըն
տէ պանա էմր իսէր կիպի լաբըրտը
լէր իթմէ. Ալէմ տաղընտէ պիր այ
օթուրուրը պիր ելլ օթուրուրը,
օնլար պիլիմ պիլէճէք շէյլէրիմիզ:

— Տուտու սէն օ ֆիգիրէ տէմէ-
տիմ:

— Հէր նէ իսէ պիր տահա սու-
նուն կիպի շէյլէր օլմասըն —:

Պու նագլ իթտիսիմիզ քէյֆիէթ-
տէն սօնըրա, արասը պիր խաֆթէ
գատար կէչմիշ, Վարդիս աղանըն ֆա-
միլեասը Ալէմ տաղընտէ, ֆաղաթ
օղու տահա չըքմամըշ, չունքի բէ-
տէրի պիր գաշ կիւն քէօյտէն ինմէ-
միշ իտի: Պիր բէնճչէնպիհ կիւնիւ
Վուբէնիկ աղա քէօյէ չըքաճաք, լա-
քին եալընըղ չըքմոք ճանը իսթէմէ-
յօր, պիր արգատաշ օլտա ֆէնա օլ-

մազ խիւլէրալէրինտէ կէղէր իբան ագ-
լընէ պիրտէն պիրէ (Յակօր աղայր ա-
լուպ պիրլիբտէ չըբմաք կէլտի իսէ,
էօլէ իւղէրի Վ պլիտէ խանընէ (Յա-
կօր աղանըն օտասընէ կիտուպ վէ մէր-
սումի օրատէ պուլտուքտէ տէտի :

— Յակօր աղա պու կիւն սիղիալը
մաղա կէլտիմ, վէ սիղտէ եօք ախմէ-
յէճէքսինիզ :

— Նէ՞ եաբաճաղըզ :

— Մլէմ տաղընէ կիտէճէյիզ :

— Սիղ պու սէնէ օրտամըսընըզ :

— Վիվէթ :

— Չօք օլտումը կիտէլի :

— Խայրր տահա պու ախշամ սիֆ-
թահ չըբըչըմ, պիրլիբտէ կիտէրիզ :

— Պէնիմ տէ չօքտան ալը կիթաի-
յիմ եօք :

— Վյի եա՛ իշթէ պու ախշամ կի-
տէրիզ :

— Վաբին եարըն ֆրանսըզ վարօ-
րու կէլէճէք մէքթուպ պէքլէրիմ :

— Վտէմ բէտէրինիզ պուրատա,
վէ մէքթուպլէրի պու տէֆալըք եա-
ղըճըլէ օքութուուրսուն :

— Հայտէ պաբալըմ, ֆագաթ ճու-
մա իրթէսի ինմէլի, զիրա մէքթուպ-

լէրէ ճէվապ վերմէլի :

— Պիզ շիմտի կէլմէյէ ճէքսինիզ տէյու խապէր պրրաքըրըզ տէ, օնուտա սօնդրա տիւ շիւնիւրիւզ — :

(Յակոբ աղա բէտէրինէ խապէր պրրաղուպ Սուբէնիկ աղա իլէ վալիտէ խանընտէն չըքուպ, վէ Պաղչէ գաբուսունտէն սիր քայըք Իւսքիւտարէ չըքտըքտէն սօնդրա, անտէն Լէմ տաղընէ վասըլ օլտուլար :

ՖԼՍՐԼ ԵՒՏԻՆՈՒ

ԱԼԵՄ ՏԱՂԸ

ԱՆՇԱՄ իւղէրի Յակոբ աղա իւն Ուրբէնիկ աղա Ալէմ տաղընէ եէրիչ տիքտէ թամամ իթտիքտէն սոնդրա հաւ լի իւն պիր աղ եօրդուհլուքլէրի օլտուղը իչուն էրքէնճէ եաթտըլէր վէ իրթէօի սապահ տահա շէֆագ վագթի Յակոբ աղա ույանուպ է վտէն տըշաւըը չըքտը :

Քահվէտէ պիր աղ էյլէնտիքտէն սոնդրա , քէօյիւն իչինտէ կէզինմէք միւրատ իթտիքտէն եալընըղճա տուլաչըր իքան Ալէմ տաղընտէ պուլունան պէօյիւք էվլէրին պիրիսինին էօնիւնտէն կէչտիյի անտէ քէնճիրէտէ պիր տիլպէր տէլիքանլը քըղ կէօրիւպ զայէթ իւն գայլպինտէ մուհապպէթ տույուպ , վէ թէգրարէն տէօնիւպ պաքմատէ , օլ տէֆա եինէ իքիսինին նազար իյլէմէլէրի պիրի պիրինէ բասթ

կէլտի իսէ Յակոբ աղանըն աշգը տէ-
 րէճէի քէմայտէ զիյատէլէշուպ, օլ
 կիւնէ տէկին պազէն ախէրլէրինտէն
 տույտուղու պի գարար մուհասպէ-
 թէ գրյաս օլմայուպ, իլլաս պու տէֆա
 սահիհէն գալպինի աշգ կէնտու հիւք-
 մինէ կէշիրտիյինի անղլատը: Օ իրա
 պազը ալիմլէրին միւլհազէսի իւզրէ
 էքսէրի մուհասպէթ և ըլտրըրմ միսիլ-
 լու վուրտուղը քուրպանը անգարիպ
 պի չարէ իտուպ պրրազըր, վէ թա քի
 օլ քիմսէ մագսուտինէ միւէսսէր օլ-
 մատըքճա տէրտինտէն իֆլահ օլմա-
 նըն միւմքինի միւթէսավվէր տէյիլ
 տիր: Շ էօյլէ քի հագգթաալա ազիմ-
 միւշշան ինսանը խալգ իյլէտիյի վա-
 գըթ անէ իհսան իյլէտիյի ճանէ տա-
 իի թախսիս օլունմըշ պիր զաթ տա-
 հա խալգ իյլէմիշ օլուպ, վէ կէօյա
 պիրի օլ պիրինի ճիհանըն իշինտէ ա-
 րար տուրուր իքան իլք տէֆա բասթ
 կէլտիքլէրինտէ պիր էսրար իլհամ ի-
 լէ պիրիպիրլէրինի թանըլուպ արթըք
 այրըմաք միւմքինսիզ օլտուղընէ օլ
 տագիգէտէն գարար վիրիրլէր: Աա-
 սըլ քի էնկին չէօլլէրտէ թահամմիւլ
 օլունմազ կիւնէշին շիտտէթինտէ, սօ,

նու ներետէ գարար վերէճէյի կէն-
 տուսինէ մէճհուլ սլի իւմիտ կէզինէն
 եօլճու , բասպսինին՝ օլ գու մ տերեա-
 լէրինին պազը մահայլէրինտէ խայզ իյ-
 լէտիյի պի այնինի նէվպահար էյեամը
 եարբաքլանմըշ աղաճլէրի կէօրիւպ վէ
 անլէրին քէօլկէսինտէ հազիմ ագըշ ի-
 լէ պերբաք սուլէրին սէսի քուլաղընէ
 կէլտիքտէ , պին ճան իլէ օլ մահայլէ
 քօշտուղը միսիլու ինսան տախի էվ-
 վէլինտէն պերու կէնտուսինէ թախ-
 սիս օլունմըշ զաթի պուլտուքտէ ա-
 նէ մալիք օլմայա ճահա իտէր :

Պէօյլէ տէ Յակոբ աղա բէնճիրէ-
 տէ իթթիֆագէն բասթ կէլտիյի քըղը
 կէօրտի իսէ , վէ սօնղրա թէգրարէն օլ
 խանէնին էօնիւնտէն կիւզար իյլէյուպ
 եինէ օլ մահայլտէ տուխթէրի մէր-
 սու մէյի պուլտուքտէ՝ օլ վագթէ տէ-
 կին Ֆիքրի իլէ արատըղը զաթը պուլ-
 տուղը կէնտուսինէ իլհամ օլտու :

Պագէն ինսանէ զիյատէսի իլէ թէ-
 սիր իտէն հէր նէ իսէ՝ եալընըղ օլ
 մատտէնին գու վիլէթի օլմայուպ , իլա
 թարիֆի բէք միւշքիլ օլան խուսուս-
 լէր տախի եարտըմ իտէր օլ շէյին քի-
 շիէ հիւքմինի իճիրա իթտիրմէսինէ ,

նիճէ քի շիմտի նագլիմիզտէն տահա
 զիյատէ պու խուսուսըն սահին օլ-
 մասը անղլաշըլասպիլիբ :

Պիր ազ էվվէլ նասըլ քի իֆատէ
 իթտիք իսէ , Յակոբ աղա էրքէնճէ
 քալքմըշ , տահա սահէր վագթի , կիւ-
 նէ շին շաֆգլէրի հէնուզ եիւքսէք
 տաղլէրին իւզէրինէ վուրմըշ օլտու-
 զը , ճիհանըն սուսլուզուներ գուշէր
 պիրի օլպիրինէ նիսպէթէն թաթլու
 էօթիւշէրի իլէ մէն իթմէլէրի , վէ
 պատի սասահըն նէվ զուհուր չայրը
 վէ շիշէքլէրի պիրինի օլպիրինէ չա-
 թըշտըրուպ կէօյա շիքէայէթ միսիւ-
 լու սէտա շքարմալէրի , քօյուն սիւ-
 ըիւլէրինին ուզաքտէն բուզիկէար ի-
 լէ կէլէն շընղըրտաքլէրինին սէսլէրի ,
 վէ բունարլէրտէն աքուպ չայրըլէրին
 արասընտէ կիզլէնէն սուլէրին սէտալէ-
 ըրի , պունլարըն ճէմիսի պիր եէրէ կէ-
 լուպ Յակոբ աղայը ճիհանըն տօյուլ-
 մազ կիւզէլլէքլէրինէ իլհագ իթտի-
 ըրէրէք գալպինի տէրտլու Ֆէրահլըք
 իլէ տօլտուրուպ , վէ կէնտուսինէ
 Ֆիգրի իլէ պիր տօսթ արատըղը ան-
 տէ , մէզքիւր էվին էօնիւնտէն միւ-
 ըուր իտէր իքան մէրսում տիլպէր քը-

զը կէօրտիւքտէ զիյատէսի իլէ անէ
 քաբըլտը: Չիւնքի տուխթէրի մէբբու-
 մէ զայէթ իլէ հիւսիւնլու օլտուզըն-
 տէն մատա սիմասընտէ տէրէճէի քէ-
 մալտէ հաղիմիյէթ օլուպ վէ քէտէրլի
 տիւշիւնճէլէրէ զարկ օլմուշ օլարաք
 պիր սատրգ ահպապ պուլուպ տէր-
 տինի անէ աչմաղէ զիյատէսի իլէ ար-
 զու իթտիյի նազարընտէն պէյան օ-
 լուր իտի . պու սէպէպտէն պէօյլէճէ
 պիրիպիրլէրինի բասթ կէլմէտէ իքիսի
 տախի արատըքլէրինի պուլտուքլէրի-
 նէ շիւպհէլէրի քալմատը :

Յակոբ աղա պիր աղ կէզինտիք-
 տէն սօնղրա , թէգրար Աուբէնիկ ա-
 զանըն էվինէ տէօնտիւ . լաքին Ֆիգ-
 րինտէ տախմ կէօրտիւյիւ քըզըն թաս-
 վիրի բէսմ օլունմըշ ասլա սաիր շէյ
 տիւշիւնմէյուպ եալընըզ անըն իլէ մէշ-
 զուլ օլմուշ իտի :

Ազգա իւֆթատէ քիմսէ ,
 Օլուր տախմ պի շարէ :
 Թա կէօնկլի միւրատընէ ,
 Միւէստէր օլմատըքճէ :

Վուցիա տուտու իլէ օղլու օլ վադ-
 թէ տէկին եաթաքտէն քալքմըշլէր ,

քէօյիւնն ատէ՛թի իւզըէ տըշարը ջըք-
տըքլէրինտէ (Յակոբ աղա տախի ան-
լէր իլէ պիրլիքտէ պուլունմայէ մէճ-
պուր օլարաք պիր ազ կէզինտիքտէն
սօնդրա գարար վիրտիլէր օլ կիւն թաշ
տէլէն սուլունտէ թաամ իթմէյէ :

Ախշամ իւզէրի սաամ թաօքուզ
սուլէրինէ տօղրու Յակոբ աղա, Սու-
բէնիկ աղա իլէ սէօհպէթ իտուպ թաշ
տէլէնտէ կէզինիր էքան սապահտէն
կէօրտիւյիւ տուխթէր թալիքա իլէ
օլ մահալէ կէլտիքտէ (Յակոբ աղա
տիգգամ իլէ պաքուպ Եանլըշլըղը օլ-
մատըղընը անդատը իսէ, Եանընտաքի
օլան տիշէ հլիյի տախի թանըյարաք նի-
յէ գարար վիրէճէյինի պիլմէզ իտի :

Պու նագլիյէթի օքույան քիմսէ
շիմաիէ գատար մէմուլ իթմիշ աիր քի
Յակոբ աղանըն կէօրիւպ վէ աշգ իթ-
տիյի քըզ, Քում գաքուտէ կիճէ
վագթի Աննա տուտու իլէ կէօրիւշ
մէյէ կէլէն Ագապի տուտու օլմալը
տըր տէյու, զիրա ախէրի օլմատըղը
նագլիմիզին իգթիզասընտէն մուայէն
օլուր : Ա է Յակոբ աղա Ագապի տու-
տունըն Եանընտէ Սօթի տուտույու
կէօրտի իսէ, անը Հաս քէօյտէ մէ.

մուլ իլէտիյինտէն վէ Ագապի տու-
տույը հիչ թանըմայուպ պիրի պիրլէ-
րի իլէ նասըլ պուլու նտուքլէրինի ա-
լա պիլմէտիյի իչուն, չօք թաաճճիւպ
իտէր իտի: Օ, իրա Սօֆի տուտու հիչ
պիր վագըթ Յակոբ աղայէ Ագապի
տուտունըն հագգընտէ պիր շէյ տի-
մէմիշ իտի: Ֆագաթ Յակոբ աղա
գալպինտէ դայէթ մէմնունիէթ տույ-
տու, չունքի անըն վասըթասի իլէ
Պաղտասար աղանըն եէկէնի իլէ կէօ-
րիւշէպիլէճէյինի անղլատը:

Ագապի տուտու թալիքա իլէ կէ-
լուպ տուըմատէ, տահա ինմէղտէն
էվիլէլ, Սօֆի տուտու սօլ թարաֆա
պաքտըղընտէն վէ Յակոբ աղա սաղ
թարաֆտէ քալմըշ օլտուղու իչուն
կէօրէմէտի, լաքին քըղը Վարիամ մէր-
սումու կէօրիւր կէօրմէզ,

— Տուտու, Յակոբ աղա պուրա-
տա իմիշ պիղիմ խապէրիմիզ եօք —
տէտի իսէ, օլ վագըթ Սօֆի տուտու
կէնտունէ էյլիք իտէն քիմսէնին օրա-
տէ օլտուղունը տույուպ վէ տէօնիւպ
մէրգումը կէօրտիւքտէ տէր ագապ
թալիքատէն աշաղը ինուպ տօղրու
եանընէ կիթտի վէ տէտի:

— Յակոբ աղա, սիզ պուրատայը մըշսընըղ տա, պէն նիչուն տույամատըմ :

— Պէն տէ չօք օլմատը կէլէլի տահա տիւն ախշամ կէլտիմ :

— Պարի պիր քաչ կիւն պուրատայ սընըղ :

— Նիէթիմ եարըն ինմէք տիր :

— Նիչուն էյլէնէմէյօրմըսընըղ — :

Պէօյլէճէ իքիսի սէօհպէթ իտէր իքան Ղգապի տուտու գալպինտէ Սօֆի տուտունըն տէլի քանլույը թանըմասընէ սէվինճ տույտու, լաքին սէպէպինի սիւայ իթսէն տահա կէնտուսինէ տախի մալիւմ տէյիլ :

Պու մապէյնտէ Սուբէնիկ աղա թալիքանըն իչինտէ Ղգապի տուտույը կէօրիւպ, ֆագաթ բէրտէ պիր ազ սիբէր իթմիշ օլտուղընտէն կէօյա կէղինմէ վէսիլէսի իլէ պիր էյիճէ կէօրէպիլմէսի իչուն թալիքանըն եանընտէն տօլաշարքտէ պէրիտէ Յակոբ աղա եալընըղ քալտը իսէ Սօֆի տուտույէ սիւայ իթտի :

— Թալիքանըն իչինտէ քիմ վար :

— Պիրիսի Ղգապի տուտու, օլ պիւրի քըղըմ տըր :

— Ագապի տուտու քիմ տիր :

— Պաղտասար աղանըն եկէկէնի , վալիտէմին սիզտէն այրըլտը քտէն սօնը բա խըզմէթ իթմէյէ կիրտիյի էվին քըզը տըր , պէնի տէ անէ վալիտէմ թանըթմըշ տըր , վէ պու սէնէ պու-
րայէ կէլտիքտէ եալընըղ քալմամասը իչուն աղա ամուճասընէ բէճա իթմիշ պիրլիքտէ պէնի ալուպ կէլտի , չուն-
քի էհլիմին սուրբ Յակոբա քօնուլ-
մասընը նագլ իթմիշ իտիմ — :

Յակոբ աղա թէքրարէն կէօղիւնի թալիքայէ չէվիրտի իսէ Ագապի տու-
տու տախի բէրտէնին արալըզընտէն անէ պաքայօր իտի :

— Ալիտէն շիմտի Պաղտասար ա-
ղանըն եանընտէ տէյիլ մի :

— Խայըր , Քում գաբուտէ Վար-
տիրոս աղանըն եանընէ կիրտի , պիլ-
մէմ թանըթմըսընըղ :

— Օանն իտէրիմ , թանըմալը յըմ ,
պիր քաշ տէֆա կէօրմիւ շիմ մէմուլ
իտէրիմ , ֆագաթ սէնի հիչ սօրմա-
տըմ նասըլսըն պարի բահաթմըսըն :

— Յակոբ աղա , պէնիմ բահաթըլ-
ղըմ նէ օլապիլիր , էվվէլտէն պէրու
հալիմ սիզէ մալիւմ տըր :

— Պուրայէ կէլմիշտին պարի պիր ազ տէֆի դամ օլ, պիր թագըմ քէ տէրլի տիւ շիւնճէլէրտէն էլինտէն կէլ տիյի գատար հալի օլմալը, չօք վագթ կէղ, թէպտիլաթ իլէ աշըլըրսըն :

— Ավիլէթ կէլէլիտէն պէրու էվտէ չօքլուք օթուրտուղըմըղ եօք, չօք տէֆա սապահէրի ետքընճա թալիքա իլէ պուրայէ կէլիւր պիր իքի սաաթ վագթ կէլիլիլիլը— տիմէտէ Աուբէնիկ աղա տախի տօլաշմասընը թէքմիլ իթմիշ Յակոբ աղանըն եանընէ կէլտի իստէ Սօֆի տուտու տախի այրըլուպ թալիքայէ կիտէր իքան թէգրար տէօնիւպ տէտի :

— Յակոբ աղա, եարըն ինմէյին, կէլմիշ իքան պիր քաչ կիւն օթուրսանըղ էյի օլուր :

— Պաքալըմ տահա մալիւմ տէյիլ—
Պէօյլէճէ Սօֆի տուտունըն թէգրարէն տէօնիւպ Աուբէնիկ աղանըն արքատաշընէ « ինմէյին » տէտիյինի Պաղտասար աղանըն եէ կէնի բէք էյի իշիթտի :

Պատէհու Ագապի տուտու տախի թալիքատէն ինտի իստէ տէ, օլ կիւնճէմիլէթ զիյատէճէ օլտուղընտէն սիւ

բէրէ չէքիլուպ նաստէն պիր ազ ու զաքտէ ճուզի էյլէնտիքտէն սօնղրա թէգրարէն կէնտու մահայիլնէ ավտէթ իթտի :

Ախշամ թաամտէն սօնղրա Վարիւ ամրն էքքէնճէ ույուքուսու կէօթիւր միւշ, էվին իչինտէ Պաղտասար աղա չօքլուք քիմսէ իլէ կէօրիւշմէյուպ վէ Ալէմ տաղքնտէ տախի կէնտուսինէ մի նասիպ ահպապ քրթ օլտուղքնտէն պիր իքի չըպրք իչտիքտէն սօնղրա օտա սրնէ չէքիլտի :

Ագապի տուտու իլէ Վօֆի տուտու եայլընրզ քալտըլէր իսէ էվին էօնիւնէ չըքուպ պաշլատըլար կէզինմէյէ :

Պաղտասար աղանրն եէկէնինին Յակօբ աղանրն քիմ օլտուղուներ անղլամայէ բէք միւրատը վար իսէ տէ, ֆիքրի մէյտանէ չըքար միւլհագէսի իլէ սիւալ իթմէյէ ճէսարէթի եօք, իլլա պիր մինասիպէթ իլէ վուզուֆիէթ բէյտա իթմէք իսթէտիյի անտէ,

— Պու կիւն թաշ տէլէնտէ էքէյի ճէմիէթ վար իտի — տիյէրէք Վօֆի տուտու սէօհպէթէ պաշլատը :

— Ավվէթ հէր քէս կէօյա պիրիւպիրլէրի իլէ սէօղլէշմիլէր կիպի օրա

յէ ճէմ օլմուշ խոիլէր : Պու կիւն օ
 րայէ կիթտիյիմէ բէք հազզ իթտիմ,
 չիւնքի Յակոբ աղանըն պուրատէ օլ
 տուղընտէն հիչ խապէրիմ եօղ խոի ,
 վէ հայլու կիւնտէն պէրու կէօրմէտի-
 յիմ իչուն րասթ կէլտիյիմէ շօք մէմ
 նուն օլտում : Օ իրա պիլմէզսինիզ օ
 նուն նէ գատար էյլիյինի կէօրմիւ-
 շիւմ վէ նէ տերէճէլէրտէ սէվէրիմ — :

Ագապի տուտու՝ Վօֆի տուտունըն
 Յակոբ աղայը սէվէրիմ տէմէսինէ ,
 գալպինտէ իսթիրապ տույտու , կէօ-
 յա անը սէվմէք կէնտուսինտէն ախէ-
 րինէ մախսուս տէյիլ կիպի , զիրա կէն-
 տինին խապէրի օլմայարաք մուհապ-
 պէթ եիւրէյինի հիւքմինէ կէչիրմիշ
 խոի : Ապքին սօնղրատէն միւլհապէ
 իթտիքտէ տիւշիւնճէլէրինէ մանա՛
 վիրէմէզ խոի , չիւնքի մէրսումըն՝ Վօ-
 ֆի տուտույէ էյլիյի տօքունմըշ օլ-
 մաղ իլէ օլ տախի անը սէվմէք բէք
 թապիի օլտուղընէ գարար վիրտի :

Աասըլքի իֆատէ իթտիք իսէ ,
 Ագապի տուտունըն հալի տահա կէն-
 տուսինէ մալիւմ տէյիլ , Յակոբ ա-
 ղայը սէվտիյինի պիլմէզ , աշգէ եէնիւ-
 միշ տահա կէնտուսինի սէրպէսթ մէ-

մուլ խտէյօր , վէ Ֆիքրինտէն պիլէ կիւղար իթմէյօր անէ ալագա խլէտիյի , չունքի աերունի զայէթիլէ թէմիզ , վէ օլ վագթէ աէկինն ախէրինէ մուհասպպէթ վիրմէմիշ , աշգըն նէ օլ տուղուներ պիլմէզ , աերունինտէն Յակոբ աղայէ եագընիէթ տույար , Պագաթ սէպէպի կէնտուսինէ մէճհուլ , զանն իտէր քի Վօֆի տուտուներն մէտհ իթմէսինտէն զաթինէ իթիպար իթմէտէն զայրու շէյ աէյիլ :

Վգապի տուտու , աճէպ Յակոբ աղայը կէօրաիւյիւնտէ , վէ Վօֆի տուտու անըն իլէ պիլաիք չքարղընը անղլատրղընտէ տույտուղըն մէմնունիէթ եայընըզ անըն զաթինէ բաղպէթ իթատիյինտէն մի իլէրու կէլիւօր , վէ Վօֆի տուտու Յակոբ աղայը սէվէրիմ տէտի իսէ գալպինտէ տույտուղըն քէտէր՝ քրսղանճլք էսերլէրի տէյիլ մի , աշք օլտուղըն քիմսէյէ սէնտէն զայրըսը մուհասպպէթ վիրմէսին տէյու միւրատ իթատիյինտէն տէյիլ մի :

Միւճէրրէպ պիր քէյֆիէթ աիր քի , պիր տէլի քանլու քըղ՝ իպթիտա մուհասպպէթէ մաղլուպ օլտուքտէթա քի կէնտու գալպինի աշք օլտու

ղընէ իրշատ իթտիրէնէ տէկին զեյա-
տէսի իլէ կիւճիւք չէքէր :

Ագապի տուտու՝ պիր ազ կէնտու
կէնտինէ տիւշիւնտիւքաէն սօնդրա
սիւալ իթտի :

— Յակոբ ազա սիզէ չօք էյլիք իթ-
միշ մի տիր — :

Վէ իլք տէֆա պու իամի թէլաֆ-
ֆիւս իթմէտէ ալթ իւսթ օլմասրն-
տէն եիւ զիւնէ ճուղի քրքմըզըք կէլ-
տի :

— Անրն պանա իթտիյի էյլիքլէրին
հիսապը եօք, լաբին պէն սիզէ սէօլ-
լէյէմէմ, շու գատար տէյէպիլիբիմ քի՝
էյլիք, մէրհամթ, տօսթլուք վէ մու-
հապպէթ, պունլարտէն պաշկա պիր
չէյ պիլմէզ վէ պիր ֆէնա ատէմ կէօր-
սէ թաաճճուպ իտէր :

— Յակոբ ազայր նէ վագթտէն պէ-
րու թանրրսրնը :

— Վալիտէմ սիզին էվէ կէլմէզտէն
էվիլէլ Յակոբ ազանրն սիւտ անէսի ի-
տի, զիրա պէնտէն կէնճ պիր քրզ
քարընտաչըմ վար իտի տիւնեայէ կէլ-
տիքտէն իւշ տէօրթ կիւն սօնդրա էօլ-
տիւքտէ հալիմիզ բէք մաղտուր օլ-
տուղընտէն վէ Յակոբ ազայէ տէ պիր

սիււտ անէ իդ թիզա ի թտի իսէ վալիւ
տէ մի կէօ թիւրտիւլէր վէ իւչ տէօր թ
սէնէ էյլէնտիքտէն սօնդրա բէտէրիմ
տախի էօլտիւքտէ պէնի հալասընըն
եանընէ պրրաղուպ սիզին եանընըզէ
կիրտի , լաքին Յակօբ աղայը չօք սէվ
տիյինտէն , սօնդրատէն տախմա կիտուպ
կէօրիւր իտի . վէ օ տա ագիլ պալիղ
օլտուքտէ վալիտէմէ չօք բայէթ իթ-
մէյէ պաշաստը , չօք տէֆա պէն տէ
պիրլէքտէ կիթտիյիմտէն , պէնի տէ
պու կիւնէ գատար քրզ քարընտաշընըն
եէրինէ քօմուչ տըր , վէ հէր նէ տէր-
տիմ օլմուչ իսէ չէքինմէյէրէք սէօյլէ-
տիյիմտէ հիչ բէտա իթմէյուպ միւ-
րատըմըն իճիրասընտէ օլմուչ տըր :
Ղլահ հէր թարաֆտէն ինսանը մահ-
րում իթմէզ , էհլիմին եիւզիւնտէն
չէքտիյիմ պունճա տէրտլէրէ քարչը-
լըք Յակօբ աղայը թանըթտըրմըչ տըր
քի նէ պէօյիւք թէսէլլի օլտուղու-
նըն թարիֆինի իտէմէմ :

— Յակօբ աղանըն էվի նէրէտէ տիր —
տէյու Ղգապի տուտու իհթիրազ ի-
տէրէք սիւալ իյլէտի :

— Պէյ օղլունտէ թէբէ պաշընտէ ,
պիր բէտէրի վար , վալիտէսի էօլմիւչ

տրր . պաշկա քարընտաշը վէ քըզ քա-
րընտաշը եօք — :

Ղգ ապի տուտու Յակոբ աղանըն
քիմ օլտուղընը պիր ազ անղլատըքտէն
սօնղրա՝ տահա զլյատէ սիւալէր իթ-
մէյէ չէքինտիյինտէն տէտի :

— Հայտէ Սօֆի տուտու պու ախ-
շամ պիր ազ էրքէնճէ եաթալըմ, եա-
րըն սապահ կիւնէշ տօղմատէն եինէ
պիր ազ թաշ տէլէնէ տօղրու կէզլն-
մէյէ կիտէրիզ :

— Մէք էյի նասըլ քի իսթէրսէ-
նիզ — :

Վէ պիրլիքտէ իշէրի կիրուպ օտա-
լէրինէ չէքիլտիլէր :

Պաղտասար աղանըն եէկէնի Ֆը-
րանսըզ լիսանընա աշնէ օլուպ , սօնղ-
րա իֆատէ իտէրիզ պու լիսանը նա-
սըլ թահսիլ իտէպիլմիշ օլտուղընը , օ-
տասընէ կիրտի իսէ ֆրանսըզ միւէլ-
լիֆլէրինտէն մէշհուր Շաթօպրիանըն
թէլիֆ իյլէտիյի Ղթալա հիքեայէ-
սինի ալուպ պաշլատը օքումաղէ , վէ
պու քիթապը տահա հէնուզ իշթի-
րա իյլէմիշ օլտուղընտէն՝ միւէլլիֆին
թարիֆ իյլէտիյի բաբաղըն Շաքթա-
սէ իթտիյի էյլէքլէրի օքուտուքտէ տի-

տէլէրի եւաշ իլէ տօլտու :

Իրթէսի կիւնի երբէնտէն Ագապի տուտու կիտուպ Վօֆի տուտունըն օտասընըն գաբուսունը վաւրտու ույանտրմաք իշուն , վէ պիր ազ սօնդրա տահա կիւնէշ տօղմատէն թալիքայէ կիրուպ Վարիամը տախի ալարաք իւշիւ պիրլիքտէ թաշ տէլէնէ կիթտիլէր , զերա շօք տէֆա Պաղտասար աղանըն եէկէնի սասպահ վագթիւնին կիւզէլ իրլէրինէ մէճպուր օլտուղընտէն կէզինմէյէ չըքար իտի :

Մէրսումէլէր օլմահալտէ կէզինմէտէ իքան , Յակոբ աղա տախի սասպահտէն ույանմըշ , արթըք շէհիրէ ինմէքտէն վագ կէլմիշ , կիլինուպ տահա հէր քէս էվին իշինտէ ույքուտէ օլտուղը վագըթ եալընըզմա քիմսէյէ խապէր վիրմէյէրէք տըշարը չըքտը :

Ինսանըն թապիաթընտէ իւմիտ իթմէք օլտուղը աշիքեար տըր , հէր նէ գատար պիր խուսուսէ սգլի շահատէթ իթմէզ իսէտէ , եինէ պէլի եախուտ մճապա լաֆալէրինի պիր տիւզիւ էլտէն պրրաքմագ նասըլ քի պազէն տախի բասթ կէլէպիլիր :

Յակոբ աղա տախի Ագապի տու-

տույը թաշ տէլէն սույունտէ ըասթ
կէլտիյինտէն վէ Վօֆի տուտունըն չօք
տէֆա սասպահլէրի օլ թարաֆէ կի-
տէրիզ տիմէսինտէն, էվվէլա Պաղտա-
սար աղանըն խանէսինին էօնիւնտէն
կէչուպ քիմսէյի կէօրմէտի իսէ, մէգ-
քիւր սույէ տօղրու եաւլաշ եաւլաշ
կիտէր իտի, վէ ֆիքրինտէ արատրղը
նը օրատէ պուլաճաղընէ հիչ իւմիտի
եօղ իտի իսէ տէ, նասըլ քի եօքարտէ
իֆատէ իթտիք աճասպա տիյէրէք ա-
յաքլէրի կէնտունին խասպէրի օլմայա-
րաք իլէրի կիտէր իտի :

Ղգապի տուտու միւթթատը իւղրէ
թաշ տէլէնտէքի սէթին իւղէրինէ շիւ
թէյի սէրտիրմիշ պիր թարաֆտէ Վօ-
ֆի տուտու վէ օլ պիր թարաֆտէ կէն-
տուսի եաստրղէ տայանմըշ էլինտէ
պիր մէրճան թէսպիհ պէհէր սանիէ-
տէ պիրէր տանէսինի շէվիրէրէք պիր
մահալէ տօղրու նաղար խտէր իտի :

Պաշընտէ պիր ֆէս սօլ թարաֆա մէ-
յիլու, շէօյլէքի սիեահ, վէ սըրմա մի-
սալի բարլաք սաչլէրի, զայէթ իլէ թէ-
միզ, պէյաղ վէ կիւլ բէնկի իլէ մինէլէն-
միշ բալուզէ եանաքլէրինին իւղէրինէ
սարքմըշ, վէ ուճլէրի միւճէվհէր քիւ-

բէլէրին փարըլթըսի իլէ կէօյա պիր վիճուտ օլմուշ ուֆաճըք վէ հիւսիւնըլ քուլաքլէրինին արքասընտէ կիզլէնմիշ իտիլէր : Յիլ տիշի պէյազըղընէ շիպիհ վէ ասհապը հիւնէրին հէյալ իլէտիյի հիւսնէ մալըք տէսթինին իւղէրինէ՝ թամաշա իթմէկէ մէճպուր իտէն վէ ասարը մուհասէնաթ քէմսլի մերթէպէտէ օլան շէնէսինի նէղաքէթ իլէ տայաթմըշ օլտուղընտէն՝ տանթէլալը պիւրիւնճիք կէօմլէյին ալթընտէ քառ կիպի պէյազ վէ արուսէք տէսթէք միսալի քօլլէրի կէօրիւնիւր :

Եւղէրինէ ալտըղը սամուր քիւրք քայմըշ օլարաք սըրմա իլէ իշլէնմիշ կիյտիյի սըքմա քասիֆէ ճաքէթ պէլինին ինճէլիյինի մէյտանէ չըքարմալէ վասըթէ օլմուշ : Ալէ շալ էնթարինին էթէքլէրի ճէպլէրտէ օլուպ սիւեահ ճանֆէս շալվարըն նիհայէթինտէ ուֆաք այաքլէրի կէօրիւնիւր , շէօլէ քի պօթինլէր գարար օլտուղընտէն հիւսնիւնէ թաաճճիւպ իթտիրմէյէ վէսիլէ օլուր իտիլէր : Աւղուն քիրքիքլէրինին ալթընտէ սիրէր օլան ալա կէօղէրինի Աննա տուտունըն հէ-

տիէ իլէտիլի ալթու.ն հալգայէ չէվի-
րուպ կէօնլիւնտէն ան իթտիքտէ եալ
րէնկինտէ տուտաքլէրինին արասըն-
տէն աշիգէ հայաթ վիրիճի նէֆէսի
ֆիրար իտէր իքան՝ ինճու միսալի տի-
ղիլմիշ պէյազ տիշլէրի մէյտանէ չըքաը :

Սուքէնիկ աղանըն տութու թա-
մամ թաշ տէլէնէ եէրիշտի իսէ ու-
ղաքտէն Սօֆի տուտուըն սէսինի ալ-
տըքտէ իլէրու կիթմէյէ ճէսարէթ ի-
տէմէյուպ տուրուպ պիր աղ տիւշիւն-
մէտէ իքան աղաճլէրին արասընտէն
Սարիամ մէրսումուն տուրտուղընը
կէօրիւր կէօրմէզ իամինի վիրէրէք տօղ-
րու օլ թարաֆէ քօշտուքտէ օլ տա-
խի մէճպուր օլտու իլէրլէմէյէ :

Յակօբ աղա իլէ Վգապի տուտու
պիրիպիրլէրինի կէօրտիւքտէ գալպլէ-
րինտէ ղայէթ իլէ սէվինճ տույտուլէր
իսէ տէ րու պէ րու պաքմայէ ճէսա-
րէթլէրի եօղ իտի : Օ իրա Յակօբ ա-
ղա օլ թարաֆէ կիտէճէքլէրինի պի-
լիր կիպի էրքէնտէն կիտուպ օրատէ
պուլմասընէ մահճուպ օլտու , վէ Վգա-
պի տուտու տախի մէրսումըն կէլէ-
ճէյինտէն կէօյա խապէրի օլարաք էվ-
վէլինտէն կիտուպ պէքլէմիշ մէմուլ

օլուՆուՆուՐ տէյուՆ Հիճապ իԹտի :

Լաքին Սօֆի տուտու քալքուպ վէ
Յակոբ աղայէ տօղրու կիտուպ պիր-
լիքտէ Մգապի տուտուննն եանննէ
կէլտիլէր իսէ՝ օլ տախի այաղէ քալք-
տըքտէ քիւքքիւնին իչինտէքի սաք-
լը քիԹապ, եուվարլանըպ մէրսում
տէլի քանլննն եանննէ տօղրու կիԹ-
տի : Օլ վագըթ Յակոբ աղա եէրտէն
քիԹապը ալուպ “ պույուրուն ” տի-
յէրէք սահիպինէ վիրտիքտէ, Պաղ-
տասար աղաննն եէկէնի տախի Թէ-
չէքքիւր իտէրէք գապուլ իյլէտի :

Սօֆի տուտու զիյատէսի իլէ իպ-
րամ իտուպ Յակոբ աղայը շիլԹէնին
իւղէրինէ օԹուրԹտուքտէն սօնղրա
տէտի :

— Յակոբ աղա պիղ չօք սապան
պուրայէ կէլերիզ, պէն քըզըմ իլէ կէ-
զինիլիմ, լաքին Մգապի տուտու տա-
խմա օքուր, սիզտէ էլինիզտէն քիԹա-
պը պըրաքմասընըզ, պիլմէմ պու Ֆը-
րանսըզ քիԹապլէրի նասըլ շէյ տիր,
կէօրիւնիւր քի բէք էյի օլմալըտըրլէր :

— ԼվվէԹ — տէյուՆ Յակոբ աղա
ճէվապ վիրուպ վէ սօնղրա տէօնիւպ
Պաղտասար աղաննն եէկէնինէ սիւալ

իթաի :

— Աֆէնտիմ աճէսլ եանընըղտէքի
նէ՞ քիթապ տըր :

— Աթալա :

— Չօք խօշանտըղըմ քիթապ վէ
չօք մահասուն իտէճէք հիքեայէ :

— Ավվէթ , սէնտէնիղ տահա եէ
նի օքույօրում , լաքին բէք մէմուն
օլտում օքուտուղըմա :

— Շաքթասըն ահվալինէ էլպէթ
տէ գալպինիղտէ մէրհամէթ տույ
մուշսունըղ տըր — :

Պու սիւալէ Ագապի տուտունըն
եիւզէրի քըղարուպ եալընըղ — էվ
վէթ բէք կիւզէլ եազըլմըշ — տէյու
ճէվապ վիրտի :

Աքիսի սիրիպիրէրինին Ֆրանսըղ
լիսանընէ աշինէ օլտուքէրինի անղլա
տըլէր իսէ հալի իլէ մէգքիւր լիսանըն
քիթապէթի իւզէրինէ հայըճէ սէօյ
լէշտիլէր :

Ագապի տուտու թաաճճիւպ ի
տէր իտի Յակօբ աղանըն քիթապէթ
հագգընտէ օլան իլմինին քէսրէթի
նէ , զիրա օլ տէլի քանըյը բասթ կէ
լէնէ տէկին հայլու ալիմ քիմսէլէրտէն
տէրս ալմըշ իտի իսէ տէ օնտաքի պուլ

տուղը թէլէսզիւղի տահա ախէրին տէն ալմամը իտի, վէ Յակոբ աղա տախի քարշուսընաէքինի եալընըզ պիր ազ ֆրանսըզ լիսանընէ աշնա պէլիլէր իքան մէմուլինտէն բէք չօք զիյատէ պուլտու իսէ տիւշիւնէրէք ճէվասպ վիրիր իտի :

Աէօրիւշմէլէրինին մապէյնինտէ Յակոբ աղա պիր քիթասպ իսմի վիրուպ վէ Ագասպի տուտու անը օքումամըշ օլտուղընտէն մերսում տէլի քանլու վատ իյլէտի շէհիրէ ինիպ Պաղտասար աղանըն եէկէնինէ կէթիրմէյէ . վէ օլ տախի բէք մէմնուն օլարաք գապուլ իթտի :

Սօֆի տուտու տախի պիր աղ սէօն պէթէ կիրիշտիքտէն սօնղրա կիւնէշ եիւքսէլտի իսէ թէգրար էվլէրինէ տէօնտիւքլէրի եէրտէ Յակոբ աղա տէտի :

— Ակէր միւրատընըզ օլուր իսէ սալի կիւնի Սօֆի տուտու իլէ սապահլայըն պուրայէ պուլուրուն պէն տէնիզ տախի քիթասպը ալըր կէլիրիմ :

— Պաշ իւզէրինէ էֆէնտիմ — :

Պէօլէճէ գարար վիրտիքտէն սօնղրա այրըլտըլէր :

Յակոբ աղա էլէ տէօնտիւքտէ
Սուբէնիկ աղա դաբունըն էօնիւն
տէ օթուրմուշ օլտուղընտէն տօս
թունը կէօրտիւքտէ տէտի :

— Պէ գարտաշ սապահտէն պէ-
րու սիզի արամաքտէն շաշկըն օլտում,
պու գատար էրքէն նէրէյէ կիթմիշ-
սինիզ, պէն սիզի ինտինիզ մէմուլ
իթտիմ :

— Քէօյիւն իչինտէ նէզարէթի կիւ-
ղէլ պիր մահայլ բասթ կէլտիմ, վէ
հայլու վագըթ օրատէն այրըլամատըմ :

— Աօղսա կէօղիւնիւղէ ախէր պիր
շէյ մի իլիշտի :

— Խայրը պու վագըթ քիմ օլապիւ-
լիր, հէր քէս տահա ույքուտէ :

— Յակոբ աղա սիզէ պիր շէյ տէ-
յիմ մի, շիմտի շուրաճըքտէ Պուլիք
տուտու օլուպ պիր էքի չաքըպ չաքըշ-
տըրմալը տէյիլմիտի :

— Ալվէթ սիզին իչուն Ֆէնա օլ-
մագ իտի :

— Այի խաթըրմա կէլտի, տիւն
թալիքա իլէ կէլէն քիմ իտի, տիւն
ախչամ պիլմէմ նասըլ օլտու սօրամա-
տըմ, սիզին պիլտիյինիզ օլմալը իչին-
տէն չըքան տիշէհլի իլէ կէօրիւշտիւ-

նիզ . օլ պիր շէյ տիմէք տէյիլ , Ֆա-
գաթ թալիքատէ օթուրան բէք ալա
օլմալը յըտը , խօշ եիւղիւնիւ պիր է-
յիճէ կէօրէմէտիմ իսէ տէ , եանտան
էյի շէյ կէօրիւնտիւ :

— Պէն սիզին գատար տա կէօրէ-
մէտիմ , սէօհպէթ իթտիյիմ տիշէհլի-
յի թանըրըմ , զավալլու էհլինտէն չօք
կէօնիւլ ազապը շէքմիշ տիր , թալի-
քանըն տէրունինտէքինի թանըմատըմ ,
օլ պիրինէ սօրտում իսէ , պիր էյի խա-
թըրըմտէ տէյիլ պիրինին եէկէնի տէ-
տի , խաչատուր աղամ մը եօղսա ախէր
պիր իսիմ մի վիրտի պիլմէմ , վէլ հա-
սըլ տիգգաթ իթմէտիմ :

— Վալիպա թալիքատաքի Վըմէնի
օլմալը յըտը :

— Վիվէթ :

— Վօյլէ իսէ քիմ օլտուղընը անդ-
լամայէ հիչ մէրաք իթմէմ :

— Վիչուն :

— Վտէմ պիղիմքինին հալի ղայրը :

— Վէ կիպի :

— Վէզաքէթ ղէրաֆէթ տասա
պիզտէ ղիյատէ տէյիլ մի :

— Պօշ լաքըրտը , պիզտէ տէ պու-
լունապիլիր օնլարտա տա : Վաքին հէք

նէ իսէ ախէր սէօհպէթէ պաքալըմ,
պէն պազար իրթէսի ինէճէյիմ սիզտէ
ինէրմիսինիզ:

— Խայրը կէլմիշ իքան պիր քաչ
կիւն օթուրալըմ:

— Պէն մութլագա ինմէլիյիմ:

— Կէլմէք սիզին միւրատընըզ, ֆա-
գաթ ինմէնիզէ պէնիմ սէօզիւմ կէ-
չէր:

— Պէն պազար իրթէսի ինէր, ախ-
չամա չըքարըմ, վէ սօնղրա խաֆթէ-
նին խիթամընէ գատար ինմէյիզ:

— Ֆիքրինիզէ պիր շէյ քօրսանըզ,
սիզէ թախիր իթաիրմէսի միւշքիւ
տիր:

— Կօյլէ տէյիլ, ֆագաթ նէ եա-
բայըմ միւգթէզաի հալ:

— Տահա օլ կիւնէ տէկին վագթ
վար հէլէ տիւշիւնիւրիզ, շիմտի ին-
մէք լաքըրտըսընը նէրտէն շըքարտըն,
էիւրէյիմի պիւսպիւթիւն թէպրէն
տիրտին:

— Կիչուն:

— Պիր սաաթ էվվէլ ինմէյի պէն
սիզտէն զիյատէ արզու խտէրիմ, Պէօ-
յիւք տէրէյէ կիթմէք իչուն, սուրա
տա նէ վար, ումարըմ քի շիմտիէ գա

տար Պուլիք տուտուներն էվինտէն
քէօյէ չք.քմըշարըլար, սու սէնէ պիր
Լլէմ տաղը տըր օրթայէ չք.քտը, չէօլ
կիպի եէրտէն նէ՞ անդլամըչէր պիլ-
մէմ, մէկէր հավասը էյի խմիշ. Պէօ-
յիւք տէրէնին հավասը Ֆէնա՞ մը,
պըրա՛ք քարտաշ պըրաք էբէյի խաթ-
ըրմտէն չք.քմըշ խտի թէգըար խաթ-
ըրմէ կէթիրտինիզ :

— Պէնիմ՝ թագսիրաթըմ վա՞ր մը,
ինմէք սէօհպէթի տախմա օլապիրիր,
Ֆագաթ պիր տահա սէօյլէմէմ, վէ
կէօրիւրսիւնիզ քի վատիմտէ տու-
րույօրում — :

Ուրբէնիկ աղա տէֆի դամմ՝ օլ-
մաք իչուն ուշաղէ էմը խտուպ բաքը
կէթիրթտի վէ պիր աղ քէֆ օլտու ի-
սէ եօքարը չք.քուպ ույուտու, զիրա
Պուլիք տուտույը ունութմաք իչուն
պունտան զայրու սուհուլէթլի եօլ
եօղ խտի :

Յակոբ աղա պաղար իրթէսի կիւ-
նի սապահտէն քալքուպ խօսթունէ
իթտիյի վատ իւղըէ հիչ խապէր վիր-
մէյէրէք հայվանէ պինուպ տահա կիւ-
նէշ հէնուզ տօղար իքան Վւքիւտա-
րէ եէրիշտի :

ՖԼՍՐԼ, ՍԷՔԻՑՒՆՆԸ

ՄԷՔԹՈՒՊ

ՅԱԿՈԲ աղա շէհիրէ վասըլ օլտուքտէ իշլէրինի գարարլաշտրբուպ վէ բէտէրի Ա իչէն աղատէն թէքրարէն քէօյէ չքմաղէ իղին ալուպ սալի կիւնի ղայէթ իլէ իրքէն Վսքիւտարէ կէչէրէք վէ անտէն հայվանէ պինուպ պիր սասթ էվվէլ Ալէմ տաղընտէ պուլուենմաղէ պէզլի վիճուտ իյլէտի :

Կալպի մուհապպէթ իլէ տօլուտաիմա մաշուգէսինին սուրէթի կէօղիւ էօնիւնտէ, չիւն, նարի հասրէթ տէրունին խարապ իտէր իտի : Ալէ ալթընտէքի աթ ղայէթի իլէ տինճօլարաք կէօյա սահիպինին Ֆիգրինէ աշնա կիպի, պիր ան էվվէլ անը մահալի մագսուտինէ եէրիշտիրմէ կէ ղայրէթ իյլէյուպ քիչնէմէսինին սէօինտէն տաղլէրի ագս իթտիրտիյի ղէ-

ման , օլ ճէսուր տէլի քանլու տախի
աթըն ընէինէ ասլա գարշու կէլմէյէ-
րէք օրմանլէրին արասընտէն ըուզի-
կեար միսիլու կէչուպ կիտէր իտի ,
չէօյլէ քի կէօրէն թամաշա իթմէքտէն
տուր օլամազ :

Ազաղըզ պիր աթ , թիւյլէրի զայէ-
թի իլէ բարլաք վէ տէրէճէի քէմալ-
տէ հիւսիւնլիւ , կէօզլէրինտէն ալէվ
չքար վէ սիեահ սաչլէրի անլընըն օր-
թասընտէքի պէյազ թիւյլէրին իւզէ-
րինէ եայրլմըչ :

Հայվանըն էն նիհայէթ տիզկինի
իլէ կիտէն պիր տէլի քանլու , ազգը-
նըն քէսրէթինտէն կէօզլէրինին ճէվ-
հէրի պիր գաթ տահա արթմըչ , վէ
սուրէթի տախիմա պէյազ վէ ընքսիզ
իքան հարաքէթտէն ըույլէրի ազաճըք
քըզարմըչ : Միեահ քըրավաթտէն եօ-
քարը կէօրիւնէն կէօմլէյին եաքասը
իքի թարաֆտէն եուվարլաք չէնեէ-
սինէ եաքլաշմըչ , վէ կէօքսիւ իլիքլի
սիեահ սէթրի իլէ պէյազ բանթալօն
կիյինմիչ , պաշընտէքի ֆէսին բիւս-
կիւլիւ աթը տիզկին իթտիյի եէրտէ
աչքք քումրալ բէրչէմլէրինէ չարքար
տուրուր : Սօլ էլինտէ տիզկին , սաղ

էլինտէ պիր քիթասպ վէ անըն տերու-
նինտէ եիւրէյինին էն աղիզ վէ էս-
րար տիւ շիւնճէլէրինին իֆատէ սի վազ
օլունմուշ, շէօյլէ քի, գալպինին սուլ-
թանընէ հալինի արզ իթտիքտէ եա-
մու թլուլու՝ եախոււ տ միւ տտէ թի էօմ-
րիւնտէ սէֆիլ օլաճաք: Պաղէն քե-
տէրլի միւլհաղէլէր իլէ տիլպէր վէ
քիպար սուրաթընըն իւղէրինէ մահ-
սունիլէթ շէօքէր, վէ պաղէն տախի
ֆէրահ տիւ շիւնճէլէր սիմասընըն թա-
պիի հիւսնիւնիւ տահա զիյատէ ար-
թըրըր:

Մուհապպէթ օլ տէրէճէ ալա շէյ
տիր քի, ինսանլէրին պէյնինտէ մէր-
համէթի քալտըրուպ վէ էն զիյատէ
ֆէնալըքլէրէ վէսիլէ օլան, եալընըզ
կէնտիյի տիւ շիւնմէքլէք խույունի պի-
լէ տէֆ իթմէյէ սէպէպ օլուր:

Մէրսում տէլի քանլու օրմանա
եէրիշտիքտէ՝ տէֆա հայվանը մահ-
մուղլէյուպ թաշ տէլէն եօլունու
թութու:

Պէրիտէ, Մգասլի տուտու Սօֆի
տուտու իլէ թաշ տէլէնէ կէլմիշլէր,
ֆագաթ Յակոբ աղայը, Պաղտասար
աղանըն եէկէնի կէօրմէտի իսէ մահ-

սուռն օլտուռ : ( ) Լ կիւնն Մարիամ պիր-
լիքտէ տէյիլ, զիրա անլէրին կէլտիյի
վագըթ տահա ույանմամըշ : Մէրսու-
մէլէր թալիքատէն ինուպ վէ տաիմա-
քի մահայլէ շիլթէյի սէրտիրուպ օ-
թուրտուլէր :

Իսպիր էքէյի մուսին պիր քիմսէ,
չօքտան պէրու Պաղտասար աղանըն
խըղմէթինտէ՝ Ագապի տուտու անըն
էլինտէ պէօյիւմիւշ կիպի, զայէթ սա-
տըգ պիր խըղմէթքեար, զիրա չօք տէ-
ֆա սատագաթընըն իճրասընտէ պու-
լունմուշ :

Նիքօլա հայվանը թալիքատէն չը-
քարուպ վէ Ագապի տուտույէ տէօ-
նիւպ,

— Աէ վագըթ կիթմէք իսթէրսէ-
նիզ, պէնտէնիզ պուրալարտայըմ — տէ-
տիքտէն սօնդրա հայվանը ալուպ ա-
զաճըք ուզաքլանտը :

Ագապի տուտու, Յակոբ աղանըն
կէլմէմիւշ օլտուղընէ հէր նէ գատար
քէտէր իթտի իսէ տէ, ապլա մուա-
յէն իթմէյէրէք Սօֆի տուտու իլէ
սէօհպէթ իթմէյէ պաշլատը եինէ էվ-
վէլքի կիպի :

— Սօֆի տուտու, Մարիամ ույա-

նրր իսէ ճանը սըքըլաճաք , պիր աղ
պէքլէյոււպ ույանսըքտա պիրլէքտէ
կէլմէլէյիտիք , բէք աճէլէ իթմիշիղ —
տիյէրէք Ագասպի տուտու եօլա տօղ-
րու կէօղլէրինի չէվիրտի :

— Խայրը , նիչուն ճանը սըքըլսըն ,
հէմ պէլքի տէօնտիւյիւմիւղտէ , ույ-
քուտէ պուլուրըղ : Ապքին Յակոբ ա-
ղա տահա կէլմէտի , պու կիւն ճէնա-
պինէ պիր քիթասպ կէթիրէճէք տէյիւ-
միյիտի , սէօղիւնտէ տախմա տուրուր
ամմա պէօյիւն աճէպ նիչուն պէօյլէ
իթտի :

— Տիգրինտէն չըքմըչ օլմալը տըր ,
օլ կիւն սէօղ վիրտի իսէ տախմա օնու
տիւ շիւնմէյէ մէճպուրիէթի եօք —
տէյու քէտէր իլէ վէ գալպինտէն Յա-
կոբ աղայէ սիթէմ իտէրէք Ագասպի
տուտու ճէվապ վիրտիյի անտէ , մէր-
սում , տէօրթ նալ տիղկին իտէրէք եէ-
րիշուպ վէ տէր ագասպ աթը պէնտ ի-
լէ էլինտէ օլան քիթասպը տախի թա-
լէքայա քօտուքտէն սօնղրա ,

— Ավթ իտին էֆէնտիմ սիղի պէք-
լէթտիմ , լաքին պուլնտան էվիլէլ կէ-
լէպիլմէմ միւմքին օլմատը հէր նէ
գատար ճահտ իթտիմ իսէ տէ — տէ-

տի :

— Պէնտէնիզ սիզտէն ավֆլըք տիւ
լէմէլիւիմ, վատինիզի խաթըրտէն չը-
քարմայոււ պ թաճիզ օլտուղընըզէ, զի-
րա քէօյտէն աճէլէ կէլմիշ օլմալըսը-
նըզ, չիւնքի հայվանը զիյատէ եօր-
ղուն կէօրիւյօրում, Աիքօլայը չաղը-
րալըմ կէզտիրսին :

— Իէք էյի էֆէնտիմ, ֆագաթ
քէօյտէն կէլմէյօրում, տիւն կիճէ
Պէյ օղլունտէ իտիմ, տօղրու շէհիր-
տէն կէլտիլիմ իչուն սուլթանըմը պէք-
լէթմէմէք ճահտի իլէ պիր ազ աճէլէ
կէլտիմ :

— Պու վագըթ շէհիրտէն մի կէլիյօր-
պընըզ — տէյու Պաղտասար աղանըն
էէկէնի թաաճիււ պ իլէ սիււալ իթտի .
վէ տահա Ա իչէն աղանըն մահտումի
կէլմէզտէն էվվէլ “ վատ իթտի իսէ
” տէ խաթըրընտէն չըքմըշ տրը ” տէ-
յու սիթէմ թարիգինտէ Վօֆի տու-
տույէ ճէվապ վիրմէսինէ չօք քէտէր
իթտի :

— Ավվէթ տիւն ախշամ պիր ազ
մէշղուլիէթիմ օլմասը իլէ թէքք ի-
տուպ կէլէմէտիմ, վէ ճէնասպլէրինի-
զէ վատ իթտիլիմ քիթասպը կէթիր-

մէք իչուէն պու սասլահն կէլմէյէ գա-
րար միրտիմ :

— Պու սուրէ թտէ տէ ֆաթ իլէ
ալֆ իթմէնիզէ բէճա իտէրիմ, զիրա
բէք մահճուպ օլտում :

— Քուլունըզէ պու խրզմէթ զա-
յէթ իլէ խաֆիֆ օլտուղընէ տէրու-
նէն իրչատ օլմանըղա նիյազըմը գա-
պուլ իլէյին, մէ պունտան մատաւ հի-
քեայէ՝ զատէլիք իտտիասընտէն իլէրու
կէլէն ֆէնալը. բլէրի թահսիլ իթտիյի
իչուէն օքուտուղընըզաէ խօշանըրսը-
նըզ տէյու մէմուլ իթտիյիմ, պէնտէ-
նիզին ճուղի խրզմէթինէ պէտէլ պէօ-
յիւք պիր միւքեաֆաթ տէյիլմիտիր —

Վգապի տուտու միւթէշէք. բիւր օլ-
մաք իչուէն պաշընը էյաիքտէն սօնդրա
տէտի :

— Սահին պու զատէլիք իտտիա-
սընէ բէք մուղայըրըմ, չիւնքի հէր
քէսին զաթը պիր օլուպ իթիպարէ
չայէսթէ օլան քիմսէլէր եալընըզ
թէրպիէ՝ ալթընտէ պուլունանկէր տիր
մէմուլ իտէրիմ :

1 թէրպիէ տիմբլէ ինտանիէթ մէ իլմու ֆի-
նուն անլաշըլըր օլտուղը ամմէնին մալիւմի տիր :

— Այլպէս թո՛ւնէ, քիչն էն էլ զէմ մատտէ թէրպիէ, անտէն ասէր շէյ մաթ լուս օլուն մազ, լաքին պազը քիմ սէլէր թէրպիէ նէ օլտու զընը պիլմէ, յէրէք՝ եալընըզ զաթը շէրիֆ օլան լէրի իթիպարէ շայան պէլլէրլէր :

— Պիր ասէմ պիլմէ տիյի խուսուսը նանսըլ արայա պիլիր, նիճէ քի պիր սազըր քիմսէ մուսիքինին կիւզէլլէք լէրինի անզլայուս ֆէրահ իտէմէզ, ան լէր տախի թանըմատը քլէրի շէյին զէվէ քինի տույամազլէր :

— Պու բուսպարընըզ բէք թըպզը տըր, ֆագաթ պազըլէրի տախի, անզլայուս վէ եինէ անզլամաք իսթէմէ յէրէք դարչու օլտու քլէրի իչուն տահա զիյատէ զէմմէ շայէսթէ տիրլէր :

— Այլպէս թո՛ւնէ, լաքին անլէր՝ հիւքիւ մաթ լէրինի զայս իթմէմէք սէվէ տասընտէ կէզէր օլտու քլէրի սիզին տէ բէք էյի մալիւմինիզ տիր — :

Պու սէօհպէթլէրի իտէրէք թաշ տէլէնտէ կէզինիր իտիլէր :

Սօֆի տուտու իքիսինին տէ սէօհպէթինի տինլէր իտի, վէ հէր նէ գատար միւքեալէմէլլէրինտէն բէք չօք մէ ֆում ալմազա գուտուրէթի եօզ

խորի իսէ տէ, իբիսինէ տէ մուհապ-
պէթի օլտուղընտէն կէօրիւ շմէլէրին-
տէ պիրիպիրլէրինտէն տույտուքլէրի
թէլէսղիւղին Ֆէրգինտէ օլուպ կէն-
տուսի տախի էյլէնիր իտի :

Յակօբ աղա իլէ Ագապի տուտու-
նըն Ֆիգիրլէրի մըթապըգ կէլէրէք
եօքարտա իֆատէ իյլէտիյիմիզ խու-
սուսլէրին իւղէրինէ հայլըճա սէօյլէշ
տիքտէն սօնղրա այրլուպ խանէլէրի-
նէ ավտէթ իթմէք իւղրէ իքան, Ա ի-
չէն աղանըն մահտումի, թալիքայէ
եագլաշուպ կէթիրտիյի քիթապը Վաղ-
տասար աղանըն եէկէնինէ վիրտիյի
անտէ տէտի :

— Ամուլ իտէրիմ քի իքի կիւնէ
տէկին օքույուպ թէքմիլ իտէրսինիզ,
վէ էկէր միւրատընըզ օլուր իսէ եինէ
պուրատէ պուլուշալըմ, զիրա օքու-
տուքտէն սօնղրա նէ միւլհաղանըզ
օլտուղընը իգնինիզ օլուրսէ անղամաք
ճահտընտէյիմ — :

Ագապի տուտու թէշէքքիւր ի-
տուպ քիթապը ալտրղը վագթ մէր-
սումուն պիր ազ ալթ իւսթ օլտուղը-
նը կէօրտի իսէ տէ, պիր մանա՝ վիրէ-
մէտի, վէ օլ տիւշիւնճէ իլէ խանէսի-

նէ տախիլ օլուպ վէ Սօֆի տուտու-
տէն քիթապը օքումաք իչունն ավֆ-
լըք տիլէյուպ օտասընէ չէքիլտի :

Ագապի տուտու քիթապը աչար
աչմաղ կէնտի իամինէ պիր մէքթուպ
պուլտու իսէ տահա իմզայէ պաքմաղ-
տէն էվվէլ Յակոբ աղանըն եազտրղը-
նէ շիւպհէսի քալմայուպ՝ մէմնուհի-
էթինտէն դալպի չարբըպ վէ հիճա-
պընտէն ըսյի քըղարարաք նէյէ գա-
րար վիրէճէյինի պիլմէզ իտի , վէ օլ
վագըթ տէլիքանլընըն քիթապը վիրիւ
իքան ալթ իւսթ օլմասընըն սէպէպի-
նի անղլատը : Ապին մէքթուպի հէր
նէ գատար աչմաք իսթէմէյօր կիպի
իսէ տէ էլինտէ թուլթմուշ կէօյա պիր
խազինէյէ մալիք օլմուշ միսիլու , պիր
տիւրլիւ անտէն վագ կէչմէյէ գարար
վիրէմէզ իտի , ղիրա շու տէրէճէ կէն-
ախինէ գըյմէթլու քի , օարալը ք գա-
բուսու աչըլըր կիպի պիր սէտա տույ-
տու իսէ տէր ագապ վէրագայը՝ էն-
թարիսինին ալթընտէն եիւրէյինին
իւղէրինէ քօյուպ կիղլէտի վէ գարու-
յը սիւրկիւլէտիքտէն սօնղրա , քիմէս-
նէ էսրարընէ ահեահ օլամայաճաղը-
նէ միւսթէրիհ օլտու իսէ թէքրար

մէքթուսի էլինէ ալտը , ֆագաթ եի-
 նէ աչմաղէ ճէսարէթի եօք , վէլ հա-
 սըլ հայլու միւտտէթ միւրատընէ
 գարշու կէլուս նիհայէթ զայէպէ իյ-
 լէյէ մէյէրէք մէքթուսի օքու մաղէ գա-
 րար վիւտի , շու գավլ իլէ քի , էկէր
 օքուտուտէն սօնղրա Յակոբ աղայը
 կէօրմէ մէք կէնտուսինէ մինասիպ կէօ-
 րիւնիւր իսէ՝ անըն իճիրասընտէ էլ-
 պէթտէ պուլունաճաք , լաքին մէօ-
 հիւրի քըրուս մէֆու մինէ իրտիքտէ
 պատէհու կէնտուսինէ հիւքմ իտէ-
 մէյէճէյինտէն պի խասպէր ,

Յակոբ աղանըն Ագասպի տուտույէ
 Էազտըղը մէքթուսի ,

« Հանըմըմ ,

» Պէնիմ ճէսարէթիմի պանա ճիւն
 » հա աուտ իթմէյին , զիրա սիղտէն
 » պաշգա հալիմ քիմէ՞ տիյէյիմ , եա-
 » խուտ քիմէ՞ շէքվա իտէյիմ , պանա
 » թէսիր իթտիյինիզ մուհասպպէթ պէ-
 » նի պէնտ իյլէմիշ , պէն նասըլ ֆիրաք
 » իտէյիմ , զաթընըղը կէօրտիւմ՝ թա-
 » նըտըմ պիր տահի նասըլ ունուտա-
 » պիլէյիմ , սիղին հէր վէջհ իլէ ալա

Դ մէրթէպէտէ օլմանըզը Ֆիգը իթտի.
 Դ յիմ զէման սիզի գալպէն տույտու.
 Դ զըմ եագընիթի նասըլ թէրք իտէ.
 Դ պիլէյիմ, չուն սիզի կէօրիւպ վէ եի.
 Դ նէ պի գայտ օլմաք, ա՛հ, միւմքինսիզ
 Դ տիր: Մուհասպպէթէ մաղլուպ օլ.
 Դ տուզըմ վագըթ հալիմի վէզն խլէ.
 Դ յուպ ճէսարէթիմ օլմատը իսէ տէ
 Դ կէնտումէ հիւքմիմ տախի քալմամըշ
 Դ իտի:

Դ Վիվէլա խանէնիզին էօնիւնտէն
 Դ կիւզար իտէր իքան սիզի կէօրմէմ.
 Դ տէ թագսիրաթըմ օլմատըզը մալիւ.
 Դ մինիզ տիր, վէ պատէհու թաշ տէ.
 Դ լէնտէ բասթ կէլուպ Վօֆի տուտու.
 Դ իլէ տօսթըզըմ օլարաք մէճլիսինի.
 Դ զէ տախիլ օլմամաք իտէմէզ իտիմ,
 Դ զիրա օլ վագըթ Վօֆի տուտու նէ.
 Դ մանա՛ վիբիր իտի. վէ օլ կիւն կէօ.
 Դ բիւշտիւյիմտէ օլ տէրէճէ հիւսնիւ.
 Դ նիւզէ պիր գաթ տահի թաաճճիւպ
 Դ իթմէքտէն ետտ օլապիլնրմիյիտիմ,
 Դ վէ միւհագալէրիմիզ մըթապըք կէ.
 Դ լէրէք սիզէ գալպէն մուհասպպէթ
 Դ վէ քէմալէթինիզէ բաղպէթ տույմա.
 Դ մաք միւմքին մի իտի: Վգապի՛ շիմ
 Դ տի հալիմ սիզէ մալիւմ, նէ քի էմը

Դ խտէրսէննիզ ճէմիսինէ հաղըրըմ: Թէր-
 Դ քի վէթանն իթմէմի, եախուտ ա-
 Դ խէր միւրատընըղը, ասլա տիւշիւն-
 Դ մէյերէք մաթլուպ իյլէյինն վէ մագ-
 Դ պուլ օլաճաղընէ շիւպհէ իթմէյինն,
 Դ եալընըղ պիր խուսուստէն մատաւ,
 Դ զիրա էկէր քի սիղի սէվմէյիմ տէյու-
 Դ էմը խտէրսէննիզ իթաաթ իտէճէյի-
 Դ մէ ասլա սէօղ վիրմէմ: Մ՛հ, հանը-
 Դ մըմ հիչ պիր վագըթ սիղ տէ պու-
 Դ թէքլիֆի իթմէզսիննիզ էկէր մուհապ-
 Դ պէթիմինն տէրէճէսիննի անղլաթմա-
 Դ յէ միւգթէտիր օլսամ: ( )՛հ, բէք
 Դ միւշքիլ տիր սիղտէն այրըլմաք, վէ
 Դ պիր տահի սիղի կէօրմէմէք հիչ պիր
 Դ միհնէթէ բուպար օլունմաղ . . . . :

Դ Վաքինն եիննէ վատ իթտիյիննիզ
 Դ կիւնն թաշ տէլէնտէ պուլուներպ էմ
 Դ բիննիղի վէրմէննիղէ բէճա իտէրիմ,
 Դ զիրա հէր նէ քի միւրատ իտէրսէ-
 Դ նիզ օլ տագիգէ իճրա իթմէյէ հա-
 Դ զըրըմ, ֆագաթ էկէր հալիմէ մեր-
 Դ համէթ իյլէմէյէ թէնէզղիւլիննիզ օլ
 Դ մագ իսէ օլ վագըթ ճէմիի նաստէն
 Դ սէֆիլ վէ բուղի շէպ աղլամաքտէն
 Դ հալի օլամամ Դ :

Ագապի տուտու՝ մէքթուսի աչ-
տըղընէ բէշիման օլտու իսէ տէ, Յա-
կոբ աղանըն կէնտուսինի սէվտիյինէ
շիւպհէսի քալմատըքտէ զայէթի իլէ
գալպինտէ սէվինճ տույտու, զիրա
մէրսումուն կէնտուսինէ օլ տէրէճէ
մուհապպէթի օլտուղընը տահա էյի-
ճէ պիլմէզ իտի. Ֆագաթ օլ գըլմէթ-
լու էսրարըն սահիպի օլտուքտէն սօնդ-
րա, նէ հարաքէթ իթմէլի օլտուղը-
նէ անգարիպ գարար վիրէմէտի, զի-
րա օլ վագթէ տէկին սու տիւրլիւ
շէյ կէնտունէ վուգու պուլմամըշ.
սէվտիյինէ մուհապպէթինի աշիքեար
իթսէ նիհայէթի նէտէ գարար գըլա-
ճաղընը պիլմէզ, եախուտ պիր տահի
Յակոբ աղայը կէօրմէմէկէ ճահա իյ-
լէսէ օնա տա գալպի իղին վիրմէզ օլ-
տուղընտէն պիր իքի կիւն վագթինի
տիւշիւնճէ իլէ կէշիրտի :

Աքի կիւնտէն սօնդրա Յակոբ աղա
իլէ պուլուլմաղէ սէօզ վիրիլտիյի Սօ-
ֆի տուտունըն իսաթըրընէ կէլուպ
Պաղտասար աղանըն եէկէնինի ույան-
տըրմաք իչուն մէրսումէնին օտասընէ
կիթտի : Ագապի տուտու իսէ չօքտան
պէրու ույանմըշ, զիրա կէնտունին

տախի վատի պիր տագիգէ Ֆիգրին-
տէն իխրաճ օլմամըշ, իլլա վատինի
իճրա իթմէկէ ճէսարէթի եօք, զիրա
Վ իչէն աղանըն մահտումինի կէօր-
տիւքտէ նէ տիմէլի օլտուղընը պիւ-
մէղ :

Համբարձումուն էհլի օտատէն ի-
չէրի կիրուպ :

— Պու սապահ թաշ տէլէնէ կիթ-
մէյէ Յակոբ աղայէ սէօղ վիրտիք իտի
իսթէրսէն կիտէլիմ — տէյու Ագապի
սուտույէ թէքլիֆ իթտի :

— Վվլէթ, Ֆագաթ քիթապը օ-
քումայէ վագթիմ օլմատը, պիզիմ
գարարըմըղ օքուտուքտէն սօնղրա
պուլուշմաք իտի — :

Պաղտասար աղանըն եէկէնինին
սահիհէն քիթապը էլինէ ալմաղէ պի-
լէ վագթի օլմամըշ իտի, զիրա մէք-
թուպին մէֆումինէ էրտիքտէն սօնղ-
րա մուհապպէթինտէն զայրու շէյ
տիւշիւնմէկէ գուտրէթի քալմատը :

— Նէ զարարը վար, հայտէ կիտէ-
լիմ, պիր իքի կիւն տիր ճէնապինի պիր
ազ տիւշիւնճէլի կէօրիւյօրում, պէլ-
քի կէզմէ իլէ աշըլըրօրն :

— Խայըր տիւշիւնճէլի տէյիլիմ,

լաքին ընդա իտէրիմ պու կիւն կիթ-
մէյէլիմ — տէյոււ պ Վգապի տուտու
հալինի թէպտիլ իթմէք միւրատ իյ-
լէտի :

— Յակոբ աղա պիզի պէքլէքսէ :

— Հիչ մէմուլ իթմէմ :

— Վգապի տուտու, սէօզիւնտէ տու-
րուր օլտուղընը բէք էյի պիլիբիմ, հէմ
օ պիր կիւն ճէնապին տէ անղատըն — :

Պէօյլէճէ՝ Սօֆի տուտու Վիչէն
աղանըն մահտումինին սատագաթընը
թահգիգ իթմէսինէ Վգապի տուտու
գալպինտէ զայէթ մէմուլն օլտու, զի-
րա աշրգ, օլան սատագաթտէն զայրու
չէյ արղու իթմէզ :

— Սօֆի տուտու պու կիւն կիթ-
մէզսէք օլմաղ մը :

— Միզ պիլիբսինիզ — տէյու Համ
բարձումուն էհլի ճէվապ վիբոււպ, օլ
կիւնիւ կիթմէյի թախիր իյլէտիլէր — :

Յակոբ աղա իրքէնտէն թաշ տէ-
լէնէ կիտոււպ Վգապի տուտույը պուլ
մատը իսէ զայէթ քէտէր իթտի. վէ
մէքթուպի եազտըղընէ պին տէֆա
բէչիման օլտու, վէ պիր իքի սատթ
տիւչիւնճէլի հալտէ պէքլէտիքտէն
սօնղրա իրթէսի կիւնի եինէ կէլմէյէ

գարար վիրէրէք տօսթուէնն է վինէ
ալտէթ իթտի :

Ախշամ իւզէրի Վօֆի տուտու ի
է քըք Մարիամ կէզինիլէր իքան
Յակօբ աղա անլէրի բասթ կէլուպ
սիւայլ իլէտի :

— Պու կիւն նիչուէն կէլմէտինիլ :

— Պէն բէք իսթէտիմ ամմա Ագա
պի տուտու կէլմէտի — :

Պու ճէվապա Վ իչէն աղանրն մահ
տումի պիր քաթ տահա քէտէրլէնտի
իսէ տէ ասլա աշիքեար իթմէյէրէք
եինէ թէքրարէն սիւայլ իթտի :

— Աիչուէն, սէպէպինի անղըպա
պիլտին մի :

— Իսայրը, ամմա պիր շէյ տէյիմ
մի, կէնտի տէ բէշիման օլտու սօնղ
բատան — :

Յակօբ աղա պու ճէվապը ալտը
իսէ պիր աղ կէնտուսինէ ճէսարէթ
կէլուպ իրթէսի սասպահ պուլուշմա
ղէ վատ իթտիրտիքտէն սօնղրա Այ
թառամըն քըզընտէն այրլտը :

Համբարձումուն էհլի Ագապի
տուտույը կէօրտիւքտէ, Յակօբ ա
ղայը բասթ կէլտիյինի՝ վէ իրթէսի
կիւնի եինէ թաշ տէլէնտէ պուլուէն

մայր վատ իթտիյինի սէօյլէյէրէք Պաղ-
տասար աղանըն եէկէնինի մէճպուր
իթտի կէնտու վիրտիյի սէօղիւ գա-
պուլ իթմէյէ :

Ֆերտասի սապահլայըն Ագապի
տուտու Սօֆի տուտու իլէ պիրլիքտէ
թաշ տէլէնէ վասըլ օլտու իսէ , Յա-
կոբ աղա տահա կէլմէմիշ օլտուղըն-
տէն պիր աղ ճէսարէթ ալտը . զիրա
անը հէմ կէօրմէք իսթէր վէ հէմ տա-
խի խէվֆ իտէր իտի :

Պէրիտէ Վ իչէն աղանըն մահտու-
մի՝ սէվտիյինի աճէպ կէօրէպիլէճէք
մի տէյու շիւպհէ իտէրէք պիր ան էվ-
վէլ անղլամաք վէ անըն եանընտէ պու-
լունմաղէ զայրէթ իյլէյուպ իրքէնտէն
օտատէն տըշարը չքքար իքան ,

— Յակոբ աղա նէրէյէ , նէրէյէ —
տէյու Աուբէնիկ աղա ույանուպ չա-
ղըրմատէ , մերսում մէճպուր օլտու
թէգրարէն իչէրի կիրմէյէ , զիրա ի-
քիսի պիր օտատէ եաթար իտիլէր :

— Տուր ա՛ գարտաշ պէնի պէօյէ
հէր սապահ եաքա եալընըղ պըրա-
ղուպ կիթմէնին ալէմի վար մը , նե-
րէյէ կիտէճէքսէնիղ պիրլիքտէ կիտէ-
լիմ , եօղսա եինէ շէհիրէ՞ մի ինէյօր-

սուներդ, էօյլէ պիր Ֆիգրինիդ վար իսէ հիչ պրրաքմամ:

— Խայրը պու բտայրմ, Ֆագաթ սապահտանն իրքէնճէ պիր ազ տըշարը չըքմայր հազղ իտէրիմ:

— Պէն հազղ իթմէղմիյիմ եան, պիր ազ էյլէնին պիրլիքտէ կիտէլիմ, զիրա պէն սիզին կիպի տիչլէրիմի Ֆրչա իլէ թէմիզլէմէյէ վագըթ դայսլ իթմէմ, նէ՞ օլաճաք էօյլէ պէմ պէյազ արասլ տիշի կիպի, պօշ շէյ տէյիլ մի —:

Յակոբ աղանըն պու միսիլու սիւայլէրէ ճէվասլ վիրէճէք հիչ վագթի եօք, նէ տիլէճէյինի պիլմէյէրէք սիւայլ իթտի:

— Աուբէնիկ աղա, սիզ էքսէրի եաթաքտէն բէք իրքէն քալքմազսըներդ. էկէր պէնիմ շամաթա իթմէմ իլէ ույանարներդ իտէ թաճիդ իթմէյիմ, սիզ եաթըն պէն պիր ազ տօլաչըր կէլիլիմ:

— Խայրը թաճիդ օլմամ, հաթթա բէք մէմնուն օլուբում, Ֆագաթ տէտիյինիզտէ հագգըներդ վար, պէն սապահտէրի իրքէն քալքմազ իտիմ, լաքին նէ պիլէյիմ, պու կիւնլէրտէ պէնտէ պիր հայլ վար հիչ ույուբում կէօ-

Թիւրմէյօր :

— Պսւ սուրէթտէ կիճէ ույումաւ մը իսէնիզ սասպահն ույուքուսընը ալ մաք ֆէնա օլմաղ :

— Օլմայօր գանրտաշ , օլմայօր , տէտիմ եա պէնտէ պիր հայ վար :

— Ակէր վիճու թինիզտէ պիր ֆէնայըք տույայօր իսէնիզ տահա էյի եան , պէլքի ույուքու իլէ տէֆ օլուր :

— Տէյիլ , վիճուտ ըահաթսըզըղը տէյիլ :

— Աէ օլապիլիր էօյլէ իսէ :

— Աֆէնտիմ սիզ տէ պիլմէզ կիպի շէյլէր սէօյլէյօրսընըզ :

— Աէ պիլէյիմ պիր հայ վար տէտինիզ , լաքին շէհրէնիզտէն պիր շէյպէլի օլմայօր :

— Աիւրէյիմտէքի քէֆսիզլիք , շէհրէմտէն պէլի օլուրմը , հէմ ույուքու ույույապիլիրմիյիմ :

— Անղլատըմ , էօյլէ իսէ սիզէ պիր շէյ սէօյլէյիմ , պիր քիմսէնին ալազասը օլուր իսէ , էքսէրի կիճէլէրի ույուգուսը գըթ օլուր , շիւնքի տաիմ աշգ իլէ միւպթէլա տըր , ֆագաթ վիճուտ սասպահն տէկին եօրուլուպ պիր ազ ըահաթլանմաք իսթէր , օ սէ-

պէսպատէ՛ն սասպահ՛ն ույուքուսընը թէրք
իթմէք ֆէ՛նա արը սօնդրա քէֆսիզ օ-
լուրսունըզ — :

Սուբէնիկ աղա՛ քէֆսիզ օլմա լա-
քըրտըսընտէն ալթ իւսթ օլուպ — ես՛
էօլէ իսէ — տիյէրէք սէթրիսինէ վա-
րանա տէկին կիյինմիշ իքան թէքրար
պիրէր պիրէր չըքարուպ յեաթաղա
կիրտիքտէն սօնդրա տէտի :

— Ամա բէք կէճիքմէյին վէ կէլ-
տիյինիզտէ ույուքուտէ օլուր իսէմ
ույանտըրըն — :

Յակոբ աղա տօսթու իլէ սէօհ-
պէթէ թութու լտուղընտէն ղայպ իթ-
տիյի վագթի քաղանմաք իչու՛ն աճէ-
լէթէն կիտուպ Ագապի տուտույը Սօ-
ֆի տուտու վէ անըն քըզը Վարիամ
իլէ պիրլիքտէ պուլտը , լաքին եինէ
քէտէր իթտի կէնտունին անլէրտէն
սօնդրա կիթտիյինէ , վէ ճէմիսինէ սէ-
լամ վիրտիքտէն սօնդրա Պաղտասար
աղանըն եէկէնինէ տէօնիւպ տէտի :

— Ալֆ իտին էֆէնտիմ , պու կիւն
թէչրիֆինիզ իչու՛ն Սօֆի տուտու ի-
լէ սիզէ րէճա իթտիրտիյիմէ , պէլքի
միւրատընըզ եօղ իտի իսէ պու նիյա-
զըմ սիզէ պար օլմուշ տըր վէ ումա-

ըրմքի բէճամ մագպուլ զլտու — տի-
յէրէք կէօղլէրինի գալտորուպ Ագա-
պի տուտույէ պաքտըքտէ, մէրսու մէ-
քէք էյի ֆէհմինտէ զլտու Ա իչէն ա-
ղանըն մահտու մի մէքթուպինին տէ-
րունինտէ իթտիյի նիյազըն տախի իճ-
րասընտէ զլտու մը տէյու սիււալ իթ-
տիյինի, չունքի պագէն, պիրք բիմսէ
նազարը իլէ ֆիգրինի անղլաթտըղը կի-
պի քէլամը իլէ անղլաթտըրամագ :

— Յակոբ աղա, պաքսանըղնէ ճէ-
վապ վիրմէյօր, սիքութ իգրարտէն
կէլիր տէրլէր — տիյէրէք Վօֆի տու-
տու սէօհպէթէ կիրիչմէսի Ագապի
տուտույէ պէօյիւք եարտըմ զլտու,
զիրա իքի սիււալէ պիրլէքտէ նէ ճէ-
վապ վիրէճէյինի տիւ շիւնիր իտի, ֆա-
գաթ Յակոբ աղա պիր շէյ անղլայա-
մատը, զիրա ճէվապը Համբարձու-
մուն էհլինտէն պէքլէմէզ իտի :

Հայըճու միւսահապէթտէն սօնղ-
րա պիր մինասիպէթ իլէ Ա իչէն ա-
ղանըն մահտու մի եազտըղը մէքթու-
պին ճէվապընը աճէպ պիր ազ անղլա-
յապիլիրմի իւմիտի իլէ Անթառամըն
քըղընէ սիււալ իթտի :

— Վօֆի տուտու Վթանպուլա կի-

տէր իսէմ ճանընըզ սըքըլըք մը — :

Վէ պու սիււալոէն սօնդրա տէլի քանկու տուխթէրի մաշուգէսինին բույինէ պաքարքաէ, օլ տախի կէօյա սիթէմ իտէր կիպի քէտէրլի նազարը նը մայիլ օլտուղը սէտանըն կէլախի ճանիպէ չէվիրաի :

— Վայ Յակոբ աղա նիշուէն կիտէ- ճէքսինիղ — տէյու Համբարձումուն էհլի թէլաշ իլէ սօրմատէ Վ իչէն ա- ղանըն մահտումի ճէվապ վիրաի :

— Նիշուէն պու գատար ճանընըզ սըքըլըյօր, նէօ օլուր կիթմէմ իլէ :

— Տօղրուսը բէք ճանըմ սըքըլըք, կէրչէք կիտէճէքսինիղ, հէմ նէրէյէ կիտէճէքսինիղ :

— Պէլքի Վլրօբայա, խօշ, մէրամ պու մէմլէքէթտէն չըքմաք — :

( ) Ը վագըթ Պաղտոսար աղանըն էէկէնի Վնթառամըն քըղընա տէաի :

— Սօֆի տուտու, նէօ թաաճճիւալ իտէյօրսուներղ, Վլրօբա էյլէնճէլէրի- նէ ալըչմըշ օլան հալի իլէ պուրատա էօմիւր կէչիրմէյէ թահամմիւլ իտէ- մէղ, պա խուսուս պու թօբրաքաէ անը ալըքօմայէ մէճպուր իտէն պիր շէյ օլմաղ իսէ :

— Խօսյորո հանրմբմ, նասըլքի սէօյլէտիմ, մէրամ պու մէմլէքէթտէն կիթմէք, Վլքօբա օլմամըշ ախէր գանն զը մահալէ էմր օլունըր իսէ օրայէ կիթմէյէ մէճպուրում:

— Սէճպուրիէթի՛նիզ սիզին միւրատընըղ օլմալը տըր:

— Հանրմբմ, ապլա միւրատըմ տէյիլ, լտքին օլ էմրէ իթաաթ իթմէք իշունն հիչ պիր սանիէ տիւշիւնմէղ իտիմ:

— Պու սուրէթտէ պիր զալիմքիմ սէ օլմալը քի սիզին միւրատընըղէ գարշու հիւքմ իթմէյէ ճէսարէթ իտէպիլսին — տիյէրէք Վգապի տուտու սլաշընը արգայա տօղրու չէվիրտի, զիւրա ինճու միսիլու միւտէվիլէր վէ բարլաք պիր կէօղ եաշը կիւլ եանաքլէրտէն եուվարլանուպ գար կիպի պէյազ սլօյնունտէն աշաղը ինտիքտէ տանթէլալը կէօմլէյին արատընտէ կիզլէնտի, վէ քիմէսնէ տախի Ֆարգընա վարամատը:

Յակոբ աղա պու սէօղլէրի իշիթտիքտէ Վգապի տուտունըն այագլէրինէ քարանմաք միւրատ իթտի իսէ տէ, Սօֆի տուտու օրատէ պուլունտըղըն

տէն ճէտարեթ իտէմէտի :

— Յակօբ աղա՛ Մգապի տուտու-
նըն հագգը վար , օ ատէմ քիմ իմիչ
քի տէտիյինի ետբաճարսըն , ճէնա-
պին իսթէմէտիքտէն սօնդրա նիչուէն
կիտէճէքսին , շիւքիւրլէր օլտուէն նիյէ
միւհթաճըն վար — :

Պու մտպէյնտէ թաշ տէլէնէ պիր
քաշ քէսան կէլտիյինտէն սէօհպէթի
էն խօշ քէրթէլէրինտէ գաթ իյլէ-
յուպ պիրիպիրլէրինտէն այրլմաղէ
մէճպուր օլտուլէր , մէ Պաղտասար
աղանըն եէկէնի պիր աղ ուղաքլանուպ
թալիքայէ պինէր իքան , Վ իչէն ա-
ղանըն մահտումի Համբարձումուն
էհլինի չաղըրուպ սիւալ իթտի :

— Սօֆի տուտու պանա պիր պէօ-
յիւք տօսթլուք իթմէք իսթէրմիսին :

— Պաշ իւսթիւնէ ճէնապինին պա-
նա իթտիյին էյլիքլէրէ քարչըրք նէ
իթսէմ աղ տըր :

— ( )նլար պօշ սէօղլէր , սէն սա-
նա նէ էյլիք իթտիմ , ֆագաթ շիմտի
տինլէ նէ տիյէճէյիմ :

— Սէօյլէ Յակօբ աղա :

— Մգապի տուտունըն կէօրիւչմէ-
սինտէն բէք խօշանտըմ :

— Այլպէ՛ծ տէ , նէ՞ ճանն տըր քի :

— Պո՛ւ ախշամ սաաթ տէօրթ սու-
լէրինտէ անըն իլէ պիրլիքտէ գարու-
տա պուլու՛նմաղէ սէն պիր վէսիլէ իյ-
լէ , պէն օրատէն կէչէրիմ , էկէր Պաղ-
տասար աղա կէլմէզ իսէ կէօրտիւ-
յիւմտէ կէօրիւշմէյէ սէպէպ օլուր :
Վէ պէօյլէ՛ ճէ կէճ կէլմէմին վէջնի շու-
քի՛ ամուճասընըն մէշրէպի սէրթ տիր
տէյօրլար պէլքի եէկէնինին Քաթօ-
լիքլէր իլէ կէօրիւշտիւյիւնի ախէրի
տույուպ խապէր վիրիւր իսէ թահ-
թընտէն պիր մարազա զուհուր իտէ-
պիլիւր :

— Այ՛ն զարարը վար , պէն Քաթօ-
լիք տէյիլմիլիմ :

— Այլէ՛ ամմա սէնին հալին պաշ-
կա , պէնիմ հագգըմ օլտուղը քէօշէ-
լէր վար :

— Այլէ՛ տիր , շիմտի խաթըրըմա
կէլտի :

— Հէմ սէն Ագասպի տուտույէ պիր
շէյ սէօյլէմէ :

— Խայրը պէն օնա՛ սօրարսա էհ-
լիմտէն աօլայը կէօրիւշտիւք տէրիմ :

— Վէք էյի , էօյլէ իսէ տէտիլիմ
կիպի եարարօրն :

— Եվ վե՛թ , էվ վե՛թ — :

Պաղտասար աղանըն եէկէնի կէն-
տու խանէսինէ տէօնտիւ , վէ Յակոբ
աղա տօսթուներն էվինէ կէլտիքտէ ,
Ռուբէնիկ աղայը հալա ույգուտէ
պուլտու իսէ սէսլէյոււպ ույանտըրուր :

— Վայ Յակոբ աղա կէլտինիգ մի-
տիյէրէք Սարգիս աղանըն օղլու կէօգ
լէրինի օվմա իլէ քալքտը :

— Պէն կէլէլի եարըմ սաաթ վար ,
լաքին սէս վիրմէտիմ պիր ազ զիյատէ-
ճէ ույույասընըզ տէյու :

— Լճէպ չօք ույուտոմ մը :

— Եքի սաաթ գատար :

— Եքէյիճէ , օհ վիճութու մտէ
պիր բահաթլըք տույայօրում :

— Պէն սիզէ էվ վէլտէն տէտիմ :

— Յակոբ աղա սիզէ պիր շէյ սիւ-
ալ իտէճէյիմ :

— Սէօլէյին :

— Օ, իրա սէն հէր շէյի պիլիօք
տուն :

— Եէ տիր սիւալինիզ :

— Լճապա Սուլիք տուտուներն պէ-
նի սէվտիյի եիւրէքտէն մի տիր :

— Եէ պիլէյիմ , օնու սիզ անղա-
յապիլիրսինիզ :

— Պէ՛ն տահա բէք էյի անղլայա-
մատըմ :

— Եւ կէչէնլէրուէ բէք սէվէր տե-
յօրըտընը :

— Ղանըմ, սէվոյիննէ շիւպհէմ եօք,
լաքին շու տէրէճէ սէվէրմի քի կէն-
տուսինի էօլտիւրէյիմ տէրսէմ պրաք-
սըն :

— Նիչուն էօլտիւրէճէքսինիզ, եա-
զըք տէյիլ մի քըզա :

— Եօք այ էֆէնտիմ, էօլտիւրմէք
տէտիմ իսէ նէ անղլատընը :

— Վուղէթին ֆիգրինի :

— Խայրը, նէ տիմէք իսթէրիմ պի-
լիւմիսին, թէաթբօտա պիրիպիրլէրի-
նի էօլտիւրտիւքլէրի կիպի :

— Վնլէր պիրիպիրլէրինի էօլտիւր-
մէզլէր, իլլա քէտէրլէրինտէն եա-
խուտ պի իւմիտ քսլըր իսէլէր, օլ-
վագըթ կէնտուլէրինի թէլէֆ իտէր-
լէր :

— Իշթէ պէն տէ օ եօլտա պիր շէյ-
լէր տիմէք իսթէրիմ :

— Եւ տահա եավաշ եավաշ անղ-
լարտընը, աճէլէ իտէճէք քէյֆիէթ
տէյիլ :

— Վաքին Յակոբ աղա, սիղէ պիր

չէյ տէյիմ մի , ումարըմ քի էօյլէ տիր :

— Եյի ես :

— Ինչապըպէս քէօյտէն ինէրսէք
Ֆիգրիմտէ չօք շէյլէր վար :

— Նէ վագըթ ինէրսինիզ :

— Պիր այտան զանն իտէրիմ :

— Պիր շէյ տէյիլ :

— Նամըլ , պիրտէ պանա սօրու — :

Ռուբէնիկ աղա էլպիսէսինի կիյին-
տիքտէն սօնղրա իլք կիւնտէն վիրտիք-
լէրի գարար իւզրէ , Վուցիա տուտու ,
օղու վէ Յակոբ աղա Վլմալըյա կիթ-
տիլէր :

Վխշամա ավտէթլէրինտէ էվին ի-
չինտէ հէր քէս եաթուրքտէն սօնղրա
Վիչէն աղանըն մահտումի գաբու-
տէն արշարը չքտը :

ԵՒՆԵ ՊԱԼԸՔԻՃԸ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ

ՕՐ ախշամ Պաղտասար աղա շէհիրտէն կէլմէմիշ, էվին իշինտէ խրդմէթքեարլէր ույուքուտէ, Վարիամ տախի իրքէնճէ եաթմիշ, եալընրղ Ղգապի տուտու իլէ Վօֆի տուտու գաբուճուն էօնիւնտէ, գանաբէնին իւղէրինտէ օթուրմուշ սէօհպէթ իտէր իտիլէր :

Պու մասպէյնտէ Յակոբ աղա կէլէտի իսէ, օլ պիրլէր տախի սյաղա քալքուպ պաշլատրլէր կէղինմէյէ . վէ պիր աղտէն սօնդրա Համբարձումուն էհլի եալընրղճա տէօնիւպ գանաբէնին իւղէրինէ եասլանտրքտէ վահտէթ շէօքիւպ ույուտու :

Վահպուպ վէ մահպուպէ էվին էօնիւնտէ կէղինէրէք պիր աղ ուզաբլանտրլէր իսէ, Յակոբ աղա Ղգապի տուտույէ թէքլիֆ իթտի կէնտու քօլու-

նէ տայանմասրնը վէ օլ տախի գա-
պուլ իյլէյուպ սամուր քիւրքիւն քօ-
լունտէն նաղիք էլինի չը քարարաք մէր-
սու մուն քօլունէ եալաշճաճըք տա-
յաթտը :

Աէճէնին սուսլուք վագթիւնտէ պի-
րիպիրլէրինի սէվէն իքի զաթ պիրլէշ-
միշ, էսրարլէրինէ ախէրի աշնա տէ-
յիլ, մուհասպէթլէրինտէն շիւպճէ-
լէրի քալմամըշ, վէ ճէմի հասսէլէրի
իքիսինինտէ պիր զաթ իւղէրինէ ճէմ
օլմուշ, շէօյէ քի անլէր իչուն՝ մու-
հասպէթի ախէրինտէն տույմաք միմ
քին տէյիլ, էօմրիւ արղու իթմէք ա-
խէրի իլէ եաշամաք իչուն տէյիլ, սէվ
տիքլէրի զաթ իչուն էօլմէք ասլա
կէօղլէրինտէ տէյիլ, իքիսինինտէ Ֆիդ-
րի՝ սէվտիյինտէն մատա ախէրի տիւ-
շիւնմէղ, տիտէլէրի ախէր զաթ կէօր-
մէք իլէ խօշնուտ օլամաղ, վէլ հասրլ
պիրինի օլ պիրինտէն սյրրմաք՝ բույի
վիճուտտէն չը քարմաք կիպի օլմուշ :

Հակոբ աղա՝ Ագապի տուտույէ
եաղտորղը մէքթուպ գասպուլ օլունմա-
մըշ օլսա, նէ տէրէճէ սէֆիլ օլաճաղ
իտի անը թարիֆ իտէր իտի, վէ Պադ-
տասար աղանըն եէկէնի տախի տէլէ

քանչու կէնտուսինի սէվէր օլտուղը
նէ շիւպհէսի քաղմատորղը անտէ տույ-
տուղը մէմնունիէթի իՖատէ իյլէ-
յուպ, լաքին թէքմիլ անղլաթմասը
միմքինսիզ իտի :

( ) Լ կիճէ հայլու ղէման պիրիպիր-
լէրի իլէ կէօրիւշտիւքտէն սօնղրա եիւ
նէ իրթէսի կիճէ պուլուշմաղէ սէօզ-
լէշուպ (Յակօք աղա տօսթուներն խա-
նէսինէ ավտէթ իյլէտիքտէ, Ագապի
տուտու տախի Սօֆի տուտույը հալա
ույուքուտէ սյուլտու իսէ սէս վիրուպ
իշէրի կիրտիլէր :

( ) Լ կիւնլէրտէ Պաղտասար աղա-
ներն մէշղուլիէթի ղիյատէճէ օլտու-
ղընտէն քէօյէ չքքմաղէ վագթի օլ-
մատորղը իչուն հէր կիճէ Պաղտասար
աղանրն եէկէնի իլէ Ա իշէն աղանրն
մահտումի պիրլիքտէ կէօրիւշմէյէ
սէրպէսիէթլէրի օլտու, ղիրա (Յակօք
աղա սասպահտէն շէհիրէ ինուպ ախ-
շամա Ալէմ տաղընէ չքքար իտի, վէ
պազը տէֆա կիճէ եէրիշուպ սասպա-
հա գարշու ավտէթ իտէր իտի : Ա ա-
քին պէօյլէճէ կէօրիւշմէլէրինին մա-
պէյնինտէ Ագապի տուտու չօք տէֆա
պիրտէն պիրէ քէտէրլէնիպ վէ տիւ-

շիւնմէյէ պաշլատրղընտէն՝ (Յակոբ աղա՝ աճէս սէվտիյինին տէրտի նէ տիր տէյու. անղլամաք իսթէյէրէք պիր քաշ տէֆա սիւալ իթտի իսէ տէ Ագապի տուտու հիշ պիր վագըթ ճէվապ վիր. մէյէ գարար վիրէմէմիշ իտի. ֆագաթ նիհայէթ Ա իչէն աղանըն մահտու. մինին նիյազընէ գարշու կէլէմէյուպ վատ իթտի եաղտրղը ժուրնալընը (Յակոբ աղայէ վիրմէյէ, զիրա անըն տէրունինտէ քեաֆֆէի էսրար տիւ շիւն. ճէլէրի վէ ճէմիի քէտէրինէ վէսիլէ օլան խուսուսլէրի իֆատէ իյլէմիշ ետի :

Պաղտասար աղանըն եէկէնի Ա իչէն աղանըն մահտումինէ ժուրնալընը վիրէճէյի կիւն, սաաթը քօնսօլըն իւզէրինէ քօմուշ պիր տիւզիւյէ պաքուպ պու սէօլէրի սէօլէր իտի, զիրա (Յակոբ աղայէ մուհապպէթ վիրէլիտէն պէրու աշըգ օլտուղը տիւրուպասը եանընտէ օլմատըքճա հիշ պիր շէյտէն թէլէսզիւզ տույամազ օլմուշ իտի :

— ( )՝ տէմինտէն պէրու տահապէշ տագիգէ կէշմիշ, պէն իսէ չօք զիյատէ մէմուլ իտէյօր ըտըմ, զանն

Իտէրսին քի պու կիւն ախշամ օլմա-
յօր, տահա սաաթ եէտիէ չարեէք
վար, կիճէնին իւ շիւնէ տէկին նասը
թէհամիւլ իտէյիմ, . . . աճէպ Յա-
կոք աղա ժուրնայը օքուր իսէ Վննա
տուտունին քիմ օլտու զընր անղլայու պ
պանա խապէր վիրէճէք մի, վէ օլ տա-
խի պէնիմ կիպի Վննա տուտույը սէ-
վէճէք մի . . . — :

Վգապի տուտու պու միսիլու
սէօլէր իլէ վէ պիր իքի սաաթ Սօ-
ֆի տուտու իլէ կէօրիւ շէրէք կիւնի-
նի ախշամ իլէյու պ, սաաթ օն իքի
սուլէրինտէ մէմնունիէթ իլէ տաղըն
արգասընտէն կիւնէշին զայպ օլտու-
զընը սէյը իլէր իքան, Պաղտասար ա-
ղա օլ ախշամ աշաղտէ քալմայը ճանը
խթէմէյու պ մէշղու լիէթինի թէքմիլ
կիպի իթմիշ օլտու զընտէն՝ պիր իքի
ահպապ իլէ Վլէմ տաղընէ կէլտի ի-
սէ, եէկէնի բէք զիյատէ քէտէր իթ-
տի, զիրա օլ կիճէ Յակոք աղա իլէ
կէօրիւ շմէնին հիչ պիր տիւրլիւ գա-
պիլի եօղ իտի՛ամու ճասը տույապիլիը
օլտու զընտէն, պու սէպէպէ մէպնի
մէրսու մէ մէճպուր օլտու զիրտէ օ-
լան թէգքիրէյի եաղու պ վէ Վ իչէն

աղանըն մահտու մինին կէլտիյինի կէ օղ-
լէյուս պ բէնճիրէտէն աթմաղէ :

Ագապի տուտունըն Յակոբ աղայե
եաղտըղը մէքթուս :

« Յակոբ աղա ,

« Պու կիճէ սիղին իլէ պուլուշուս ,
« վէ եաղտըղըմ ժուրնալը սիղէ վիբ-
« մէյէ վատ իթտիյիմ վադըթ Պաղ-
« տասար աղանըն կէլէճէյինտէն խա-
« սէրիմ եօղ իտի , վէ պու ախշամ
« կէլտիյինի կէօրտիւմ իսէ պու թէղ-
« քիրէ իլէ խասէր վիրմէյէ գարաբ
« վիրտիմ :

« Պու կիճէ Սօֆի տուտու իլէ
« վադթիմի կէշիրուս եարըն ախշամ
« աղա ամուճամ պուրատա օլմաղ ի-
« սէ իթտիյիմ վատին իճրասընտէ օ-
« լուրում : Ապին Յակոբ աղա , սիղին
« իլէ կէօրիւշմէյէ պու տէրէճէ մէճ-
« պուր օլտուղըմը պիլմէղ իտիմ , սէր-
« պէսիէթ նէ կիւղէլ շէլ իմիշ պու
« կիւն տահա զիյատէ անղլատըմ , ա-
« ճէս միմքին օլաճսք մը անա մալիք
« օլմաք . . . . . » :

Ագապի :

Պաղտասար աղանքն եկեկենիսին օ-
տասը ճատտէ իւղէրինէ օլմայուպ,
էօնիւնտէն քիմսէ կէչմէղ իտի, եա-
լընըզ Յակոբ աղա Ագապի տուտու
իլէ կէօրիւշմէյէ կիթտիյի վագըթ հայ-
լըճա տօլաշարաք, մախտուսէն պաղ-
չէնին արգասընտէն կէչուպ պէքլէր
իտի, վէ օրատէ պիրիպիրլէրի իլէ խա-
պէրլէշտիքտէն սօնղրա Ապապի տու-
տու եօքարտէն ինէր իտի :

Վ իչէն աղանքն մահտումի կիճէ-
նին սաաթ իքիսինտէ Ալէմ տաղընէ
եկրիշմիշ վէ կիւճիլէ Աուբէնիկ ա-
ղատէն քուրթուլմըշ եինէ պաղչէնին
արգասընտէն տօլաշուպ օտանքն էօ-
նիւնէ եագլաշորքտէ Ագապի տու-
տու պէքլէր օլաուղընտէն եազտըլը
թէգքիրէյի պրքաքար, կէրչի օտանքն
պիր աղ չըքմասը օլմասը իլէ բէնճիրէ-
նին ալթըր կէօրիւնմէյուպ Պաղտասար
աղանքն եկեկենի Յակոբ աղանքն թէգ-
քիրէյի ալապիլտիյինի կէօրմէտի իտէ
տէ, օլ վագըթ ախէր քիմսէ օլտու-
ղընը հիշ մեմուլ իթմէյէրէք մէրգու-
մուն կէօրիւպ ալտըղընէ շիւպհէ իւ-
լէմէտի վէ շաքըճաք բէնճիրէյի եա-
վաչճա քարատը :

Յակօբ աղա իսէ է վէ ետքլաշըր
 իքան , գարանլըքտէ բէնճիրէնին ալ-
 թընտէ պիր սարըքլը ատէմ պէքլէտի-
 յինի կէօրիւր կէօրմէզ իլէրու վար-
 մաղէ ճէսարէթ իտէմէյուպ տէր ա-
 գապ կէրու տէօնտիւ թէզքիրէնին
 տիւշաիւյիւնի կէօրմէյէրէք :

Օլվագըթ մէզքիւր սարըքլը պէք-
 լէյէն ատէմ թէզքիրէյի ալուպ վէ
 Յակօբ աղանըն կէնտուսինտէն իհ-
 թիրաղ իյլէյուպ կէրու տէօնտիւյիւ-
 նի կէօրտիւքտէն սօնղրա բէնճիրէնին
 ալթընտէն ղայպ օլտու :

Թէզքիրէյի ալան պալըքճը Համ-
 բարձում իտի , շիւնքի մէրսում խոս-
 աովանանք հայրընը սուրբ Յակովբա
 շաղըրթարուպ պիր իքի սէնէտէն պէ-
 րու խոստովանանք օլտուղը եօղ իքան
 քահանանըն էօնիւնէ տիղ չէօքիւպ ,
 քիլիսէճէ պօրճունու էտա իյլէտիք-
 տէն սօնղրա , էհլինէ հիչ պիր տիւր-
 լիւ ֆէնալըք իթմիչ օլմատրղընը թէ-
 քէրրիւր իտէրէք՝ վէ Վօֆի աուտու-
 նըն շիքեայէթլէրինի պիւսպիւթիւն
 իտիաֆ օլտուղընէ իրշատ իյլէյուպ
 (շիւնքի իքիսինի տէ խոստովանանք ի-
 տէն պիր քահանայ իտի) վէ էկէր օր

Յակովբատան շքաբար իսէ, էհլի կէն
տուսինէ Ֆէնայըք իթմիշ տէյու աս-
լա թաճիղ իթմէյէճէյինէ վատ ի-
տուպ, բէճա վէ նիյաղ իլէ, մահալի
ճէղքիւրտէն շքապիլմիշ իտի:

Պագաթ Համբարձում էհլինին
Ղլէմ տաղընտէ Ղգապի տուտունըն
եանընտէ օլտուղընտէն պի խապէր օ-
լուպ, կէնտու էվինէ կիտուպ Սօֆի
տուտույը պուլմատը իսէ, Պաղտա-
սար աղանըն Հաս քէօյտէքի էվինտէն
նէրէտէ օլտուղընը խապէր ալարաք
ոողրու Ղլէմ տաղընէ կիթաթի վէ օլ-
մահալէ վասըլ օլտուքտէ վագրթ կէճ
օլուպ թա քի Պաղտասար աղանըն է-
վինի էօյրէնէնէ տէկին սաաթ կէճէ-
նին իքի պուշուք սուլէրինէ վարմըշ
իտի, վէ հէր նէ գատար էհլինին գան-
ղը էվտէ օլտուղընը տույտու իսէ տէ
պիրտէն պիրէ իչէրի կիրմէյէ ճէսա-
րէթ իտէմէյուպ, պիրինի կէօրիւպ վէ
Սօֆի տուտույու կէնտուսինէ շա-
ղըրթտըրուպ օ կիճէ օրատէ եաթ-
տըքտէն սօնղրա թաթըլըք իլէ, ես-
նի իթաթիլէրինէ բէշիմանըք կէօս-
թէրէրէք, էհլինի Հաս քէօյէ ինտի-
րուպ եինէ բէնչէսինէ կէշիքմէյի աիւ-

չիւնաիւյիւ անտէ , եօքարտէն Պաղ-
տասար աղանըն եէկէնի թէգքիրէյի
պրրաքտը իտէ , ալուտ դայալ օլտու ,
նասըլ քի եօքարտէ իֆատէ իյլէտիք .
զիրա Յակօբ տղայը թանըյոււ պ վէ
թէգքիրէ օնուն իչուն աթըլտըղընը
անղլայարաք թէգքիրէյի զապթ իթ-
մէք կէնտուսինէ վէ պիրինէ իթտիյի
վատէ բէք բաճի օլարաք տօղրու պիր
քահվէյէ կիտոււպ , սապահա գատար
չօք միւշքիլիյէթ իլէ մէֆու մինէ իրէ-
պիլտի , զիրա բէք աղ օքու մայէ աշ-
նա իտի :

Յակօբ աղա տօսթուներն էվինէ
տէօնիւպ պիր տահի արշարը չքքմա-
տը , զիրա Համբարձու մտէն քաչարք-
տէն սօնղրա , Պաղտասար աղանըն կէլ-
միշ օլտուղընը պիր մինասիպէթ իլէ
անղլատը :

Ը իմտի օքույան տօսթու մուղըն
իաթըրընէ կէթիլիլիզ Համբարձու-
մուն սուրք Յակովբա կիթտիյի վա-
գրթ Յակօբ աղատէն ինթիգամ ալ-
մաք իչուն կէնտու կէնաինէ իթտիյի
վատէրի :

Իթթէսի կիճէ Պաղտասար աղա շէ-
հիրտէ օլտուղընտէն եինէ Ագապի

ողուտու իլէ Յակոբ աղա պուլուշ-
տուլէր վէ պիրիպիրլէրինի կէօրտիւք-
լէրինտէ Պաղտասար աղանըն եէկէնի
սիււայ իթտի :

— Յակոբ աղա , մէմուլ իտէրիմ
քի տիւն ախշամ սիզի պէքլէթմէտիմ :

— Խայըր , խանէնիզէ եաքլաշարմ
իսէ բէնճիրէնիզին ալթընտէ պիրինի
կէօրիւպ կէրի տէօնտիւմ , վէ սօնդ-
րա Պաղտասար աղանըն կէլտիյինի խա-
պէր ալորմ :

— Այլէ իսէ աթտըղըմ թէգքիրէ-
յի ալմատընը :

— Խայըր կէօրմէտիմ :

— Իէնճիրէնին ալթընտէ պիրինի
մի կէօրտիւնիզ :

— Այլվէթ :

— Ա՛հ Յակոբ աղա . . . — տիյէ-
րէք Ագապի տուտու պաշընը Ա իչէն
աղանըն մահտումինին քօլունէ տա-
յաթար , զիրա տիզլէրինին թիթիրէ-
մէսինտէն պիր ատըմ տահի իլէրու
կիթմէյէ գուտուրէթի քալմատը : ( )
վագըթ տէլի քանլու Պաղտասար ա-
ղանըն եէկէնինի եավաշճաճքք քանա-
բէնին իւզէրինէ օթուրթտուրուպ վէ
էլինի թութարաք ,

— Ահա տիրք տեղերիննիզ է ֆէնտիմ, թէղքերէննիզ զայսպ մը օլմուշ — տէյու սիււայ իթտի իսէ տէ, Ագապի տուտու կէօղէրիննի կէօյէ քալտրրմըշ քէտէրլի տիւշիւնճէլէր իլէ պաքար օլտուղընտէն պիր ճէվապ վիրէմէտի, զիւրա օլ մապէյնտէ մէհթապ պիր գարա պուլուլթ ալթընէ կիրուպ պիւսպիւթիւն գարանլըք օլտու իսէ մէրսուլմէյէ տահա զիյատէ քօրքու կէլտի :

Յակոբ աղա սէվախիինն քէտէրիննի կէօրիւպ, կէնտու տախի մահսուն օլտու :

Պաղտտար աղանըն էէկէննի պիր աղ տահա տիւշիւնտիւքտէն սօնղրա Յակոբ աղայէ տէօնիւպ տէտի :

— Շ իմտիէ գատար թէհամիւլ իթտիյիմ մէշագգաթլէրտէն վէ պուլունարղըմ հալիննիզ թիղասընտէնանղլայուպ գարար վիրմէլի տէյիլմիյիտիմ պու ճիհանտէ մէսրուր օլմաղէ հիշ պիր վագըթ իւմիտ իթմէյէ ճէսարէթիմ օլմամալը տըր տէյու . պէն իսէ պիր քաչ կիւնտէն պէրու ֆէրահիէթ վիրիճի միւլհաղէլէր իլէ վագթիմի կէչիրտիմ, վէ պու ախշամ տախի սիզին իլէ կէօրիւշմէյէ հէր վագըթտէն

զիցատէ ճահատ իթտիցիմտէն Վօֆի տու-
տույր ույանտըրմաղէ վագըթ զայս
իթմէյի իսթէմէյէրէք ետլընըղճա սի-
զի կէլուս պէքլէտիմ, մէկէր սօն տէ-
ֆայըմըշ . . . . .

— Աէ տէյօրսուներդ :

— Ավվէթ իւմիտիմին էսէրի պիւս
պիւթիւն զայս օլուս, էվվէքինտէն
զիցատէ սէֆալէթէ հաղըր օլաճաղըմ
տէն պի խասպէր իտիմ, վէ պու աիւ-
շամ թէղքիրէմին սիզին էլինիզէ տէյ-
մէտիկինին խասպէրինի վերտիցինիզ վա-
գըթ, պիրտէն պիրէ այ պուլութ ալ-
թընէ կիրմէսի պիզէ եաս խասպէրի
վերմէք տիր տէյու մէմուլ իտէյօրսմ,
գասպիլ տիր քի սիզ պու Ֆիզրի գա-
պուլ իթմէսինիզ, զիրա պուլունտու-
ղըմըզ տէվրին Ֆէյլէսօֆլէրինին աիւ-
շիւնճէլէրինէ մուվաֆըգ տէյիլ, լու-
քին գալպիմ պանա պու խասպէրի վի-
րիցօր, վէ պազէն ինսանա էսրար իւ-
համէր վերիլէպիլիր օլոուղընը պիւս-
պիւթիւն բէտտ իտէմէմ— :

Հէր նէ գատար Յակոբ աղա Ա-
գասպի տուտունըն պու զիւ միւնէ բէք
էսգըն տիւշիւնճէլէրտէ տէյիլ իտի
իսէ տէ, մէրսումէ օլ գատար գուվ

վէթլու վէ իրշատ օլարաք սէ օյլէր ի-
տի քի, Ա իչէն աղանըն մահտու մի
պիր աղ վագըթ ճէվապ վիրէ մէյուպ,
վէ պաշընը էյուպ քէտէրլի հալտէ
տիւ շիւնտիւ :

Վ է Վգապի տու տու թէքրար տէտի,
— Վվթ իտին Յակոբ աղա, պիզէ
էաս խապէրի վիրիյօր տէմէմ իլէ սի-
զի տէ պիրլէքտէ իլհագ իթ միշ օլտու մ
պիր էյիճէ տիւ շիւն մէյէրէք — :

Վ է Պաղտասար աղանըն Վէկէնի
զիյատէսի իլէ նատիմ օլտու զընը աշի-
քէար իյլէտի :

Օլ վագըթ Ա իչէն աղանըն մահ-
տու մի Վգապի տու տու նըն կէնտու-
սինէ նէ գատար գըյմէթլու օլտու զը-
նը տահա անղաթարրամամըշ օլտու-
զընէ քէտէր իտէրէք ճէվապ վիրտի :

— Վգապի, շիմտի սիզին քէտէրի-
նիզէ պէնի միւլհիգ իթ միշ օլմանըղ
իլէ սիզէ կէլէն նէտամէթտէն շէ օյլէ
մէ մուլ օլունույօր քի, պէնիմ սատա-
գաթըմա տահա թէքմիլէն է մնիյէթի-
նիզ օլմատըղընտէն խէվթ իթ տիյինիզ
խուսուս հէր նէ իտէ, անտէն սիզի
հըթզ իթ մէյէ իգ թիտարըմ եախուտ
միւրասըմ օլմայուպ եալընըղ կէնտու-

մի վիգայէ իթմէք իչուն, սիւլի թէքք
խտէճէյիմ տէյու, լաքին պիլմիշ օլուն
քի պու տագիգատէն սօնդրա հիչ
պիր վէջ՛ն իլէ թագտիրիմիդտէ մու-
ֆարրգաթ օլմայաճաղընը պէն սիղէ
աշիքէար իտէրիմ — :

Ագապի տուտու պու սէօզլէրի ի-
շիթտի իսէ մէմնունիէթինտէն կէօզ-
լէրինի Յակօք աղանըն եիւղիւնէ շէ-
վիրուպ եալընըղ “ Ա՛՛՛՛ ” իտէպիլտի,
վէ պու լուղէթի օլգատար թաթլը-
լըք վէ քէտէր իլէ թէլաֆֆիւս իթ-
տի քի, մութլու օլաճաղընէ մէսրու-
րիէթինի անղլաթմատէն գիյատէ, իթ-
տիյի վատտէն հուսուլէ կէլէճէք էյ-
լէքլէրէ միւթէշէքքիւր օլմասը պէյան
օլուր իտի :

Յակօք աղա թէքրարէն տէտի :

— Իպթիտա սիղի կէօրտիւյիւմտէ
տահա ֆիգրինիզ պէյան օլմատէն սի-
ղի սէվմէքտէն տուր օլամատըմ, վէ
սիզ տախի սէֆիլ օլմամը գապուլ իթ-
մէտինիզ, պու սէպէպտէն աշգա մաղ-
լուպ օլմամըղ պիղիմ էլիմիդտէ օլմա-
յուպ իլլա պիրիպիրիմիղի կէօրիւպ
վէ մուհապպէթ վիրմէք պիղէ թախ-
սիս օլունմըշ պիր քէյֆիէթ իմիշ, ղի-

բա սօնդրաքի կէօրիւ շմէլէրիմիդտէ ,
 եալընըղ պիրիպիրիմիզէ իզզէթ վէ ի-
 թիպար իթմէքտէն զայրը շէյ թահ-
 սիլ իթմէտիք , վէ մէմուլ իտէրիմ քի
 սիլ տէ սէօյլէտիքլէրիմի թէհի տինլէ-
 մէզսինիզ :

— ( )'հ , եօք , եօք , բէք սահիհ
 տիր :

— Հանըմըմ , պիլիւրիմ շէհատէթ
 իտէճէյինի , զերա սիզին կիպի զաթըն
 գալպի եանդըըըքտէ օլամազ , էօյլէ
 իսէ քիմ տիր պիզիմ բէյիմիզէ գար-
 շու կէլէպիլէճէք , վէ գալպիմիզի
 հիւքմ իտէպիլէն պիզտէն զայրը քիմ
 օլապիլիր :

— Վահիհ , քիշի կէնտու իրատէ-
 սինին սահիպի օլաճաք տրը , Ֆադաթ
 սուհնճա միւատէթտէն պէրու պիր
 տագիգա աճապ կէնտումէ հիւքմ ի-
 տէպիլմիշմիյիմ , բէք միւ շքիլ տիր պիր
 ատէմէ կէնտու միւրատընըն իճրա-
 սընտէ միւգթէտիր օլմաք : Վնսանլէր
 կէնտու մապէյնլէրինտէ իհտաս իթ-
 տիքլէրի գանուհլէր չօք բէրէ քիշինին
 սէֆալէթինէ սաաի օլմուշ տրը , հէք
 քէս սուլուհտրըը հալտէ վաճիպ էլ
 մէրասիմի մէրթէպէ օլան իուսուսլէ-

րէ էսիր վէ ախէրինին միւրաարնէ թա-
 պի օլարաք արզուքէչ օլտուղը խու-
 սուստէն կէրու տուրուպ կէնտու էն
 խօշ միւլհագէլէրինի պիլէ զուլմէ թէ
 գուրպան իյլէյուպ, էօմրիւնի մէ-
 շագգաթ իշինտէ ահ ու վահ իտէրէք
 կէշիրմէզ մի: Աէրպէսիէ թ Ֆիգրի ին-
 սանըն զիննինտէ ճէվէյան իթալի
 վագըթ եալընըզ պիր Ֆէրահիէ թ տու-
 յուպ իճրասը միւմքինսիզ տէյիլմի
 տիր: Աինանըն իշինտէ շիմաիէ տե-
 կին, սէֆալէթէ մէրհամէթ, էյլիյէ
 իզզէթ, հագգա րազպէթ կէօրէպիլէ
 միշմիլիզ, էօյլէ իտէ պու'նճա միւշքի-
 լիէթլէրին թահթընտէն քուրթու-
 լուպ մութլուլըղէ նաիլ օլաճաղըմըղէ
 նասըլ իւմիտ իտէպիլերիզ:

— Աէն տէ սիզին կիպի շօք տէֆա
 պու միւլհագէլէր իլէ ինսանըն սէֆիլ
 հալինէ աճը տույմուշըմ տըր, շիւնքի
 քիշի կէնտու Ֆիլիլինէ սահիպ օլմա-
 տրղընտէն մատա՛ տիւշիւ'նճէլէրինի
 պիլէ շօք տէֆա ճահիլին թանսիպինէ
 մուվաֆըզ օլան խուսուսլէրէ թապի
 իթմիշ տիր, նասըլ քի սիզ սէօյլէտիւ
 նիզ, քիշինին իտէ՝ կէնտու միւլհա-
 գէլէրի զայէթի իլէ սէրպէսթ օլա

Ճարք, զիրա հագթաալանքն ինսանէ
 իհասան իյլէտիցի ագլտէն տահա ալա
 պիր շէյ օլամազ: Արատըճըրը թա-
 նըմաղէ, հագգը նահագգտէն ֆարգ
 իթմէյէ ագլիմիղտէն զայրը նէ՞ պու-
 լապիլիբիզ. էօյլէ իսէ պիղէ հէտիէ
 օլան օլ կիւղէլ գուտուրէթի կէնտու
 հալինտէ սաքլամայուպ նիչունն ախէ-
 բինին միւրատընէ թապի իթմէլիյիզ:
 Ինսան կէնտու հագգընէ սահիպ տե-
 յիլ մի: Թանղըրը պէնի ատէմի խալգ
 իթատիցի զէման կէնտու իտարէսի իչունն
 ագլտէն զայրը գանղը շէյի կէօսթէր-
 աի, էյլիք վէ ֆէնալըք պիղիմ էլիմիզ
 տէ տէյիլ մի աիր, մութլու եախուա
 սէֆիլ օլմամըզ պիղիմ իտարէմիզտէն
 իլէրու կէլէն պիր քէյֆիէթ տէյիլ մի
 աիր, պու սուրէթտէ պիղի սէֆիլ
 իթմէյէ ճահտ իտէնլէրէ գարշու կէ-
 լուպ հագգըմըզը թալապ իթմէլիյիզ,
 վէ կէնտուլէրինին քիպիբիէթի եա-
 խուա իատիալէրինի իլէրու կէօթիւր
 մէք իչունն պիղի ալաթ միախլու քուէ
 լանմալէրինէ բէյ վերմէլմիյիզ:

— Խայրը, լաքին նասըզ գարշու կէ-
 լէպիլիբիզ պիղէ աիւշմէն օլան գու-
 տուրէթլու քիմսէլէրին միւրատընէ:

— ( ) Լ գ ու ւ տ ու ր է թ լ ու ք ի մ ս է լ է ր
 պ ի ղ ի մ մ ու թ լ ու օ լ մ ա մ ր ղ է մ ան ի օ լ ա
 մ ա ղ է ր , ն է լ լ ա ղ ը մ տ ր ր մ ու թ լ ու օ լ
 մ ա մ ր ղ ի չ ու ն , պ ի ղ ի մ մ ու հ ա պ պ է թ ի
 մ ի ղ . է օ յ է ի ս է պ ի ր ի պ ի ր ի մ ի ղ ի ս է վ
 մ է ք ա է ն ք ի մ պ ի ղ ի մ է ն ի ա է պ ի ղ ի ր , մ ու
 հ ա պ պ է թ ի մ ի ղ ա է ն շ իւ պ հ է մ ի ղ վ ա ր մ ր :

— ( ) ' հ , ե օ ք , ե օ ք :

— Պ է ն տ ա խ ի ս ի ղ ի ն թ ա ր ա Ֆ ը ն ը ղ
 ա է ն շ է հ ա ա է թ ի ս է ր ի մ , պ ու ս է պ է պ
 ա է ն ա իւ շ մ է ն է ր ի մ ի ղ ի ն ն է գ ա տ ա ր ճ է
 ս ի մ գ ու ւ տ ու ր է թ ի օ լ ա , գ ա լ պ է ր ի մ ի ղ ի
 այ ր ր ա մ ա ղ է ր , վ է պ ի ղ տ ա ի մ ա ան է ր
 ա է ն ղ ի յ ա ա է Ֆ իւ թ ա հ ա թ ի թ մ ի շ օ
 լ ու ր ու ղ : Չ է ք ա ի յ ի մ ի ղ մ է շ ա գ գ ա թ է ր
 օ լ ա ղ ի ղ մ ու հ ա պ պ է թ ի չ ու ն ա ի ր ա է
 յ ու Ֆ ի ք ր ի ս է ր ս է ք պ ի ղ է ա ճ ք կ է լ ի ր
 մ ի , վ է ղ է ն կ ի ն լ է ք , շ ան ու գ ու ւ տ ու
 ր է թ պ ի ղ ի մ կ է օ ղ իւ մ իւ ղ ա է օ լ ու ր մ ր ,
 ե ա ս ր ան ի ք ր ր լ ա ր ա է պ ի ր գ ու ւ լ ի պ է ա է
 թ ը ն ա է ի օ ք ե ա ն ի թ ա ի յ ի մ ի ղ վ ա գ ր թ ,
 պ ի ղ ի մ մ ու թ լ ու լ ու ղ ը մ ր ղ ճ ի հ ան ր ն ի հ
 թ ի շ ա մ ր ն է հ է վ է ս կ է թ ի ր ի ր մ ի . վ է
 պ ի ղ տ ի ու ն է ա մ է շ ա գ գ ա թ է ր ի ն ի ն ի չ ի ն
 ա է կ է ն ա ու ի ս ա ի ա է ր ի ի չ ու ն կ ի ճ է
 կ իւ ն ա իւ ղ ու ղ ր ա շ ան ք ի շ լ է ր ա է ն տ ա
 հ ա ղ ի յ ա ա է ր ա հ ա թ օ լ մ ա ղ մ ր ը ղ : Ա գ ա :

պի, զանն ի թմէյին քի պիղիմ մուհապ-
 պէ թիմիղ չօքլարըն մուհապպէ թինէ
 բուպար օլունապիլիր, զերա պիղիմ
 գալպպէ թիմիղ եալընըղ աշգ իլէ պէնտ
 օլմամըչ տրս, իլլա թապիաթլէ թիմի-
 զին մուվաֆրդ օլմատը, վէ վապպէ թի-
 միզին հիչ պիր կէ օնա մուխալիֆէ թին-
 աէ օլմամայէ սահիհէն ճահա ի թաի-
 յիմիղէ է մին օլմամըղ, վէ պունլար-
 աէն մաաս մէնֆաաթ պէքլէյէրէք
 աշգ ի թմիչ օլմատըղըմըղ տաիմիւլ է վ-
 գաթ մութլու օլմամըղէ պէ օյիւք վէ-
 սիլէլէր տիր — :

Ագապի տուտու Յակոբ աղայը տին-
 լէյուպ իւրէյինաէ պիր քէտէրլու ֆէ-
 րահիէթ տույար իտի, լաքին եինէ
 իրչատ օլմատըղընտէն ճէ վապ ի թաի :

— Յակոբ աղա միւմքի՛ն մի տիր
 պիղիմ աէ օլ թարիֆ ի թաիլիլիլ
 մութլուլուղա իրէպիլմէմիղ :

— Օհ, հիչ շիւպհէ ի թմէյին, զե-
 րա պունտան սօնղրա պիրիպիրիմիլ-
 տէն այրըմամըղ մուհալ գապիլինտէն
 տիր :

— Ահ, այրըմաք բէք միւշքիլ տիր,
 վէ պիրիպիրլէրինի սէվէն իքի զաթը
 այրան զալիմ պիր քիմսէ տիր, լաքին

օլ զալիմիք բույի ճիհանտէն հիչ պիւր
 վտարթ էքսիք օլմամբն տրբ , վէ պե-
 նիմ խէ վֆիմ թէհի տէյիլ տիբ : Պիւ-
 միչ օլուն քի պուհտան սօնդրա պիղէ
 բէք չօք մէշագգաթլէր հաղըրլանմբն
 տրբ , մէսհէպլէրիմիղատէ օլան մու-
 ֆարգաթ , միլլէթլէրիմիղին մապէյ-
 նինտէ օլան ճահիլանէ վէ ֆէթհի
 միւշքիլ հուսու մէթտէն բէյտա օլան
 խտտիալէրէ պատի օլան՝ ճէսիմ վէ քե-
 պիւր գուտուրէթտէն բէք զիյատէ
 քօրքմալը յըղ , զիրա ասլա զահիրտէ
 օլմայարաք ինսանլէրէ հիւքմ իթտի-
 յինի , վէ ֆիգիլլէրի թէվճիհ իտիւպ
 նասըն պէյնինտէ վուգու կէլէն տիւշ
 մէնլիքտէն միւրասընը իլէրու կէօ-
 թիւրէրէք հիւքու մաթընը տախի
 հըֆղ իթտիցինի ֆիգըր իթմէգմիսինիզ .
 վէ օլ գուտուրէթ իլմէ , իթթիֆա-
 գէ վէ մուհապպէթէ հասիմ օլուպ ,
 նատանլըք , ինթիֆագ վէ հուսու-
 մէթ իլէ ինսան կիւրուհունը բէնչէ-
 սինէ կէշիւրմիչ օլարաք , պիղ անըն նա-
 զարընտէն կէնտու միղի սէթըր իտէպիւ-
 լէճէյիմիղի մէմուլ իտէրմիսինիզ .
 Պուհլարըն ճէմիսինի զալէպէ իթմէք
 իչուն բէք չօք իսթիրապ չէքտիքտէն

սօնդրա պիլմէմ քի խիթամընտէ րա-
հէթ իտէպիլէճէքմիլիղ — :

Յակոբ սղա՝ Ագապի տուտունըն
սէօլէ տիքլէրինին ճէմիսի թահգիդ
օլտուղընըն պիլէրէք պիր ազ վագըթ
խրրս իլէ տիւ շիւնտիւքտէն սօնդրա ,
եինէ ճէսարէթ իլէ ճէվապ վիրտի :

— Ագապի , պունտան սօնդրա ին-
սանի գուտուրէթ պիզի այլումաղէ
միւզթէտիր օլամաղ , զիրա պիլիմ
գալպլէրիմիզի եագընլաթտըրմաղէ
վասըթա օլան րուհիմիզին հաստէլէրի
պիզէ ճանիպի հագգտէն վիրիլմիշ
տիր , ինսանըն հիւքմինէ կիրիր , ին-
սանըն միւրատընէ թապի օլուր մէ-
վատը մախսուսէլէր տէյիլ տիր — :

Պէօլէճէ իքի զաթլէր պիրիպիրլէ-
րի իլէ կէօրիւ շմէքտէ իքան վագըթ
բէք կէչմիշ օլարսք էնճամը պիրիպիր-
լէրինտէն քէտէր իտէրէք այրըլաճաք-
լէրի անտէ , տէլի քանլու՝ կէօյա իթ-
տիլի վատլէրէ էմիիէթ մէօհրի վու-
րա ր կիպի մաշու գէսինին՝ մէհթապըն
ըջըղընտէ միւճէվհէր միսիլու բարլու-
յան անընէ նար կիպի քրզկըն տուտաք-
լէրինի և արլաշարրու պ պատէհու տու-
թունըն խանէսինէ ալտէթ իթտի :

ՖԼՍՐԼ, ՕՆՈՒՆՃՈՒ

Մ. ՖԱՍԻՏԵԱՆ

Լ. ԳԱՊԻ տուտուենըն թէգըքիրէսինին ղայց օլտուղը կիճէնին իրթէսի կիւնի, Պէյ օղուենտէ Չուքուր պաշը թապիր օլընան մահայտէ պիր քիււչիւք էվին տերուեննտէ պաղչէ իւղէրինէ պիր օտատէ սապահըն իքի սուլէրի, պիր ատէմ եսղը խանէսինին էօնիւնտէ օթուրմուչ մէքթուպ եազար իտի :

Աննի էլլի գատար, սաչլէրի պիր աղ աղարմըչ, Ֆագաթ կէնտու տահատինճ վէ իրըսը պիր քիմսէ մէմուլ օլունուր իտի : Ամասը բէք էամէր, գաչլէրի վէ պըրըղը ղայէթ իլէ գարա վէ կէօղլէրինին պաքըչընտէն սէրթ վէ մէրհամէթսիզ պիր ատէմէ պէնղէր, վէ եիւղիւնտէ Ֆիգրինի ասլա մէյտանէ վիրմէզ օլտուղընըն նիշանէլէրի տախի կէօրիւնիւր :

Պու առէմ մէքթուս պինի եազուս
թէքմիլ իթաիքտէն սօնդրա սիր տէր-
քէնար իթաի :

Շ իմաի էվիլէրի խըրսլէրի քաւ-
մատը , լաքին տահա թէքմիլ
վազ կէչմէտիլէր , ումարըմ քի
չօղա վարմազ պիւսպիւթիւն եր-
բըլըր . Լա ճաւաքէ Ռիւս ունիօնէ :

Եազըսընը թէքմիլ իտուս իմզա-
սընը քօյուս մէքթուսի գաբար ի-
քան մէքսումուն օտասընըն գաբու-
սունը սիր մայրապետ աչուս իչէրի
կիրաի վէ տէտի :

— Պիրի կէլմիչ ճէնապընը կէօրմէք
իսթէյօր :

— Վիմ տիր :

— Նէ պիյիմ , քանըյամայօրոմ , սիր
ազ եազըսը վար տէտիմ իսէ , քէտէրի
եօք հասկեր վէր իսպէրէս կէօրէճէյիմ
տէտի :

— Նէ քըլըքտա սըր :

— Շէրպիէիլէ , կէօղլէրի տէ ճառ :

— Սէյլէ կէլսին — :

Մայրապետ տըշարը չըքարքտէն
սօնդրա , Մ. Ֆասիտեան և Համբար-

« ձու մ օլմալը , աճապ նիչուն կէլմիշ »
 տիկերէք տիւ շիւնմէյէ պաշլատը :

Համբարձում Ս. Պատիսեանըն
 օտասընէ կիրուպ վաճիպ օլան բու,
 սու մաթը իճրա իթտիքաէն սօնդրա
 մէրսու մ խանէ սահիպիսի սիւ ալ իթ-
 տի :

— Ա՛հ օ , Համբարձում ախպար
 խայր օլա :

— Պէ՛ն իսն օղլու իսնը՛ , եօք
 պէ՛ն էօյլէ քիմին արապասընա պինէր-
 սէ մ օնուն թիւ քքիւ սիւնիւ չաղըր-
 մամ , եօք պաննա պաք , պէ՛ն էօյլէ . . .
 սէ՛ն տէտիյիմէ պաք . նէնէ՞ լաղըմ :

— Վալիպա սու սասան պիր քաչ
 տանէ զկատէ ույու շտու բմու շըն :

— Ա՛հ եաբաճաքսըն եա , եօրկուն
 լուղը պիլնրմիսին սէն , պէ՛ն իշթէ
 սօղրու Ա՛լէ մ տաղընտան կէլիյօրում ,
 պէ՛ն պիրիսինէ սէօղ վէրիրսէ մ սէօ-
 զիւ մ սէօղ տիր , եօք պէ՛ն էօյլէ թիւ-
 քիւ բտիւյիւ մի եալար պօյու տէյիլիմ :

— Ա՛լէ մ տաղընտան մը կէլիյօրսըն ,
 էյ նէ եաբարն պաքալըմ :

— Ա՛հ եաբաճաղըմ , եաբտըմ եաբ-

մատրմ սէն շունահ պաք — տէյուպ պա-
լըքճը՝ Վագապի տուտունըն թէգքի-
րէսինի քոյնունտէն չըքարուպ Վ.
Ֆասիտեանէ վիրտի, վէ օլ տախի
թէգքիրէյի օքուտըքտէն սօնղրա տույ-
տուղը քէյֆիէթէ զայէթի իլէ ճանը
սըքըլարաք սիւալ իթտի :

— Պու թէգքիրէ նասըլ սէնին է-
լինէ կէչտի :

— Վնղլատըն մը շիմտի պէնի, պաք
Համբարձում նէ եաքայօր ըմըչ, պէն
պիրինին արգասընա տիւշմէյիմ եօք-
օա, պէն տօլմուշ քայըղա պինէրմի-
յիմ :

— Սահիհ, պէն պունու սէնտէն
ումմաղ ըտրմ, Յակոբ աղա էհլինին
տօսթու օլտուղընտէն պիր քաչ շէյի
թասիհ իտէսին տէյու թէնպիհ իթ-
տիմ իսէ տէ, պու տէրէճէ չաքըք ի-
չիմէ եարայաճաղընը մէմուլ իթմէգ
իտիմ :

— Իշթէ վոր արթըք անղլա :

— Իէք էյի, լաքին պէնիմ տէտի-
յիմէ ճէվաս պիրմէտին, պու թէգ-
քիրէյի նասըլ էլինէ կէչիրտին, սէօյլէ
պաքալըմ — :

( ) Լ վագըթ Համբարձում քէյֆի-

էթի օլմուշը կիպի նագլ իթաի խե ,
 Ս. Պասիտեան զիյատէսի իլէ քէտեր-
 լէնաի , զիրա սահիհ օլաուզընէ հիչ
 շիւպհէսի քալմաուր , վէ պիր աղ միւլ-
 հագէտէն սօնզրա պալըքճըլէ տէտի :

— Աւմարըմ քի իթաիյիմ էյլլի տա-
 հա ունու թմաուրն :

— Եօք պաննա պաք , պէն էքմէյի
 տիզինտէ պօյու հէրիֆ տէյիլիմ , պա-
 նա աուր շանլը չօլաք Աիկոզոսըն օղ-
 լու պալըքճը տայը Համբարձում
 տէրլէր :

— Իէք էյի , պիլնրմիսին քի շիմտի
 պաննա տահա զիյատէ լազըմ օլաճաք
 վագթին կէլտի :

— Պաշ իւսթիւնէ , իլէ օ Յա-
 կոբտան էօճ ալմաք իչուն հիչ պիր
 շէյի աիւշիւնմէմ :

— Եօք էօյլէ շէյ սէօյլէմէ , էօճ
 ալմաք նիյէթի իլէ տէյիլ , իլլա Ալլա-
 հա մագպուլ օլմաք նիյէթի իլէ պաշ-
 լայաճաքսըն , զիրա օ զալալու կէն-
 տունի ճէհէննէմէ աթմաք էօլունտէ
 պուլունըօր , Ալլահըն խաթըրը իչուն
 օնու շէյթանըն էէսիրլիինտէն քուր-
 թարմալը :

— Պէնիմ էլիմտէն կէլտէ օնու պիւս .

պիւթիւնն շէյթանա թէօլիմ իթմէյէ
 պաքարըմ ամմա, նէ իսէ հայտէ էօյ
 լէ օլտուն :

— Աօք, օնա հիչ զայլուք վերէ-
 մէմ, օ սանա ֆէնալէ իթտի իսէ սէն
 օնա էյլէ իթմէյէ չալըշմալըսըն, նա-
 սըլքի սուրք քիթապլար պիղէ պէօլէ
 էօյրէթտիրիը, վէ պու սաաթտան
 սօնդրա սլաշայալըմ, նէ գատար քի
 կիւճլիւք չէքէճէիսէք, Ալլահըն խա-
 թըրը իչուն ճէմիսինի կէօղիւմիւղէ
 ալարաք օ տէլի քանլույը շէյթանըն
 քուճաղընտէն պէրի ալալըմ : Շ իմտի
 պէն Ա իչէն աղանըն էվինէ կիտէր ի-
 տիմ, լաքին պու կիւն Աէօլիւք տէ-
 րէյէ չըքաճաղ իտի, եարըն պաղար
 տըր պիր քայըք թութար քէօյէ կի-
 տէրիմ, վէ քէյֆիէթի պիր էյիճէ բէ-
 տէրինէ անղլաթտըրըրըմ, բէք էյի պիր
 ճան տըր, էլպէթտէ օղլունըն պու
 եօլլարտէ կէզտիյինէ ճանը սըքըլա-
 ճաք, իգթիղա իտէր իսէ, սէնի տէ
 չաղըրթտըրըրը պաղար իրթէսի կիւ-
 նի պիր եէրէ կիթմէ, խապէր իթտի-
 յիմիզ վագըթ նէրտէ իսէն մութլա-
 գա կէլ, նասըլ օլտուղընը թարիֆ ի-
 տէրսին, Ա իչէն աղանըն տա հիչ շիւպ-

հէսի քալմազ, էկէր քի հարձլըղա սը-
քընթըն վար իսէ քօրքմա, պէն սա-
նա բարա պուլուրըմ, վէ սանա պիր
իշ տէ պուլմայէ Ալլահ քէրիմ, շիմ-
տի ֆիգրիմէ պիր շէյ կէլտի, պիր շէ-
յէ պաշայաճաղըզ թէքմիլ իտէլիմ,
զիրա միլէթիմիզտէ . . . . արթըք
հէր նէ իսէ :

— Պէնիմ էլիմտէն կէլէնի պէն եա-
բարըմ, վէ սէնին սէօզիւնտէն հիշ
տըշարը չըքմամ, իլլէ պիր ազ տա
հարձլըղա սըքընթը շէքտիրմէզսէն,
քաբ սալը վէր եաքասընը :

— Համբարձում ախպար, շիմտի
պէն սէնի Ա իչէն աղանըն էվինէ կէօն-
տէրէճէյիմ :

— Աէ տէտին, նէ տէտին ,

— Ա իչէն աղանըն էվինէ կիտէ-
ճէքսին :

— Պէն ագլըմը տահա քաշըրմա-
տըմ :

— Ահիշուն :

— Այլէ եա, օ Յակոբ պիր տէ-
ֆա պէնիմ էվիմէ կէլտի, պէնի սուրբ
Յակովբա թըքտըլար, պէն շիմտի օ-
նուն էվինէ կիտէյիմ պիւսպիւթիւն
քիւրէյէ աթսընլար, էյլէմի :

— Լօք սէն քօրքմա պու տէֆա
պիր շէյ օլմաղսրն :

— Ասսրլ օլմամ, ասրլ պու տէֆա
նէ օլուրսամ օլուրում :

— Լօք եօք, շիմտի հավա թէպ-
տիլ օլտու :

— Այի եա, պիր աղ վագըթ կէչ
սին հէլէ, տահա սուրբ Յակոբեւան
եէնի չըքտըք :

— Ղանրմ սէն քօրքմա կիթ, էօյ-
լէ քօրքաքըղ իլէ իշ կէօրիւլմէղ :

— Բէք էյի, օրայէ կիտուպ նէ
եաբաճաղըղ :

— Կիտէր գաբույու վուրուրսրն,
Սարգիս աղա սէլամ իթտի Ա իչէն
աղա քէօյէ չըքտը՞ մը տէյու սօրար-
սրն — :

Պալըքճը տըշարը չըքտըքտէն
սօնղրա Ս. Պասիտեան եազտըղը մէք-
թուպի թէքրարէն աչուպ պիր տէր
քէնար տահա իյլէտի :

Յակոբեւան քօրքուպ չաչըթլաթ-
տըրտըղըմըղէ նէ գատար հագ-
գըմըղ օլտուղընը կիւն պէ կիւն
տահա ղիյատէ անղլայօրում, ղի-
րա շիմտի խապէր ալտըմ պիր

Երմէնի քրղընա ալազա իթմիշ,
 պաքալըմ նասըլ մէն իտէպիլէ-
 ճէյիզ պու քէյֆիէթի, ֆազաթ
 իւմիւտիմ շու քի բէտէրի պի-
 ղիմ էլիմիզտէ տիր :

Ս իչէն աղա քէօյէ չըքմըշ օլտու-
 ղընտէն, իրթէսի կիւնի Վ. Պասիտ-
 եան պիր քայըք թութուպ տօղու-
 մէրսղամուն եալըսընէ վասըլ օլտու,
 վէ Յակոբ աղանըն բէտէրի տախի
 հէնուզ թաամտէն քալքմըշ եալընըն
 էօնիւնտէ օթուրմուշ չըպըք իչէր ի-
 տի :

Իպթիտա եալընըն էօնիւնտէ պիր
 ազ կէօրիւշտիւլէր, պատէհու եօքա-
 րը չըքուպ օտա դաբուսունը սիւր-
 կիւլէտիքտէն սօնըրա Վ. Պասիտեան
 տէտի :

— Ս իչէն աղա, պու կիւն սիզէ
 բէք բաճի վէ պա խուսուս միւլհա-
 զալէրինիզէ դայէթ մուղայըր պիր քէյ-
 ֆիէթին իֆատէսի իչուն կէլմիշիմ
 տիք, զիրա պիլիրսինիզ քի ճումա ախ-
 շամք մէշղուլիէթիմ օլտուղընտէն սի-
 ղին իլէ պիրլէքտէ կէլէմէտիմ իտի :

— Վ Վիլէթ, ֆազաթ ճան սըքըլա-

ճաք պիր շէյ իսէ քէյֆիմ քրրլաճաք ,
 զիրա պու կիւն թամամ քէյֆիմ եէ-
 ըինտէ իտի :

— Աէ չարէ , մէճպուրի սէօյլէմէ-
 լիյիմ , զիրա վագըթ ղայսլ իթմէյէ կէլէ
 մէղ . վէ նէ գատար միւսաատէ օլսա
 օլ գատար ֆէնա օլուր : Պիր աղ քէ-
 տէր իտէճէքսինիլ իսէ տէ ղարարը եօք .
 տիւնեայէ կէլմիշիղ խաչ չէքէճէյիղ —

Վ իչէն աղա չարճաք կէնտունէ
 կէլուպ , կիւնաս իթմէսին տէյուլ քօր
 քարաք — էօյլէ եօյլէ հագգընըղ վար —
 տէյուլ պիր քաչ տէֆա թէքրարլատը :

— Վ իչէն աղա սիղէ սէօյլէյէճէ-
 յիմ բէք միւգթաղի պիր մասլահաթ
 տըր , պու սէպէպտէն վագըթ ղայսլ
 իթմէյէրէք կէլտիմ , զիրա մէմուլ ի
 տէրիմ քի մահտումինիղին ֆէնայըղը-
 նը ասլա իսթէմէղսինիղ :

— Աէ տէյօրսուներղ , օղլումա րա-
 ճի պիր շէյ մի տիր :

— Վ վիլէթ , լաքին հիչ թէէսսիւֆ
 իթմէյին , մէմուլ իտէրիմ քի , պու
 քէյֆիլէթի իքիմիղ պիրլիքտէ տէֆ ի
 տէպիլիլիղ : Պագաթ պիր սօրտում
 պիր տահա սիւալ իտէյիմ : Վահտու-
 մինիղ Ալէմ տաղընտէ տիր տէտինիղ :

էօյլէ տէյիլ մի :

— Լյվլէթ, Սարգիս աղանըն էվին
տէ :

— Օրատէ Լյրմէնի միւթէսպէր
լէրինտէն Պաղտասար աղա իսմինտէ
պիրինին եէկէնի Լգասպի տուտու
լույօր :

— Պաղտասար աղանըն եէկէնի Լ
գասպի տուտուն, աճասպ . . . . . հէր
նէ իսէ սէօյլէյին սպալըմ :

— Շէօյլէ պիր քըզ քի Լյրմէնի միւ
լէթինտէ էմսալի եօք թարիֆլէրինէ
կէօրէ, ղիրա Լյրմէնի վէ Կրանսըզ լի
սանլէրինի բէք էյի պիլուպ, վէ Օս
մանլըճայը տախի էբէյի թահսիլ իթ
միշ օլտուղընտէն մատա բէք ալիմ պիր
քըզ ըմըշ, վէ ղայէթի իլէ սերպէսթ
ֆիգիրլէրէ մալիք, պիլմէմ նասըլ օլ
մուշ, չիւնքի ամուճասը ասլա պու կի
պի շէյլէրէ մէյիլու տէյիլ օլտուղընը
բէք էյի թասհին իթտիմ :

— Պաղտասար աղանըն պիրատէրի
սանլըյըմըշ :

— Լէտէրի վէ վալիտէսինի սիւալ
իթտիմ իսէ պանա թարիֆ իտէն պիլ
մէյօր իտի, եախուտ սէօյլէմէք իսթէ
վէտի, լաքին եինէ անղլարըմ :

– Լինէ պէնիմ շիւպհէմ սահին
օլմալը :

– Պէօլէճէ Լճապի տուտու իլէ
մահտումինիզ բէք չօք կէօրիւշմիւշ-
լէր , վէ պիրիպիրլէրինէ զիյատէսի ի-
լէ ալագալէրի օլտուղընտէն մատա ,
միւրատլէրի պիրիպիրլէրինի ալմաք – :

Կէրչի Ս. Պասիտեան Լճապի
տուտու իլէ Յակոբ աղա նէ Ֆիգիր-
տէ օլտուքլէրինտէն պի խապէր իտի
խտէ տէ , էօլէ օլմալը տլր տէյու մէ-
մուլ իտէրէք վէ Վ իչէն աղայը պիր
էյիճէ ալթ իւսթ իթմէք նիյէթի իլէ
պիլտիյինտէն տահա զիյատէ շէյլէր ի-
լավէ իթտի :

Յակոբ աղանըն բէտէրի պու սէօզ-
լէրի իշիթտիյի կիպի սէտիրին պիր
քէօշէսինտէն օ պիրինէ սըչըրայուպ ,
վէ սօնղրա տէ օնիւպ մէրսում Պասիտ-
եանէ սիւալ իթտի :

– Սիւրատլէրի պիրիպիրլէրինի ալ-
մաք մը տէտինիզ :

– Լվվէթ :

– Պէնիմ օղլում Լճմէնի քըղը մը
ալաճաք . . . . :

– Լման Վ իչէն աղա քիմսէ տույ-
մասըն , զիրա սօնու բէք ֆէնա օլուր :

— Եօք, եօք, քօքքմայրն, լաքին
պէնիմ օղլում Վրմէնի քրղը ալամազ,
պէօյլէ շէյ օլմազ, եանլըչլըղընըզ օլ
մալը, պիր էյի թասհին իթմէմիշսի
նիզ տիր — տիյերէք Վ իչէն աղայէ պիր
տիւրլիւ ինանմաք կէլմէզ իտի :

(Օ) Լ վագըթ Վ. Պասիտեան քօյ
նու՛նտէն Վգասլի տուտունըն Յակօք
աղայէ եազտըղը թէզքիրէյի չըքա
րուպ Վ իչէն աղայէ վիրտի — էկէր ի
նանմայօր իսէնիզ օքույուն պու՛նու —
տիյերէք :

Վ իչէն աղա, թէզքիրէյի օքու
տուքտէ ապլա շիւպհէսի քալմատը ի
սէ սիմասընտէ իտտիա իլէ խըրս նի
շանէլէրի կէօրիւնիւր իտի, վէ պա
չընը էլինէ տայատարաք կէօյա տիւն
եանըն սօնու կէլմիշ կիպի — աման
Վլլահ — տէյու եիւքսէք ավազ իլէ
պաղըրուպ վէ սօնըրա բէք քէտէր ի
տէրէք տիւշիւնճէյէ վարտը իսէ մեր
սում Պասիտեան սիւալ իթտի :

— Վ իչէն աղա նէ տիւշիւնիւյօր
սունըզ, տիւշիւնմէ իլէ պիթմէզ պիր
ան էվվէլ պու շէյի մէն իթմէնին չա
րէսինի արամալը :

— Նէ տէրսինիզ հալա ինանմաք

կէլմէյօր :

— Անչուն , բէք էյի ինանմալըսը նըղ , հաթթա պէօյլէ պիր շէյ օլուր տէյու բէք մէմուլ իտի , զիրա Յա կոբ աղանըն ահվալի մալիւմ , պիր ի քի սէնէտէն պէրու կիզլիճէ միլէթ ումուրընէ քարըշուպ , Արմէնիլէրէ տաիմա եագընիէթ կէօսթէրիօր :

— Պէնիմ օղլում իչուն մի տէյօր սուներղ :

— Ալվէթ , վէ հիչ թաաճճիւպ իթմէյին , զիրա վալիտէսինին մաթ լուպը իլէ չօճուղ իքան , կէօնտէրտի յինիզ մէքթէպտէ պու Ֆիգիրլէր իլէ պէօյիւյիւպ վէ սօնղրա Տրանսա մէքթէպլէրինտէ իլմու Ֆինուն վէ սէրպէսիէթ քէսպ իտուպ , իլմինին քէսրէթի իլէ բէք չօք ատէմլէրի կէն տունէ ճէլպ իթմիչ աիր , պունլարէ մէպնի կէնտունին Ֆիգրինէ մըթա պըգ վէ կէնտունէ էմսալ պիր քըղ րասթ կէլտիքտէ ալադա իթմէսինի , վէ անը ալմաղէ ճահա իթմէսինի ա ճաիպ մի պուլույօրսուներղ — :

Վէ Ս . Պասիտեան Վ իչէն աղա յէ պիր աղ տահա եագլաշուպ պաշ լատը պու սէօղլէրի տիմէյէ :

— Ա իչէն աղա էկէր քի պու քէյ-
 ֆիէթի մէն իտէմէզ իսէք, պիլմիշ օ-
 լուն քի հագգըմըղտա բէք ֆէնա օ-
 լուր . . . շիւնքի, էվվէլա զէնկին
 Ֆամիլեատէն պէօյէ պիր շէյ զուհուր
 իտէր իսէ բէք չօքլէրինէ ֆէնա իպ-
 բէթ տիր, վէ սօնդրա պիզիմ տախի ա-
 խէրինէ տիյէճէյիմիզ քալմազ, սանի-
 էն մահտու մինիզին ագլընէ պէկէն-
 միշ բէք չօք քիմսէլէր վար ճիւմլէսի
 խօշլանտըքտէն մատա անլէր տախի
 պունա էմսալ շէյլէր եաբարլէր, օլ
 վագըթ նիհայէթի նէրէյէ վարըր, պի-
 ղիմ քուրտուզըմըզ ֆիգիլլէր արթըք
 իլէրի կիաէր մի, զիրա խըսըմլըք մի-
 նասիպէթի իլէ իքի միլլէթ պիրլէշէ-
 ճէք օլուր իսէ, պու տէվիլրտէ նի՞ճէ
 պիր տահա այըրապիլիլիզ, պունճա
 սէնէլէրտէն պէրու սէլէֆլէրիմիզին,
 վէ պիզիմ իթտիյիմիզ ճահտլէր պօ-
 շունա կիթմէզ մի, վէ հասիմլէրիմի-
 ղէ մաղլուպ օլուրսաք անլէր մէմնուն
 օլմազլէր մի: Աիւճիւլք իլէ շիմտիէ
 գատար պու ագրասպալըք խուսուսը-
 նը քալտըրուպ վէ մէն իտէպիլտիք,
 մէմնու օլան քէյֆիէթէ թագվիէթ
 վիլրէմէզ իսէք միլլէթին էֆքեարը ի-

բիցէ թէ վճիհն օլմուշ իքան պիր տա-
հի միւրատըմըղը նսնըլ իլէքի կէօթիւ-
րէ պիլիբիզ :

— Աօք եօք , պէնիմ օղլումտէն
պու շէյ պաշլանըղձ օլմաղ , օնուն
հագգընտէն պէն կէլիբիմ — տիցէրէք
Վ իչէն աղա խըրս իլէ այաղէ քալք-
տը , լաքին սօնըրա եինէ գալպինտէ
բէտէրլիք մուհապպպէթինի տույ-
տուքտէ « Ա՛հ նէ գատար տա օղլու-
մը սէվէրիմ » տէյուպ էլինի անլընա
քօտու :

— Վ իչէն աղա , Ա՛լլահըն խաթը-
րը իչուն պու շէյի մէն իթմէյէ ճան
ու կէօնիւլտէն զայրէթ իտէճէքսին ,
վէ օղլունը սէվէր իսէն տահա էյի
եա , ճանը զայպ օլմասըն տէյու ճահտ
իտէճէքսին , շիւնքի սէվտիյին ստէ-
մին , հէր շէյտէն էվվէլ ճանընը քուր-
թարմալը , պու տիւնեա կէչիճի տիր ,
ասըլ տիւշիւնիւպ վէ քօրքաճաղըմըզ
շէյ էպէտիլիք տիր , էպէտիլիք . . . . :

— Ա՛հ պէնիմ օղլումըն նէ գապա-
հաթը վար , պիւթիւն Ֆէնալըք իր-
շատ իտէնլէրին տէյի մի . . . . . :

— Սահիհ , հագգըն վար , պիւ-
թիւն ճիւնհա օնլարըն . . . . պաքա-

լում Ալլահա նէ՞ ճէվապ վէրէճէքլէր ,
 եաբսընլար սու շէյլէրի , յաքին ինչա-
 ալլահ պիր կիւն կէլէճէք քի . . . .
 հէր նէ իսէ շիմտի սու պէլայը տէֆ
 իթմէյէ պաքալում :

— Աման պէնի եալընըղ պըրսաքմա-
 յըն :

— Խայըր , պէն սէնին իլէ տաիմա
 պիրլէքտէյիմ , շիմտի պէն սանա սէօյ-
 լէտիյիմի եաք , սօնուկտէ նէ թէտ-
 պիր քուլլանմալլըր սէօյլէրիմ : Ավվէ-
 լա Պէօյիւք տէրէտէն Պէյ օղլունէ
 ինմէլիսինիղ :

— Աիշուկն :

— Չիւնքի Պաղտասար աղա Ալէմ
 տաղընտէն Պէօյիւք տէրէյէ կէլէճէք
 իմիշ , սիղ տէ սուրատա սուլունըր
 իսէնիղ քըղ իլէ տաիմա կէօրիւշմէյէ
 վէսիլէ օլուր , յաքին աշաղտէ եանըն-
 տան այըրմազսըն , իպթիտա կէօրիւշ-
 մէլէրինի մէն իտէլիմ , սօնուկտա նէ
 քի իդթիղա իսէ եաքարըղ , Ֆադաթ ,
 Ա իչէն աղա , թէքրար սէօյլէրիմ , է-
 լինտէն կէլէնի տիրիղ իթմէյէճէքսին ,
 օղլուն տըր տէյու աճըմայաճաքսըն ,
 սօնղրա տահա ֆէնա օլուր , պիր ա-
 տէմ սէվաիյի քիշինին ճանընըր քուր-

Թարմայէ չալըշմալը , էն պէօյիւք էյ-
լիք սյու տըր , աիւնեէվի շէյէրին թօ-
բու պօշ , ահրէթիմիզ էյի օլտուն ,
նէ վագըթ քի օղլուննն ճանընը քուր-
թարըր իսէն , օլ ղէման պասպալըք
խըզմէթինի թէքմիլ իթմիշ օլուրսն ,
վէ Ղլահա տա պօրճլու քալմաղսն — :

Վ իչէն աղա Վ . Փասիտեանն
սէօյէտիքէրինի աինէյուպ , վէ օղ-
լու հէման ճէհէնեմէ կիթտի տէյու
քօրքարաք — բէք էյի էֆէնտիմ , բէք
էյի եարըն սապահ ինէրիմ — տէյու
ճան ու տիլտէն սէօղ վերուպ վէ ին-
մէյէ գարար վիրտի :

— Պիր շէյ տահա սէօյէյիմ :

— Պույուրըն :

— Պունտան սօնղրա նէքի եաքար
իսէք էսրար օլմալը , մահտու մինիղին՝
իքիմիղին իլմի պիր օլտուղընը տույ-
մասը հիչ պիր տիւրլիւ էյի օլմաղ , պի-
ղի կէնտուսինէ տօսթ տէյու իրշատ
իթմէվիիզ , վէ եինէ տօղրուսը պու
տըր , շիւնքի անըն էյլիյի իչունն չալը-
շըյօրըզ , շիմաի ճէհալէթ իլէ պիր շէյ
եաքայօր , սօնուտա բէշիման օլուր ,
վէ օլ վագըթ պիղէ միւթէշէքքիւր
օլաճաք տըր , ֆագաթ շիմաի պէլի

իթմէյէ կէլմէ զ :

— Մէք էյի , սիզին նասին աթմէրի նիզին ճէմիսի պէնիմ մագպուլում , ինչաալլահ սօնսւնտէ սէմէրէ սինի կէօրիւրիւ զ :

— Հիչ շուպհէ իթմէյին , պու կիւն պու գատար կէօրիւշտիւք էլ վէրիւր , եինէ Պէյ օզլունտէ պուլուշուրըզ զիրա պէն շիմտի ինէճէյիմ :

— Մէճա իտէրիմ , պու կիւն պուրատէ քալըն , պէնի եալընըզ պըրաքմայըն , զիրա վիրաիյինիզ խասպէրտէն բէք Ֆէնա օլտում , ախէրլէրին պուզիւիւմտէ օլտուղընէ իքրահ իտէրիւքան , պէնիմ պաշըմա կէլտիյինէ բէք քէտէր իտէյօրում :

— Սայըր , պու կիւն էլպէթտէ էնմէլիյիմ , պուտան մատա տահա չօքմէ շղուլիէթիմ վար վէ սիզտէ քօրքմայըն պիր շէյ եօք Ալլահ եարտըմ իտէր — :

Վ իչէն աղա միւտաֆիրինին աբգասընտէն եալընըն էօնիւնտէքի իսքէլէյէ գատար ինուպ , վէ էլինտէն թուլթուպ քայըղա քօտուքտէն սօնըրա եօքարը չըքտը իսէ , պիր խըզմէթքեար շաղըրուպ կէօջ արասպալէ-

ըինի իրթէսի կիւնինէ թերթիս իթ-
տի, վէ պատէհու օտասընէ չէքիլուս
հիչ պիր շէյ իշթահը քալմայարաք
տիւշիւնմէյէ պաշլատը :

Պէրտասի սասահը արապալէր
եիւքլէնիւս Յակոբ աղանըն բէտէրի-
նին Պէյ օղլունէ ինտիյինի կէօրէնլէր
էբէյի թաաճճիւս իթտիլէր, վէ խըղ-
մէքեարլէր տախի սիւալ իտէնլէրէ
“ պիլմէյիղ, պիր շէյ վա՛ր ամմա նէ օլ-
” տուղընտէն խապէրիմիղ եօք ” տէ-
յու ճէվասս իտէր իտիլէր :

ՖԼՍՐԼ ՕՆ ՊԻՐԻՆՃԻ

ՖՈՒՐԹՈՒՆԱ

ՅԱԿՈԲ ազա Աշապի տուտու իլէ սօն տէֆա Ալէմ տաղննտէ կէօրիւշտիւյիւնտէ, օնտան սօնդրա արթըք Պէօյիւք տէրէտէ պուլուշմալէրինի գարարլաշտրուպ, Ա իլէն աղանրն քէօյտէն ինտիյի կիւն օլ տախի Պէյ օղլունէ ինտի, վէ հէր նէ գատար քէօյէ կիտիլուպ, թէգրար կէրու տէօնիւլտիւյինի խրղմէթքեարլէրտէն տույտու իսէ տէ սէպէպինի աշիքեարէն տույամայուպ իլլա շիւպհէ իտէր իտի: Օ իրա բէտէրինտէն կէօրտիւյի թէրս չէհրէտէն անա սիւալ իթմէյէ ճէսարէթի օլմատը, գապիլ տիլքի մէրսում տէլի քանլու կէնտու խրղմէթքեարրնտէն Վ. Պասիտեանրն քէօյէ չըքուպ, բէտէրի իլէ կիղլիճէ կէօրիւշիւպ վէ իրթէսի կիւնի ինիլտիյինի տույսա պիլր աղ մէրգում

Պասիտեանտէն շիւպհէ իտէր իտի իւ
սէ տէ օյ խուսուսը անդլայապիլէճէք
հիչ պիր վէսիլէ օլմատը , զիրա քէ օյ
տէն ինէր իքան պի գըյմէթ պիր սա
աթ գազաէն քըրըմըշ օլտուղընտէն
Վ իչէն աղա օղլունըն սատրգ պէն
տէսինին տիգգաթօրղլըղընը վէսիլէ
խտէրէք անա իղլին վէրտի , պու սէ
պէպլէրէ մէպնի , Յակօբ աղա հէր
խուսուստէ շիւպհէտէ քալար իսէ
տէ կէնտու ալագասը զահիրէ չըքօր
ղընէ պիր էյիճէ գարար վիրտի :

Պու քէյֆիէթլէրտէն տէ օրթ պէշ
կիւն սօնղրա , պիր սրազար կիւնի Վ ի
չէն աղա իլէ օղլու օթուրմուշ սէ օհ
պէթ իտէր իքան , Վ . Պասիտեան ան
լէրին իանէսինէ կիտուպ վէ օտատէն
իչէրի կիրիբ կիրմէղ՝ էվիլէլա Յակօբ
աղայէ տիգգաթ իթտի , աճապ մէր
սում կէնտու հագգընէ պիր շիւպհէ
խտէյօրմը տէյու , զիրա էկէր քի պիր
աղ քըրկընղըք կէօրսէ իտի , օլ կիւն
Ֆիգրինտէքի քուրտուղընը իճրա իթ
մէյի թամիսիր իտէճէք իտի , լաքին էի
նէ Վ իչէն աղանըն օղլունտէն հէր
տէֆաքի մուամէլէյի կէօրտիւյիւ իւ
չուն միւսթէրիհ օլարաք վէ կէնտի

տախի խօշ մուսամէլէ կէօսթէրէրէք
 սէտիրէ կէչուսլ օթուրտը , վէ Յակոբ
 աղա չըսըք կէթիրսինլէր տէյու էմր
 իթմէք իչուն տըշարը չըքար չըքմսլ
 Ս. Պասիտեան՝ չաբըճաք Վ իչէն ա-
 ղայէ տէօնիւսլ ,

— Պու կիւն թամամ վագթի տիր
 սէօյլէյէլիմ , վէ սէն տէ պանա եար-
 տըմ էթ . . . — տիմէյէ քալմատը ,
 Յակոբ աղա թէքրարէն իչէրի կիրտի :

Վյի հավատէն սէօհսլէթ աչըլուսլ
 վէ պիրրախանէյէ գատար , եախուս
 սուրբ Յակովբտան եքքարը չըքըլուսլ
 կէգինմէք Ֆէնա օլմաղ տէյու սէօյլէ-
 շիր իքան՝ Ս. Պասիտեան Վ իչէն ա-
 ղայէ տէօնիւսլ տէտի :

— Սուրբ Յակովբ լաքըրտըսընտէն
 խաթըրըմա կէլտի , կէչէն կիւն տօս-
 թումըն պիրի տէյօր իտի քի , պալըք-
 ճը Համբարձում տէյու պիրիսի վար ,
 Յակոբ աղա մուգատտէմ սուրբ Յա-
 կովբա քօտուրթմուշ ճիւնհասը օլ-
 տըղը իչուն , լաքին շիմտի ագլը պա-
 շընէ կէլմիշ օլարղընտէն պիրիսի՝ հա-
 լինէ մէրհամէթէն սուրբ Յակովբտան
 չըքարթմըշ , Ֆագաթ բէք Ֆագիր օլ-
 տըղը իչուն Վ իչէն աղայէ , եախուս

Յակոբ աղայէ սէօյլէսէն տէ պիր խըդ
մէթլէրի օլուր իսէ՝ քուլլանսընլէր ,
զիրա իպթիտա թէրպիէսինի վիրմիշլէր
վէ շիմտի տէ պիր քաչ բարա քաղա-
նաճաք պիր իշէ քօրսալար , պունտան
պէօյիւք էֆէնտիլլէք օլմաղ տէյու ,
պէն տէ սէօյլէրիմ տէյու սէօղ վիր-
միշ պուլուլուտըմ , լաքին եինէ սիզին
պիլէճէք իշինիղ տիր — :

Վ իշէն աղա օլ վագըթ մահտու-
մինէ տէօնիւպ թաթլըլըք իլէ տէտի :

— Յակոբ , սէն պու ատէմի պիլմէ-
լիսին էօյլէ իսէ :

— Վ վիլէթ , պիր աղ հաշարի օլտը-
ղընտէն օլ վագըթ պիր թարաֆըլըա
սուրք Յակուբա քօտուրթտում իտի :

— Յակոբ աղա , բէք էյի իթմիշ-
սինիղ , թամամ միւսթահագ իմիշ :

— Վ վիլէթ , զիրա բէք թաճիղ ի-
տէր իտի էհլինի :

— Օ վալլու քարը , միլլէթիմիղ
տէ նէ գատար պունա էմսալ շէյլէր
վար — տիյերէք Վ . Պասիտեան կէն-
տու քուրտըղը թուղաքլէրտէն հիչ
հիճաղ իթմէղ իտի : Վ է մէրսում քե-
տէր կէօսթէրէրէք պիր իքի տէֆա
պաշընը սալլաուր , շունը տախի մա-

լիւմ խտերիդ քի Մ. Պասխտեանըն՝
Սօֆի տուտույը թանըտըղընը Յակոբ
աղա պիլմէզ խտի :

— Եւքին շիմտի, օ տօսթու մու
ղըն նագլինէ կէօրէ էօյլէ քալմամը.
պիլիրսինիդ օլ մագուլէ ատէմլէրին
պիր քէրրէ կէօղիւ քօրքար խտ, պիր
տահա հիչ պիր շէյէ ճէսարէթ խտե
մէզլէր :

— Եւօյլէ տիր — տէյու Ա իչէն ա
ղա գարար վիրտիքտէն սօնղրա տէօ
նիւպ օղլուէն տէտի :

— Յակոբ, սէնին ուշաղըն էօք,
օնուն եէրինէ քօրսաք Ֆէնա օլմաղ :

Յակոբ աղանըն պու թէքլիֆէ բէք
ճանը սըքըլարաք ճէվապ իթտի :

— Եւֆէնտիմ, նամարլ օլուր, պա
լըքճը ատէմ ուշաքըք էտէպիլիր մի :

— Եւօք, Յակոբ աղա, զանն իթմէ
յին քի էօյլէ բէք գապա ատէմ տիր :

— Պէն թանըրըմ, բէք տէ քուլա
նըլը ք ատէմ տէյիլ :

— Յակոբ աղա, պէն թարաֆ իթ
մէք իչուն տէմէյօրում, լաքին շիմտի
հիչ էվլէլքիլնի քալմամը, մահճուպ
քուզու կիպի պիր ատէմ օլմուշ, լա
քին եինէ սիզ պիլիրսինիդ :

— Գապիլ տիր, Ֆադաթ հաշարը-
լըղը տէֆ օլմաղըլա դապալըղը տա
պիրլիքտէ կիթմիշ օլմաղ :

— Յակոբ, նէ օլաճաք, օտատէ Սի-
քայէլ վար, պու Համբարձումը տա
ալըրսաք սէնին իլէ պիրլիքտէ կէղէր,
չօքլուք պիր իշի եօք, քըլըղընը տէ-
յիշիրսէտէ պիր սղ սըրասընէ կիրիր,
օտա ատէմ տէյիլ մի, իւչ պէշ կիւն
թօբու աճէմիլիք չէքէճէք, հէմ շէ-
հիր ուշաղը բէք ահմաք օլմաղ, վէ
խպթիտա սուրք Յակովբա բօտուրթ-
մուշարն շիմտի տէ եանընէ ալըրսան
պաշղա օլուր, զավալու բէք տէ Ֆա-
քիր իմիշ — :

Յակոբ աղա բէտէրինէ իթաա-
թէն վէ պիր իքի այ խըղմէթինտէ
քուլանտրքտէն սօնղրա իղին վէրիր
միւլհաղասը իլէ — բէք էյի — տէտի :

Վէ Վ իչէն աղա Ս. Պասիտեա-
նէ տէօնիւպ սիւալ իթտի :

— Պու ատէմ էվլի տէտինիղ էօյ-
լէ տէյիլ մի :

— Վվլէթ :

— Վօյլէ իսէ սէքիղ կիւնտէ պիր
էվինէ կիթսէ էլվէրիր :

— Նէ տէմէք, իսթէրսէնիղ օն պէշ

կիւնտէ պիր կիթսին :

— Եւջլէ իտէրիզ Յակոբ , Համբարձումը ալըրըզ , քեամիլ պիր ատէմ էվտէ պուլունմասը ֆէնա օլմազ , էվին իչինտէքիլէր թօբու ճահիլ :

— Իէք էյի էֆէնտիմ , սիզ պիլիրսինիզ — :

Պէջլէճէ գարար վիրիլտիքտէն սօնդրա , իրթէսի կիւնի Մ . Պասիտեան Համբարձումը կէթիրուպ Յակոբ աղանըն խըզմէթինէ միւսթէխտամ իթտի :

Յակոբ աղա Համբարձումը կէօրտիւքտէ սուրբ Յակովբտան կէնտուսինի քիմ չըքարտըղընը սիւալ իթտի իսէ , պալըքճը օլ խուսուսը սէթր իլէյուպ ,

— Չըքարան ատէմ ստընըն սէջլէնմէսինի իսթէմէյօր էֆէնտիմ — տէյու ճէվապ վիրտի իսէ , Ա իչէն աղանըն օղլու թէգրար սիւալ իթմէտի , վէ սօնդրա պազը սիւալլէր իտէրէք Սօֆի տուտունըն՝ Պաղտասար աղանըն էվինտէ օլտըղընը Համբարձում պիլմէյօր մէմուլի իլէ պալըքճըտէն շիւպհէ իտէրէք պիր սէպէպ պուլմա-

տը, չիւնքի Ս. Պասիտեան շամբար-
ձուճա բէք զիյատէ թէնպիհ իթմիշ
իտի ասլա պու խուսուսլէրի պիլտիր-
մէմէյէ զայրէթ իթմէսի իչուն :

Նիհայէթ պալըքճը օտատէն տը-
շարը չըքար իքան Յակոբ աղա տէ-
տի :

— Ինչաալլահ պիր իքի այտէն սօնդ-
րա էհլին իլէ սէնի պարըշորթորդը-
մըզտէ մուհապպէթ իլէ էօմիւր կէ-
չիրիրսինիզ, զիրա շիմտի Սօֆի տու-
տու քէօյտէ տիր :

— Աֆէնտիմ, արթըք ճէնապին
նասըլ պիլիրսէն էօյլէ եաք :

Ա իչէն աղանըն օղլունըն ֆիգրի,
պիր իքի այտէն սօնդրա պալըքճըյը
էհլի իլէ պարըշորթուպ վէ պիր ախէր
խըզմէթէ քօմաք իտի :

Յակոբ աղա Ալէմ տաղընտէն ին-
տիքտէն սօնդրա եիրմի կիւն գատար
Ագապի տուտույը կէօրէմէմիշ իտի,
զիրա պիր տէֆա բէտէրինտէն Պէօ-
յիւք տէրէյէ Սարգիս աղանըն էվինէ
կիտուպ պիր քաշ կիւն քալմաք իչուն
իզին իսթէտի իսէ Ա իչէն աղա պու
ճէվապը վէրմիշ իտի :

— Օղլում, պու կիւնլէրտէ կէն-

տիմոէ պիր աղ բահաթսըղը.բ վար ,
բէտէրիմ տէ անգարիպ էօլմիւ շ տիր ,
պէն տէ օ իլէթտէն քօրքայօրում զա
Ֆիլ սէն եօղ իքան պիր շէյ օլուրսամ ,
պէնիմ եանրմոէ քիմ պուլունսըն — :

Օլ վագըթ Յակօբ աղա պիր ճէ
վապ վիրէմէտի , Ֆագաթ Մգապի տու
տույէ իթտիյի վատ խաթըրընէ կէլիր
խտի իսէ , կէնտուենի զայէթ իլէ թագ
սիրաթը պուլուր իտի իճրասընտէ օլ
մատըղը իչուն :

Մգապի տուտու տախի Պէօյիւք
տէրէտէ պիր տագիգէ գալպի բտ
հաթ տէյիլ , տախմա Յակօբ աղայը
կէօրմէյի արղու իտէր , լաքին հիչ
պիր տէֆա կէօրէմէղ : Պաղար կիւն
լէրի շայրտէ վէ կիճէլէրի մահիթաս
տէ արար տուրուր , վէ պաղէն ու
ղաքտէն պիր ախէրինի անա պէնղէթ
տիրուպ տէրէճէյի քէմալտէ մէմնուն
օլուր իքան , պիր աղ եաքընլաշտըղը
կիպի ալտանմըշ օլտըղընը անղլայուպ
եինէ գաթի ումիտ հալտէ գալըր ի
տի : Քիմի քէրրէ գալպինտէն սիթէմ
իտէր , վէ պաղը քէրրէ տախի աճապ
սէվտիյի քէֆսիղ մի տէյու շիւպհէ ի
տէրէք իթտիյի սիթէմլէրէ բէշիման

օլուսայ թահամմիւլ օլունմաղ գալստ
 րահաթսըղըղէ կիրիֆտար օլուր իտի :

Պու հալլէրտէ իքան , Յակոբ ա-
 զանըն սիր մասլահաթ իլէ Պողաղ ի-
 չինտէ սիր եալլլէ չըքմասը իճաս իթ-
 տի , շէօլլէ քի բէտէրի տախի օղլու-
 նըն կիթմէսինի մինասիս կէօրտիւ ,
 հէր նէ գատար եանընտէն այրմաք
 իսթէմէղ իտի իսէ տէ : Պագաթ նա-
 սըլքի իֆատէ իթտիք , Համբարձում՝
 մուայէթինէ թային նէբէյէ կիտէր ի-
 սէ սիրլիքտէ պուլունտըղընտէն , օլ
 կիւնի տախի Պաղչէ գաբուսընտէն
 կէնտու գայրղընէ պինուս մէրսում
 պալըքճը իլէ Պէյքօղէ չըքտըլէր :

Յակոբ ազանըն ֆիգրինտէ օլ կի-
 ճէ Մգապի տուտույէ կիթմէք օլտը-
 ղը իչուն մէշղուլիէթինի թէքմիլ իթ-
 տիքտէն սօնղրա օլտըղը մահալտէ գա-
 լուս իրթէսի կիւնի ինմէյի գարար-
 շաշտըրտը , վէ էվլէլինտէն գայրքճը-
 լէրէ գայրքհանտէ պէքլէմէլէրինի
 թէնպիհ իթմիշ օլարաք , թամամ սա-
 աթ իւչ պուչուք սուլէրինէ վարտը
 իսէ , եաղ կիճէսի հէր քէս իրքէնճէ
 եաթմըշ , Վ իչէն ազանըն օղլու եա-
 վաշճաճըք աշաղը ինուս տըշարը չըք-

տը վէ ավտէթի իչուէն գաբուէնն եա-
նընտէ ասըլը օլանն անախտարը տախի
իւղէրինէ ալտը :

Վայըղա պինտիյի վագըթ հավա-
տէ պիր աղ սաքաթըք վար իտի իսէ
տէ ճէսարէթ իտուպ Ֆիգրինի ասլա
թէպտիլ իթմէտի . լաքին Սէրվի պու-
րուէնը կէչտիքտէն սօնղրա հավա պիւս-
պիւթիւնն Ֆէնալաշարաք պօղապըն էօ-
նիւնիւ կէչմէղտէն Ֆէնա պիր պօրա-
յէ թութուլտը վէ կէրու տէօնմէք
տահա միւշքիլ օլտըղը իչուէն գայըք-
ճըլէր Վէօյիւք տէրէյէ տօղրու կիթ-
մէյէ մէճպուր օլտուլէր :

Վգապի տուտու կիճէլէրի սաաթ
ալթը եէտիյէ գատար օթուրուպ Յա-
կսք աղայը տիւշիւնիւր օլտըղընտէն ,
օլ կիճէ տախի աշգ իթտիյի տէլի քան-
լույը պիր տահի կէօրէպիլէճէյինէ ու-
միտի գաթ իթմիշ , բէնճիրէնին էօ-
նիւնտէ տէնիղին սէրթլիյինի սէյր իյ-
լէյուպ կէնտու գալպինին րահաթսըղ-
լըղընէ րուպար իտէր իքան կէօղիւնէ
ղայէթ ուղաքտէ պիր բիյատէ գայըք
րաստ կէլտի իսէ , մահիթապըն եար-
տըմը իլէ տիւրպիւնի ալուպ պաքմայէ
պաշլատը :

Պաղէն ինսանէ մալիւմ օլուր կիւ
 պի պիր շէյէ զիյատէճէ տիգգաթ ի-
 տուպ վէ կէնտուսինէ բաճի պիր քէյ-
 ֆիէթ միսիլու անա մէրաք իտէր :
 շէր նէ գատար Ագապի տուտունըն
 թապիաթընէ կէօրէ պէօյլէճէ մու-
 խաթարատէ պիրինի կէօրէրէք վազի-
 ֆէսիզ օլմաք միւմքինսիզ իտի իտէ տէ՝
 օլ տէֆա կէօյա կէնտու էն եագընը
 օլ գայըղըն տէրունինտէ կիպի տիգ-
 գաթ իտիւպ վէ սօնու նէրէտէ գա-
 րար վիրէճէյինի անղլամայէ չօք թէ-
 լաշ իթտիքտէն մատա գալպինտէ չօք
 գօրքու տույմաղէ պաշլատը :

Նիյատէ պու տէրէճէ մուխաթա-
 րատէ օլարաք վէ Ագապի տուտու
 գօրքուսընտէն էլլէրի թիթիրէյուպ
 տիւրպիւնի կիւճիլէ թութապիլիր
 քէրթէսինտէ պիր գարա պուլուտ կէ-
 լուպ պիւսպիւ թիւն այըն բույինի գա-
 բայարաք տէրեանըն իւզէրինէ գա-
 րանիքք շէօքաիւ իտէ , պիր շէյ կէօ-
 բիւնմէզ օլտուքտէ , Պաղտասար աղա-
 նըն եէկէնի նէ եաբաճաղընը շաշքրուպ
 վէ հէման տիզ իւզէրինէ կէլուպ Աւ-
 լահա բէճա իթմէ կէ պաշլատը :

Օւվալու Ագապի տուտու պիւ-

մէզ քի է՛ն սէ՛վտիցի զաթ կէ՛նառուսինի
կէօրմէք իչու՛ն տէ՛նիզին իւզէ՛րինատէ
տալղալէր իլէ չալքանուս տուրույօր :

Մուզիկեարըն էօրֆիւլիւ սէսի ,
հիւպէթլու տալղալէրին պիրի պիր արւ
գասըսըրս գայըղըն իւզէրինէ քօշմալէ-
րի հայաթ վիրիճի ըջըղըն կիւզէլլիցի-
նէ զարէզէն՝ գարանլըք՝ եաս , քէտէր
վէ գօրքու վիրէն հիւքիւմաթընը ճիւ
հանըն իւզէրինէ նէչը իլէմէսի , Մ-
գապի տուտունըն սէ՛վտիցի տէլի քան-
լույը գաթի իւմիտ հայտէ պըրաքմըչ-
լէր վէ պէնզինատէ բէնք գալմայարաք ,
արզու իթտիցի զաթէ մալիք օլմազտէն
տէնիզին կիրասապլէրինէ ինէճէյինի
ֆիգը իթտիքտէ , աիլպէր սուրաթը
քէտէր իլէ պիր գաթ տահա շիրինիւ-
նիր իտի :

— Այանքօ , աճապ գուրթուլտապի-
լէճէքմիցիդ , աման եանքօ շու բէք
ֆէնա կէլի . . . . . — :

Յակոբ աղանըն քէլամընը թէքմիլ
իթմէյէ պըրաքմայուս տաղ կիպի պիր
տալղա քուտուրմուշ ասլան միսալի
քէօրիւք քուսարաք գայըղը պիւս
պիւթիւն տէ՛վիրմէ քէրթէսինէ կէ-
թիրտիցի անտէ « Մ՛հ , սօն կիւն իմիչո՞ »

տիպէրէք Վ իշէն աղանըն մահտու մի
քէտէր իլէ կէօղլէրինի Պէօյիւք տէ-
րէյէ շէվլիրտի :

Վ պին Նանքօ եինէ շաշըրմայու պ
սույու պօշաթմար իշուն շամշաղը Յա-
կոք աղայէ վլիրտիքտէն սօնղրա պի
գայա տուրուչը վէ տէլիճի պաքըչը
իլէ բուզիկեարը , տաղղալէրէ վէ ար-
գատաշընը պիր տիւզիւ քուլլանըր
իտի :

Նիհայէթ իւչ սատթ մրգտարը
տէնիղ իլէ ուղրաշարքտէն սօնղրա
Վ իշէն աղանըն մահտու մի Պէօյիւք
տէրէտէ Պաղտասար աղանըն սահիւ-
խանէսինին էօնիւնտէքի իսքէլէյէ եա-
նաշար :

Վգապի տուտու բէնճիրէտէ օ-
թուրմուչ գայրղըն եանաշարղընը կէօ-
րիւ պ վէ սէվալիյի տէլիքանլույը թա-
նըտըղը անտէ կիճէլիք էսվապընըն իւ-
ղէրինէ պիր քիւրք տլու պ խաֆիֆ պա-
սըշ իլէ գաբույէ գօշտու :

Պիր քաչ սանիէ պիրիպիրլէրինէ
պիր շէյ աիմէտիլէր . Յակոք աղա էօ-
լիւմտէն քուրթուրմուչ վէ մաշուգէ-
սինէ գալուչմուչ , հալա կէնտունէ
ինանմաք կէթիրէմէղ իտի , վէ Վգա-

պի տուտու տախի սէվտիյինին քուր-
թուլարղը թէհլիքէյի խէյալ խլէյուպ
հալա տահա թիթիրէր իտի :

Աղամուր բէք զիյատէ եաղար , ի-
չէրի կիրմէյէ ճէսարէթ իտէմէզլէր ,
լաքին չէքտիքլէրի աղապ ապլա կէօզ
լէրինտէ տէյիլ , իքիսինին տախի տույ-
տուքլէրի մէմնունիէթին իֆատէսի
միմքինսիզ :

Տէլի քանլու Ագապի տուտունըն
էլինտէն թուլթմուշ , օլ կիճէյէ տէ-
կին կէլէմէտիյինին սէպէպինի անղ-
լաթտրուպ աղլայարաք ավֆլըք տի-
լէմէտէ , Պաղտասար աղանըն եէկէնի
տախի սէվտիյինին սատագաթընըն իւ-
զէրինէ իթտիյի շիւպհէյի խաթրընէ
կէթիրուպ ասըլ թագսիրաթլը կէն-
տունի պուլարաք , մաշուգունըն ճէլպ
իտիճի կէօզլէրինտէն ագան եաշլէրի
ինճուլը եաղլըղը իլէ սիլմէյէ պաշա-
տը :

Աքի սաաթ գատար կէօրիւշտիւ-
լէր , Ֆապաթ կէնտուլէրինէ իքի տա-
գըգէ պիլէ կէլմէտի , զիրա պիրիպիլ-
լէրինտէն տույտուքլէրի լէզզէթ հիշ
պիր շէյէ բուպար օլունմազ , լաքին
նիհայէթ կիւնէշ թուլու իթմէյէ

պաշլատը իսէ մէճպուր օլտուլէր այ-
 րըմաղէ եինէ իրթէսի խաֆթէ պու-
 լուշմաղէ գարար վիրէրէք . վէ պօրա
 հայըճա թէսքին օլմուշ օլմասըրլա ,
 Յակոբ աղա գայըղընա պինուպ Պէյ-
 քօղա ավտէթ իտէպիլտի , լաքին Ն-
 գապի տուտու պիր իքի սաաթ գա-
 տար ույույամատը հավայէ տիգգաթ
 իթմէք իչուն :

Համբարձում՝ Յակոբ աղանըն
 կիտէճէյինէ շիւպհէ իթմիշ օլտըղըն-
 տէն , ույուքույը թէքք իթմիշ , վէ
 պուլունտըղը օտատէ բէնճիրէնին էօ-
 նիւնտէ օթուրուպ մերսումու կէօ-
 ղէթտի իտի վէ պու սէպէպտէն Վի-
 չէն աղանըն մահտումինին կիթտիյի-
 նի , վէ թէգրար կէրու տէօնտիւկինի
 կէօրտիւքտէն սօնղրա պիր ազ ույուտը :

Երթէսի կիւնի Համբարձում պիր
 էյիճէ անղլամաք իչուն գայըքճըլարա
 սիւալ իթտիքտէ՝ հէր նէ գատար մեր-
 սումլէր սէթր իյլէտիլէր իսէ տէ ,
 կէնտունին կէօրտիւյիւնի սէօյլէյուպ
 վէ կէնտուլէրինէ զարար կէթիրթմէ-
 յէճէյինի վատ իտուպ , վէ էկէր եի-
 նէ տօղրուսունը տիմէզ իսէլէր , օլ
 վագըթ անկէրէ զատր իտէճէյինէ գօր-

գու փերէրէք պիր էյիճէ գանղը էվէ
կիթտիյինի թասհիհ իթտիքտէն սօնղ
րա միւսթէրիհ օլտու :

Մ. Պասիտեան միւթատը իւղը
կէնտու էվինտէ պալըքճըլը պէքլէ-
յոււպ, մէրսումտէն՝ Յակոբ աղանըն
Մգապի տուտու իլէ կէօրիւշտիւյիւ-
նի անղլատըքտէն սօնղրա ախշամա
Վ իչէն աղանըն էվինէ կիտուպ Յա-
կոբ աղա թաամտէն սօնղրա տըշարը
չըքտըքտէ մէրսում Պասիտեան բէ-
տէրի իլէ եալընըղ քալտը իսէ Համ-
բարձումտէն տույտըղընը նագլ իթ-
տիքտէ, Վ իչէն աղա բէք զիյատէ
խըրսա չըքարաք օղլուներ հէման էվէ
գապուլ իթմէմէք նիյէթլէրինտէ կէ-
ղէր իտի, Ֆագաթ մէրսում Պասիտ-
եան պրրաքմայուպ ճէվապ իթտի :

— Աէ՞ օլուր օղլուներ բէտտ իթմէն
իլէ, տահա զիյատէ օնա սէրպէսիէթ
վիրմիշ օլմանղմըսըն, պիղիմ միւրատը-
մըղ պնճոււ տրը :

— Ալիմտէն նէ՞ կէլեր, հիւքմիւմ-
տէն չըքմըշ ատէմի նանօրլ զապթ ի-
տէյիմ :

— Միղէ բու պէ բու կէլուպ պիր
չէ՞ սէօլէտի՞ մի, իթաաթսըղ հալտէ

պուլուկնտու մը :

— Խայր :

— Այլէ իսէ նասը հիւքմիւմտէն չքմը տիյէպիլիբսինիզ :

— Պէջլէ կիտէրսէ էլպէթտէ ի թաաթսը հարաքէթ իտէճէք :

— Պիզ օնու օլ տէրէճէյէ կէթիր մէմէյէ զայրէթ իթմէլիյիզ, հիչ չարէսի եօքմը զանն իտէյօրսուներզ, օլլուներզն թասիաթընը պիլէրէք անա կէօրէ տավրանմաք օլմաղ մը : Պիր տէֆա սիզտէն իզլին իսթէտի իսէ, անա գարչըք քէֆսիզլիյինիզի վէսիլէ իթ տիյինիզտէ, պիր տահա սիզի եալընըզ պըրաքմայը իսթէտի մի :

— Խայր :

— Այլէ իսէ նիչուէն աճէլէ իտէր սինիզ, հիչ պիր չարէմիզ քալմաղ իսէ, օլ վագըթ բէտտ իթմէք վէ սլէմէ իլան իթմէք սօն գու վիլէթիմիզ օլաճաք, լաքին եինէ մագպուլ տէյիլ, զիրա կէնտու զիւ միւնէ իթիպար իտէնլէր անը աճըրլէր վէ սու քէյֆիէթէ պաղըսը հագգ վերիր իսէ տէ, պիզէ օլան տիւչմէնլէրին տախի զարէզլինի արթըրմաղէ վէսիլէ օլուր :

— Այլէ իսէ չաղըրուպ թաթըք

իլէ նասիհաթ իթմէլի :

— Պու սէօյլէտիյինիզտէն մէնֆա-
աթ կէօրմէք գապիլսիզ տիր, զիրա ա-
նրն ֆիգրինտէ սէվտիյինէ մալէք օլ-
մաքտէն զայրը պիր շէյ եօք, վէ օլ
արզուսինէ գարշու կէլէն հէր նէ գա-
տար եագընը, վէ հէր նէ գատար
զիւ՝միւնէ իթիպար իթտիյի քիմսէ
օլսա՝ միւճէրրէտ կէնտուսինէ տիւշ-
մէն կէօրիւնէճէք տիր : Նասիհաթ ի-
լէ թահրիք օլու՛նմազ, վէ զօր իլէ գօր-
քու թտուրուլմազ :

— Այա նէ՞ իլէ պու պէլայը տէֆ
իտէպիլիրիզ, պու սուրէթտէ կէնտու-
միւրատընէ պըրաքմաքտէն զայրը պիր
շէյ եաքամայաճաղըղ — :

Ս. Ֆասիտեան Ա իշէն աղայէ
տէօնիւպ՝ ագլը ուզաղա իրմէզ օլտը-
ղընը թանըյարաք, վէ կէնտունէ էմ-
սալ օլմատըղընա պիր էյիճէ իրշատ օէ-
տուքտէն սօնղրա, քիպիրիյէթ իլէ
եիւզիւնէ պաքտը :

Օլ վագըթ Յակոբ աղանրն բէ-
տէրի — ճէվապ վիւրմէտինիզ — տէտի
խէ, — շիմտի պիւսպիւ թիւն գարար
վիւրտինիզ մի չարէսի օլմատըղընէ —
տէյու Ա. Ֆասիտեան սիւսլ իթտի

իսէ, Վ իչէն աղա մէրսում Պասիտեաներն պիր ախէր թարիգ իլէ միւրատընը իճրա իտէճէյինի անղլայարաք վէ կէնտունին ադլի իրմէտիյինէ հիճապ իթտիյինտէն — պէնիմ զիհնիմէ պիր շէյ կէլմէյօր, լաքին էլպէթ սիզ պիր շէյ տիւ շիւնմիւ շսինիզ տիր — տէտի :

( ) Ը զէ ման Վ՝. Պասիտեան Վ իչէն աղայէ գալէմ իլէ պիր ազ քեաղըտ վիրուպ — նէ սէ օյլէր իսէմ օնու եազտէյու էմը իթտիքտէ՝ Վ իչէն աղա գալէմի ալուպ պէքլէտիյի անտէ, մէրսում Պասիտեան, գաբույը աչուպ պաքըպ վէ գաբատըքտէն սօնղրա Յակօբ աղանըն բէտէրինէ տէտի :

— (իմտի պաշլա եազմաղէ :

“ Բաղպէթլու Պաղտասար աղա,

” շէր նէ գատար մահտումիմիզ
 ” սիզին եէկէնինիզէ ալագա իթմիշ,
 ” վէ սիզին տէ պու քէյֆիէթէ բուխ
 ” սաթընըզ կէ օրիւնիւյօր իսէ տէ, պիւ
 ” միշ օլուն քի, պիզիմ ասլա բէյիմիզ
 ” օլմատըղընտէն մատա, էկէր քի սիզ
 ” պու խուսուսըն մէնինէ զայրէթ իթմէզ
 ” մէզ իսէնիզ, պիզիմ թարաֆըմըզտէն

Կսու ալիլիէնին տէֆի հագգընտէ
 Կճահտ իտէճէյիմիղի աշիքեար իյլէ
 Կբիզ, զիրա սուլ քէյֆիէթ պիղիմ ու
 Կսուլիմիղէ՝ մէրթէպէմիղէ վէ կէօնա
 Կկէօն ահվալիմիղէ զիւլ վէ մուղայրը
 Կօլորղընը սիղէ պէյան իթմէք իչուն
 Կմախսուսէն սուլ թէզքիրէմիզ թահ
 Կբիր վէ թարաֆընըզէ թէսիր օլուն
 Կմուշ տրը Կ :

Վ իչէն :

Թէզքիրէ եազըլտըքտէն սօնղրա
 Վ. Ֆասիտեան կէնտուսի ալուպ,
 — մէմուլ իտէրիմ քի սուլ թէզքիրէ
 յի կէօնտէրտիյիմտէ իսթէտիյիմ իճրա
 կէօրիւլիւր — տէտի — զիրա Վաղտա
 սար աղա պիղիմ միլլէթէ քէք զըթ
 պիր ատէմ տիր, պա խուսուս, կէն
 տու քիպիրիէթ ինէ սուլ եազտըքլա
 ըն քէք տօքանըր, պաքալըմ սուն
 տան սօնղրա նէ կէօնա հարաքէթ իթ
 մէք լազըմ կէլիր իսէ անէ կէօրէ ի
 ճապրնա պաքարըզ — :

ՖԼՍՐԼ, ՕՆ ԻՔԻՆՃԻ

ԱՆՆԱ ՏՈՒՏՈՒ

ՍՈՒՐԲ Գրիգոր Լուսաւորիչտէն
պիր պազար էվիլէլ ախշամ սաաթ օն
իքի վագթլէրինտէ թէք չիֆթէ պիր
գայրք Արնավուտ քէօյիւնի կէջմիշ
եօքարը տօղըու կիտէյօր իտի :

Կիւնէշ տէվրինի թէքմիլ իլէմիշ,
կիւնիւն շիտտէթինէ մուխալիֆէթ իւ
տէն սէրինլէք պաշլամըշ, տէնիզ դա
յէթի իլէ ասուտէ, լէպի տէրեատէ
սահիլխանէլէրտէ օլան պաղչէլէրտէ
քի կիւլէրին վէ պին տիւրլիւ շիւ
քիւֆէլէրին խօշ պուլլէրի ինճէ վէ
հայաթ վիրիճի պիր բուզիկեար իլէ
տէրեանըն իւզէրինէ նէշք օլմուշ,
խանէլէրին տիւրլիւ պէ տիւրլիւ բէնք
լէրի, աղաճլէրին եէշիլլիլի, ֆրատըք
լըքլէրտէ իսքեան իտէն քու շլէրին սէ
տալէրի, կէօք եիւզիւնտէ օլան երլ
տըզլէրին՝ կէօյա տահա կիւնէշին ալ

տէթինտէն խէվֆ իտէր կիպի կէնտու
բարլաբլըբլէրինի ազար ազար կէօս
թէրմէլէրի, վէ մահը հիլալ կէն
տու մէմալէքինին իւզէրինէ հիմայէթ
իլէ նազար իլէմէսի պիրլէքտէ իթթի
Ֆագ իտէրէք բույի զէմինտէ էն խօշ
կէօսթէրիչի թէրքիպ իլէմիշ իտիլէր:

Սէզքիւր բիյատէ Նէնի քէօյիւն
էօնիւնտէն կէչէր իքան էվին պիրին
տէ տէր իտիլէր:

— Վարդէնի տուտու, կէլ, կէլ
կէլ:

— Նէ վար Նիկողոս ազա:

— Շու քայրղըն իչինտէքինէ պաք:

— Հանկը քայրղըն:

— Շու բարմաղըմըն տօղրուսուն
տաքի բիյատէնին:

— Տուր պաքայրմ, հանկըսընը տէ
յօրսըն:

— Ղանըմ իշթէ եալընըն էօնիւն
տէ, աճաիպ կէօղլէրինտէմի կէօր
մէզ օլտու արթըք:

— Եւ հէ կէօրտիւմ, նէ օլմուշ:

— Իչինտէքի իհթիեարը կէօրմէ
տին մի:

— Իհթիեար մը օ ատէմ:

— Աա նէ տիր:

- Հէր նէ իսէ, պէնի նիջուէն պու
գատար չաբըք չաղըրտըն :
- Այ՞օրմէյօրմուսըն աղլէյօր :
- Եյ նէմէ՞ լազըմ պէնիմ :
- Ա՛մմա աճախպ պիր շէյ, պուրա
լէրտէ պէօյլէ ատէմ բէք աղ կէօրիւ
լիւր . պու քըլըքտէքի իհթիեարլէրի
պէն էքսէրի Վոււմ գաբու Սամաթիա
թարաֆընտէ րասթ կէլիրիմ, պաքսու
նա պէյաղ սաքալը վար, հէմ ֆէսինին
իւղէրինտէն մալի եէմէնի պաղլամը :
- Անին նէ՞ իշին վար Վոււմ գա
բու Սամաթեա թարաֆլէրինտէ :
- Անըմ, նէ՞ տիմէք, պիր ատէ
մին օլ թարաֆլէրտէ հիչ իշի օլմա՞ղ
մը :
- Խըզմէթքեար եօք տէյիլ եա,
օնլարը կէօնտէր, սէնին կիտէճէյին
էվտէն չարսու, չարսուտէն էվ, եինէ
էվտէն . . . . :
- Անղլատըմ, անղլատըմ, չարսու
տիյէճէքսին, սօնղրա եինէ էվ, սօնղ
րա եինէ չարսու վէլ հասըլ շունլա
րըն արասը էօյլէ տէյիլ մի . լաքին հա
լա տահա եաղըք կէօղիւնտէն ինմէ
տի . քարըսը էօլմիւշ տիսէմ նէ պիլէ
յիմ պու գատար աճըր մը :

— Չօք շէյ պիր ատէմ քարըսընը
ածըմանդ մը :

— Ղանըմ ածըր ա , ինթիեար տա ,
օնուն իչուն տիյօրում :

— Աէ պօշ շէյ , քարը քօճա արա .
սընատ ինթիեարըք կէնճլիք հէքսի
պիր — :

Նիկողոս աղա Ֆիգրինտէն ըուպար
խլէյուպ հայըճա Ֆէրգ պուլուու իւ
սէ տէ եիւզէ կէլմէյուպ ճէվապ վիրտի :

— Այլէ եա՛ , լաքին բէք քարըսը
էօլմիւ շէ տէ պէնզէմէյօր , պէլքի պիր
աղըր քէֆսիղի վար , զիրա էլինտէ
թէսպիհ տուա իտէյօր :

— Աֆէնտիմ սիզտէ պունա նիչուն
պու գատար մէրաք իտէյօրսուներդ ,
պէն պիր էյիճէ կէօրմէտիմ իսէ տէ ,
բէք աղլէյօր կիպի տէյիլ իտի :

— Անին պիր աղ վագըթտէն պէ-
րու նէվազիլին արթմըշ , կէօղլէրին
բէք էյի կէօրմէյօր :

— Ավիլէթ Նիկողոս աղա պիր հէ-
քիմ կէթիրսէք օլմանդ մը :

— Ատէմ հէքիմ պօշ շէյ ա՛ նէվազի-
լէ նէ՞ եաբաճաք :

— Այ պէօլէ պէօլէ նէ՞ օլուր ,
կէօղլիւք քօյում տիյօրում , օնուտա

Ճանրմ իսթէմէյօր :

– Նիչուն :

– Ի՛նթիեար զանն իտէրլէր տէյու :

– Պէն պիլմէզմիլիմ սէնին կէնճ օլ տուղընը :

– Ղանրմ էօյլէ , քաչ տէֆա տէ միշիմ եինէչէրի վազանսընտէ եիրմի պէչ եաչընտայ իտիմ , օնտան պէրու օն սէնէ տահա օլույօր , էօյլէ տէյիլ մի Նիկոզոս աղա :

– Նէ գատար տէտին :

– ()ն սէնէ :

– Պիլմէմ , օրացոյցա պաքմալը – :

Վարդենի տուտու սահին օրացոյցտէ եազըլըտըր զանն իտուպ , վէ թահսին օլունտուքտէ սիննի զիյատէյէ չըքաճաք տէյու խէվֆ իթտիլին տէն պէնզինտէ բէնք քալմայարաք սիւալ իյլէտի :

– Սահին օրացոյցտէ եազըլըմը տըր :

– Ղալիպա , չիւնքի տիւնեանըն եարատըլտըղը , սու թուֆանը , հէփսի վար , պէլքի եէնիչէրի վազանսը տա էազըլը տըր :

– Պաք տէտիլի լաքըրտըլէ , եէնիչէրի վազանսը օ գատար էսքի՞ շէյ մի :

– Եօք էսքի տիր տէյոււ տիմէյօրում :

– Շիմտի սէն պէնի տինլէ : Եիրմի պէշ տէտիմ էօյլէ տէյիլ մի :

– Ելլէթ :

– Օն սէնէ տահա օթուղ պէշ, սէն սայ օն պիր, օթուղ ալթը, պաքշու սաչլէրիմէ պիւսպիւթիւն աղարմըշ, պունտան սօնղրա պաշղա պիր չարէսինէ պաքաճաղըմ :

– Եէ թաաճճիւպ իտէյօրսըն, սաչլէրինին պէյաղլանմասը տէ նէվաղիլտէն տիր, պիլմէզսին Եարդենի տուտու նէվաղիլ տէտիքլէրի նէ աճաիպ շէյ տիր : Պէնիմ պիր հալամ վար իտի, ալթմըշ եաշընա վարտըղը կիպի սաչլէրի պիւսպիւթիւն աղարտը, օլ տա սէնին կիպի բէք նէվաղիլլի իտի :

– Եմմա ալթմըշ եաշընտաքի ատէմին սաչլէրի էլպէթ պէյաղլանըր, պէնիմ պիր պուչուք եաշըմ տիմէք :

– Եէ տիյօրսըն չօք ղիյատէ, օթուղ պէշ տէտին պիր պուչուղը էլլի էքի պուչուք իտեր, կէրչէք Եարդենի տուտու սէն պիր չարէսինէ պաք :

– Եօյլէ իթմէլի, լաքին քիմէ տէսէմ աճապ, իսըղմէթքեարլէրէ սը-

մարլամայա ութանըօրում, Արկողոս
աղա սէն Սահմուտ բաշատան կէջէր-
միսին :

— Պաղը քէրէ :

— Իշթէ օրատէ սաթարլար ըմը :

— Նէյի :

— Իշթէ անղամատրն մը , ութա-
նըօրում սէօյլէմէյէ :

— Իէք էի , պէն եարըն ախշամ
աշաղտա քալաճաղըմ , օլ պիր կիւն
ալըր կէլիրիմ :

— Եի նէ մի աշաղտա քալաճաքսըն ,
նէ անղամըչըն պիլմէմ :

— Պիր աղ իշիմ վար :

— Սէն կէլմէտիյին կիպի պէն եա-
լընըղ քալըօրում . . . :

— Պէն տէ օնուն իչուն սէքիղ կիւն-
տէն պէրու հիչ քալմատըմ , լաքին
եարըն մէճպուրի — :

Վարդենի տուտու իլէ Արկողոս
աղայը կէնտու սէօհպէթլէրինտէ պը-
րաքալըմ : Ալընըն էօնիւնտէն կէջէն
գայըք սաաթ պիր պուչուքտէ Պէօ-
յիւք տէրէյէ եանաշտը :

Արկողոս աղանըն թարիֆ իթտիյի
միսիլու կիյինմիչ , Քում գաբուտէ
Ննա տուտունըն էվինէ Ագապի տու-

տուլը կէօթիւրէն Վարկոս ախպար Պէօյիւք տէրէյէ չըքտըքտէ, կէօզլէրինին քըրմըղըլըղը կիթսին տէյու չարսուտաքի շէշմէտէ եայքանտըքտէն սօնըրա բիացայա չըքտը իսէ պիր էքի բէսի բայէ ատէմէ Պաղտասար աղանըն էվինի սիւալ իյլէյուպ Ագապի տուտուլը աճապ եալընըղճա նասըլ կէօրէպիլիր տէյու տիւշիւնէրէք կիտէյօր իտի :

Վարկոս ախպար Ագապի տուտուներն էվինէ եաքլաշտը իսէ, աճապ գանըրտը արը տէյու տիւշիւնտիւյի էէրտէ Սօֆի տուտուլը գաբուներն էօնիւնտէ կէօրիւպ պիր աղ ուղաքտէն էլ իտուպ չաղըրտը. ֆապաթ վագըթ կէճ օլմասը իլէ Համբարձումըն էհլի իպթիտա Վարկոս ախպարը թանըյամատը վէ սլա խուսուս անըն կէլէճէյինի հիչ մէմուլ իթմէղ իտի. լաքին Վարկոս ախպար թէգրար պիր էքի տէֆա տահա իշարէթ իթմէտէ՝ Վարիամըն վալիտէսի կէնտուսինէ օլտըղընէ շիւպհէսի քալմատը իսէ «քիմ» տիր աճապա » տէյու ֆիքրինտէն միւլհաղա իտէրէք Վարկոս ախպարա եաքլաշտըքտէ չաքըճաք թանըյուպ :

— Այլա տայր նիչուն կէլտին նէ վար չաբուք սէջլէ — տէյու քօրքաւ րաք սիււալ իյլէտի :

Մարկոս ախպար Սօֆի տուտու նրն վալիտէսի Անթառամըն գարընտա շք իտի , վէ Սօֆի տուտու տայրսը նրն Աննա տուտունըն եանընտէ օլարղընը պիլտիյինտէն օլ վագըթ տայրսընըն կէլմէսինտէ բէք չօք շիւ պհէլէրէ սահիպ օլարաք քօրքուպ սիււալ իյլէտիյինէ հագգը վար իտի :

Շիմտի պէյան իտէրիզ քի հէրնէ գատար Սօֆի տուտու վալիտէսինտէն վէ տայրսընտէն Աննա տուտունըն քիմ օլարղընը տույմու շ իտի իսէ տէ , Ագապի տուտու Սօֆի տուտունըն պիլտիյինտէն պի խապէր օլարաք հիչ պիր զէման պիր շէյ սիււալ իյլէմէմիշ իտի , վէ սանիէն Աննա տուտու հագգընտէ եալընըզ Անթառամ իլէ Մարկոս ախպար կէնտու սրբտաշլէրի օլարղը իչուն Մարիամըն վալիտէսինէ պիլէ օլ էսրարը վիրմէմիշ իտի : Վէ Համբարձումըն էհլի տախի վալիտէսինին էմրինէ կէօրէ օլ խուսուսը սէթը իյլէտիյի իչուն թարաֆէյնտէն պիրիպիրինէ աչըլմաք վուգու պուլմատը :

Պուլ խուսուսելէրի իՖատէ իլէ-
տիքտէն սօնդրա եինէ նագլիմիզէ կէ-
չէրիզ :

Սօֆի տուտու Վարկոս ախպարա
պէօյլէճէ քօրքարաք սիւալ իլէտիք-
տէ տայրսր ,

— Հայտէ աշաղը տօղրու կիտէ-
լիմ տէ սէօյլէրիմ — տէյուպ եալըտէն
պիր ազ ուղաքլանտըլէր իսէ Վարկոս
ախպար պաշատը տիմէյէ :

— Վաստուս պու ախշամ Մննա
տուտունըն էմրի իլէ Մգապի տուտու-
յէ խապէր վիրմէյէ կէլտիմ :

— Աէ՞ վար :

— Սօֆի , Մննա տուտու բէք Ֆէ-
նայ տըր վէ եալընըզ նասըլ պրաքուպ
կէլտիմ տէյու տիւշիւնիւր իսէմ , բէք
ալթ իւսթ օլույօրում — տիլէրէք իհ-
թիեարըն կէօզլէրի եաշ իլէ տօլտու
իսէ ,

— Քօրքարըմ աղա տայը պիր շէյ
վար պէնտէն սաքլայօրսըն — տէյուպ
Սօֆի տուտու տախի նէ օլտըղընը պիւ-
մէտի :

— Աօք , եօք քօրքամա , պէն պրաք-
տըմ իսէ տահա պիր շէյ եօզ իաի :

— ( ) հալտէ նասըլ եալընըզ պը-

բարբտըն :

— Չօք իսթէտիմ պիր պաշկասընը կէճնտէրմէյի , լաքին պէնտէն մատաքիմ կէլէպիլըր , քիմէ էմինիէթ օլուները : Պիր քաչ կիւնտէն պէրու Ագապի տուտույը կէօրմէյի քէք իսթէյօր իտի , լաքին պու սապահ արթըք տալանմայուպ պանա տէտի : « Սարկոս » ախպար , պու գատար վագըթտէն » պէրու իթտիյին սատրքըղը ունուտամամ , պու կիւն տէ րէճա իտէրիմ սանա կիթ Ագապիէ շիւպհէ » վիրմէյէրէք սէօլէ քի եարըն սապահ մութլագա կէլսին , էկէր քի Սօֆի » տուտու ճնաս իսէ չօք էյի օլուր օնա սէօլէ էլպէթտէ պիր քօլայըղընը » պուլուր ինտիրիր , զանն իտէրիմ քի » սօն տէֆա կէօրիւշիւմ օլաճաք » : Պու սէպէպտէն պու ախչամ կէլտիմ , Ագապի տուտույը պիր եօլը իլէ ինտիրմէլիսին վալիտէն տէ պիլըր , ինտիքտէն սօնղրա պիր սրրասընա քօրլար Աննա տուտույը կէօրմէք իչուն , էօլէ անղլարըմ քի սօն կէօրիւշիւ օլաճաք , սէնի պուլտըղըմ էյի օլուր , սէն արթըք պիր սրրասընա քօրսըն : Պաղտասար աղա պուրատա՞ մը :

— Եւրկէթ :

— Ա՛րթըք կէ՛նտու պիլիւր , սէ՛ն տէ անդլատըն Ա՛ննա տուտու՛նըն նէ հալ տէ օլտըղընը , պիլը քօլայընա պաքար սըն : Պէ՛ն շիմտի թէգրար կիճէլէյին աշաղա ինէճէյիմ , գայըք թէք շիֆտէ տիր օնու՛ն իչու՛ն կէճ քալարմ , լաքին նէ եաքայրմ բարամ չըքմատը իքի շիֆտէ թու՛թմաք իչու՛ն , Ա՛ննա տուտույէ պիլը շէյ սէօյլէ՛մէտիմ , զիրա օնու՛ն տա օլմատըղընը պիլիւրիմ , Ա՛գա պի տուտուտէ՛ն պիլը աղ բարա իսթէ սին տէյու չօք զօր իթտիմ պիլը տիւր լիւ գասպուլ իթտիրէ՛մէտիմ : Ա՛հ նէ կիւճիւքլէր շէքիլիօր թօքու Պաղտասար աղանըն պաշընըն ալթընտէն տէյիլ մի . . . . հէր նէ իսէ հայտէ կիթ , Ա՛գապի տուտույը քօրքու՛թմալարաք եարըն ինտիրմէյէ պաք :

— Ի՛էք էյի աղա տայը . զալալու Ա՛ննա տուտու աճասպ նէ՞ հալտէ տիր :

— Պէ՛նիմ տէ բէք եիւրէյիմ թիւքէնիօր : Ա՛ման կիտէյիմ :

— Ա՛ղա տայը Ա՛գապի աուտույը նէրէյէ ինտիրմէլի :

— Սարտիրոս աղանըն է վինէ ,

— Ա՛ճասպ նէ տէսէմ :

— Պաք արթըք պիր շէյ հաղըրլա ,
պէն տէ քըզ քարընտաշըմը կէօրիւր
սէօյլէրիմ սըրասընա քօր : Ալլահ եար-
տըմ իյլէյէ , շիմտի կիտէր իսէմ նէ
հալտէ պուլաճաղըմ : Սօֆի տուա էթ :

— Բէք էյի աղա տայը , բէք էյի — :

Սարկոս ախպար խըզմէթինի թէք-
միլ իթտիքտէն սօնղրա գայըղընա պի-
նուպ Քուլմ գաբույէ ինտի , վէ Սօ-
ֆի տուտու տախի մէյուս հալտէ էվէ
տէօնիւպ Ագապի տուտույը պուլտըք-
տէ պիրլիքտէ կէզինմէյէ պաշատըլէր
իսէ Անթառամըն քըզը տէտի :

— Ագապի տուտու , էբէյի վա-
գըթ արը քէօյէ չըքմըչըմ , արթըք
եարըն իզին վէր տէ ինէյիմ :

— Ահիչուն Սօֆի տուտու ճանըն
սըքըլլըօրմը :

— Խայրը , լաքին էվ բէք եալընըզ
քալտը , օնուն իչուն ինմէք իսթէյօ-
րում :

— Պիր քաչ կիւն տահա սապը ի-
տին , պէն տէ Սարտիրոս աղանըն է-
վինէ ինմէք իսթէյօրում պիրլիքտէ ի-
նէրիզ , սիզ տէ էվէ կիտուպ պաքար-
սընըզ սօնղրա եինէ պիրլիքտէ չըքա-
րըզ :

— Եւ այլէ իսէ Եգապի տուտու եա-
րըն ինէլիմ պիր իքի կիւն քալալմ,
եինէ պիրլիքտէ չքալմ :

— Եք էյի օլուր , Ֆագաթ պիլ-
մէմ Պաղտասար աղա իզին վիրիր մի :

— Օնուն իչուն պիր շէյ տիւշիւ-
նիւրիւզ , տէրսինիզ քի Վարաիրոս ա-
ղանըն քըզ գարընտաշընըն պիր աղ
քէյֆի եօք իմիշ կէնտու պաշ աղըրսը
թութմուշ , պիր իքի կիւն իզին վե-
րիրսէնիզ , պէնիմ իչուն , օնուն իլէ
ինէյիմ տէյու , սիզ Քում գաբույէ
կիտէրսինիզ պէն տէ էվիմէ կիտէր պիր
կիճէ քալըր իրթէսի կիւնի Վարաի-
րոս աղանըն էվինէ կէլիւր սիզի պու-
լուրմ — :

Եգապի տուտու պիր քաշ կիւն-
տէն պէրու ինուպ Եննա տուտույը
կէօրմէք իսթէյօր իտի իսէ տէ , պիր
քօլայընը պուլմաք իչուն տիւշիւնիւր
իտի , պու ճիհէթտէն Քում գաբու-
սէօհպէթինի իշխտուպ վէ Սօֆի տու-
տունըն թէքլիֆի տախի տահա զիյա-
տէ իսթէք կէթիրուպ հիշ պիր շիւպ-
հէյէ վարմայարաք Պաղտասար աղա-
տէն իզին իսթէմէյէ գարաք վիրաի ,
Ֆագաթ շու տախի վար իտի քի Համ

բարձուճուճուն է հիւնին Ննա տուտու-
յը թանրտրղընը պիլմէզ իտի , էկէր
պիլմիշ օլսա շիւպհէյէ զիյատէճէ վէ-
սիլէ օլաճաղ իտի մէմուլ իտէրիզ :

Օլ ախշամ պէօյէճէ գարարլաշ-
տրրտրքաէն սօնղրա իրթէսի կիւնի
Ղգապի տուտու Պաղտասար աղատէն
չօք բէճա իլէ իղին ալուպ Վարտիրոս
աղանըն հէմշիրէսինին քէֆսիզ իղինի
վէսիլէ իտէրէք Սօֆի տուտու վէ Նի-
քօլս իլէ իւչիւ պիրլիքտէ Քում գա-
բույէ ինուպ Վարտիրոս աղանըն էվիւ-
նէ տախիլ օլտուլէր իսէ Ննթառամըն
քրղը Հաս քէօյէ կիթտի իրթէսի կիւ-
նի կէլմէք իչուն :

Ախշամա Վարկոս ախպար կէօյա
Ղգապի տուտունըն ինտիյինտէն խա-
պէրի եօք կիպի Ննթառամ իլէ կէօ-
րիւշմէյէ կիտուպ Պաղտասար աղա-
նըն էէկէնինին քէօյտէն ինտիյինի խա-
պէր ալտրքտէ , Ննա տուտունըն է-
վինէ տէօնիւպ թէգրար սաաթ իւչ
սուլէրինտէ Ղգապի տուտույը ալմաք
իչուն Վարտիրոս աղանըն էվինէ կիթ-
տի , զիրա Սօֆի տուտունըն վալիտէ-
սի Ղգապի տուտույէ պէլլի իթմէյէ-
րէք Ննա տուտունըն էվինէ կիթմէ-

սինի քօլայլաթտըր Դրչ օլտըղընտէն, ա-
նըն տախի արղու իթտիյի քէյֆիէթ
վէ պաշլըճա օլ սէպէպ իչուն ինմիչ
օլարաք ախէր տէֆալէր միսիլու Պաղ-
տասար աղանըն եէկէնի Վարկոս ախ-
պար իլէ պիրլիքտէ խասթէնին էվինէ
կիթտի :

Մենա տուտու եինէ եաթաղըն ի-
չինտէ, տիվարտէ մուգատտէմ ասըլը
օլան ըէսմ եանընտէ, տիտէլէրինտէն
պիր տիւղիւ եաշ պքուպ տուրուր :
Ճէվիղ իսքէմլէնին իւղէրինտէքի գան
տիլին եինէ ըչըղը աղ, վէ օտա չօք-
տան պէրու սիւքրիւլմէմիչ օլտըղըն-
տէն սէտիրին իւղէրինտէ վէ եէրտէ
հայլըճա թօղ պիրիքմիչ :

Պաղտասար աղանըն եէկէնի օտա-
տէն իչէրի կիրէր կիրմէղ Մենա տու-
տու — ան Մգապի կէլտին մի — տի-
յէրէք քօլարընը աչուպ գապուլ ի-
տուպ վէ անլընտէն էօքտիւքտէն սօնղ-
րա եաթաղընըն իւղէրինէ օթուրու-
տու :

Մգապի տուտու խասթէնին չէհ-
րէսինտէն քէյֆսիղլիյի մուխասթարա-
լը օլտըղընը անղլայուպ վէ եաթաղըն
եանընտէ օլան ըէսմի հիչ պիր վագըթ

տիվարտէն ինտիցինի կէօրմէյոււս օլ կիճէ աշաղտէ կէօրտիւ իսէ գալպինտէ բահաթսրզլըք տույոււս, ախէր տէֆալէր խասթէյի կէօրտիւյինտէ տույորղը մէմնունիէթ խէվֆինտէն քէտէրէ թէպտիլ օլտու, լաքին եինէ հիչ պիր շէյ մալիւմ իթմէյոււս ճէվլապ վիրտի :

— Վլվէթ, չօքտան պէրու արղու իտէր իտիմ կէլմէյի, լաքին շիմտիէ գատար պիր վէսիլէ պուլամատըմ, տիւն՝ ախշամ Վնթառամըն քրղը Սօֆի տուտու, պէլքի ատընը իշիթմիշսինիզ . . . . . :

— Վլվէթ կէնտուսինի տէ թանըրըմ :

— Սօֆի տուտու տէ սիղի թանըր մը :

— Վլվէթ — :

Վննա տուտունըն թանըր տիմէսինտէն Վգապի տուտու չօք թաաճճիւս իթտի, օլ կիւնէ տէկին Սօֆի տուտունըն կէնտուսինէ պիր շէյ տիմէտիցինէ, վէ պիր ազ ճանը սրքըտը իսէ տէ, սօնղրատէն վալիտէսինին թէնպիհի օլմալը տըր տէյու մէրսու մէյէ հագգ վիրուս կինէ սէօհպէթէ

պաշլատը :

— Սօֆի տուտու աշաղը ինմէյի իսթէտի իսէ պէն տէ ինտիմ, զերա Պաղտասար աղատէն Վարտիրոս աղանըն հէմշիրէսի քէյֆսիզ աիր տէյու ի զին ալտըք :

Լննա տուտու՝ Լգապի տուտունըն նագլինտէն կէնտու միւրատը միսիլու Սօֆի տուտու պիր շէյ տիմէմիշ օլտըղընը անղլատըքտէն սօնղրատէտի :

— Լգապի՝ պէն տիւն ախշամ Վարկոս ախպարը Պէօյիւք տէրէյէ կէօն տէրտիմ :

— Նիշուէն Լննա տուտու :

— Պու կիւն սէնին ինմէն իշուէն, Վարկոս ախպար Սօֆի տուտույը կէօրմիւշ սէօլէմիշ, վէ Լնթառամըն քըզը տէ ալթ իւսթ օլմայասըն տէյու պիր շէյ տիմէյուս պիրլիքտէ ինտիրմիշ — :

Լգապի տուտունըն կիթտիքճէ շիւսհէսի զիյատէլէնուս պէ քէտէրի տախի արթարաք ճէվաս պիրտի :

— Բէք էյի իթմիշսինիզ Լննա տուտու, զերա սիզի կէօրմէյէ քէք արղու իտէյօր իտիմ, լաքին զանն իտէ-

յօրում տա քի պիր շէյ սէօյլէյէճէք-
սինիզ, նէ իսէ սէօյլէյին չաբըճաք իճ-
րասընտէ օլայրմ :

— Այօք Ագապի հիչ պիր մաթլու-
պում եօք . եալընըզ սէնի կէօրմէք վէ
սէնին պիր քաչ տէֆա պանա սիւալ
իթտիյին խուսուսլէրի պու կիճէ հէք-
սինի սէօյլէմէք, զիրա տահա վագթի
կէլմէտի տէտիյիմ կիւնլէր կէչտի,
չիմտի քիմսէտէն քօրքում քալմատը .
չիւնքի արթըք ինսանլէրին հիւքմին-
տէն չըքուպ Ալլահա թէսլիմ օլաճա-
ղըմ :

— Ահ նէ տիյօրսընըզ — տէյուպ
Ագապի տուտու սղլայարաք եաթա-
ղըն իւզէրինէ քաբանտը, չիւնքի պիր
քիմսէ սէվտիյի ատէմտէն սյրըլաճա-
ղընը անղրատըղը անտէ տույար նէ
տէրէճէ օլ քիմսէյի սէվտիյինի :

— Քանք Ագապի տինլէ պէնի, ար-
թըք պէնիմ աճըյաճաք վագթիմ կէչ-
տի, շիմտիէ գատար նէ տէրտ շէքտիմ
իսէ հէքսի թէքմիլ օլտու, կէօյլէրի-
մի գաբատըքտէն սօնղրա պէն բա-
հաթլըղա աիւշէճէյիմ, յաքին սէն
տահա կէնճ չաղինտէ սին վէ սէնի . . .
ահ էն եագընըմ վէ էն սէվտիյիմ զա-

Թի — տիպէրէք Մննա տուտու կէօղ
 լէրինի կէօյէ տօղըու քալտրըուս,
 — պանա տիւ շման օլանլէրին էլինտէ
 պրրաքաճաղըմ — տէյու Ֆիղան իյլէ
 տի վէ սօնղրա Մգապի տուտույէ տէօ
 նիւս — աճաս սէն տէ պէնիմ կիպի
 սէֆիլ մի օլաճաքսրն — տէյուս տի
 տէլէրինի եաղլըղ իլէ սիլմէյէ պաշ
 լատը :

Մգապի տուտու Մննա տուտունըն
 սէօհպէթինի տինլէյուս իթտիյի շիւս
 հէլէրտէն, տույտըղը աճըտէն վէ կէն
 տու հալինին իւղէրինէ կէզտիրտիյի
 Ֆիգիրլէրտէն պիր աղ վագըթ ճէվաս
 վիրէմէյուս քալտը իսէ խասթէ թէք
 րար տէտի :

— Մգապի՝ շիմտիտէն սօնղրա կէն
 տունի իտարէ իթմէք վէ էթրաֆրն
 տէ պուլընան քիմսէլէրին նասըլ ա
 տէմ օլտուքլէրինի թանըմաք իչուն
 կէչմիշ էօմրիւմիւ սանա նագլ իտէ
 ճէյիմ, հէման պունտան սօնղրա Մէ
 լահըն նագարը իւղէրինտէ օլտուն :

“ Վալիտէմ վէ պէնտէն կէնճ պիր հէմ
 ” շիրէմ վէ պա իլէ թինտէն էօլտիւք-
 ” տէն սօնդրա բէտէրիմ Վրիգոր աղա
 ” գահրընտէն տիւնեայէ պաքմայա իս-
 ” թէյի քալմայու պ վէ մուհապպէ թինի
 ” պիւսպիւ թիւն պանա վիրու պ վարի-
 ” է թինի Ֆաիդ իլէ կէ շինմէյէ գարար
 ” վիրէրէք իշէրինի տախի թէրք իլէ-
 ” տի : Քըշէրի Պէյ օղլուհտէ վէ եագ-
 ” լարը Վանտիլլիտէ պիր քաչ բապու-
 ” թալը ահապպէր իլէ վէ իրթիֆա
 ” իլմինէ տախի հավէս պրրաքու պ նէ
 ” գատար քի գապիլ իսէ էօմրիւնիւ
 ” բահաթ կէ շիրմէյէ պաշլատը :

” Պէն տէ բէտէրիմին բէտէրինի
 ” պիլտիյիմտէն էլիմտէն կէլտիյի գա-
 ” տար պօրճլարըմտէ գուսուր իթմէ-
 ” յու պ տէրտինի պիր աղ խաֆիֆլէ թ-
 ” մէյէ զայրէթ իտէր իտիմ : Չօք տէ-
 ” ֆա պանա տէմիշ իտի : “ Աննա ,
 ” վալիտէնի վէ քըզ քարընտաշընը Աւ-
 ” լահ էլիմտէն ալար իսէ , սէնի պանա
 ” թէսէլլի պրրաքտը , զիրա սէն օլմա-
 ” սայրտըն հալիմ նիճէ օլաճաղ իտի ,

* պէն օլ վագըթ արթըք օլ գասար
 * աճըյա տայանամազ խոխ * :

* Քըշ կէճէլէրի չօք տէֆա ահ
 * սապլէրի իլէ վագըթ կէչիրտիյինտէ
 * պէն տէ մէճլիպլէրինտէ սուլունըր
 * խոխ, շիւնքի հէբսի թէրպիէլի վէ
 * իսթիպարը քիմսէլէր խիլէր :

* Պաղտասար աղանըն քարընտաշը
 * սէնին բէտէրին Պօղոս աղա, ահ
 * Ագապի իշթէ թասվիրի սու տըր վէ
 * պէն տէ սէնին վալիտէն իմ * տէյուպ
 * Աննա տուտու եանընտէքի բէսմի կէօս
 * թէրէրէք կէօղլէրինտէն աքան եաչէ-
 * րի սիլմէյէ պաշատը :

( ) Ը վագըթ Ագապի տուտու « ահ
 * բէտէրիմի վէ վալիտէմի շիմտի թա-
 * նըյօրում * տիյէրէք վալիտէսինի բուս
 * իլէտիքտէ, նէ տէրէճէ սէվինճ տույ-
 * տըղը թարիֆ օլունմազ, վէ սօնղրա
 * բէտէրինին թասվիրինի էօբալույի զէ-
 * ման հալա սէվինճինին քէսրէթինտէն
 * իշթիտիյինին սահիհ օլտըղընէ ինան-
 * մաղէ կիւճլիւք չէքէր խոխ, վէ պիր
 * ազ կէնտուսինէ կէլիր կէլմէզ իլք սիւ-
 * ալի սու օլտը :

— Աճապ բէտէրիմ նէրտէ տիր,
 զիրա հիչ պիր շէյտէն խապէրիմ էօք :

— Ագապի՛ք բէտէր իթմէ, զիրա
հէքսիմիզ պօրճումըզը էտա իյլէյէ-
ճէյիզ — :

Պաղտասար աղանըն եէկէնի կէն-
տու կէնտինէ եավաշ եավաշ աղլայա-
րաք եինէ վալիտէսինին նագլինի տին-
լէմէյէ պաշլատը :

« Պօղոս աղա բէտէրիմին բէք
» տօսթու իտի, շէօյէքի իքի կիւն
» կէլմէզսէ բէտէրիմին քէյֆի քըրը-
» լըր իտի : Վինէրինտէ վէ մէզհէպ-
» լէրինտէ օլան ֆարգ ասլա պիրիպիր-
» լէրինտէն ուղաքլաթտըրմայուպ իլ-
» լա ֆիքիրլէրինին ույղուն օլմասըն-
» տէն տահա զիյատէ տօսթլուքլէրի-
» նի զիյատէլէշտիրմէյէ վէսիլէ օլմըշ
» իտի : Չիւնքի բէտէրիմ՝ Պօղոս ա-
» զայէ էվլատը կիպի նագար իյլէյուպ,
» օլ տախի օնա բէտէրի մագամինտէ
» բաղպէթ իտէր իտի : Ա է մէզհէպ
» խուսուսընտէ հիչ պիր վագըթ մա-
» պէյնլէրինտէ միւճատէլէ օլմայարաք
» հաթթա պաշղալարընըն պու սէ-
» պէպ իլէ պիրիպիրլէրինէ օլան տիւշ-
» մէնլիքլէրինէ թաաճճիւպ խուսպ
» ճէհալէթ սայար իտիլէր : Ա է պէն
» տէ բէտէրիմին իթտիյի բաղպէթի

" կէօրէրէք Ֆարղ օլան իղղէթտէ գու-
 " սուր իթմէյուսլ սլաղը քէրրէ իքի
 " իւչ կիւն կէլմէտիյի օլուր իտիխտէ,
 " բէտէրիմ իլէ պիրլիքտէ մահսուն օ-
 " լուր իտիմ:

" Ագասլի՝ բէտէրին իլէ կէօրիւ-
 " շէն էլպէթտէ հաղ իտէճէք իտի,
 " շիւնքի գալպի բէք թէմիղ, հէր քէ-
 " սէ իթտիյի մուամէլէ բէք խօշ, ին-
 " ճէ տիւշիւնճէլու, մէրհամէթլու վէ
 " Ֆաղըլէթ սահիպի վէ սիմասը տա-
 " իի տիլպէր պիր ատէմ իտի":

" Տախմաքի կէօրտիւյիմ քիմսէլէր
 " տէ անա էմսալ պիրինի պուլամատը-
 " դըմտէն տէրունիմտէ եագընիէթ
 " տույուսլ վէ զիյատէսի իլէ բաղպէթ
 " իտէր իտիմ, վէ աղար աղար պու-
 " հալլէր իլէ սլանա օլ գատար պիր
 " ալա ատէմ կէօրիւնմիշ իտիքի, հէր
 " տագիգէ եանընտէ եէսիրի կիպի օ-
 " լուսլ հիւքմինտէն ասլա չըքմամայը
 " արղու իթմէյէ պաշլատըմ:

" Պիր կիւն իամիմին կիւնի օլմա-
 " սը իլէ Պօղոս աղա պէնի սէլամլա-
 " մաք իչուն Քանտիլլիէ կէլմիշ իտի
 " վէ տախմաքի կէօրիւշտիյիմիղ Ֆա-
 " միլէալէրտէն տախի կէլմիշ օլուսլ,

77 իսմիմին կիւնինի վէսիլէ իտէրէք էյ-
 78 լէնմէք արդու իթտիբլէրինտէն վէ
 79 մապէյնիմիզտէ պիբիպիբլէրինի զէմմ
 77 իտիճի քիմսէ օլմայուսլ բէտէրիմ-
 77 տէն տախի իզինն ալարաք տէր ագասլ
 77 չալղըճըլէրէ խապէր իթտիլէր :

77 ( ) Լ ախշամ եարը կիճէյէ դա-
 77 տար էյլէնտիլէր վէ թաամտէն սօնղ-
 77 րա սօն Քարէ՝ պաշլանմազտէն պիբ
 77 ազ էվվէլ պէն զայսլ օլտուամ շիւնքի
 77 Պօղոս աղա հէր օյուեն պաշլանմազ-
 77 տէն էվվէլ պիբէր պաշղա տամալէ-
 77 րի անկժէ՝ իտուսլ պանա հիչ պիբ
 77 տէֆա կէնտուսի իլէ պիբլիքտէ օյ-
 77 նայրմ տէյու թէքլիֆ իթմէտի , վէ
 77 սու շէյ պանա բէք տօքուենտրղըն-
 77 տէն օլ տէֆա տէ եինէ ախէրի իլէ
 77 օյնամայը իսթէմէյուսլ մէճլիսի տիւ-
 77 շիւնմէյէրէք օտամա չէքիլտիմ Քա-
 77 րէ պաշլանտրքտէն սօնղրա մէյտա-
 77 նէ չըքարըմ տէյու , վէ օտամա կի-
 77 րէր կիրմէղ Աստուածածին պատկէ-

1 Քարէ եֆրէնճ բաքսլէրինտէ պիբինին իսմի
 տիբ :

2 Տաքս պաշլանմազտէն էվվէլ պիբ էրքէք պիբ
 քարըյէ կէնտուսի իլէ պիբլիքտէ օյնայաճազընը վաս
 իթտիբմէտինէ ֆրանտրղ լիսանընտէ անկժէ տէրլէր :

77 րինին է՝ օնիւնէ տիղ չէ՝ օքիւս պաշ-
 78 լատում րէճա իտէրէք տիմէյէ , — է-
 79 ֆէնտիմ սէն պու մու հապպէթի պէ-
 80 նիմ եիւրէյիմտէն չըքար , զիրա ա-
 81 նըն գալպինտէ էսէրի օլմատրղըն-
 82 տէն պէն սէֆիլ օլաճաղըմ — վէ սօնղ-
 83 րա քէտէրիմտէն կէնտու կէնտիմէ
 84 տէտիմ , — ահ զալիմ , օլ տամայրլա
 85 օյնատրղըն վագըթ պիլսէն վիրտիյին
 86 քէտէրի , լաքին նէ գապահաթըն
 87 վար , զիրա պէնիմ նէ հալտէ օլտը-
 88 ղըմը պիլմէղսին , եինէ սանա ֆէնա
 89 տիյէմէմ , վէ սէնին տաիմա մութլու-
 90 լու օլմանա տուա իտէրիմ , ֆագաթ
 91 պէն եիւրէյիմտէ օլ քէտէրի տույ-
 92 տրղըմ զէման քիմ պիլիբ եանընտէ-
 93 քի տամա նէ իֆթիխար իտէյօր իտի ,
 94 ահ Պօղոս աղա , պիլսէն խապէրին օլ-
 95 մայարաք պանա աճը վիրտին — տէր
 96 տէմէղ գաբու աչըլուս , — ալֆ ի-
 97 տին էֆէնտիմ , ճէսարէթ իտէմէ-
 98 տիմ — տիյէրէք Պօղոս աղա սյաքէ-
 99 րիմէ քաբանտր : Չունքի Պօղոս ա-
 100 ղանըն ախէրի իլէ օյնամասը՝ պէլքի
 101 թէքլիֆինի գապուլ իթմէմ տէյու-
 102 պէնի առկաթէ իթմէյէ ճէսարէթ ի-
 103 տէմէտիյինտէն իմիչ , լաքին էնճա-

Դ մը արդուսինէ դարչու քօմայուս ,
 Դ գասպիլ տիր քի սլիրլիքտէ օյնարում
 Դ տէյու իւմիտ իթտիյինտէն սէնի աւ
 Դ կաթէ իթմէյի միւրատ իթտիքտէ ա
 Դ շաղտէ պուլամամըշ իսէ , օտամա
 Դ չքմըչքմ տըր մէմուլի իլէ քօրքա
 Դ բաք եավաշճաճըք եօքարը չքմըշ
 Դ վէ գաբումը քաբայը կէօրտիւքտէ
 Դ տըշարը չքատըղըմէ սէքլէր իքան ,
 Դ իչէրտէն սէօղլէրիմի վէ կէնտու իս
 Դ մինի վիրտիյիմի տախի իշխտուս գա
 Դ բույը աչուս պաքլէրիմէ քաբան
 Դ տըղընը սօնղրա նագլ իյլէտի :

Դ Ագասպի իքիմիղին տէ եիւրէյինին
 Դ տույկուլարը մըթասպրգ օլուս , օլ
 Դ կիւնէ գատար ճէսարէթսիղլիյիմիղ
 Դ տէն սլիրիպիրիմիղէ մուհասպպէթի
 Դ միղի աշիքեար իտէմէյուս իքիմիղտէ
 Դ թահամիւլ օլունմաղ գալս պղա
 Դ պընտէ իքան սէօյլէճէ մուհասպպէ
 Դ թիմիղ սէյան օլտու իսէ , նէ տէրէ
 Դ ճէ սէվինճ տույտըղըմըղը սանա թա
 Դ բիթ իթմէք հաճէթ տէյիլ :

Դ ( ) Լ կիճէտէն սօնղրա կիւն սէ
 Դ կիւն մուհասպպէթիմիղ զիյատէլէ
 Դ շուս վէ չօք տէֆա Պօղոս աղա սէ
 Դ նի ալմաք միւրատ իթտի իսէ տէ ,

Պաղտասար աղաներն Քաթօլիքէրէ
 բէք հասիմ օլտըղընը պիլէրէք պու
 շէյին մէնի իչուն բէք չօք միւշքիւ
 լիքէր վէ ֆէնալըքէր հասըլ իտէ
 ճէյինի աշիքեար կէօրտիւյինտէն
 պիր սուհուլէթլի եօլ արար տու
 բուր իտի , ղիրա էկէր գարընտաշը
 նըն միւրատընէ գարշու կիտսէ , էվ
 վէլա ճէմի օլան վարիէթինէ մալիք
 օլապիլէճէյինէ շիւպհէսի վար իտի ,
 շիւնքի բէտէրլէրի վէֆաթ իթաիյի
 վադըթ Պաղտասար աղա պէօյիւք
 օղու օլտըղընտէն ճէմի վարիցէթի
 նին իտարէսինի օնա թէսլիմ իթմիշ
 իտի , վէ Վօղոս աղա տախի բէտէր
 լէրինին էօլտիւյինտէն պէրու պէօ
 յիւք պիրատէրինէ պիր շէյ սուալ
 իթմէյէրէք էվվէլքի կիպի մասլա
 հաթլէրինէ իգտամ իթմիշ իտիլէր ,
 օլ մասպէյտնէ բէտէրին՝ գարընտա
 շընըն միւրատընէ մուղայըր պիր շէյ
 եաբսա , պօղուլմալարը լաղըմ կէլ
 տիքտէ , ամուճան բէտէրինէ էլ
 պէթտէ տիւշմանլըք իտէճէյի աշի
 քեար իտի , վէ միլլէթինտէ նուֆուս
 լու օլտըղընտէն հէր քէս կէնտուսի
 նէ թարաֆ օլարաք Վօղոս աղայլ

" հէր պիր շէյտէ հագսըղ չըքարմաք
 " վէ ֆիւլուս — ու — մանղըրէ միւհ
 " թաճ իթմէք պիլէ մէմուլ իտի :

" Պու շէյլէրի տիւշիւնէրէք էվլէն
 " մէյի հիչ պիր վագըթ արզու իթմէզ
 " իտիք . զիրա իքիմիզ տէ պիրիպիրի
 " միզի սէվէր օլուպ , վէ էօմրիւմիւ
 " զիւն նիհայէթինէ գատար օլ մու
 " հասպէթիմիզ սէօնմէյէճէյինի բէք
 " էյի պիլըր օլարաք նէ միւհթաճըմըղ
 " վար իտի սէֆիլլէք իլէ էվլէնմէյէ ,
 " զիրա էօյլէ մէմուլ իտէրիմ քի պի
 " րիպիրլէրինի սէվէն իքի զաթ եալը
 " նըղ պսակ պաղը իլէ աշգլէրինի իս
 " պաթ իլլէմէյէ վէ օնուն իլէ էմնի
 " յէթ իտինմէյէ մէճպուր օլուր իսէ
 " լէր , մուհասպէթլէրի թէքմիլ օլ
 " մայուպ , իլլա եա պիրի եա օլ պիրի
 " մէնֆաաթ կէօղլէյէրէք սահտէ աշգ
 " իլլէմիշ տիր տէյու , պու սէպէպլէր
 " տէն նէ վագըթ թէքմիլ բահաթ ի
 " տէպիլէճէյիմիզի անղլար իսէք , օլ
 " զէման էվլէնմէյէ գարար վիրէրէք
 " իւչ սէնէ գատար վագըթ կէշիրտիք :

" Պու մասպէյնտէ բէտէրիմէ էմրի
 " հագգ վագըր օլտու իսէ , պէն թէ
 " սէլլի գասպուլ իտէմէզ տէրէճէսի

7) նէ կէլտիմ, չիւնքի էօլէ պիր բէ-
 7) տէրտէն այրըմաք բէք միւշքիլ ի-
 7) տի, վէ հալամըն օղուլարընտէն եա-
 7) գըն քիմսէմ օլմատրղը իչուն հէր
 7) նէ գատար անլէրտէն պիր տիւրլիւ
 7) հաղ իտէմէղ իտիմ իսէ տէ, մէճ-
 7) պուր օլտուամ էվլէրինէ կիտուպ պիր-
 7) լիքտէ օթուրմաղէ, վէ պու սէպէպ-
 7) տէն բէտէրիմին աճըսը տախի վէ-
 7) սիլէ օլարաք ալթը այ գատար Պօ-
 7) ղոս աղանըն եիւղիւնի կէօրէմէտիմ:

7) Պիր կիւն օտամտէ օթուրմուշ
 7) եինէ հալիմին իւղէրինէ տիւշիւնիր
 7) իքան պէպէմէ կէլուպ պէնի պիր
 7) գարը իսթէյօր տէյու խապէր վիր-
 7) տի: Պէսլէմէյէ — եօքարը չըքսըն —
 7) տէյու ճէվապ վիրտիքտէն սօնղրա,
 7) տահա սէպէպինի անղլամատէն եիւ-
 7) ըէյիմտէ պիր ալթիւսթիւք տույ-
 7) տում:

“ Աէլէն գարը բէտէրիմին է-
 7) մէքտարը Վարկոս ախպարըն քըզ
 7) գարընտաչը Անթաուամ իտի: Ա՛հ
 7) Ա՛գապի, Վարկոս ախպարըն վէ Ա՛ն-
 7) թաուամըն սատագաթլէրինի սա-
 7) նա անղլաթտրամամ, չիւնքի վա-
 7) լիտէմ էօլտիւքտէն սօնղրա բէտէ-

" ըիմէ իԹտիյի սատագաԹտէն մա-
 " տա պէնի հիչ պիր վագըԹ եալը-
 " նըզ պըրաքմայուպ հէր պիր տէրտի-
 " մէ չարէ արայուպ Թէսէլլի իԹմէյէ
 " չալըշմըշ տըր , եալընըզ հալամըն օ-
 " ղուլլարընըն եանընտէ օԹուրտըղըմ
 " ղէման պէնտէն պիր աղ վագըԹ այ-
 " ըրտը , չիւնքի ղեյատէ մէսարիՖ տիր
 " տիյէրէք օնու գապուլ իԹմէտիլէր ,
 " լաքին միւրատլէրի պանա տօսԹ օ-
 " լանը պէնտէն ուղաքլաԹմաք իտի :
 " ԱնԹառամ օտամէ կէլուպ օ-
 " Թուրուպ պիր աղ պէնիմ հալէրիմի
 " սօրտուքտէն սօնղրա , պիր Թէգքիրէ
 " չըքարուպ պանա վիրտի " :

( ) Լ վագըԹ Աննա տուտու էլինի
 պաշ եաստըղընըն ալԹընա ուղատուպ
 վէ մէքԹուպու չըքարուպ քըղընա
 տէտի :

" Ագապի իշԹէ Պօղոս աղանըն
 " եազտըղը մէքԹուպ պու տըր օքու " :

Վէ ագապի տուտու պաշլատը օ-
 քումաղէ :

« Աննա տուտու ,

" Չօքմիւլհաղէլէրտէն սօնղրա քա-
 " րար վէրտիմ պու կիճէ՝ եարը կիճէ-
 " յի պիր սաաԹ կէչէրէք Վարկոս ախ

Կար իլէ պիւրլիքտէ գաբունըն էօ
 նիւնտէ պուլունուպ սիզի ալուպ
 պիր տօսթումըն էվինէ կիթմէյէ ,
 զիրա պաշղա եօլ իլէ սիզի հալանը
 զըն էվինտէն ալապիլմէյէ իւմիտիւմ
 եօք , վէ պէնիւմ տէ պուլնտան սօնը
 րա պիր տագիգէ սիզտէն այրը օլ
 մաղա սասը իյլէմէյէ թահամմիւլիւմ
 եօք , էկէր պանա էմնիյէթինիզ վար
 իսէ , վէ գատէրիմէ միւլհիգ օլմայը
 իսթէր իսէնիզ թէգքիրէմին ալթը
 նա բէյինիզ օլտըղընը իշարէթ իյլէ
 յուպ թէգրար Նթաուամ իլէ պա
 նա կէօնտէրին , լաքին մաթլուպու
 մա գարշու կէլուպ պէնի բէտտ ի
 տէրսէնիզ պիլմիշ օլուն քի կէնտու
 մի թէլէֆ իթմէտէն ախէր պիր շէյ
 ֆիգրիմտէն կէչմէյօր ” :

Պօղոս :

Պաղտասար աղանըն էէկէնի թէգք
 քիրէյի օքուտըքտէն սօնըրա՝ Ննա
 տուտու էինէ նագլինէ պաշլատը :

“ Ագապի՝ թէգքիրէյի օքուտու զըմտէ
 նէյէ գարար վիրէճէյիմի պիլէմէտիւմ .
 բէտէրիմտէն այրըլտըքտէն սօնը
 րա տիւնեա իւղէրինտէ սէվտիյիւմ
 քիմսէ եալընըղ Պօղոս աղա օլարաք ա

Դնը օլ հալտէ թէրք իտէպիլնրմիլի
 Դտիմ, զիրա կէնտուենի թէլէֆ իթ
 Դտիքտէ պիր տահա պիւթիւն էօմ
 Դրիւմտէ թէսէլլի պուլապիլնրմիլի
 Դտիմ, պու սէպէպլէր իչուեն հիչ պիր
 Դշէյի տիւշիւնմէյուպ էլիմ թիթիրէ
 Դյէրէք — թէքլիֆին մագպուլում
 Դտրք — տէյու իշարէթ իտուպ թէգէ
 Դքիրէյի մէօհիւրլէտիքտէն սօնդրա
 Դթէքրար Մնթառամա վէրտիմ:

ԴՕԼ կիւճէ պէյան իթտիլի վա
 Դգըթտէ գաբույէ ինտիմ վէ Պօղոս
 Դաղանընքօլունէ կիրուպ տօղրու Ֆը
 Դրանսըղ թէրճումանը Վօսիէօ տը
 ԴՍնկվիլին էվինէ կիթտիք, զիրա բէ
 Դտէրին էվլէլինտէն գարարլաշտրք
 Դմըշ օրայէ կիտէճէյիմիղի. վէ օն
 Դտա Պօղոս աղանըն տօսթու Տէր
 ԴՎահան մախսուսէն պուլունըպ պի
 Դղի կիթտիլիմիղտէն եարըմ սաաթ
 Դսօնդրա պսակ իթտի, վէ պու սէ
 Դպէպ իչուեն Նրմէնի Վաթրիլի Պաղ
 Դտասար աղանըն միւրատը իւղրէ Տէր
 ԴՎահանը բէք չօք խըրքալատը:

ԴՂգապի սանա թարիֆ իտէմէմ
 ԴՎօսիէօ տը Սնկվիլին վէ ֆամիլեա
 Դսընըն պիղէ իթտիքլէրի էյլէքլէրի,

7 Եհնի վէ քրդէրի պէնի բահաթ վէ
 7 խօշնուտ իթմէյէ հէր կիւն եէնի-
 7 տէն շէյլէր տիւշիւնիր խտիլէր վէ
 7 Վօսիէօ տը \ օնկվիլ տախի Պօղոս ա-
 7 ղանըն հէր նէ քի իշի օլուր խտի ի-
 7 սէ պիթմէսինէ ղայրէթ խտէր խտի :

7 \ աքին Վօսիէօ տը \ օնկվիլտէն
 7 վէ Ֆամիլէասընտէն սրաշղա տօս-
 7 թումուզ եօղ խտի , ղիրա բէտէրին
 7 իլէ էվէնտիյիմիզտէ իքի միլէթ տէ
 7 պիզէ հասիմ օլտու , վէ Պաղտասար
 7 աղա գարընտաշընէ բէք ղարաղ սրաղ-
 7 լայուպ իքիմիզէ տէ եաբապիլտիյի
 7 Ֆէնալըղը իճրա խլէտի , քի շիմտի
 7 նագլ խտէճէյիմ :

7 Վէքիզ այ գատար Ջրանսըղ թէր-
 7 ճումանընըն էվինտէ օթուրաուք , վէ
 7 սու մասպէյնտէ բէտէրին պիրատէ-
 7 ըի իլէ օլան շիրքէթտէն այրըմաք
 7 իսթէտիքտէ , կիւնտէն կիւնէ պրրա-
 7 քարաք հայըճա վագըթ կէչտիքտէն
 7 սօնըրա էնճամը Վօսիէօ տը \ օնկ-
 7 վիլին եարտըմը իլէ հիսապլէրի կէօ-
 7 ըիւլիւպ Պաղտասար աղանըն Պօղոս
 7 աղայէ եիրմի պին քէսէ ագճէ պօր-
 7 ճու չըքուպ պիր աղընը ալարաք վէ
 7 սրագիսինէ վատէ քէսիլուպ պիր

Դ թահավիլէ բապթ օլու՛նաճաղ իքան ,
 Դ Քաթօլիքէրին սիւրկիւնլիւյի մէյ-
 Դ տանէ չըքար : Պագաթ պու մէն-
 Դ Ֆիլիք զուհուր իթմէզտէն պիր ազ
 Դ էվվէլ Պրանսրզ էլչիսինին կիթմէսի
 Դ իճապ իթտիյինտէն Վօսիէօ տը | օնկ-
 Դ վիլ տախի Պրանսալը օլուպ էլչի ի-
 Դ լէ տօսթլուքլէրի վէ ագրասպալըք-
 Դ լէրի օլտրղընտէն Պրանսայէ կիթ-
 Դ տիլէր իսէ , պիղէ հիմայէթ իտէն
 Դ քիմսէ քալմամըչ իտի : Պու մասէյն-
 Դ տէ նասըլ քի սէօյլէտիմ իսէ , Քա-
 Դ թօլիք վագասը զուհուր իթտի իսէ
 Դ իքի միլլէթ տէ պիղէ հասիմ օլտը-
 Դ զընտէն պիւսպիւթիւն էալընըլքալ-
 Դ տըք : ( ) Լ վագըթ Պաղտասար աղա
 Դ գուտուրէթլու քիմսէլէրի ճէլպ ի-
 Դ տուպ , Պօղոս աղա Քաթօլիք օլ-
 Դ մուչ տըր , վէ Վօսիէօ տը | օնկիլիլ
 Դ տօսթու օլտրղընտէն , Պրանսա չա-
 Դ շտը տըր տէյու իֆթիրա իտէրէք
 Դ Քաթիրիք մարիֆէթի իլէ ֆէրմա-
 Դ նընը էաքարըթտըրուպ գաթլէ պէ-
 Դ տէլ , պիր տահա Վթանպուլա կիր-
 Դ մէմէք շարթը իլէ Մումիլտէ Քէր-
 Դ պինէյէ սիւրիւլէճէյինի Պօղոս աղա
 Դ տույուպ պիր կիճէնին իչինատ կէ-

7 միշտ պի՛նուալ Վ ճնտրայէ Ֆիրար իւ
 7 լէտի :

7 Վգասպի՛ սանա թարիֆ իտէմէմ
 7 նէ աէրէճէ աճը տույտուք պիրիպիւ
 7 ըիմիզտէն այրըտըղըմըզտէ , տահա
 7 հէնուղ բահաթլըղէ տիւշէճէ իքան
 7 պէօյլէճէ այրըմամըղ զուհուր իթ
 7 տիքտէ , կէնտումի թէլէֆ իթմէք
 7 հիչ կէօղիւմտէ օլմայաճաղ իտի է
 7 կէր սէնի տիւշիւնմէմիշ օլսամ իտի ,
 7 զիրա բէք միւշքիլ տիր պիր քիմսէ
 7 յէ սէվտիյինտէն այրըմաք պիր տա
 7 հա կէօրէպիլէճէյինէ իւմիտի օլմա
 7 յարաք :

7 Քաթօլիքլէրին բէք չօղու տը
 7 շարը մէմլէքէթլէրէ սիւրկիւնն օլ
 7 տուլէր իսէ , պուրատէ քալանլէր
 7 տախի Պէյ օղլունտէ սաքինն օլմայէ
 7 բուխսաթլէրի օլմայուալ Վամաթիա ,
 7 Օրթաքէօյ վէ Պէշիքթաշէ թէվ
 7 ճիհն օլտուքլէրինտէ , պէնտէ Վարկոս
 7 ախպար իլէ Պէշիքթաշտէ պիր Վը
 7 մէնի էվինտէ իքի օտա թութտում :

7 Վաքինն օրատէ տախի հէր կիւն
 7 սիւրիւլմէ քօրքուսը էքսիք տէյիւ
 7 իտի , շիւնքի Քաթօլիքլէրին բէք չօ
 7 զը Վնատօլուտէ Վնկիւրիւյէ մէնֆի

77 օլտուլէր Ֆամիլեալէրի իլէ պիրլեբ
 77 տէ : Շէջլէ քի խանէլէրինտէ բա
 77 հաթ իլէ էօմիւր կէչիրմէյէ ալըշմըշ
 77 օլան Ֆամիլեալէր՝ ղայէթ իլէ շէ
 77 տիտ քըշ էյեամընտէ վէթանլէրինի
 77 թէրք իտուպ սօնու նէտէ գարար
 77 վիրէճէյինտէն պի խասլէր օլարաք ,
 77 եօլճուլուքլէր իթմէյէ մէճպուր օլ
 77 տուլէր :

77 Պօղոս աղա Ֆիրար իթտիքտէն
 77 իքի այ սօնդրա սէն տիւնեայէ կէլ
 77 տին , վէ թէսէլլիմ եալընըղ սէն օ
 77 լաճաղ իքան , պէնիմ եանըմտէ օ
 77 լուր իսէն Քաթօլիք մէղհէպինտէ
 77 օլուքսըն տէյու Պաղտասար աղա
 77 քօրքտըղը իչուն տահա քէյֆսիղլէ
 77 յիմտէն քալքմատէն պիր կիճէ ու
 77 յուտըղըմ վագըթ օլտըղըմ էվին սա
 77 հիպի իլէ սէօղիւ պիր իտուպ սէնի
 77 պէշիքտէն չալտըրուպ կէնտու եա
 77 նընէ ալտը : Արթէսի կիւնի սապահ
 77 տան ույանտըմ իսէ սէնի պէշիքտէ
 77 կէօրմէտիյիմտէ զինիմի ղայպ իթ
 77 մէ տէրէճէսինէ կէլուպ վէ թէգ
 77 բարէն քէյֆիմի պօղուպ էօլիւմ տէ
 77 բէճէսինէ կէլտիմ , վէ պէլքի տէ
 77 խասթէլիքտէն իֆլահ օլամաղ իտիմ

Դէկէր Անթառամ կէլուս Պաղտա
 Դ սար աղանըն եանընտէ օլտըղընը
 Դ խապէր վիրմէմիշ օլսայ իտի, զիրա
 Դ էվ սահիպլէրինէ սօրտըղքմտէ — սլիւ
 Դ մէյիղ, կէօրմէտիք — տէն զայրու
 Դ սլիր ճէվասպ վիրմէղ իտիլէր :

Դ Պօղոս աղատէն այրըլտըքտէն
 Դ սօնղրա սլիր երլ գատար մէքթուսպ
 Դ ալամատըմ, վէ կէչինմէ խուսուսըն
 Դ տէ կիւճիւք չէքմէյէ պաշլատըմ,
 Դ զիրա հալամըն օղուլէրի վասի օլ
 Դ տուքլէրինտէն բէտէրիմին տէ ֆթէր
 Դ լէրինի վէ վարիէթինի մէյտանէ չը
 Դ քարմայուս սօնու՛նտէ պանա տիւշ
 Դ ման սլիլէ օլտուլէր, նասըլ քի սլէօյ
 Դ լէ շէյլէր չօք քէրէ վուգու սուլ
 Դ մուշ տըր :

Դ Պօղոս աղանըն հէտիէ իյլէտիյի
 Դ վէ սլէնիմ էվվէլտէն օլան միւճէվ
 Դ հէրաթըմտէն նէ քի քալմըշ իտի ի
 Դ սէ (չիւնքի չօղու՛նը բէտէրինին ֆի
 Դ բար իյլէտիյի վագըթ աղճէ եէրի
 Դ նէ անլէրտէն վիրմիշ իտիմ, աղար
 Դ աղար սաթուս կէչինմէյէ պաշլա
 Դ տըմ :

Դ Սլիր երլտան սօնղրա Պօղոս ա
 Դ զա ճըրանասպէ կէչուս Փարիղէ կիթ

7 տիցի վագըթ թասվիրինի պանա
 7 կէօնտէրմիշ իտի պիր մէքթուպ իւ
 7 լէ պիրլիքտէ , վէ հիչ պիր վագըթ
 7 էսվապընը թէպտիլ իթմէտիցի իչուն
 7 Փարիզտէ իսմինէ քաչղըն թիւրք
 7 քօմուչէր :

7 Վէտէրինտէն մէքթուպ ալտրմ
 7 իսէ , ղայէթ իլէ մէմնուն վէ պիր
 7 ազ թէսէլլի օլտում , եազմըշ իտի
 7 քի Փարիզտէ եինէ Վօսիէօ տը
 7 Վօնկվիլի պուլմուշ , վէ անըն իլէ
 7 պիրլիքտէ տիր տէյու : Վագաթ
 7 սօնղրատան ֆրանսրղլէրին զօրպա
 7 լըղը զուհուր իթտի իսէ պիրտէն
 7 պիրէ մէքթուպլէրի քէսիլտի , չիւն
 7 քի օլ զօրպալըքտէ զավալու Վօ
 7 սիէօ տը Վօնկվիլի թէլէֆ իթտիքլէ
 7 ըինտէ՝ Վօղոս աղա տախի անըն
 7 տօսթու օլուպ , վէ պիր իքի խու
 7 սուսլէրտէ տօսթուներ քուրթարմաք
 7 իչուն տէվլէթճէ մատտէլէրտէ մէճ
 7 պուրի պուլլունտըղընտէն բէտէրի
 7 նի տախի մահպուս իլէյուպ մէք
 7 թուպ եազմաղէ ֆրոսանթ պուլա
 7 մատըղը իչուն , հիչ պիր խապէրինի
 7 ալամատըմ իտի , վէ անգարիպ թու
 7 թուպ հապս իլէմէլէրի իլէ եա

7 նընտա պուլընան ագճէսինի տախի
 7 զապթ իլէյոււպ, ֆիւլուս—ու—ման—
 7 զըրէ միւհթաճ իլէմիշ խտիլէր, վէ
 7 ագճէյէ միւհթաճ օլտրղընը թա—
 7 ըիֆ իթտիլի վազալէրտէն անղլա—
 7 տլմ, զերա պէնիմ հալիմի պիլէրէք
 7 կէնտուսի պիր բարա մաթլոււպ իթ—
 7 մէմիշ խտի, օլ վազըթ պաքի քա—
 7 լան միւճէվհէրաթըմը սաթոււպ ի—
 7 քի պին ֆրանք խտոււպ պիր թիւճ—
 7 ճար էլի իլէ կէօնտէրտիմ:

7 Պիր կիւն կէնտու հալիմին իւ—
 7 ղէրինէ միւլհաղա խտէր իքան՝ Պաղ—
 7 տասար աղանըն իթտիլի պունճա
 7 ֆէնալըքլէրէ խըրսլանոււպ վէ կէն—
 7 տումէ հիւքմիմ քալմայոււպ վէ պա
 7 խուսուս սէնի պէնիմ եանըմտէն ա—
 7 յըմասը բէք նահագ պիր քէյֆի—
 7 էթ օլարաք հէր քիմ տույար խտէ,
 7 էլպէթ պէնի աճըր տէյու մէմուլ—
 7 խտոււպ, ֆազաթ պէն սիւքուլթ իթ—
 7 տիքճէ պիր տահի սէնի կէօրէմէյէ—
 7 ճէյիմի անղլատըքտէ, պիր տիւրլիւ
 7 կէնտումի բազի խտէմէյոււպ քալ—
 7 քոււպ տօղրու Պաղտասար աղանըն
 7 էվինէ կիթտիմ — էվլատըմը խթէ—
 7 ըիմ — տիլէրէք: Մէն օլ վազըթ տա—

Դ Կա սկէ շ եաշընտէ իտին : Պաղտա
 Դ սար աղա սէնի վերմէ տիյինտէն մա
 Դ տա սու ճէսարէ թիմէ պիր քաթ
 Դ տահա խըրսլանու ս պանա օլան հա
 Դ սիմիլի զիյատէ լէ շտի : Այլէ տէ օն
 Դ տիւ յիմտէ աղլայարաք վատլէր իթ
 Դ տիմ էլպէ թտէ պիր կիւն միւրատը
 Դ մըն իճրասընտէ օլաճաղըմ տէյու ,
 Դ շէ օյլէ քի խըրսըմըն արասընտէ տիւ շ
 Դ մէնիմի հիչ պիր շէյ եէրինէ քօյա
 Դ րաք էվ սահիպլէրիմին եանընտէ
 Դ Ֆիքրիմտէն կէ շէնի շէքինմէյէրէք
 Դ սէ օյլէ տիմ , վէ անլէրտէ պանա հադ
 Դ վերտիլէր վէ աճըմը թէ սքին իթմէք
 Դ իչուն չօք թէ սէլլի իտու ս վէ պիր
 Դ քաչ կիւնտէն սօնղրա կէ օյա տէ Ֆի
 Դ ղամմ օլայըմ նիէ թի իլէ պիրլիքտէ
 Դ պիր մահալէ կէ ղինմէյէ կիթմէյի
 Դ պանա թէքլիֆ իթտիլէր : Այլթիտա
 Դ հէր նէ գատար գասուլ իթմէտիմ
 Դ իսէ տէ , բէք չօք բէճա իթտիլէ
 Դ րինտէն սկտ մուամէլէ եախուտ
 Դ քիպիրլիք իտէյօրու մ անղլաշըլմասըն
 Դ տէյու մէճսուր օլտու մ կիթմէյէ ,
 Դ նամսըլ անղլայասպիլի իտիմ Ֆիքիրլէ
 Դ րինի , մէկէր սկէնիմ է օմրիւ մէ գաստ
 Դ իթմիլէր իմիչ , ղիրա քահվէտէն

Կ սօնդրա եիւրէյիմտէ պիր աղ ֆէնա,
 Կ լըք տույուպ էվէ տէ ծնտիւքտէ բէք
 Կ զիյատէ ֆէնալաշտրմ իսէ, Վարկոս
 Կ ախպար չաքըճաք պիր իքի հէքիմ
 Կ կէթիրուպ զէհիրի քէստիրտիլէր ի-
 Կ սէ տէ, էվվէլքի սաղլըղըմը զայպ ի-
 Կ տուպ օլ կիւնտէն պու կիւնէ գա-
 Կ տար տաիմա ֆէնալաշմաքտէ օլա-
 Կ րաք պու տէրէճէյէ կէլտիմ, Վվ-
 Կ տէն չըքտըքտէն սօնդրա սէնի պէ-
 Կ շիքտէն չալանլէր տախի էվ սահիպ-
 Կ լէրիմ օլտըղընը տույտուամ իսէ տէ,
 Կ իսպաթը բէք միւշքիլ օլտըղընտէն
 Կ սիւքուլթ իթմէյէ մէճպուր օլտուամ:
 Կ Պէշիք թաշտէ օլտըղըմ էվտէն
 Կ չըքտըքտէն սօնդրա, Վւսքիւտարէ
 Կ կիտուպ Պաղլար պաշընէ եազըն է-
 Կ վին պիրինտէ պիր ուֆաք օտա
 Կ թուլթուամ, վէ օլ վազըլթլէր Պաղ-
 Կ տասար աղա եաղլէրի Վւսքիւտարէ
 Կ կիթտիյինտէն չօք տէֆա Վնթառամ
 Կ սէնի ալուպ կիզլիճէ պանա կէլիր
 Կ իտի, վէ պիր աղ թէսէլլի օլուր ի-
 Կ տիմ, շիւնքի Պօղոս աղատէն ալթը
 Կ սէնէ գատար մէքթուպ ալամատը-
 Կ զըմ իչուն նէ օլտըղընը պիլմէտիյիմ
 Կ տէն բէք զիյատէ քէտէրլի իտիմ:

Կու մապէյնտէ պիր կիւն Մար-
 կոս ախարար բէտերինտէն պիր մէք-
 թուպ կէթիրտի . եազմըշ իտի քի ,
 Կրանսատան Արապիտանէ քու-
 մէթ արամայէ կիտեր իքան զուր-
 սանտլէր թութմուշ , հէր քաչ զու-
 բուշք վար իսէ ալմըշլէր , վէ քուր-
 թուլմասընէ պէտէլ պէշ պին զու-
 ոուշ մաթլուպ իտերլէր տէյու , վէ
 ոլ մէքթուպտէն պաշղա պիր քաչ
 տանէ տահա եազմըշ , Ֆագաթ էլի-
 մէ կէլմէմիշ օլտըղընը անղլատըմ :

Օլ մէքթուպի ալտըղըմ կիւն նէ
 եաքաճաղըմը պիլմէյուպ տիւշիւ-
 նիւր իքան եինէ սէն Անթառամ ի-
 լէ պիրլէքտէ պանա կէլտին , վէ բար-
 մաղընտէքի թէք թաշ պրիլանթի
 եիւղիւյիւ կէօրտիւյիմտէ պէնի սէ-
 վէրմիսին տէյու սանա սօրտուքտէն
 սօնղրա սէնտէն իսթէտիմ :

— Ավվէթ :

Վէ ոլ եիւղիւյիւ ալթը պին
 զուոուշէ սաթուպ բէտերինէ կէօն-
 տերտիմ , վէ կէշէնտէ պու քէյֆի-
 էթի պանա սօրտուն իսէ , — Ագա-
 պի՝ ոլ եիւղիւյիւ վիրտիյինտէ բէք
 պէօյիւք էյլէք իթտին — տէտիմ ի-

77 տի, չիւնքի քէտէրինի եէսիրլիքտէն
 77 քուրթարմայէ սէպէպ օլտուն:

77 Պօղոս աղա եէսիրլիքտէն քուր-
 77 թուլտրքտէն սօնղրա չէքտիյի մէ-
 77 շագդամթլէրտէն հիչ պիր շէյէ ճէ-
 77 սարէթի քարմայուպ, իլլա բէճա ի-
 77 լէ պէլքի գարընտաշընըն խըրսընը
 77 թէպքին իթտիրուպ բահամ էօմիւր
 77 կէչիրէպիլըր իւմիտի իլէ վէթանընէ
 77 տէօնմէյի արղու իթտիյինտէն սօն
 77 պահար էսնասը Սթանպուլէ կէլտի:

77 Ա՛հ Ա՛գապի՛ հիչ պիր վադըթ
 77 թէքմիլ սէվինմէյէ նաիլ օլամամը-
 77 շըմ տըր, քիմի քէրրէ պիր աղ բա-
 77 համթլըղէ տիւշտիւմ տէյու խօշ-
 77 նուտ օլուր իքան էվիլէքինտէն պէօ-
 77 յիւք պիր քէտէր աման վիրմէյէրէք
 77 եէրիշուպ պէնի խարապ իլէմիշ
 77 տիր:

77 Մէտէրին վէթանընէ տէնաիւք-
 77 տէ հալիմի կէօրիւպ, սէպէպինի
 77 անղլայուպ (զիրա մէքթուպլէրիմ-
 77 տէ քէտէր իթմէսին տէյու պիր շէյ
 77 պիլտիրմէմիշ խտիմ) զիյատէսի իլէ
 77 աճըտըղընտէն թէպտիլի հավա տա-
 77 խի եարտըմ խտէրէք վէպա իլէթին-
 77 տէն թու թուլուպ եամթար: \ պքին

Դեանքնստէն պիր տագիպէ այրըմա
 Դյուպ դայէթ տիպգաթ իլէ պաքտը
 Դըմտէն եիրմի կիւն դատար կէչմիշ
 Դէ թէ հլիքէ սինի սաուշտուրմըշ ի-
 Դքան, Պաղտասար աղա պիրատէրի-
 Դնին կէլտիյինի տույուպ եինէ ինթի-
 Դգամ ալաճաղընը Պօղոս աղանըն
 Դտօսթլարընտէն պիրի խապէր ալա-
 Դրաք, վէ քէյֆսիղ օլտըղընը պիլմէ
 Դէրէք պիր թէգքիրէ կէօնտէրմիշ
 Դխտի: Վարկոս ախպար թէգքիրէնին
 Դիչինտէ նէ եաղըմըշ օլտըղընտէն
 Դխապէրի եօք, կէլթիրէն ատէմտէն
 Դալմըշ վէ Պօղոս աղայէ վիրմիշ խտի,
 Դօլ տախի օքուարքտէ քէք զիյատէ
 Դքօրքուպ օլ ախշամ քէյֆսիղլիյի
 Դթէգրարլայուպ արթըք հիչ պիք չա-
 Դրէ պուլունմայարաք սիշ կիւնտէն
 սօնդրա վէֆաթ իյլէաի:

Աննա տուտու պուրայա գատար
 նագլ իյլէաիքտէն սօնդրա պաշտար
 աղլամաղէ:

Ագասի տուտու տախի տինլէաի-
 յի նագլէ օլ գատար քէտէր վէ թա-
 աճճիւպ իտէր խտի քի, էկէր նագլ
 իտէն պիր ախէրի օլսա ինանմաք կէ-
 թիրմէսի քէք միւշքիլ խտի:

Պօղոս աղանըն էհլինին պիր աղ
քէտէրի թէսքին օլտուքտէ եինէ նագ-
լինէ պաշլատը :

” Ագապի՛ բէտէրին սէնի պիւ-
” թիւն էօմրիւնտէ պիր տէֆա կէօրէ-
” պիլտի , զիրա Սթանպուլա կէլիր կէլ-
” մէզ քէյֆսիզ լէնտիյինտէն էվէ կէ-
” թիրթտիրէմէզ օլտուք իսէ՛ պիր աղ
” էյիլէշտիյի վագըթ Անթառամէ խա-
” պէր իտուպ եաթտրղը օտանըն բէն-
” ճիրէսինին էօնիւնէ պիրլիքտէ կէլ-
” տինիզ , վէ պէն սէնին իլէ սէօհպէթ
” իթտիյիմտէ եանըմտէն պաքուպ սէ-
” նի կէօրիւր կէօրմէզ կէօղլէրի եաշ ի-
” լէ տօլտու , վէ սօն սաաթընէ գատար
” սէնի խաթըրընտէն չըքարմայուպ
” էօլէճէյի վագըթ տախի տէտի – Ան-
” նա տուտու , արթըք պիւսպիւթիւն
” այրըլաճաղըմըզ վագըթ կէլտի , պէ-
” նիմ վասըթամ իլէ նէ գատար մէ-
” շագգաթ չէքտին իսէ , ճիւմլէսինի
” պանա ավֆ իյլէ , զիրա պէնիմ իրա-
” տէթիմ իլէ օլմատրղը սանա մա-
” լիւմ տիր , վէ Ագապինին թէրպիէ-
” սինէ էկէր միւմքին օլուր իսէ զայ-
” րէթ իյլէ , կէնտու լիսանընը էլպէթ
” էօյրէթտիրիլէր , Տրանսըզ լիսանը

" իլէ բիանօյը տախի էօյրէնսինն չիւն
 " քի պէնիմ միւրատըմ էօյլէ իտի, Ան
 " նա՛ տուտու բէք քէտէր իլէ այրը
 " լըյօրում, ա՛հ Ագա . . . . պիր . . . .
 " տա . . . . աճ . . . . — պէօյլէճէ պիր
 " քաչ անղլաչըլմազ սէօզլէրտէն սօնղ
 " րա թէսլիմ օլտու :

" Աէտէրինին իթտիյի վասիէթին
 " հիչ պիր վագըթ իճրասընտէ օլամա
 " յաճաղ իտիմ, էկէր պիր քաչ սէ
 " նէտէն սօնղրա Պաղտասար աղա պիր
 " պէօյիւք քիմսէ իլէ մարաղա իթտիւ
 " յինտէն պէշ սէնէ սիւրկիւնն օլմա
 " մըշ օլսայ իտի, չիւնքի ամուճան
 " մէնքի օլտու իսէ, հէմշիրէսի Արա
 " նուհի հանըմա բէք զիյատէ րէճա
 " իթտիրէրէք Պօղոս աղանըն վասիէ
 " թինի իճրա իթտիրմէյէ րազի իտէ
 " պիրտիմ :

— Ավվէթ, անտէն մատա էվին իւ
 չինտէ պէնի սէվէն եօղ իտի, էօլտիւ
 յիւ զէմանն չօք քէտէր իթտիմ, վէ
 Պաղտասար աղա սիւրկիւնտէն կէլտի
 իսէ Պրանսըղճա էօյրէնտիյիմէ բէք
 ճանը սըքըլտը, վէ էվտէ օլտըղը վա
 գըթ բիանօյու չալմաղէ բուխսաթ
 վիրմէտի, լաքին հէմշիրէսինէ պիր

չէյ տիյէմէտի :

– Եւ յիշիմ թախիմ քի՛ Արանուհի հանրմըն հաթըրընա բէք զիյատէ բա-
յէթ իտէր տէյու :

– Եւ յիշիմ թ :

– Օլ սէպէպտէն Վ իչէն աղանըն քայնը հայր Վ բգանէսի կէօնտէրուպ
բէճա իթտիրտիմ իտի :

– Սիղ Վ իչէն աղայր թանըրմըսը
նըղ – տիյէրէք Ագապի տուտու թէ-
լաչ իլէ սիւալ իթտիքտէ վալիտէսի
ճէվապ իթտի :

– Եւ յիշիմ քըղըմ, լաքին սանա
տոսթ տէյիլ տիր, ֆագաթ հայր Վ ըր-
գանէսին չօք էյլիյինի կէօրմիւ շիւմ – :

Պու սէօղէրի իշիթտիքտէ Ագա-
պի տուտու սիր աղ տիւ շիւնճէյէ վար-
տը իսէ, Աննա տուտու թէգրար սօր-
տու :

– Ագապի զալիպա սէն տէ Վ իչէն
աղայր թանըյօրսուն :

– Իսմինի իշիթմիշիմ – տէյուպ
Պաղտասար աղանըն եէկէնի ախէր
սիր շէյ տիմէտի :

“ Բըղըմ, պունտան սօնղրա նէ քի
” օլտու իսէ ճիւմլէսի մալիւմիւն տիր,
” Պաղտասար աղանըն խապէր իթմէ-

Կ սի քի էկէր սէնին իլէ կէօրիւ շմէյէ
 Կ զայրէթ իտէր իսէմ, իքիմիզտէն տա
 Կ իսի տիւրլիւ ինթիգամլէր ալապիլիբ
 Կ տէյուլ վէ Վարտիրոս աղանըն էվի
 Կ նէ կէլտիյին կիճէլէր կէօղճիւլէր քօ
 Կ մասը, պուճարըն թօքուճը պիլիբ
 Կ սին, վէ պէնիմ տէ շիմտիէ գատար
 Կ վալիտէն օլտուղըմը կիզլէմէմ ախէր
 Կ պիր շէյ իչուճ տէյիլ, իլլա սէն տու
 Կ յաճաք օլուր իսէն պէնի սէֆիլ պը
 Կ րաքմաք իսթէմէտէյինտէ, հէմ պիր
 Կ չարէ եաբամաղ օլտըղընը պիլուպ
 Կ վէ օլ վադըթ պէնիմ սէպէպիմ ի
 Կ չուճ քէք չօք շէյլէր շէքէրսին տէ
 Կ յու աշիքեար կէօրտիւյիմտէն իտի,
 Կ լաքին պու կիւճ սօն կիւճիւմ օլտը
 Կ ղընը անղլատըղըմտէն՝ ճիւմլէսինի
 Կ աշիքեար իլլէտիմ, ղիրա քիմսէտէն
 Կ արթըք իսէվֆիմ քալմատը : Ագապի՝
 Կ շիմտի Վաղտասար աղանըն նասըլ ա
 Կ տամ օլտըղընը պիր էյիճէ անղլա
 Կ տըն, պուճտան սօնղրա անա կէօրէ
 Կ հարաքէթ իլլէ, ղիրա տահա սէն
 Կ կէնճ սին վէ չօք տիւրլիւ հալլէրտէ
 Կ պուլընա պիլիբսին, հէման Ալլահըն
 Կ նաղարը սէնին եիւզէրինտէ օլտուճ :
 Աննա տուտու նագլինի թէքմիլ

ի թափարտէն սօնորա եօրդունըդընտէն
 վէ կէշէն էօմրիւնիւն Ֆէնալըդը հա-
 թըրընէ կէլմէսի իլէ ալթ իւսթ օլմա-
 սընտէն իլէթի տահա զիյատէ զալէ-
 պէ իյլէյոււպ միհման քալտը վէ կէօզ-
 լէրինի քըզընըն եիւզիւնէ չէվիբէրէք
 քէտէր իլէ պիր տիւզիւ պաքար իտի :

Ագապի տուտունըն տախի քէտէ-
 րի զայէթ զիյատէ , օլ կիւն վալիտէ-
 սինի թանըյոււպ վէ օլ կիւն անտէն
 այրըլմաղէ թահամիւլ իթմէք բէք
 միւշքիլ իտի , պու սէպէպտէն նէ
 եաքաճաղը կէնտուսինէ տախի նա-
 մալիւմ , իլլա վալիտէսինի էօլիւմիւն
 բէնչէսինտէն քուրթարմաղէ պիր չա-
 րէ արար իտի :

Ասրը կիճէյէ վարտը իսէ՝ Աննա
 տուտու տահա զիյատէ պօզուլտուք-
 տէ՝ Պաղտասար աղանըն եէկէնի Վար-
 կոս ախպարէ քօշուպ հէքիմլէրէ իսա-
 պէր իթտի , լաքին թէհի ճահտլէր ,
 զիրա Ագապի տուտու թէգրար օտա-
 տէն իչէրի կիրտիքտէ Աննա տուտու
 ճան թէսլիմ իտէյօր իտի , վէ քըզը-
 նըն իչէրի կիրտիյինի կէօրիւպ սօն
 գուվիլթիինի ճէմ իտէրէք , — ահ քը-
 զըմ սէնի նասըլ պըրաղուպ կիտէյօ-

բում — տէյոււս Ագասի տուտույէ
սարըլտը :

Մարկոս ախպար իբի իւչ հէքիմ
իլէ էվէ տէօնաիւքտէ եօքարը չըք-
տըլէր իսէ , Աննա տուտույը էօլմիւշ
վէ քըզընը անըն իւղէրինէ աիւշմիւշ
վէ կէնտունի զայս իլէմիշ սուլաը
լէր . . . . . :

Տ Ի Ի Յ Ի Ի Ն

Ղ Ի Յ Ա Ն բէք աճայիպ տիր , քի-
մինէ հայ հայ , քիմինէ վայ վայ , տե-
յու գապա պիր թապիր վար , քա-
գաթ բէք սահիհ տիր , պազը եէրտէ
սէֆալէթ վէ պազը մահալտէ տախի
մէսրուրիէթ :

Ագապի տուտու Քում գաբուներն
պիր քէօչէսինտէ վալիտէսինի զայպ
իթտիյի կիճէ Պէօյիւք տէրէ բիացա-
սընտէ ճէմիէթտէն կէչիլմէյօր :

Սուբէնիկ աղանըն էվի օլ սէնէ
Պաղտասար աղանըն էվինին ինթիսա-
լինտէ . Սարգիս աղա հէր երլ Սէզար
պուրնուսէ կիտէր իքան օլ երլ օղլու-
ներն բէք զիյատէ արղուսինէ գարչու
կէլմէյէրէք էվի բիյացատէ թութ-
մուչ իտի , զերա Սուբէնիկ աղա կէն-
տու կէնտինէ պազը գարարէր վեր-
միչ անլէրին իճրասընտէ օլմաք իս-

Թէր, վէ պաղը վազըթ սու միսիւ-
լու խուրտէ շէյլէր տիգգաթա բէք
շայան տրըլէր :

Սու բէնիկ աղա պիր իբի կիւնտէն
պէրու Պուլիք տուտույը կէօրէմէ-
միշ. օլ կիճէ թաամը իտէր իթմէզ,
կէնտինտէն պիր ազ տահա ուղուն
պիր եասէմին թիւթիւն չըպըղը ա-
լուպ վէ կէօյա պիր աղ սէրին տիր
միւլհաղասը իլէ (Ֆագաթ հէր քէս
սըճարտէն թաճիղ) պօյտան սամուր
բաչասը պիր քիւրք ալմըշ էթրաֆը
սիւզէրէք վէ տագըգէտէ պիր սալմ
ալարաք Վօսքօֆ սարայընըն էօնիւն-
տէքի իսքէլէյէ կէլտի իսէ, գանաբէ-
նին իւղէրինէ օթուրուպ վէ պիր տօն-
տուրմա ըսմարլայուպ պաչատը եէ-
մէյէ, զիրա օրատէն Պուլիք տուտու-
նըն էվի կէօրիւնտիւյինտէն եօքարքի
քաթտէ ըչք կէօրմէտիյի իչուն տա-
հա թաամտէ տիրլէր մէմուլի իլէ պիր
ազ պէքլէմէյէ գարար վիրտի :

Նասըլ քի իֆատէ իթտիք իսէ՝ բի-
ացատէ ճէմիէթ բէք չօք, կէզէնլէր
կիւճլիւք չէքէյօրլար, լաքին պուն-
տան մատա պիր գաչ Ֆամիլէա պիր
եէրէ ճէմ օլմուշ վէ հալի իլէ եօլու

դաբաթմը օլտուբլէրինտէն կէզէնլէ-
րէ պիւսպիւթիւն էնկէլլէք վիբիր ի-
տիլէր :

Պաղը էվլէրտէ բիանօ սէսի իշի-
տիլիր , վէ պաղըլէրինտէ տախի ( )ս-
մանլու խանէնտէլէրի թիզ բէրտէ-
տէն օքույօրլար , շէօլէ քի պիր քիմ
սէ կէչտիսի եէրտէ հէմ մէշհուր Տօ-
սինինին եաբարղը էմսալսիզ նազմէլէ-
րի իշիտէպիլիր հէմ տախի Վահաբըն
պէյաթիսինի , ճէմիէթին էճնաս օլտը-
ղընը պունտան պէյան օլուր :

Կագաթ օլ պի մէնէնտ Տօսինինին
նազմէլէրինի տինլէյէնլէր բէք չօք տէ-
յիլ , կէօրիւնիւր քի էյի շէյի անղլա-
յան պիր ազ ազճա պուլուներյօր , զի-
րա հէր նէ տիւրլիւ մանա վիբիլսէ ,
Վթալիան մուսիքիսի մէճմուինտէն ա-
լա օլտըղը շիւպհէսիզ տիր :

Պաղըլէրի մուսիքի տինլէմէք իլէ
մէշղուլ վէ պաղըլէրի տախի հէր քէ-
սին ահվալինէ տիգգաթ իթմէք իլէ ,
նասըլ քի շիմտի իֆատէ իտէճէյիլ :

— Ղանըմ շու ֆամիլէա տա հիչ
օսանմաղ մը , հէր աշլամ քը պու , սա-
աթ օն պիրտէն պաշլարլար կէճէնին
տէօրտիւնէ դատար կէզէրլէր , պուն-

լարըն ատընա բիացա քուչէրի քո-
մայը :

– Հէ ճանըմ, սէ օյլէ սէ օյլէ քէն-
տիլէրինի սաթաճաքլար քորսա :

– Վա շու ատամ քիմ տիր, սա-
նա նիչին սու գատար ԳԳԻԼԸ սաքա-
յօր :

– Սէնի բէք սէյէնմիշ օլմայը :

– Պէնի քիմ սէյէնմէզ :

– Վա իշթէ սիւսլիւ սիր տէլի
քանը հայտէ շունույուլա քորթէ
էթ :

– Չօք շէյ, իսթէյէճէք օլսամ սան-
քի քըթըղը վար, հէքսի սանա սա-
յըլըյօր, սաշըմըն սաշընտան չօք :

– Տօղրու սէ օյլէ հիչ քորթէն վա՛ր
մը :

– Աօք ամմա սէն իսթէմէյօրում,
չէնի շու կէչէն սաքար տէմէտին մի :

– Հէ :

– Այ իսթէսէմ սու՛նտան քօլայ
չէյ մի վար – :

Պու տուտուլարը քորթէ իթմէ-
նին քօլայըղընըն իւղէրինէ սէօհպէթ
իթմէտէ սըրաքալըմ, էօթէտէ երնէ
սիր սաիր Ֆամիլեա սիր ախէրինին
հագգընէ սէ օյլէ շիրլէր իտի :

— Պաք պաք, Սուրբիք տուտու՝
 շունչարրն ճանը տօնտուրմա իսթէյօր:

— Ահ՞ պիլկօրսուհն:

— Տօնտուրմաճընըն եանընտէն կէչ
 տիքլէրի վագըթ չօք պաքայօրլար, լա-
 քին սիւրիւ օլտուքլէրինտէն օ գա-
 տար բարայը վիրէմէյօրլար, քալալի-
 էրլէրի տէ սիր ըսպուլթալը ատէմ
 տէյիլ քի զալալու տամալէրինէ իք-
 րամ էթսին: Սուրբիք տուտու, շու-
 պէյազ էլտիսլէնլի, ուզուհն պօյլու
 ֆէսլի քիմ տիր. Ս * * * աղանըն ֆա-
 միլեասընըն տայմա եանընտան կէչէ-
 յօր, հէմ Ս * * * աղանըն քրզը տա
 օ ատամ կէչէրսէ սիր շէյլէր օլույօր,
 պարէ կիւզէլ սիր շէյ օլտա, օ ատա-
 մըն օ գատար արգասընա տիւշտիւ-
 յիւնէ կէօրէ: Պու կիւհն Ս * * * ա-
 ղանըն ֆամիլեասը ֆընտըք սույուհն
 տէ իտի, օ ֆէսլի տէ իսէմլէյի սլուպ
 գարշըսընէ կէչաի օթուրտը, պաք,
 պաք, ֆէսլի տէ օնիւպ տէ օնիւպ նաւ-
 սըլ պաքայօր:

— Վա պօշ շէյլէրէ տիգաթ էթ-
 մէյի սլըրաք, պարէղէնի տիւզէթ, սէ-
 նինքի կէլկօր:

— Վա կէրէէք:

— Հէ, իշթէ :

— Քա սուրբ Աստուածածին կէօ-
րէ մէյօրում :

— Շուրատա պիր էքի քիչի բասթ
կէլտի տուրաուլար :

— Վախ եաղք պէն տէ հիչ եիւ-
ղիւնէ պաքմայրպ տա, քիւս օլտըղը-
մը անղլաթարրաճաղ խտիմ :

— Քա նիչին քիւստիւն :

— Պէօյիւն Անտոն աղանըն քըղք
Ֆուլիք տուտու կէչտիյի եէրաէ եիւ-
ղիւնէ օ գատար պաքտը քի, էօթէ-
տէ խրրսըմտան քըք քըքմըղք օլտում,
աճա պէնիմ կէօրաիւյիւմի հիչ կէօր-
մէտի :

— Ֆուլիք տուտու իչին պիր շէյ
իչիթտի՛ն մի :

— Եօք :

— Սարգիս աղանըն օղլու Աուբէ-
նիկ աղա ալաճաղ ըմըշ :

— Քա կէրչէք տէյօրսուն :

— Հէ էօյլէ տէյօրլար :

— Քա նէ էյի տէլի քանլը տըր,
աթը վար շէյի վար, շօք բահալը քըղ
ըմըշ էյէր սահիհ իսէ :

— Տուր պաքալըմ սէնիների սօնուն
տա նէ եաբաճաք :

— Ահա՛ պիլէյիմ պու գատար շէյլէր
օլտուքտան սօնդրա :

— Այոյլէ եւա՛ արթըք պըրաքասիւ-
լիւր մի :

— Տահա պաշկալարը տա արգա-
մա տիւշտիւ աճա բէք եիւղ վէրմէ-
տիմ, քօրքտուճ քի պէնիմքի տույար
տա սնու տա գաշըրըրմ տէյի :

— Աման էօյլէ շէյլէրի էյի կէօ-
ղէթ :

— Հէ աճա օ հէքսինտէն տույա-
յօր :

— Օարարը եօք , սօնդրա սէն տէ
աճըսընը չըքարըրսըն :

— Քա պիրիսի վար քի . . . :

— Աման սուս օլ , իշթէ սէնինքի
շուրատա իքի քիշի իլէ լաքըրտը իտէ-
յօր :

— Աէօրտիւճ , կէօրտիւճ :

— Քա բէք պաքմամաղըք իթմէ :

— Հէ , հէ , իպթիտա պաքմայըմ ,
սօնդրա պաքայըմ :

— Այօք , պէլքի կիւճիւնէ կէլիւր ,
իպթիտա պաք տա սօնդրա պաքմա :

— Այոյլէ էյի՛ մի օլուր :

— Հէ եա — :

Սէրթիւք իթմէք իսթէյէն տու-

տուներն եիւրէյի եումու շայուպ , պիր էյիճէ պաքտըքտէն սոնդրա պիր ազ տա կիւլտիւ , զիրա հէր նէ գատար պազը քիմսէլէր տուտուլէրին գալէ պինտէն շիքեայէթ իտէր իտէլէր տէ՝ քէք սահիհ տէյիլ տիր , հէմ չօք տէ՝ Ֆա մերհամէթսիզ օլմալէրինէ վէսիլէ օլանլէր էրքէքլէր տիր :

Պուլիք տուտույէ տիգգաթլըճա պաքան , վէ իքի քրղըն եօքարտա ի Ֆատէ իթտիյիմիզ սէօղլէրինէ վէսիլէ օլան ատէմ՝ մէգքիւր քրղլէրին կէչտիյինի կէօրտիւքտէ թէք թաշ եիւղիւյիւնի կէօսթէրմէք իչիւն լաղըմսրզ եէրէ սէթրիտինին եաքասընը տիւղէտէրէք իքի ահպասպը իլէ զիրտէ պէյան օլան սէօհպէթլէրի իտէր իտի :

— Աղալէր , պու ախշամ չօք պաս թօնլու Ֆէսլի սինեօրլար՝ վար , տիգգաթ իտէյօրմուսընըզ :

— Ավիլէթ էֆէնտիմ , պիզ տէ անըն սէօհպէթինի իտէյօր ըտըք — տէյու օլ պիրլէր ճէվապ իթտիլէր :

՝ Սինեօր մանասը ալաֆրանկայէ մէյիլու օլան վէ եֆրէնճ հալլէրինի մագպուլ թութան քիմսէյի անգլաթարըր , վէ պու սուրէթտէ կէօյա գէվգէք :

— Պու պատթօն իլէ կէզինմէք նէ
օլմալը :

— Սինեօրլըք պու եա չօք շէյ եաբ.
տրրրր :

— Հագգընըզ վար — տիկերէք պաս.
թօն թաշըյանկէրտէն հագգ իթմէյէն
ատէմ՝ իքի քըզար պիր ազ տահա
եաքլաշտրլէր իսէ, սէթրիսինին եա.
քասընը պրրաղուպ էլինի անընա քօ.
տու ֆէսինի եօքարը իտէրէք, վէ
պէօյէճէ ալագա իթտիլի քըզա սէ.
լամ վիրսիշ օլարաք, օլ տախի հիչ պաք.
մայաճաղ իքան, խաթըր շինասլըզը
էլտէն պրրաքմայուպ պիր ազ տա էյէ.
նիր կիպի իթտի, զիրա ալագա իտէն
քիմօէլէրին պէյնինտէ տարըմաք վէ
պարըմաք իքիսի պիրլէքտէ կէզէրլէր.
իլա պիր ազ տա պիրի օլ պիրինին սա.
տաքաթընէ բէք էմնիյէթի օլմազ ի.
սէ :

Քըզար կէչտիքտէն սօնդրա պաս.
թօնտէն հագգ իթմէյէն քիմսէ թէդ.
րար տէօնիւպ ահպասպլէրինէ տէտի :

— Պու ախշամ պէնտէնիլ սիզե
կէզմէյէ չըքմազսընըզ տէյու մէմուլ
իտէյօր իաիմ, շիւնքի սիզտէ Ս. Փա.
սիտեան վար սլըր տէյու պէլլէմիշ ի.

տիմ :

— Աֆէնտիմ չօք զօր իթտիք կէլ-
մէտի, Ա իչէն աղայր կէօրէճէք իմիչ :

— Ա՛ղալէր, սիզ պիր շէյ անղլատը-
նըզ մը Ա իչէն աղանըն պու սէնէ
քէօյէ չըքմատըղընտէն, պիր կիւն
չըքմըչ իրթէսի կիւնի թէգրար Պէյ
օղլունա կէօչ իթմիչ :

— Ալպէթտէ թահտընտէ պիր շէյ
օլմալը :

— Օ՛անն իտէրիմ քի եինէ օղլու-
նըն պաշը ալթընտէն տիր պու շէյլէր,
ղիրա Յակոբ աղա տա քէմ սինեօր
տէյիլ, տօղրու սէօյլէյին, սիզ անըն
կէօրիւ շմէսինտէն պիր շէյ անղլա՛ր մը
սընըզ :

— Խայրը, նէ մէֆում օլապիլիր .
պիր թագըմ սինեօրճա հալլէր, ֆի-
գիրդէրի պիւսպիւ թիւն շիւրիւք, կէօ-
յա ալիմ ատէմ իմիչ, պէնտէնիզ օ
ալիմլիքտէն վազ կէչաթիմ, տաթի սա-
հիհ օլտա :

— Ա՛է մինասիպէթ, ալիմ տէտիք-
լէթի բէք պօշ, արթըք էյիսինի պիլի-
րիմ, շիւնքի Վ. Պասիտեան պիր շէյ
պիլմէզ տէյօր :

— Աէօրտիւնիւզ մի, պէնտէնիզին

տէտիցի սահիհ , զիրա Վ . Ֆասիտ
եանըն տէտիցի խիլաֆ օլամազ :

— Ահ տէմէք , միւմքի՛ն մի տիր — :

Պու ճէմիէթին արասընտէ իսքէ-
լէնին պիրիսինտէ պիր քաչ տէլի քան-
լու էրքէք , վէ պիր քաչ տանէ տախի
քատըն թաիֆէսինտէն գարմա գարը-
շք օթուրմըշ իտիլէր , վէ պու՛նլար
այրըճա եանի ահալիէ գարըշմայա-
րաք , (պէլքի կէնտու մէճլիսլէրինէ
տախիլ իթմէյէ շայան կէօրմէտիքլէ-
րինտէն) հէր քաչ քիշի իսէլէր պի-
րիպիրլէրի իլէ էյլէնիր իտիլէր :

Տէլի քանլուլէրին էքսէրիսի , հէ-
ման ճէմիսի , պիր պիշիմ վէ պիր ընք-
տէ կիցինմիշլէր , վէ անլէրին տավրա-
նըշլէրի տախի կէօրիւնիւր քի մախ-
սուսէն թալիմ օլու՛նմըշ պիր նիզամ
իւղըէ իտի . շէօյլէ քի էլլէրինտէքի
պալէնա պասթօնլէր տուտաքլէրինին
իւղէրինէ տայանմըշ վէ սօլ էլլէրի
էէլլէքլէրինին սօլ քօլթուղընտէ : Պու
տուրուշտա պիրի եախուտ իքիսի օլ-
սալէր , իթթիֆագէն ըասթ կէլմիշ
տէնէպիլիր , լաքին ճէմիսի պիրլիքտէ
օլուր իսէլէր էլպէթտէ ըէսմի պիր
իճրատէ պուլու՛նլարլէր տէյու տա-

հա զիյատէ մէմուլ օլու՛նուր իտի :

Պու մապէյնտէ էրքէքլէրտէն պիւրիսի պիր կէնճ քըզըն եանընա եաքլաշուպ տէտի :

— Սափմամդէլ¹ նիչու՛ն պէօլէ պլանս² իտէյօրսընըղ :

— Սի-սի-³ նէտէ՛ն կէլէ սօրտու՛նըղ, շիմտի մի խաթըրընըղա կէլտիք — տիյէրէք քըղ ճէվապ իթտի . վէ անըն սէօլէյիշինին թարզընտէն մէզքիւր տէլի քանլու՛նըն չօք գըյամ իթմէմիշ օլտըզընէ ճանը սըքըլմըշ կէօրիւնիւր իտի :

— Սափմամդէլ, ճէնապինիղի հէր վադըթ սո-վընիւր⁴ իտէրիմ :

— Սի-սի- տօղրուսու էօլէ կէօրիւնիւյօր — :

Հէր նէ գատար ճէվապ վիրէն քըղ Պրանսըղ լիսանընէ աշինա տէյիլ իտի իսէ տէ, պու եանլըշ սէօլէյիշլէր օլ գատար անլէրին մապէյ-

1 Սահիհի մատրմօազէլ վէ մանասը հանըմըմ տէմէք :

2 Սուս տուրույօրսընըղ տէմէք իսթէր :

3 Միւսահահ տէնմէք լազըմ կէլիւր իսէ մօսիէօ տէմէլի քի էֆէնտիմ տէմէք տիր :

4 Տիւշիւնիւրիւմ տէմէք օլաճաք :

նինտէ քու լլանըլըր խտի քի, պու լու-
ղէթլէրի անղլար օլմուշ խտի, վէ հէմ
օլ թարղ մէճլիսլէրտէ պուլընան ա-
տէմէ անլէրի պիլմէք Ֆարղընտէն տիր:

— Արչուէն ճափմանղլլ, ճէնապինի-
ղէ սիկարա եաբմատըմ տէյու, պու-
նու սէօյլէյօրսուէնըղ:

— Խայըր, նէ մինասիպէթ, պաշ-
կալարընա եաբտընըղ եա պանա եաբ-
մասանըղ տա օլուր:

— Անղլատըմ ճափմանղլլ, էօյլէ ի-
սէ պիր սիկարա եաբայըմ տէ ճէնա-
պին իլէ պարըշալըմ:

— Սէրսի ¹ մի-սի-:

— Սէրսի վո-ի մը, մէրսի նօ մը ²:

— Սէրսի նօ ³:

— Արչուէն պէօյլէ խտէյօրսուէնըղ
ճափմանղլլ, պիղ ճո-վէն-լու-լարա, պու գա-

¹ Սէրսի, միթէշէքքիւրիմ տէմէք տիր Ֆրանսըղ
լիսանընտէն:

² Տէլիքանլուէնըն սիւալի շու օլույօր քի, իսթէ-
յէրէք մի մէրսի տէյօրսուէնըղ, իսթէմէյէրէք մի:

³ Պու ճէվապ իլէ քըղ իսթէմէյօր օլտըղընը պէ-
յան իթտի:

⁴ Ճիօվէնթու, Իթալիան լիսանընտէն կէնճլիք
տէմէք տիր, ֆագաթ պուներ սէօյլէյէն տէլիքանլու
կէնճ մանասընա քուլլանտը:

տար Թրօնի¹ օլո՞ւր մը :

— Ղէնապինիզ կիպի ճո-վէնիւ-
լար² քալսաք հալիմիզ բէք Ֆէնա ի-
տի :

— Սափմայէլ, պու գատարաւ գա-
տար պիզ ճո-վէնիւ-լարը քըրմաք . . . .
տօղրուսու չօք շէյ :

— Սի-սի- պէն տօղրուսու լիպէր-
իւ³ սէօյլէրիմ — :

Պու նագլ իթտիյմիզ սէօյլէշէն
քիմսէլէր իսքէլէտէն գալգուպ բիա-
ցատէ կէզինիւր իքան, պիր ախէր տէ-
լի քանլու անլէրին եանընտէն աճէլէ
կէչուպ վէ հէման պու սէօյլէրի սէօյ-
լէշէրէք եինէ եօլունա կիթտի :

— Պօնսօար, ⁵ քէյֆլէր, էյ ապիօ⁴ — :

Ղճէլէթէն կիտէն տէլի քանլույի
պիր քաչ տէֆա չըղըրմատէ կէրի տէօն-
տիւ վէ չաղըրան քըզն եանընա կէ-

¹ Ա. Թրօնիթէ, եինէ Իթալիան լիսանընտէն պէտ
մուամէլէ տէմէք տիր :

² Լ. իպէրթա, Իթալիան լիսանընտէն սերպէսէ
էթ տէմէք իսէ տէ, պու լուղէթի սէօյլէշէն քըզ
սերպէսթ մանասընէ իսթիմալ իթտի :

³ Պօնսօար, Ֆրանսըզ լիսանընտէն, ախլամլար
խայր օլսուն տէմէք տիր :

⁴ Ա. տիօ, Ալահա ըմարլատըք մանասը տըր :

լուսյ սիււայ ի թախի :

— Սափմամդէլ նէ տիր օրախնօնաւ :

— Ղանըմ Գալի-րէճա խտէրիմ,
տուրու նտա պիրլիքատ կէզէլիմ :

— Բարսօն² ճափմամդէլ, պէն տէ սի-
զէ ըէճա խտէրիմ, էօն Բըլի մօման³
լիօն ըմը⁴ կիլէյիմ, շիմտի Բոսալ սոսիլ⁵
կէլիրիմ — :

1 Օրախնօ, ի թախան լիսանընտէն էմր տէմէք տիր :

2 Բարսօն, ալիք խտին տէմէք :

3 Էօն բըլի մօման, Ֆրանսըլ լիսանընտէն ալ պիր վազըթ մանասը տըր :

4 Բարիզ մէճիսլէրինատ, վէ էքօտրի միւթէսլ պէր մէճիսլէրատ, լիօն թապիր ի թախլէրի էրքէք եախուտ քարըլէր շէօյլէ պիր զաթլէր տիր քի, հէմ տիլպէր վէ կէնճ, հէմ զայէթ շիրին վէ հազըր կիւֆ թար, վէ պունըարտէն մատա պազըլէրի եա կիւզէլ սէտալը, եախուտ զայէթ մահիր մուտիքի օլուրլէր, շէօյլէ քի հէր գանզը մէճիստէ պուլունասլէր, օլ էյլէնճէյէ տահա զիստէ բէվնագ վիրտիլէրինտէն, չօք մէճիսլէրէ արզու վէ մէմուսիէթ իլէ գապուլ օլու-նուրլէր :

Շիմտի իֆատէ խտէրիզ, մէզքիւր տէլի քանլու-նըն լիօնը մը կիլէյիմ տիմէսինտէն շու անզլաղըլլօյօր քի լիօն տէնիլմէք իշուն պազըլէրինին գարարլէրի իւզրէ իգթիղա խտէն էլպիսէյի կիլէյիմ տէմէք իօթէր. լաքին տօղրուսու սէօյլէնմէք լաղըմ կէլիր խտէ, եա լընըզ էլպիսէ իլէ լիօն հիշ պիր վազըթ օլունմազ :

5 Թուսըր սիւ իթ, շիմտի մանասը տըր Ֆրան,

Վէ պէօյլէճէ աճէլէ իտէն տէլի
քանլու իլէ քըզ ախէրլէրինտէն պիր
ազ այրըլու պ սիրլիքտէ կիտէր իախլէր
պու սէօզլէրի սէօյլէյէրէք :

— Սի-սի- նէ գատար շէյլէրիմ
վար սիզէ սէօյլէյէճէք :

— Սաֆամաղլէ կէրչէք տէյօրսուներզ :

— Նվիլէթ Ռի-սի- , տիւն ախշամ
նէրտէ իախնիզ պագալըմ :

— Վայ մաֆամաղլէ օնու սօրմայրն ,
պիլիբրիմ քի ճէնապիինիզի չօք պէք-
լէթտիմ , լաքին նէ՞ եաքայըմ պիր
թիւրլիւ կէլէմէտիմ , բէք չօք սէ-
պէպլէրիմ օլտու :

— Պէն զանն էթտիմ քի պիր չօք
մաֆամլարա բըրէզանլար² օլտուներզ :

— Սամէ թամէ³ էվտէն տըշարը
չըքմատըմ , չիւնքի էօյլէ իգթիզա էթ-
տի :

— Նիչ ինանմամ , զէրէ պէն պի-
լիբրիմ նէ եաքմըշարներզ :

— Վէօյլէյին պաքալըմ նէ՞ օլմուշ :

¹ Երզ լիսանընտէն :

² Սահիհի բրէզանթէ , վէ մանասը պիրինի օլ
պիրինէ թանրթմաք :

³ Ասլա մանասը տըք Ֆրանսըզ լիսանընտէն :

— Տիւն աստուած ճէնապինիզ կէլէ-
 ճէքսինիզ տէյու եաբա եալընըզ էվտէ
 քալարք, տուրուն քի սէ օյլէյիմ: Աի-
 սի- կըրէիո-ար մախսուս հասէր իթ-
 միշ իտի, ուշաք կէլտիյի կիպի քա-
 թըր քիւթիւր աշաղա ինտիմ տէտիմ
 քի ուշաղա, պիզտէն սէլամ սէ օյլէ
 Տի-սի- կըրէիո-արա, տիւն աստուած պիւր
 մահալտէ սո-արէ փանյան¹ վար իտի պո-
 սէպէպէն պիզ տէ օրատա պուլուն-
 տըք վէ օնոն իլին անկաթալիպա² բէք ի-
 լէրտէ օլտուղըմտան պոնոն իլոն բէք
 չօք ֆալիլէ³ օլմամ իլէ օ սէպէպէն
 ալֆ էթսին պու աստուած կէլէմէյիզ:
 — յօլէ⁴ մաքմաղէլ պէ օյլէ մի խա-
 պէր իթտինիզ:

— Ալէթ Տի-սի-, ճէնապինիզին
 խաթըրի իշուն եալա նմըրմ, տիւն
 աստուած Տի-սի- կըրէիո-արա սո-արէ փան-
 յան եօքմույուտը:

¹ Սահիհի սօարէ տանսանթ, քի բաքս օլան
 մէճիս տէմէք տիր, Ֆրանսըզ լիսանընտէ:

² Չօք քիմսէլէր իլէ օյուն օյնատըմ տէմէք իս-
 թէր:

³ Փաթիկէ, Ֆրանսըզ լիսանընտէն եօրուլմաք
 մանսար:

⁴ յօլէ, Ֆրանսըզմա կիւզէլ տէմէք տիր:

— Սի, սի՛ վար իտի :

— Սօնդրա չը քարամ բէնճիրէտէ օթուրտում պէքլէտիմ քի կէլէճէքսինիդ տէյու, սօնդրա սահաթ տէօրտէ վարտը իսէ ճէնապինիդին պիր տօտու կէչէյօր իտի, նէրէյէ կիտէյօրտուն տէյու սօրտում իսէ ճէնապինիդին ատընը վէրտի, տէտի քի — օնուիլէ պէրապէր պիր բօնճճու թիւքեանընա կիթտիք օթուրտուք շիմտի տէ էվէ կիտէյօրում — տէտի :

— Նօ, նօ բէք եալան, շիւնքի պէն ճընսրմտան հիչ հօչանմամ ² :

— Մըթըք ճէնապինիդին հիչ պիր տէտիյինէ ինանմայաճաղըմ : Պիր քաչ տէֆա տըր պէօյլէ պէնի ալտատըյօրտունը :

— Վօյլէ իսէ պանա տարըլտընը :

— Վիվէթ Ռիսի — :

Տէլի քանլունըն ախէր պիր չարէսի գալմատը իսէ սաաթընըն քէօստէյինէ հէման սարըլտը արատըղընը

1 Սի, էվիվէթ մանատը տըր :

2 Ճընսրմտան հիչ հօչանմամ տէմէսի իլէ քէտի եախուտ մայմունտէն հազզ իտերիմ տէմէք իսթէմէզ, իլլա երքէքլէրի սէվմէմ տէմէք իսթէր :

պուլուպ մէքըը սահտ խտէրէք օլ
կիւճ քէրթէյի սաուշարըմաք իչուն :

Վիմէլա էլինէ պիր արապա բասթ
կէլոի սու Ֆըչըսը իլէ պիրլէքտէ , լա
քին արատըը օ օլմատըղընտէն անը
պըրաքար . սանիէն պիր կէմի չէնկէլի
իլիշտի , մէ անը տախի պիր թարաֆա
իթտի : Վչիւնճիւ պիր թէք չիզմէ
քի անլն օլ մապէյնտէ հիչ իգթիզա
սը եօղ իտի . մէլ հասըլ տէօրտիւն
ճիւտէ պիր չօք քալապալը քէրին ա
բասընտէն ու ֆաք սանտըքճայը պու
լուպ , մէ տէրունինտէն պիր իքի թէլ
սաչ չըքարուպ քըղա կէօսթէրէրէք
տէտի :

— Սպամաճէլ պու սաչը պանա
վիրիպ տէ սօնղրա սէօղիւմէ ինանմա
մաք օլո՛ւր մը :

— Սի-սի-ալֆ էտէրսինիզ , իպթի
տա պէօլէ տէյիլ իտինիզ , չիւնքի . . — :

Պու մապէյնտէ օլ պիր բէֆիքլէր
տախի պիրլէշտիլէր իսէ , իչլէրինտէն
պիրի մէճլիսէ պու թէքլիֆի իթտի :

— Սպամաճար , Սի-սի-լէր , եարըն պիր
բիլի բարիլի ¹ եաքալըմ մը — :

¹ Սահիհի բըթիթ բարթի , Գրանսըղ վսանըն

Անէր գանդը մահայէ կիթմէնին
գարարընը վիրմէքտէ օլսու՛նէր , պիզ
կէլէլիմ Ռուբէնիկ աղայէ :

Ռուբէնիկ աղա տօնտուրմասընը
պիթիրտիքտէն սօնդրա , Պուլիք տու-
տու՛նըն էվինտէ օտայէ ըջք կէլտիյի-
նի կէօրտիւյի կիպի , եասէմին չըպը-
ղընը ալուպ այաղէ քալքտը , վէ եի-
նէ էվիլէլքի եիւրիւյիւշիւնի թէպ-
տիլ իթմէյէրէք , Անտոն աղանըն խա-
նէսինէ եէրիշտիքտէ , թէրէզիա տու-
տու իլէ Պուլիք տուտույը գաբու-
տէ պուլտը : Պագաթ Անտոն աղա-
նըն է՛նլի Ռուբէնիկ աղանըն կէլտի-
յինի կէօրիւր կէօրմէզ քըզընա եա-
վաշճաճըք պիր շէյ սէօյլէտի , վէ Սար-
գիա աղանըն օղու եաքլաշտը իսէ ,
— սաքըն սէօյլէմէմէզլիք իթմէյէսին —
տէյու թէրէզիա տուտու թէնպի՛ն
էթտի :

Ռուբէնիկ աղա կէլտիյի կիպի ,
Անտոն աղանըն է՛նլի վէ քըզը իքիսի
պիրտէն այաղէ քալքուպ — պույու-
րու՛ն — տէյուպ պիր սանտալիէ վիր-

տէն , քի մանասը պիր քաշ քէսան իլէ պիր սահրէ
մահայէ կիթմէք :

տիլէր, վէ մէրսու մ տախի զալիպա ա-
խէր մինասիպ մահայլ պու լամասրղըն-
տէն, սանտալիէյի Պուլիք տուտու-
նըն եանընէ եաքլաշտրբու պ օթուր-
ար իսէ, թէրէզիա տուտու պիր ազ
հազզ իտէրէք պաշլատր խօշ սիթէմ-
լէր իթմէյէ :

— Ուրբէնիկ աղա, եինէ պիզի բէք
ու՛նու թտու՛նըզ :

— Աֆէնախմ պիր իքի կիւն տիւր
միւսլիման միւսաֆիրլէր եաքամրղը
պրրաքմատր :

— Մէրամ օլսա պիր ազ արալըք
պուլու՛նապիլիր իտի — տէյու պ թէ-
րէզիա տուտու քրղընըն եիւզիւնէ
պաքարքտէ, Պուլիք տուտու եէրէ
պաքարաք, վէ նասրլ քի պիր թապիր
վար ազղընտէն տէօքիւլէրէք տէտի :

— Ուրբէնիկ աղա նէ պիլէյիմ . . .
զանն իտէրիմ քի . . . բէք էյի պիւ-
մէյօրսամ տա . . . էօյլէ կէօրիւնիւր
քի պու սէնէ պիզէ թէնէզզիւլիւնիզ
եօք — :

Հէր նէ գատար Պուլիք տուտու-
նըն սէօյլէյի շինտէն բէք զիյատէ իլ-
թիֆաթ վէ տէլի քանլու՛նըն կիթմէ-
սինէ արղու կէօրիւնմէյօր իտի իսէ

տէ, Ռուբէնիկ աղանքնն պու թարզ
սէօհայէթ օ դատար իշխթախի եօղ
խտի քի, մէղքիւր սէօղէրի իշխթախ-
յի անտէ զիհնիսի զայս իթմէ տէրէ-
ճէսինէ կէլուպ կիւճիլէ պիր քաչ
լուղէթ սէօղէյէպիլտի :

— Այլիլէթ . . . շէյ . . . կէլմէլլիլ-
տի . . . լաքին . . . նէ պիլէյիմ . . . — :

Ռուբէնիկ աղա տահա ճէվապ
վիրմէ իւղէրէ իքան՝ Անտոն աղա մէր-
սումուէն սէօինի ալտըքտէ աշաղը ին-
տի իսէ, հալի իլէ սէօհայէթ թէպ-
տիլ օլտու, զիրա նէ դատար օլտա վա-
լիտէլէր իլէ պիր աղ թէքլիֆսիզճէ օ-
լուներր, զիրա անլէրին եիւրէյի տա-
հա զիյատէ եոլմուշաք տրր : Աէսօնդ-
րա կէղմէյէ գարար վիրէրէք բիյա-
ցայէ չըքարլէր :

Պիր իքի սաաթտէն սօնդրա Ռու-
բէնիկ աղա այրըլուպ վէ Անտոն ա-
ղանքնն ֆամիլեասը տախի էվլէրինէ
կիրտիքլէրինտէ Վէրէզիա տուտու-
քըզընը այրըճա չաղըրուպ տէտի :

— Քա Վոլլիք, սէն հիչ լաքրտը
էթմէյի պիլմէղմիսին, պու ախշամ
պէն սանա էօլլէմի ըամարլատրմ, պիր
չօք նէ պիլէյիմ տէտիքտէն սօնդրա,

կիւ ճպէլա աղղընտանն — պիղէ թէնէղ-
զիւ լիւնիզ եօք — չք. քապիլտի :

— Տուտու, իշթէ օ գատար սէօյ-
լէյէպիլտիմ, օ պիր թէնպիհ իթտիք.
լէրին ագլըմտանն չք. քար :

— Իշթէ օնուն իչուն օ պօյտա
քալաճաքսըն — տէյէրէք թէրէզիա
տուտու խըրս իլէ օտասընէ կիրտի :

Իօթէտէ Սուբէնիկ աղա էվինէ
կիրէր կիրմէզ հէմանն օտասընէ չք-
քուպ, վէ սէտիրին եիւզէրինէ եա-
թուպ պաշլատը տէմէյէ :

“ Սուբէն, սէն նէ ահմաք ատէմ
” սին, տահա նէ տուրույօրսուն, իս-
” թէրսին քի քըզ սանա բէճա՞ մը էթ-
” սին, քըզ սէնին իչուն տէլի տիվանէ
” օլաճաք, սէն տահա սապր էթ պէք-
” լէ, պու ախշամքի տէտիյի աղ լա-
” քըրտըմը իտի, — պիղէ թէնէզզիւ-
” լիւնիւզ եօք — տէմէք նէ տէմէք
” տիր, տահա նէ տէր պիր էհլի ըրզ
” քըզ, պունտան զիյատէ նէ տէյէպի-
” լիր. վախ սանա Սուբէն, վախ,
” շիմտիյէ գատար պէօյլէ քալմըշսըն,
” կիւնլէր կէչսին պէօյլէ ճէսարէթ-
” սիզ լիք իլէ էօմրիւնի կէչիր, եարըն
” պիր քըսմէթի չք. քսըն վէրսինլէր,

Կ սէն տուր պաք, հէմ քրղ տա կիւ
 Կ տէրսէ հագգը եօք մը, օ վագըթ
 Կ նէ եաբաճաքսըն պիղմէմ, վէրէմ օլ
 Կ էօլ, օնտան պաշկա չարէն եօք Կ :

Վ է մէրսու մ պիր աղ տահա տիւ
 շիւնտիւքտէն սօնդրա կէնտուներ կէ
 շէրէք քալքուպ սէտիրին իւղէրինէ
 օթուրուպ թէլաշ իլէ տէմէյէ պաշ
 լատը :

“ Խայրը խայրը, արթըք տուրա
 Կ ճաք սրրատան չըքտը, պիր սաաթ
 Կ էվիէլ եաբըպ պիրթիմէլի, հէմ պու
 Կ ախշամքի տէտիյի սէօղլէրտէն պէնի
 Կ սէվէյօրմը տէյու շիւպհէմ քալտը
 մը, եարընտան թէղի եօք վալիտէմէ
 Կ պիրիսի իլէ սէօյլէթտիրիրիմ Ֆու
 Կ լիք տուտույը իսթէրիմ տէյու, օ
 Կ տա բէտէրիմէ սէօյլէսին արթըք նէ
 Կ եաբարլարսա եաբսընլար Կ :

Ռուբէնիկ աղա պու գարարը վիր
 տիքտէն սօնդրա՝ եաթաղա կիրիպ ու
 յուտու, վէ իրթէսի կիւնի էրքէն
 տէն վաբօր վագթինէ պէքլէմէյէրէք
 բիատէ իլէ տօղրու Պէյօղլունա ինուպ
 Ս. Ֆասիտեանըն էվինէ տախիլ օլտուք
 տէ՝ մէրսու մու կէօրիւր կէօրմէղ — ա
 ման էֆէնտիմ — տիյէրէք այաքլէրի

նէ գաբանոր :

— Ա՛է եաբայօրսըն Աուբէնիկ ազա , տուր պաքալըմ մէրամըն նէ տիր :

— Ա՛ման էֆէնտիմ պանա պիր չարէ զերա պի . . . պի . . . պի . . . պիւմէզ . . . :

— Տուր պաքալըմ աղլամա , սէօլէ տէրտինի , էլպէթատ պիր չարէսինէ պաքարըզ :

— Տիւն ախշամ պիր էյի անղլատըմ , սիղին սօրաճաք շէյլէրինիզին ճէմիտինի թահսիհ էթտիմ , զերա շիմտիէ գատար պէքլէտիյիմ պիր էյի անղլամաք իչուէն իտի :

— Ա՛յ օղուլ անղլամայօրում , սէօլէ պաքալըմ միւրատըն նէ տիր , սօնղրա էյի մի ֆէնա մը տիւ շիւնիւրիւզ :

— Ա՛ֆէնտիմ , միւրատըմ ֆէնա շէյ տէյիլ , էկէր քի իճրա օլմազսա պէն արթըք եաշայամամ :

— Ա՛անըմ , ֆէնա էյի տէյէն եօք , տահա նէ տէտիյինի պիլմէյօրում :

— Հէբսի տույտու , սիզ տահա պիլմէյօրմուսընըզ պէնիմ ալաճաղըմը :

— Ա՛օք հէբսի պիլմէզ զանն իտէրիմ , կէշէն կիւն բէտէրին էօլէ տէյօր իտի :

— Վայ բէտէրիմին խապէրի վար մը :

— Աէ տէմէք բէտէրինին խապէրի օլմաղ մը , լաքին օ սէնին կիպի թէ լաշ իթմէյօր , դըսմէթ տէյիլ իսէ պաշկասը օլսուն տէտի :

— Վման էֆէնտիմ նէ տէյէրսու նըղ , պաշկասը օլուրսա պէն արթըք եաշայամամ :

— Այ օղուլ , էվ քըթըղը տէյիլ եա պիր պաշկասընա պաքարըղ :

— Վֆէնտիմ ախէր էվաէ էօյէ շէյ պուլունմաղ :

— Վիչուն :

— Վհ էֆէնտիմ պուլունմաղ տէտիյիմէ պաքըն :

— Ղանըմ թօբու օն օտա պիր տէչամաշըրըք :

— Վֆէնտիմ էվ ալաճաղըմ աէմէյօրում :

— Հէր նէ իսէ պիր պաշկասընը ալըրսըն :

— Աէ տէյօրսու նըղ պաշկասընը մը ալայըմ , պէն կիւճպէլա պու քէրթէյէ կէթիրտիմ , շիմտէն սենղրա պիր տէ ախէրինէ մի պաշամալը , ա . . . ա . . . աման էֆէնտիմ :

– Երկնէ աղլար, պօշ, սէն նէ ետք,
տըղընը պիլմէյօրսըն :

– Պիլիրիմ էֆէնտիմ պիլիրիմ :

– Սէօյլէ պաքալըմ էօյլէ իսէ :

– Հոլ Ֆոլ . . . Ֆոլ . . . Ֆոլ,
լիք տոլտոլ էօք մը :

– Ղանըմ աղլանմատան սէօյլէ քի
պիզ տէ պիր շէյ անղլայալըմ :

– Լնտօն աղանըն քըղը Ֆոլլիք
տոլտոլ :

– Բէք էյի, նէօ օլմոլշ :

– Իշթէ պէն օ Ֆոլլիք տոլտոլյը
իսթէրիմ :

– Հա շիմտի պիր ազ անղլաշըլը-
յօր : Եյ վալիտէն բէտէրին ղայըլ օլմոլ-
յօրլար մը :

– Պիլմէմ :

– Իպթիտա օնա պաքմալը :

– Եա օնլար իզին վէրմէզ իսէլէր :

– ( ) վազըթ հիշ պիր շէյ օլմազ :

– Եօյլէ իսէ պէն, էօլ . . . էօլ . . .
էօլ . . . էօլ . . . :

– Երկնէ աղլար, տոլը պաքալըմ,
պիզ տէ նէ տէյէճէքլէրինի պիլմէյօ-
րըզ եա :

– Լման էֆէնտիմ սիզ արթըք պոլ-
իշի պիթիլմէլիսինիզ :

— Տուր պաքալում, պուլ պազար
քէօյէ չըքարսամ սէօյլէրիմ :

— Աման պազարա պըրաքմայըն եա-
րըն չըքըն սէօյլէյին :

— Աօք եարըն օլմազ պազար կիւ-
նէ գատար սասյր էյլէ :

— Այա պազարա գատար պիր գըս-
մէթի չըքար իսէ, սօնդրա օ տա էօ-
լիւր պէն տէ էօլիւրիւմ :

— Աօք ա՛ ճանըմ, իքի իւչ կիւնիւն
իչինտէ պիր շէյ օլմազ, հէման քըզ-
լարը գաբան գաբանա՞ մը :

— Ա՛հ, էկէր քի էլիմտէն գաբարը-
րըսամ պէն արթըք եաշայամամ : Ա՛հ
պիլմէզսին Պէօյիւք տէրէ տէ էօյլէ
պիր եէր քի, հէր քէսին քըզը մէյ-
տանտա, հէբսի պիրիպիրինի կէօրիւ-
յօր, էօյլէ կիւզէլ շէյի պըրաքըրլա՞ք
մը, էկէր էլիմտէն գաբարըմատան
գըսմէթ օլուր Ալլահըն իզն ու քէրէ-
մի վէ ինայէթի վէ եարտըմը իլէ, պէն
Գուլիք տուտույը ալըր կէնտումէ
մալ իտէրսէմ, տըշարը եաշմաք Ֆէ-
րաճէսիզ մի չըքարայըմ, Ալլահ իթ-
մէյէ, ամմա քէօյ օլտուն նէ օլուրսա
օլտուն, նէ մինասիպէթ հէր քէս պէ-
նիմ գարըմը կէօրսիւն, սօնդրա նէրէ :

յէ վարրը օնուն սօնու :

— Ա՛ֆէրիմ օղլում, հագգըն վար, պիր ատամըն կէնտու մալի կէնտու նին տիր, քէշկի միլէթիմիզտէ նէ գատար ատէմ վար իսէ, ճէմիսի սէնին ագլընտան օլսա, պէր խօրտար օլ, պու Ֆիքիրտէն սագըն շաշմա, պիր ազ ատէմէր ճանլէրինի թէհլիքէյէ քօմու շէր, պիր ալաֆրանկալըք արգասընա տիւշմիւ շէր, լաքին սօնու չըքմազ, պէն թաաճ ճիւպ իտէյօրում եաշմաքսըզ սօքաղէ չըքանլէրէ նսսըլ արձակում վէրիյօրլար, զիրա սօքաղէ աչըք չըքան օլուր իսէ, պիլմիշ օլ քի քաւարանտա չաթըր չաթըր եանաճաքլար ¹ :

— Ա՛յլէ իսէ եաշմաղը չըքարանլէր նսսըլ արձակում ալըյօրլար, տէտիյինիզ կիպի չօք ագըլ իրմէզ շէյ :

— Օղլում, զանն իթմէ քի հէր սաքալը թէքմիլ կէնտու պօրճուներ էտա իտէյօր, միլէթիմիզին քահանալարընա ագըլ սըր իրմէզ, պունըն իչուն միլէթիմիզտէ նէ գատար ատէմ վար

իսէ, հէրպիրի պիրէր զիւիւմտէ տիր, նէ գատար քի չալըշտը ըսաք պիր թարիգտէն քահանայ օլտուն տէյուէ պիր տիւրլիւ պաշա չըքըմատը լաքին Աւլլահըն քէրէմի պէօյլիւք տիւր . . . . կիւն տօղմատան նէլէր տօղար . . . . պու եօլ սէօքմէզ . . . . պիրի պիր թարաֆտան եարար, օ պիրի օ պիր թարաֆտան պօղար, միլէթիմիզ նէ տէրէճէյէ կէլտի պիլնիրմիսին, էկէր պիր չարէսի պուլունմայուպ, պիր քաչ սէնէ տահա պէօյլէ կիտէր իսէ, վէ էկէր պազը մէքթէպլէրէ պիր նիզամ վիրիլմէզ իսէ . . . . խայրընը կէօր էօյլէ միլէթին, Աէնին ազըն իրմէզ, եիրմի սէնէ էվիլէլ պէօյլէմի իտի, կիթաիքճէ ֆէնալաշմաքտա, օլ վագըթ տա պաշլամըշ իտի ամմա պու գատար տէյիլ իտի, եէնի թէօրէմէ պազը տէլի քանլուլէրի կէօրտիւն մի սէն . . . . .

— Ավիլէթ, հագգընըզ վար, պիրի տէ Յակոբ աղա, պազը քէրէ Աջմէնի Քաթօլիք լաքըրարսը օլուրսա, « իքիմիզ պիր միլէթ տէյիլմիյիզ, նիշոն պիրիպիրիմիզ տիւշման օլմալըրը, մէզհէպիմիզ այրը օլմա իլէ

" նէ՞ օլուր , Աւետարան պիղէ մու
 " հապպէթ իթմէյի թէնպիհ իթմէ
 " տի մի " տէյօր :

— Սաքըն սէն օնուն տէտիքլէրինէ
 քուլաք վէրմէ , սօնղրա սէնին տէ ճա
 նըն ճէհէննէմէ կիտէր . զարարը եօք
 տահա օ պէօյլէ շէյլէր սէօյլէսին . . . .
 հէր նէ իսէ շիմտի սէնին միւրատըն
 Պուլլէք տուտույը ալմաք , էօյլէմի :

— Աման էֆէնտիմ ախէր միւրա
 տըմ եօք :

— Այլէ իսէ պէն իպթիտա բէ
 տէրինի կէօրիւր սօնղրա Անտօն աղա
 իլէ սէօյլէշիրիմ :

— Աֆէնտիմ եարըն կէօրիւրմիւ
 սիւնիւղ :

— Այօք եարըն օլմաղ տէտիք եա :

— Այ օ պիր կիւն :

— Պաքալըմ պէն սըրասընա քօրըմ :

— Արթըք սիզ պիլիրսինիզ . սիզին
 չէրաղընըզ օլաճաղըմ :

— Սէն քօրքմա , ումարըմ քի պու
 իշի գարարլաշտըրըրըզ :

— Աման էֆէնտիմ , զիրա օլմաղ ի
 սէ պէնիմ եըլըմ պիթտի :

— Մէք էյի , պէն պու խուսուսա
 զայրէթ իտէրիմ , լաքին պէն տէ սա

նա պիր շէյ թէնպիհ իտէճէյիմ, ու
մարըմ քի սէօղիւմտէն չը.քմազսըն :

— Խայըր, սիղին էմրինիզէ գար
չու կէլմէք միւմքի՞ն մի տիր :

— Պէնիմ թէնպիհիմ սանա շու օ
լաճաք քի Յակոբ աղա իլէ կէօրիւ շ
մէյի պիր ազ սէրեէքլէթ շիմտիլէք,
սօնղրա պիւսպիւթիւն թէքք իյլէ,
զիրա սէն Ալլահըն իզնի իլէ էվլէնէ
ճէքսին. Ա իչէն աղանըն օղլունըն սէ
նին էվլինէ կիրուպ չը.քմասը եաքը
մազ, չիւնքի նասըլ ատէմ օլտըղընը
սէն տահա թանըմայօրսըն :

— Ա՛հ, էօյլէ իտէ պիր տահա կէօ
րիւրսէմ հիչ սէլամ պիլէ վիրմէմ :

— Ա՛օք պիրտէն պիրէ օլմազ, ա
զար ազար չէքիլմէլի :

— Ի՛էք էյի էֆէնտիմ պէն պուն
լարը պիլմէյօր իտիմ :

— Ի՛շթէ շիմտի անղլատըն եա տը
թըք :

— Ա՛է տէմէք անղլամաղմըլըմ :

— Ի՛էք էյի :

— Ա՛յ էֆէնտիմ, իթտիյիմ բէճա
իչիւն եիւրէյիմ բահաթ օլսուն մը :

— Ի՛էք զիյատէ ճահտ իտէրիմ պի
թիլմէյէ :

– Արթըք սիզ պիլիրսինիզ :

– Աէն տէ պէնիմ թէնպիհիմի է-
յի թուծ :

– Պաշ իւզէրինէ , հիչ սէօղիւ-
նիւզտէն չըքամըլում – :

Պիրքաչ կիւնտէն սօնդրա Ս. Փա-
սիտեան Աուբէնիկ աղայէ իթտիլի
վատ իւզլէ Սարգիս աղայէ վէ Աու-
ցիա տուտույէ կէնտու օղուլէրինին
Ֆիգրինի իֆատէ իլէտիքտէ , անլէր
տախի հէր նէ գատար կէնտու ինթի-
խասպլէրի իլէ օլմատըղնէ պիր աղ
ճանլէրի սըքըտը իսէ տէ , պիր տանէ-
ճիք էվասպլէրի օլտուղընտէն գարչու
կէլմէյէրէք Փուլիք տուտունըն բէ-
տէրի վէ վալտէսինէ Փուլիք տու-
տույը իսթէրլէր տէյու խասպլէր իթ-
տիքլէրինտէ , Անտօն աղա , իլլա թէ-
րէզիա տուտու հիչ տիւշիւնմէյէրէք
վէ հաթտա բէք մէմնուն օլարաք օլ
թէքլիֆի գապուլ իթտիլէր , վէ Փու-
լիք տուտույէ , ասլա սիւալ իթմէք
իչուն տէյիլ , իլլա խասպլէր վիրմէք ի-
շիւն կէնտու գարարլարընը պէյան իլ-
լէտիքլէրի վագըթ զավալու քըղ չօք
քարչու կէլտի իսէ տէ , էնճամը բէ-
տէրինին զալիմանէ հիւքմինէ գարչու

գոյամայոււս , վէ վալիտէսինին սի-
թէմի իլէ խրրբալամասրնէ թահամ-
միւլ կէ թիրէ մէյուս կէ օյա բէյինի վիր-
միշ իտի :

Սարգիս աղանըն օղլու նիշանլան-
մըշ , վէ մասպէյնի պիր այ կէ չմիշ պիր
ճոււմա իրթէսի կիճէսի , իրթէսի կիւ-
նիւնէ տիւյիւն իչուն բէք չօք հազըր-
լլքլէր կէ օրիւլիւյօր , վէ Վօւբէնիկ
աղա քէյֆի պօղմատէն , վէրէմ օլմա-
տէն պի ամիսիլահի թասալա սալիմէն
օլ ախշամա եէրիշմիշ իտի :

Տիւյիւն ահալիսի բէք զիյատէ ,
ազրապատէն օլանկէրին ճէմիսի տա-
վէթ օլմուշ , քէզալիք տօսթ պուլու-
նանկէր տախի , զիրա Սարգիս աղա
պիր տանէճիք էվլատընը էվլէնտիրտի-
յի իչուն նէվ ուսուլ տիւյիւն եաբ-
մաք իսթէմէմիշ , վէ ճէմիսինի ճու-
մա իրթէսի ախշամընա տավէթ իթ-
միշ : Աիկոզոս աղա իլէ Վարդենի տու-
տու տօսթ օլմալէրի իլէ անկէր տա-
խի Վէնի քէօյտէն կէլմիշլէր , վէ հօ-
ճա Վառնիկ էսքիտէն քալմա պիր եէ-
նի սէթրի կիյինմիշ վէ քիլէրճի իլէ
հուգուգու զիյատէլէշտիրմիշ օլարաք՝
Սարգիս աղանըն տէտէլէրինտէն պաշ-

լամբը պիր գաջ սիլսիլէ սօնդրա կէլէ-
 ճէք թօրունլարընա վարանա գատար
 ճէմիսինին սաղլըղընա բաքը իչուպ
 շէքէրլամէտէն մէզէլէնիյօր . լաքին
 Վ իչէն աղա իլէ օղլու կէլմէմիշլէր ,
 քի սէպէպինի պիր աղ սօնդրա անղ-
 լարըղ :

( ) Լ կիճէ սասթ տէօրթ սուլէրի
 հէր քէս եաթմաք իւզրէ՝ իրթէսի
 կիւնի էրքէն քալքըլաճաք օլտըղըն-
 տէն , ֆագաթ Վուքէնիկ աղա իլէ
 հօճա Վառնիկ տահա ույուամըշլար .
 Սարգիս աղանըն օղլու հօճա Վառնի-
 կի ալուպ , պիր օտայէ շէքիլուպ վէ
 խըղմէ թքեարլէրին պիրինէ պիր աղ
 շէքէրլամէ իլէ բաքը կէթիրթտիրուպ
 պաշլասարլէր իչէրէք սէօհպէթ իթմէ-
 յէ :

— Հօճա Վառնիկ , հէլէ նէ իսէ
 պու կիւնէ հագթաալա սաղ սէլիմ
 եէրիշտիրտի , նէ՞ աէրսին չօք շէյ տէ-
 յիլ մի :

— Վլվէթ էֆէնտիմ , բէք աճաիպ
 շէյ իսի պու կիւնիւ կէօրմէմիղ :

— Վօյլէ իսէ կէլ սէնին իլէ Պու-
 լիք տուտունըն սաղլըղընա պիրէր տա-
 նէ իչէլիմ :

— Բէք էյի էֆէնտիմ :

— Հօճա Բառնիկ սէն աղ քօտուն :

— Խայրը պէնիմքի սիզտէն զիյաւ տէ :

— Հէլէ պիր աղ տահա :

— Բէք էյի , նասըլ իսթէրսէնիզ :

— Պուլիք տուտունըն սաղլըղընա :

— Պուլիք տուտունըն սաղլըղընա — :

Վէ քատէհլէրի պիրիպիրինէ վուրուպ իչտիլէր :

— Հօճա Բառնիկ շու մատամ Պունուէէնին շէքէրլէ մէսինտէն ալ պիր տանէ , պաք նէ ալա :

— Վադա՛ չօք էյի :

— Հօճա Բառնիկ չըպըղըն թաղէ՞ մի :

— Թաղէ տիր էֆէնտիմ :

— Իյ շիմտի նէ տէրսին տահա շիւպհէ վար մը Պուլիք տուտու պէնիմ օլաճաղընա :

— Նէ տէմէք , եարըն արթըք հէր շէյ թէրմիլ օլաճաք :

— Լանի պէնիմ մալիմ օլմաք իչուն պիր պսակ էքսիլի քալտը :

— Եւ յայլէ՛ եւա :

— Եւ պուք թէյֆին իւղէրինէ կէլ սէնին իլէ պիրէր տահա իշէլիմ, պու տա Պուլիք տուտունըն տալիմա սաղ օլմասը իշիւն :

— Ինչաալլահ նիչուն սաղ օլմայաւ ճար :

— Հայտէ պարալլիմ հօճա Բառնիկ :

— Հայտէ պարալլիմ Պուրէնիկ աղա :

— Հօճա Բառնիկ, շէքէրլէմէտէն :

— Ալլայօրում էֆէնտիմ :

— Հօճա Բառնիկ, շու տիւյիւն նէ էյի շէյ տիր :

— (՛)հ բէք ալա իլլա կիւվէյի հագգընա — :

Պուրէնիկ աղա կիւլէրէք տէտիր :

— Հաղղ իթտիմ հօճա Բառնիկ կէլ պիրէր տահա իշէլիմ,

— Պիր աղ սըքճա տէյիլ մի էֆէնտիմ :

— Սուս օլ հօճա Բառնիկ սուս օլ, պու տա Պուլիք տուտունըն հալաթընա :

— Պունլարըն հէքսի պիր լաքըրտը

ամմա հայտէ պաքալլմ :

— Ղանլմ պու հայտթընա , օ պիր իշտիյիմիզ տախմա սաղ օլմասը իշուն իտի :

— Բէք էյի էֆէնտիմ , իսթէրսէնիզ պիր տէ էօլիւպ կիտէնէ դատար եաշամասը իշիւն իշէլիմ :

— Պուներ իչ , սօնդրա պիր տէ օնուն իշիւն իշէրիզ : Աքին հօճա Բառնիկ պէն թէրլէմէյէ պաշլատլմ :

— Օպարըր եօք էֆէնտիմ — :

Պու միսիլու սէօհպէթլէր իլէ պիր աղ տահա իշտիքտէն սօնդրա Ռուբէնիկ աղայէ վահտէթ չէօքիւպ ույուտուքտէ հօճա Բառնիկ տախի պիր քէօշէտէ ույույա քալար : Աէ հէր քէս եաթմըշ քիմսէ եանլարընա կէլմէտիյի իշիւն Ռուբէնիկ աղա սապահա տէկին աչըք բէնճիրէնին էօնիւն տէ ույումուշ քալար :

Իրթէօի կիւնի սապահտան Վարդիս աղանըն օղլու կէնտուսինտէ պիր աղ բահաթսըզլըք տույտու իսէ տէ , վաղիֆէ իտինմէտի , ֆաղաթ եալընըղ հօճա Բառնիկէ էսրարէն տէտի :

— Հօճա Բառնիկ բէք զարարլը տէյիլ ամմա , էկէր բահաթսըզ օլմա-

յայրտրմ տահա էյի օլուր իտի :

— Աֆէնտիմ, պիր շէյ տէյիլ, կէ-
չէր, պիր ազ էքմէք քրդարթտրուպ
սույունը իչմէլի, եախուտ պիր իքի
լիմօնատա իլէ սաուշուր :

— Աօյլէ եա, ֆագաթ աճապ պը-
սակ չօք սիւրէր մի :

— Աբէյիճէ :

— Աճապա նա՞սըլ իթսէք, բէք ու-
զուն սիւրէր իսէ, պէն սօնունա գա-
տար տուրամայաճաղըմ կիպի կէլիյօր,
պէն տըշարը չըքտըղըմ վագըթ սէն
պէնիմ եէրիմէ վէքեալէթէն տուր-
սան օլմա՞ղ մը :

— Աէք ալա օլուր, պէքեար օլ-
տամ օ վագըթ քօրգուլուր, սօնղրա
Ֆուլիք տուտու իլէ պսակ օլմուշ
սայըլըլըր ըտրմ :

— Աէ տէյօրսուն, հօճա՛ Վառնիկ :

— Աօք էֆէնտիմ, շիմտի գօրքմա-
յըն, էվլիիմ պսակըն հիւքմի կէչմէզ,
քիմին նիլէթինէ տուրուրսամ օ ա-
տէմ Ֆուլիք տուտու իլէ նիքեահ օ-
լուր, տըշարը չըքաճաղընըզ վագըթ
պէնտէնիզէ խապէր վիրին, պէնտէ-
նիզ օ տագիզա Ֆուլիք տուտունըն
եանընէ կիտէր տուրուրում, վէլ հա-

տըլ իբիմիդ պիրլիբատէ պէճէրիբիդ :

— Եօք բէք եաքլաշմաղա կէլմէդ :

— Եֆէնտիմ, բուլուներդ արթըք սրրասընը պիլիբիմ, վէքեալէթ նէ օլ տըղընը շիմտի էօյրէնէճէք տէյիլիմ եա :

— Եօյլէ իսէ ախէր տէֆալար տէ վէքեալէթ իթմիշսին :

— Եէք չօք . պէնտէնիդ հէմ զարարսըղ, հէմ էվլի պիր ատէմ օլտըղըմտէն չօքլարը պանա վէքեալէթինի վիրմիշ տիր :

— Եօյլէ իսէ օլմաղ շէյ տէյիլ :

— Եֆէնտիմ օլուր, սիզ գայտ իթմէյին — :

Եօյլէնտէն սօնղրա Սարգիս աղանըն էվլինտէ ճէմիյէթ աղալմըշ, չօղու կէլին ալմաղէ կիթմիշ, չալկըճըլէր ահէնկլէրինի իթմիշլէր, զիրա կէլինի գաբուտան չալկը իլէ գարշըլայաճաքլէր :

Սասթ սէքիդ սուլէրինէ եաքլաշտը իսէ, իսըղմէթքեարլէրին պիրիսի — կէլիօրլար — տիյէրէք եօքարը չքբուպ խասէր վիրիբ վիրմէդ, Մուբէնիկ աղա — աման, աման — տէյուպաշատը էվլին իլինտէ գօլմաղէ :

Օ՛ր վազբլթ հօճա Ռառնիկ կանը
նա կիտուպ — նէ՞ օլույօրսունըզ Ռու-
բէնիկ աղա — տէյու սիւալ իթաի ի-
սէ սէ, մէրսում եինէ ճէվապ վիրմէ-
յուպ — աման, աման — տիյէրէք եի-
նէ աշաղը եօքարը գօշտըքսէ, հօճա
Ռառնիկ վէ պիր իբի քիշի տահա եա-
նընէ կիտուպ սիւալ իթաիլէր իսէ,
Սարգիս աղանըն օղու ճէվապ վիր-
աի:

— Ա՛յ օլաճաղըմ, սրրասըզ պիր շէյ
օլմասըն տէյու գօրգայօրում, աման
վէքիլիմ հօճա Ռառնիկ սէն պանա
եարտըմ էթ, չիւնքի Պուլիք սու-
տունըն էվինի պէն պիլիրիմ, նէ տիւզ
կիւն նիզամը, սրրալը, գանունլու,
սաաթ կիպի գուրուլու էվ տիր, զի-
րա վալիտէսի պուլունմաղ պիր գա-
տըն տըր:

— Վօրգմայըն էֆէնաիմ, նի՞չուն
սրրասըզ շէյ օլաճաք, արապատէն ին-
տիրէճէք ատէմլէր թախսիս օլուն-
մուշ, հէր շէյ սրրասընտէ, չալկըճը-
լէր տէ գաբուտէն գարշըլայաճաքլէր:

— Ա՛յ օրտիւն մի, հէր շէյ սրրա-
սընտէ տէյօրսըն, տահա չալկըճըլէր
նէ հալա իլէ գարշըլայաճաքլէր, օ

պէլլի տէյիլ :

— ( ) շէյ չալկըճըլէրին պիլէճէյի ,
էլպէթ պիր էյի հավա իլէ գապուլ
իտէրլէր :

— Այլէ եա պիզ պուրատա ատէմ
տէյիլիզ , կէնտու մէրամլէրինէ պըրա-
քալըմ նէ իսթէրլէրսէ օնու չալսըն-
լէր :

— Ամա օնլար տահա էյի պիլիը-
լէր զանն իտէրիմ :

— Աէ մինասիպէթ , պիզիմ հիչ
պիր շէյտէն խասպէրիմիզ եօք մը :

— Մէք էյի , սէյլէյին նէ իսթէր-
սէնիզ օնու չալսընլէր :

— Շէյլէ պիր մանավի պիր շէյ չալ-
տըրալըմ քի Պուլիք տուտունըն խօ-
շունա կիթսին :

— Այ նէ չալտըրալըմ :

— Աիւզէլ թիւրքիւլէր վար , օնլար-
տէն պիրիսինի :

— Հա՛նկըսընը :

— Տուր սպաքայըմ շիմտի խաթը-
րըմա կէլիր — :

Սարգիս ազանըն օղլու պիր ազ
տիւ շիւնտիւքտէն սօնզրա — պուլ-
տում , պուլտում — տիյէրէք պաշա-
տը եինէ գօշմաղէ իսէ , վէքիլի սիւ-

այլ ի թտի :

— Նէ թիւ բքիւ տիր Ռուբէնիկ աղա :

— Հօճա Ռառնիկ, շիմտի Պուլիք տուտու պիպէ կէլմէյօրմը արթըք :

— Ալվիէթ, կէլլյօր եա :

— Այլէ իսէ պիպիմ մէմնունիյէ թիմիղն, պա խուտուս պէնիմ ֆէրահիյէ թիմի անղլաթմաք իչուն սէֆա կէլտինն տէմէլի տէյիլ մի :

— Այլէ եա, Պագաթ չալկը ա տէմէ սէֆա կէլտինն տէյէպիլլը մի :

— Տուր շիմտի պաք նասըլ տէյօր :

— Հայտէ սէն քէմանիյի պանա չաղըր — :

Քէմանի եօքարը կէլտիքտէ Պարգիս աղանընն օղլու սիւայլ ի թտի :

— Պարոն Աղմէս, կէլլինի գարշըլամաք իչիւնն նէ հավա չալաճաքսընը :

— Աֆէնտիմ նէ քի էմր իտէրսէնիղ :

— Տուր քի սէյլէյիմ, իպթիտա կէլլինն արապասը եաքլաչմաղտէնն պիր պաշկա հավա չալարսընըրղ, լաքին կէլլինն արապասը գաբունընն էօնիւնէ կէլլիր կէլմէզ իպթիտաքի չալարըրընըրղ հավայը պուչաք կիպի քէսուպ, վէ միւս

Թաքիլ կէնտուսի իչուէն չալընտըղընը
կէլինէ պէլլի իտէրէք նիյ միյ, սան-
Թուր մանթուր, քէման մէման, վէլ
հասըլ հէքսինիզ պիրտէն,

Քարանֆիլիմ պուտամա,

Սէֆա կէլաին օտամա,

տէյու պաշար չալարսընըզ:

— Պաշ իւստիւնէ էֆէնտիմ:

— Կէօրտիւն մի հօճա Ռառնիկ,
նանսըլ օլույօր ըմըշ, հէմ բէք մանա-
վի օլմատը մը շիմաի:

— Սահիհ, պէն պուներ տիւ շիւնէ-
մէտիմ:

— Լյոամ սանա քալսա հիչ պիր
շէյ օլաճաղը եօք:

Հօճա Ռառնիկ ֆիդրինտէն « սա-
նա քալմըշ տա չօք էյի շէյլէր օլու-
յօր » տէտի իսէ տէ եիւզէ կէլմէ-
տի:

Սուբէնիկ աղանըն Թէրթիպ իթ-
տիյի հավա չալընըր իքան Սուլիք տու-
տույր Թալիքատէն ինտիրտիլէք, ֆա-
դաթ զավալու քըղըն եիւրիւմէյէ
մէճալի եօք վէ սասպահա դատար աղ-
լամաքտէն պէյնզինտէ բէնք քալմա-
մըշ, լաքին քիմսէնին խասէրի եօք,
եալընըլ Սարիցա տուտու օլ էսրա-

րէ աշնա՝ օլտրղընտէն Պուլիք տու-
տու կէլին կիթտիքտէն սօնդրա պիր
օտայէ չէքիլուպ պաշլատր աղլամաղէ :

Ե իմտիյէ գատար նիչէ քըզէր
Պուլիք տուտու միսիլու թէլըէ չէնին
ալթընտէն ահ ու վահ իտէրէք մէճ-
պուր օլմուշտրըլէր խորանէ եաքլաշ
մաղէ , վէ կէօզլէրինտէն եաշ աքա-
րաք ասլա սէվիպ վէ պիրլիքտէ իմթի-
ղաճ իտէպիլմէյէ իւմիտլէրի օլմայան
քիմսէլէրէ սէօզ վիրմիշ տիրլէր միւտ-
տէթի էօմիւրլէրինտէ պիր տահի այ-
րըլմամաղէ . . . . եախուտ ասլա ախ-
լագընը թանըմատըքլէրի ատէմլէրին
հիւքմինէ թապի օլմաղէ մէճպուր օլ-
մուշ տրըլէր : Հէր նէ գատար , քի-
չինին պիւթիւն էօմրիւնտէ մութլու
եախուտ սէֆիլ օլմասընէ սէպէպ օ-
լան պիր քէյֆիէթէ , եա մէճպուրի ,
եախուտ պահտընէ իհալէ իտուպ
պիւսպիւթիւն թէճէսսիւղտէ գու-
սուր իտէրէք գարար վիրիլմէսի թա-
աճճիւպ օլունաճաք պիր խուսուս ի-
սէ տէ , նէ չարէ ուսուլի պէլտէ օլ-
մուշ վէ թէպտիլ օլմասըն տէյու ճահտ
իտէնլէրի իրշատ իտէպիլմէք եախուտ
ղալէպէ խլէմէք բէք միւշքիլ օլտը-

ղընտէն պէօյլէճէ կիթմէսինէ գա-
րար վերիլմիշ . . . . . :

Պսակա եագըն հօճա Ռառնիկ Առ-
բէնիկ աղայը հայըճա արատըքտէն
սօնղրա պուլուպ կէթիբիբ իքան Սար-
գիս աղանըն օղլու սիւայլ իթտի :

— Հօճա Ռառնիկ էլտիվէնլէրիմի
կէօրտիւն մի :

— Խայրը էֆէնտիմ :

— Տուր տուր, խաթրըրմա կէլտի,
ածէլէ իլէ քուրնանըն եանընտէ պը-
րաքտըմ — :

Առբէնիկ աղա տէր ագասպ տէօ-
նիւպ էլտիվէնլէրինի ալուպ եարը ըս-
լաք եարը քուրու էլինէ կէչիտի,
շէօյլէ քի էլճէքլէր պիբ ազ ըսլանմըշ
խտի իսէ տէ, հայըճա պէօյիւճէք օլ-
տըղընտէն ըսլաքըղը՝ քօլայըք իլէ կի-
յիլմէսինէ մանի օլմատըղընտէն մա-
տա, կիյտիքտէն սօնղրա տախի բար-
մաքլէրինին ուճունտէ վէ ալուճու-
նըն իչինտէ հայըճա պօշ մահայլէր
վար իտի, Ֆագաթ էլտիվէն պիբ ազ
պէօյիւք օլմուշ տիգգաթ օլունաճաք
շէյ տէյիլ, էլվէրիբ քի էլտիվէնին իւ-
ղէրինտէ թէք թաշ եիւղիւք օլսուն :
Հօճա Ռառնիկին վէքեալէթինէ

միւ հ[թաճ օլու՛նմայարաք , պսակ [թէք-
միլ օլտու , վէ տիւյիւն ահայիսինին
պիր ազը պէօյիւճէք պիր օտայէ ճէմ
օլարաք Ս . Պասիտեան տախի քէօշէ
բէնճիրէսինին էօնիւնտէ օթուրմուշ
տիգդաթ իլէ եանընտէքի էվէ պա-
քար իքան Ռուբէնիկ աղա մէրսու-
մուն եանընէ կիթտի իսէ , մէրգում Վ .
Պասիտեան եաւլաշճա սիւալ իթտի :

– Ռուբէնիկ աղա շու եանընըղտա-
քի Նրմէնի էվի տէյիլ մի :

– Նվվէթ էֆէնտիմ :

– Դալիպա Պաղտասար աղանըն
էվի օլմալը :

– Նվվէթ էֆէնտիմ , պու սէնէ
էվվէլ պահարտա Նլէմ տաղընտէ ի-
տիլէր , սօնղրա պուրայէ ինմիշէր :

– Սիղ կէօրիւշիւյօրմուսընըղ :

– Իայրր , պաղէն սէլամ սապահ-
տէն իպարէթ :

– Քէշկի ճիւմլէսի սիղին կիպի
օլսա :

– Նխղ ու իթա իչուն կէօրիւշիւլ-
միւշ զարարը եօք , ֆադաթ պէնտէ-
նիղ ախէր վադրթ կէօրիւշմէմ , լա-
քին Յակոբ աղա էօյլէ տէյիլ , էյի
խաթըրըմա կէլտի նասըլ տըր :

— Տահա թէ՛ հլիքէսի վար, լաքին
բէք տէ իւմիտսիղ տէյիլ:

— Պու արալըք քէյֆսիղ օլմասը
էյի օլտու, պէնիմ տիւյիւնիւմէ մէճ,
պուրի տալէթ իթմէլի իտի:

— Այլէ, պու կիւնպէքտէ քէյֆ-
սիղ օլմասը սահիհ էյի օլտու . . . .
հէք նէ իսէ հայտէ Սուբէնիկ աղա
պիղէ պիրէր իքսիր էմը իյլէ օնու տա
սիղին սաղլըղընըղէ իչուպ սօն իտէ-
լիմ, զիրա պէն տահա Պէյօղլունէ ի-
նէճէյիմ:

— Այ՛ տէյօրսուներղ էֆէնտիմ, պու
կիւն արթըք ինիլիր մի, հէմ սաաթ
օնա կէլիօր բէք կէճ գալըրսընըղ:

— Այօք եօք, պէնիմ իչուն կէճ էր-
քէն հէքսի պիր տիր էկէր մէշղուլի-
էթիմ օլուրսա:

— Պու ախշամ թանիիր էտին էն
մէյի, եարըն սապահ վաքօր իլէ ինէր-
սինիղ:

— Խայրը պու ախշամ Ա իչէն ա-
ղայը էլպէթտէ կէօրմէլիյիմ:

— Իէտէրիմէ սէօլէյիմ պաքալըմ
նէ ճէվապ վիրիր:

— Իէտէրին պիլիր պէնիմ ինէճէ-
յիմի, շիւնքի էօլէ գարարլաշարըմըշ

ըտըք . հայտէ սիզ իքսիրի սէօյլէյին
կէթիրսինլէր — :

Ս . Քասիտեան իքսիրի իչուպ վէ
սօնդրա գայլղէ պինուպ Պէյօղլունէ
ինտի :

Սուբէնիկ աղանըն տա արթըք
տիւշիւնճէսի գալմատը , զիրա պրսա-
կըն գուվլէթի իլէ Ֆուլիք տուտու-
յէ կէօյա մալիք օլտու . . . . . :

ՖԼՍՐԼ, ՕՆ ՏԷՕՐՏԻԻՆՈՒԻ

Թ Է Բ Է Պ Ա Շ Ը

Մ. Ֆասիտեան պաղար կիճէսի սաաթ եարըմ սուլէրինտէ Վ իչէն աղանըն խանէսինէ վասըլ օլուսլ՝ եօքարը չըքար չըքմաղ պալըքճը Համբարձումու պիր թէնհա օտայէ ալարաք պաշատը սիւալ իթմէյէ :

— Պարոն Համբարձում տիւն սա պահտան պէրու նասըլ տըր Յակոբ աղա :

— Հէրարէթ չօք, տօղրուսու պաշ աղըրսը տէրսէն մէտէտ Ալաս գա Ֆայը էյի սարմըչ հէմ սայըքլամատէն աղըր տիյնէնմէյօր :

— Հէքիմ պիւսպիւթիւն գարար վիրտի մի թիֆօ իլլէթի օլտըղընէ :

— Վիվէթ :

— Սայըքլատըղը վագըթ նէ տէ

յօր :

— Նէ տէյէճէք, տէրտի աթէչի

քրդտա , իմանը թու թու շույօր շէջ
լէ քրդ իչուն :

— Հիչ պիր շէյ պէլլէ մէտին մի :

— Հայ հայ , տէյօր քի : “ Ա՛հ Ա՛-
” դապի , պէնի աճըմայօրմուսըն , պու
” հայլէ կէլմիչիմ պէնի նա՞սըլ պրրա
” քրյօրսըն , աճապ էօլիւրսէմ պէնի
” պիւսպիւ թիւն ունու տաճաքմըսըն ”
պունա պէնդէր պիր թագըմ լաքըր
տըլար :

— Հէքիմլէր նէ տէյօր :

— Տիւն ճէնապին կիթտիքտէն սօնդ
րա պիր աղ տահա ֆէնալաշտը իսէ ,
Վ իչէն աղա պիր պաշկա հէքիմ կէ
թիրթտի ծնուն թէրթիպինին իւս
տիւնէ պիր աղ էյի տիր , պու կիւն
ախշամ իւստիւ նէօպէթ կէլմէտի :

— Ասսըլ , էյի պաքըլլըօր մը :

— Թագուհի տուտու բէք էյի
պաքըլլօր :

— Աննիք տուտու պուրատա՞ մը :

— Պու կիւն կիթտի եարըն կէլէ
ճէք :

— Աիքօլա եինէ մէքթուպ կէթիր
տի՞ մի :

— Հայ հայ , տիւն ախշամ , շէջ
լէ պէնի շէյ կիպի արաթտըրտը , եի-

նէ դահլիճէ չաղըրթոր, պիր մէք-
թուպ տահա վերտի, հէմ շէջլէ նա-
սըլ եալվարտը կէօրսէն՝ քի չարըճաք
Յակօբ աղանըն քէնտիտինէ վերէյիմ
տէյի :

— Նէ՞ ճէվասպ վերտին :

— Հայ հայ, իշիմ նէ տէտիմ,
վերմէղմիյիմ տէտիմ, կէլտիյի կիպի
իւք իշիմ պու օլուք տէտիմ :

— Աինէ բարա վիրտի՞ մի :

— Իշթէ տահա եէմէտիմ, քօյ-
նու մտա ալթընլար տուրույօր — տի-
յէրէք պալըքճը Մ. Ֆասիտեանէ
Նիքօլանըն վերտիյի ազճէյի կէօս-
թէրտի :

— Սաքըն պէլլի էթմէյէյիտին Յա-
կօբ աղանըն քէյֆօիզ օլտըղընը :

— Պիր քէրրէ սօրտու իսէ պիր շէ-
յի եօք տէտիմ, սօնղրա աղղըմտան
դաչըրըրսամ ալթընլար պիր տահա ճի-
ճօս :

— Մէքթուպ նէրէտէ :

— Իշթէ եանըմտա — տիյէրէք Համ-
բարձում մէքթուպի Մ. Ֆասիտեա-
նէ վիրտիքտէ, օլ տախի մէօհիւրիւ-
քրրուպ Նգապի տուտունըն մէքթու-
պինի պալըքճը տույմասըն իչուն եա-

վաշճա օքուտու , շիւնքի Համբար-
ձում մէրսում Պասիտեանքն էմբինէ
հիչ պիր վագըթ մուղայրը հալտէ
պուլունմայարաք Պաղտասար աղանքն
էէկէնինին՝ Յակոբ աղայէ կէօնտէր-
տիցի մէքթուսլէրի մէօհիւրլիւ Վ.
Պասիտեանէ թէօլիմ իտէր իտի :

( ) քույան տօսթումուղն մալիւ-
մի օլմասը իչուն իֆատէ իտէրիղ քի
Վ. Պասիտեան Սուբէնիկ աղանքն
տիւյիւնիւնտէն տէօնտիւյի ախշամա
գատար Վ իչէն աղանքն եաղտըղը
մէքթուսլ տահա Պաղտասար աղանքն
էլինէ կիթմէմիչ իտի , շիւնքի նասըլ
քի պունտան էվիլէլ իֆատէ լյէտիք
իտէ , մէրսում Պասիտեան օլ մէք-
թուսլի կէնտուսի ալուսլ պիր մինա-
սիսլ քիմսէ իլէ կէօնտէրէճէք իքան ,
Պաղտասար աղանքն պիր աղ քէյֆօիղ
օլտըղընը տույտու իտէ , տիւղէլտիք-
տէն սօնղրա կէօնտէրմէյէ գարար վիր-
տի իտի . լաքին Պաղտասար աղա էյիւ-
լէշիր իքան Յակոբ աղա թիֆօտան
եաթտըղնտէ օլ վագըթ տախի Վ ի-
չէն աղա բէտէրանէ գալպինտէ տույ-
տուղը մուհապպէթին գուվլէթի ի-
լէ օլլու իսասթէ իքան օլմայա քի պիր

մարազա հուսուլէ կէլուպ օղլունըն
քէյֆսիզ լիյինի զիյատէլէ շտիրմէյէ վէ-
սիլէ օլսուն տէյու գօրգարաք վէ թէզ
քիրէնին կիթմէտիյինի պիլէրէք պիր
գաչ կիւն տահա կէօնտէրիլմէսինի
թախիր իթտիրմիշ իտի :

Պու խուսուսլէրի թավսիլէն պիլ
տիրմէքտէն միւրատ շու տըր քի , էվ
վէլա Պաղտասար աղանըն տահա հիչ
պիր շէյտէն խապէրի եօք , սանիէն
Ղգապի տուտու Յակոբ աղանըն խաս
թէ օլտըղընը պիլմէտիյինտէն եազարք-
լէրի մէքթուպլէրին ճէվապընը պէք-
լէր , վէ ճէվապ ալամատըղը հալտէ
սէպէպի նէ օլտըղընը պիլմէյուպ սէվ
տիյինին սատագաթընտէն ճուզի շիւպ
հէ իտէր :

Ալէլիմ Յակոբ աղայէ . մէրսում
Պէյքօղտէն կիտուպ Ղգապի տուտու
իլէ կէօրիւ շտիւքտէն սօնդրա սէվտի-
յինի պիր տահի կէօրէմէմիշ , շիւնքի
հէր նէ գատար օլ կիճէ իրթէսի խաֆ-
թա կէօրիւ շմէլէրինի գարարլաշտըր
մըշլէր իտի իտէ տէ , Համբարձումու
պաշընտան տէֆ իթմէյէ պաշլըճա վէ-
սիլէ պուլամատըղընտէն իքի իւչ խաֆ-
թա գատար Պէօլիւք տէրէյէ շքա-

մատը , վէ սօնդրա կէնտուսինին քէյֆ-
սիզլիյի իւսթէ կէլտի իսէ հալի իլէ
կիտէմէզ օլտու . սյու սէսէսլէրտէն
Յակոբ աղանըն՝ նէ Մննա տուտու-
նըն էօլտիւյիւնտէն խասպէրի վար , վէ
նէ տէ Մգասպի տուտունըն նէ հալտէ
օլտըղընտէն :

Պու քէյֆիէթլէր մալիւմ օլտուք-
տէն սօնդրա շիմտի Մգասպի տուտու-
նըն Յակոբ աղայէ եազտըղը մէք-
թուսպի զիրտէ սէյան իտէրիզ , վէ սյու
մէքթուսպ ալթընճը իտի քի սյունտան
էվիլէլքիլէր սախի Մ . Պասիտեանըն
էլինէ կէչմիշ օլտըղընը սէօլէտիք :

“ Յակոբ աղա ,

” Սատագաթընըզտէն շիւսհէ իյ-
” լէմէյի սլիւր տիւրլիւ գալսլիմ իզլին
” վիրմէզ , լաքին սյունտան էվիլէլ եաղ-
” տըքլարըմ մէքթուսպէրէ ճէվասպ
” վիրմէտիյինիզէ մանա վիրէմէյուսպ ,
” նէյէ գարար վիրէճէյիմի սլիլմէմ :
” Ասլիտէմին վէֆաթիների վէ սէնիմ
” նէ հալտէ օլտըղըմը սլիլտիրուսպ
” տիւնեատէ իւմիտ իթտիյիմ քիմսէ
” եաղընըզ սիզ օլտարաք սիզտէն թէ-
” սէլլի վէ եարտըմ տիլէտիյիմտէ եիւ

Դ նէ պիր ճէվապ վիրմէտիյինիզէ բէք
 Դ քէտէր իթտիմ: Աճապ իթտիյինիզ
 Դ վատլէր սահտէ օլուպ պէնի ալ-
 Դ տաթմըմըտըրլար, տիտէլէրինիզտէն
 Դ տքան եաչէր պէնի պու հալէ կէ-
 Դ թիրուպ պէնտէն ինթիգամ ալմաք
 Դ իչուն մի իմիչ . . . . . Դ :

Դ Ա իմտի վալիտէմին սէօզլէրի
 Դ քուլաղըմա կէլիօր, — Տահա սէն
 Դ կէնճ սին վէ չօք տիւրլիւ հալէրտէ
 Դ պուլունապիլիրսին — տէյու նասիւ
 Դ աթ իթմէսի բէք սահիհ իմիչ: Աճ
 Դ վալիտէմ, սէնտէն այրըմաղէ նասը
 Դ թահամմիւլ իտէպիլտիմ, սէնտէն
 Դ զայրու ճիհանտէ պէնի սէվէն քիմ
 Դ սէ եօղ իմիչ, պէն իսէ աճըմըն ա-
 Դ բասընտէ մուհապպէթ իլէ թէսէլ-
 Դ լի օլուր իտիմ . . . . . :

Դ Ա սքին, եօք եօք, սիղին սէօզ-
 Դ լէրինիզ խիլաֆ օլամաղ, սիղին գալէ
 Դ պինիզ սատագաթտէն զայրու հիչ
 Դ պիր շէյի գապուլ իտէմէզ, իթտի-
 Դ յինիզ վատլէրին սահիհ վէ տէրու-
 Դ նէն օլմասընէ շիւպհէտէ օլմաք պէօ-
 Դ յիւք ճիւնհա տըր, ֆագաթ սու-
 Դ քիւթ իթմէնիզէ նէ մանա վիրմէ-
 Դ լի . . . . . աճապ Աիքօլա պանա խը-

7 յանէթլնք մի իտէյօր, լաքին հիշ
 7 վէսիլէ եօք, վէ շիմտիէ գատար
 7 սատագաթտէն պաշկա պիր շէյ իթ-
 7 մէմիշ տիր, վէ տիւն ախշամ տախի
 7 սոււալ իթտիմ իսէ — Վիր սատըք խըղ-
 7 մէթքեարընէ մէքթուսլէրի թէս-
 7 լիմ իտէյօրում, էլինէ եէթիշտիլի-
 7 նէ հիշ շիւսհէ իթմէ — տէտի, վէ
 7 սէօլէյիշինին թարղընտէն ասլա խի-
 7 լաֆ օլտըղը մէմուլ տէյիլ իտի :

7 Յակոբ աղա, պու սօն մէքթու-
 7 պիմ օլաճաք . էկէր պու տէֆա տա-
 7 խի ճէվաս պիրմէղ իսէնիղ, օլ վա-
 7 գըթ ալտանմըշ օլտուղըմը անղլայա-
 7 ճաղըմ, լաքին պէնիմ հալիմ նէ օ-
 7 լաճաք . . . . . :

7 Օհ, սէվիլմէք նէ գատար կիւ-
 7 ղէլ իսէ, թէրք օլմաք պին գաթ
 7 տահի միւշքիլ իմիշ :

Վգապի :

Ս. Քասիտեան պու մէքթուսլի
 օգուտըքտէն սօնղրա՝ մէմուլնիլէ թին-
 տէն պիր աղ կիւլիւս վէ Ֆիքրինտէն
 տէտի :

« Վկէր պու մէքթուսլ Յակոբըն
 7 էլինէ կէջմիշ օլսա իտի, նասըլ օնու
 7 զապթ իթմէլի իտի, ըէճա վէ նի-

” յազ խայր իտէ՞րմի իտի . լաքին Աւ
 ” լահ պիղիմ իլէ տիր քօքքմայալում” :

Ագապի տուտու պու մէքթուպին
 տախի գարշըլըղընը ալամատը , նասըլ
 քի Յակոբ աղանըն ճէվաս պիլըէմէ-
 յէճէյի նագլիմիղտէն աշիքեար կէօ-
 րիւնիւյօր , լաքին Ագապի տուտու
 իւմիտինի պիւսպիւթիւն գաթ իթ-
 մէտի , չիւնքի պիր պաշլըճա վէսիլէ
 վար իտի , վէ օլ վէսիլէ շու օլույօր
 քի , հէր նէ գատար Պաղտասար ա-
 ղանըն եէկէնի մէքթուպինին ճէվա-
 պընը ալամատը իսէ տէ , Ռուբէնիկ
 աղանըն տիւյիւնիւնէ Յակոբ աղա-
 նըն կիթմէտիյինի կէօրտիւքտէ շիւպ-
 հէսիղ թահթընտէ պիր սէպէպ վար
 տըր տէյու մէմուլ իտէրէք (շիւն
 տօսթ օլտուքլէրինի էյի պիլըր իտի)
 քէք ղիյատէ անը անղլամայէ արղու
 իտուպ օն՝ վէ օն պէշ կիւն գատար
 պիր տիւղիւ միւլհաղա իթտիքտէն
 սօնղրա էնճամը սասըրը նիհայէթ տէ-
 րէճէյէ կէլտի իսէ , ճէմի միւշքիլի-
 յէթլէրի , իթիպար քըրկընլըղընը ,
 կէօնիւլ աղապընը վէ կէօնա կէօն իսը-
 բալանմաքլէրի ասլա տիւշիւնմէյուպ
 ճէսարէթ իլէ գարշու քօմայը կէօ-

զիւնէ ալարաք պիր կիճէ՝ Նիքօլայը
 չաղըրուս պաղտասար աղա ույույօր
 իքան սասաթ իւչտէ թալիքասընէ պիւ
 նուս պիր պուչուք սասաթտէ Պէյօղ
 լու քըչասընըն էօնիւնէ կէլտի . վէ
 թալիքանըն եանընտէ՝ Նիքօլայը պը
 րաքուս , հէր նէ գատար սատըք իսըզ
 մէթքեարը պու շէյէ գարչու կէլտի
 իսէ տէ , ասլա տինլէմէյէրէք էլինտէ
 պիր Ֆէնէր իլէ պաշընտէ պիր սիեահ
 շալ , պազը խէվֆինտէն թիթիրէյուս
 պէյնգինտէ րէնք գալմայարաք վէ պա
 ղէն կէնտուսինէ ճէսարէթ կէթիրէ
 րէր թէքէ պաշընէ տօղըու կիթտի :

Ագապի տուտունըն միւրատը շու
 իտի քի , Յակոբ աղանըն էվինէ պիզ
 զաթ կիտուս գաբույը վուրուս , վէ
 թանըլմամաք իչուն սուրէթինի շալ
 իլէ գաբատըքտէն սօնղրա գարչուսը
 նէ քիմ չըքար իսէ Յակոբ աղայը չա
 ղըրթարըուս կէնտու էլի իլէ սէվտի
 յինէ պիր թէգքիրէ վիրտիքտէ տէր
 ագաս պ գաբույը գաբայուս գայս օլ
 մաք , վէ օլ թէգքիրէնին տէրունինտէ
 օլ կիւնէ տէկին եաղտըղը մէքթուս
 լէրին ճէվասընը ալամատըղընըն սէ
 պէպի նէ օլտըղընը սուալ իթմիշ օլ

տըղընտէն էկէր եինէ ճէվապ ալա-
մազ իսէ՝ Յակոբ աղա կէնտուսինի
ալտաթմըշ օլտըղընէ պիւսպիւթիւն
գարար վիրէճէք իտի :

Ագապի տուտունըն Յակոբ աղա-
նըն էվինէ կիթմէսի, պա խուսուս կի-
ճէնին օ վագթինտէ, ճիհանըն տիւ-
շիւնճէլէրինէ վէ ատէթինէ բէք մու-
ղայըր իտի իսէ տէ, մուհապպէթի-
նին քէսրէթինտէն պու ճէսարէթի
իթտի :

Պաղտասար աղանըն եէկէնի սէվ
տիյինին էվինէ հիչ կիթմիշ տէյիւ ի-
տի, ֆագաթ, մուգատտէմ Վօֆի
տուտուտէն մէրսուժուն էվի նէրէ-
տէ օլտըղընը վէ բէսմինի պիր էյիճէ
անղլամըշ օլարաք էլպէթտէ պուլուր
մէմուլինտէ իտի :

Ագապի տուտու թէբէ պաշընէ
վասըլ օլտուքտէ, պաշլատը տիգգաթ
իթմէյէ . վէ Յակոբ աղանըն էվինին
էօնիւնէ կէլիւր կէլմէզ արատըղը օ էվ
օլտըղընը պիր էյիճէ անղլատը իսէ
տէ, գաբունըն իւղէրինտէքի օտատէ
ըշք կէօրտիւյիւնտէն պիր տիւրլիւ
գաբույը վուրմաղէ ճէսարէթ իտէ-
մէյուպ եավաշ եավաշ եիւրիւյիւպ

վէ է վէ տիգգաթ իլէ պաքարաք էօ
 նիւնտէն կէչտի վէ կէչտիքտէն սօնդ
 րա արգասընէ պաքտըքտէ պիր ազ
 ուզաքտէն գարանլըքտէ Պաղտասար
 աղանըն եէկէնինի կէօղլէյէն ատէմ
 չաբըճաք թէբէ պաշընտէքի սօքաղըն
 իչինէ կիրտի : Ագասլի տուտու պիր
 ազ կիրտուպ թէգրարէն տէօնտիւ՝ օլ
 տէֆա գաբույը վուրմաղէ թէքմիլ
 նիյէթ քօյարաք . լաքին էվին էօնիւ
 նէ կէլաիքտէ պիր տիւրլիւ էլի իլէ
 բու վարմայուպ եինէ էվէ պաքարաք
 էօնիւնտէն կէչուպ կէնտուսինի կէօղ
 լէյէն ատէմին կիղլէնտիյի սօքաղըն աղ
 զընտէն կէչտի , օլ տէֆա տախի կիզ
 լէնէն ատէմի կէօրմէյէրէք :

Պիր քիմսէ հէր նէ գատար կէն
 տուսինէ էվիլէլինտէն ճէսարէթ կէ
 թիրուպ միւշքիլ , եախուտ հիճապլը
 պիր քէյֆիլէթի եաբմաղէ միւրատ
 իտէր իսէ տէ , եաբաճաղը վադըթ
 եաքլաշտըքտէ , մութլաքա ճէսարէ
 թի էքսիլիլ , զիրա իճրասընէ միւ
 րատ իթտիլի միւշքիլ քէյֆիլէթ ի
 չիւն նէ գատար ճէսարէթի իհթի
 աճը օլտրղը , եախուտ հիճապլը խու
 սուսըն թահթընտէն նէ գատար մահ

ճուղիէթ հուսուլէ կէլէճէյի օլ վա-
գըթ կէօղիւնիւն էօնիւնէ կէլէրէք
բէք չօք տէֆա միւրատընըն իճրասըն-
տէ պուլունմաքտէն վաղ կէչէր . կէր-
չի օլ քէրթէյի կէչիրտիքտէն սօնղրա
ճէսարէթսիղլիյինէ բէչիման օլուր ի-
սէտէ՝ նէ չարէ գուտուրէթինտէ տէ-
յիլ թապիաթընը զալէպէ խտէմէղ :

Գաբունըն իւղէրինտէ (Յակոբ ա-
ղանըն օտասը իտի , մէրսում հայլըճա-
էյիլէչմիչ եաթաղըն իչինտէ , թա-
գուհի տուտու սէտիրին իւղէրինտէ
վէ գարչուսընտէ Վ . Պասիտեան բէր-
տէյի արալըք իթմիչ պաղը քէրէ սօ-
քաղէ պաքարաք խասթէ եալընըղ
քալուպ ճանը սրքըմամաք իչիւն
սէօհպէթ իտէր իտիլէր :

Ղապի տուտու պիր իքի տէֆա
էվին էօնիւնտէն էվէ պաքարաք կէչ-
տիքտէ Վ . Պասիտեան տիգգաթ իթ-
մէյէ պաշլատը . զիրա կէնտու կէնտի-
նէ տէր իտի :

« Պիր գարը կիճէ ֆէնէր իլէ սա-
րաթ պէչ սուլէրինտէ պիր իքի տէ-
րֆա կէչուպ պու էվէ տիգգաթ իլէ
պաքմաք նէ՞ օլմալը , աճապա պէնիմ
խասպէրիմ օլմայարաք պիր ֆէնտ մի

” գուրուլմուշ ” :

Չիւնքի պիր ինձէ Ֆիգիրլի քիմ-
սէ պիր խուսուսըն տիպաճէսինի անդ-
լամաք միւրատ իտէր , պա խուսուս
կէնտու ալտանապիրլի գորգուսու օ-
լուր իսէ ասլա զիհնի բահաթ օլմա-
տըղընտէն գալպինի բահաթ իտէնէ
տէկին շիւպհէսի օլան քէյֆլիթի
թասհիհ իթմէքտէն վազ կէչմէզ :

“ Ալպէթտէ պու քէյֆլիթի թաս-
” սին իլէմէլի , զիրա պու քարը Ար-
” մէնի քըղընըն թարաֆընտէն Յա-
” կոբ աղանըն նէ հալտէ օլտըղընը
” եախուտ նէ եաքտըղընը անդլամաք
” իչուն կէօնտէրիլմիշ օլմալը տրր ”
տէյու Ֆիգր իտէրէք Ս. Պասիտեան
օտատէն տըշարը չքքտը , զիրա օլ ա-
բալըք Յակոբ տղա տէ ույգույէ վար-
մըշ իտի . վէ կիտուպ Համբարձում
իլէ պիր ազ կէօրիւշտիւքտէն սօնդրա
իքիսի պիրլիքտէ գաբուներն էօնիւնէ
չքքտըլէր :

Ագապի տուտու պիր ազ տահա
կիտուպ , թէգրար կէրի տէօնտիւ՝ օլ
տէֆա թէքմիլ գարար վիրէրէք Յա-
կոբ աղայը չաղըրթտըրմայէ , զիրա
գալպինտէն կէնտունէ սիթէմ իտէր

իտի օլ գատար ճէսարէթսիղ օլմասը
իչուն : Վէ օլ վագըթ մերսումէյի
կէօզլէյէն ատէմ կիզլէնտիյի սօքազըն
աղզընէ կէլուսլ արգասընտէն պաք-
մայէ պաշլատը :

Մ. Պասիտեան վէ Համբարձում
օրալարտէ տօլաշան գարընըն կէնտու-
լէրինէ տօղրու կէլտիյինի կէօրտիւ-
լէր իսէ պաշլատըլէր սէօյլէշմէյէ , վէ
Մգապի տուտու կէնտու սէվտիյինին
գաբուսունըն էօնիւնտէ իքի ատէմ
կէօրտիւ իսէ՝ անլէրէ սէօյլէյուսլ Յա-
կոբ աղայը չաղըրթարըրը մէմուլինտէ
իքան պու սէօզլէր քուլաղընէ կէլտի :

— Պարոն Համբարձում՝ Յակոբ
աղանըն նիշանը իչուն էարընա չօք
ատէմ տավէթ օլտոն մը :

— Վլվէթ , Յակոբ աղա էօյլէ իս-
թէտի :

— Ինչապալա՛ն խայրըլը օլուր — :

Մգապի տուտու պու սէօզլէրի ի-
շիթտիյի անտէ պաշլատը թիթիրէմէ-
յէ վէ էլինտէքի ֆէնէրի կիւճ իլէ
թութապիլիբ քէրթէսինտէ իքան Մ.
Պասիտեան ֆիգրինտէքի քուրարըը
ֆէնտի պիբ էյիճէ իճրա իթմէք իչուն
տէտի :

— Օ՜ անն իտէրիմ քի տիւյիւնն չաբուք օլաճար, զիրա Յակօբ աղա քըղը բէք սէվէյօր — :

Ագապի տուտու պու սօն սէօզլէրի իշիթտիյի տագիգէ՝ եալընըզ — ան — իտուպ՝ վէ կէնտուսինի պիւսպիւթիւնն զայս կիլէյուպ թօբրաղըն իւզէրինէ տիւշտիւ : Ա է օլ վագըթ սօքաղըն աղղընտէ պէքլէյէն ատէմ տէրագապ քօշարաք Վաղտասար աղանըն եէկէնինի քուճաքլայուպ թօքէ պաշընտէն զայս օլտու :

Մ. Փասիտեան վէ պալըքճը՝ Ագապի տուտուներն տիւշտիւյինի կէօրիւր կէօրմէզ մէմուլէրինտէն զիյատէ իճրատէ պուլունմըշ օլտըքլէրինէ մէմուլնն օլարաք իշէրի կիրուպ եալաշճա գաբույը գաբատըլէր :

Աիճէ վագթի Ագապի տուտույը եաբա եալընըզ պրրաքմաք Ալիքօլայէ պիր տիւրլիւ մինասիպ կէօրիւնն մէյուպ թալիքայը պրրաքուպ կէնտուսի արգասընտէն կիթմիշ վէ սօքաղըն աղղընտէ պէքլէր օլտըղընտէն մէրսու մէնին տիւշտիւյինի կէօրտիւյի անտէ, չաբուճաք քօշուպ քուճաքլայուպ աղլայարաք թագսիմէ գատար

կէօրթիււրտի վէ թալիքայէ քօտուք տէն սօնդրա սլայկընլըղընը տէֆ իթ տիրուսլ տահա շէֆադ սէօքմէսէ Պէօյիւք տէրէյէ եէթիշտիրտի :

Լճապի տուտուներն սէսինի Վ ի չէն աղանըն էլինտէ ախէրի տույմաւ տը . զիրա Յակօք աղա ույդույէ տալ տըքտէն սօնդրա թադուհի տուտու օտասընէ կիթտի . վէ օլ վագըթ ախէր ույանըք քիմսէ եօղ իտի :

Իրթէսի սապահ Վ . Պասիտեան կիճէքի օլան քէյֆիյէթի Վ իչէն աղայէ նադլ իթտիքտէն սօնդրա , օլմայա քի Լճապի տուտու իշիթտիքլէրինին թասհիհինէ ճահտ իյլէ սին տէյու գօրքտուքլէրինտէն , իքիսի պիրլիքտէ մինասիսլ կէօրտիւլէր մուգատ տէմա եաղըլան թէղքիրէնին թարիսինի թաղէլէյուսլ օլ կիւնի Պաղտասար աղայէ կէօնտէրմէյի , զիրա մէրսում Պասիտեան պիր տիւղիւ տէր իտի :

— Պէօյլէ մուհասպսլէթ վէ ճէսարէթ կէօրիւլմէմիշ տիր , էկէր սլու թէղքիրէ կիթմէղ իսէ սօնու բէք ֆէնա օլուր — :

( ) Լ կիւնի ախշամըն սաաթ օն իքի

սուլէրինտէ Պաղտասար աղա՝ Վի-
չէն աղանըն եաղտըղը թէգքիրէյի եա-
լըտէ օթուրմուշ օքույօր իտի :

Պաղտասար աղանըն հալինի թա-
րիֆ իլէմէք միւմքինսիզ տիր , պէնզի
քիւլ րէնկինտէ , զալիմ խըրսը պիւս-
պիւթիւն եէկէնինին իւզէրինէ ճէմ
օլմուշ ախըը ինթիգամընը տիւշիւնիր
իքան , զավալու Ագապի սուտու
պաղչէյէ չըքուպ պիր թէնհա մահա-
լինտէ տէրտինի աղլամաք Ֆիգրի իլէ
տիվանխանէ տէն կէչտիյի անտէ ամու-
ճասը խըրս իլէ չաղըրար իսէ , թիթի-
րէյէրէք իչէրի կիրիր կիրմէզ , Պաղ-
տասար աղա թիւթիւն չըսըղընը է-
լինէ պուպ հատէսի լիսան իտէրէք
եէկէնինին նաղիք վիճուտինէ պիր
քաչ տէֆա պիւթիւն գուվիլէթի իլէ
վուրտու :

Մէրսումէնին զաթը մէչագգաթ-
տէն այաքտէ տուրմաղէ մէճալի քալ-
մամըշ , տէր ագապ տիւշիւպ սլայը-
տըղընը Պաղտասար աղա կէօրէրէք
պիր իքի քիշի չաղըրուպ խըրս իլէ էմը
իթտի եէկէնինի օտասընա կէօթիւր-
սիւնլէր տէյու :

ՖԼՍՐԼ, ՕՆ ՊԵՇԻՆՆԻ

ՊԱՂՏԱՍԱՐ ԱՂԱ ԻԼԵ

ԱԳԱՊԻ ՏՈՒՏՈՒ

Սենեի Իսեվե 1847, մահը Թեմուզ 21 :

Եւրե կիճէի իբի սաաթ կէշմիշ,
Թէքէ պաշքնտէ կէզինէն ահալլինին
ճէմիսի խանէսինէ ավտէթ իլէմիշ :

Լհէնքլի մուսիբի սէտալէրինտէն
սոնդրա կիճէնին սուսլուղը, բարմաք-
լըքտէն էօթէտէ կէօրիւնէն իսլամ
մէզարլըղը, վէ սըք սէրվի աղաճլէրի-
նին սիեահ ընկինտէն՝ կէօյա մէզար-
լէրին իւղէրինէ գարա էօրթիւ չէ-
քիլմիշ կիպի կէօրիւնիւշիւ ինսանէ
քօրքու վիրէրէք քէտէրլի օլան ատէ-
մին տէրտինի պիր քաթ տահի ար-
թըրմաղէ վէսիլէ օլմուշ իտիլէր :

Յակոբ աղա ըօպա տի քամէրա :

իլէ եաղը խանէսինին էօնիւնտէ օ-
թուրմուշ, զայէթ քէտէրլի միւլհա-
զէլէրտէ իտի :

Պիր քիմսէ նէ գատար մէրհամէթ-
տէն հալի օլսա, Վ իչէն աղանըն մահ-
տու մինին հալլէրինի կէօրէրէք աճը
տույմամաք միւմքինսիզ իտի :

Օլ կիւզէլ տէլի քանլու մէշագ-
գաթտէն խարսպ օլմուշ, կէօղլէրի՝
բարլաքլըքլէրինի զայսլ իլլէմիչէր,
տիլպէր սուրաթընըն ըէնկի սօլմուշ,
զիհնինին գուվիլէթի ինգիրաղ պուլ-
մուշ, եալընըզ աշգընըն գուվիլէթի
իլէ եաշայօր :

Յակօբ աղա պիր աղ տահա տիւ-
շիւնտիւքտէն սօնդրա եաղը խանէսի-
նին կիզլի չէքմէճէսինի աշուպ, վէ
տէրունինտէն Ագապի տուտուներն
թասվիրինի ջըքարուպ անէ պաքա-
րաք պու սէօղլէրի սէօլէր իտի :

“Օ՛հ նէ միւմքին, պէնիմ գու-
տուրէթիմտէ՛մի իտի պու թասվիրի
ջըզմաք, նէրէտէ օլ կէնտուսինտէ
կէօրտիւլիմ կիւզէլլէք, օլ ճէլպ ի-
տիճի պաքըչլէր, վէ սիմասընտէ օ-
լան օլ քիպարլըզ իլէ մախլու թ հա-
լիմիէթ ” :

Հէր նէ գատար Յակոբ աղա պու
սէօղէրի սէօլէյօր իտի իսէ տէ , Ագա
պի տուտունըն թասվիրինի զայէթ
թըպգը վէ մէհարէթ իլէ ըէսմ իլէ
միշ իտի , լաքին աշգընըն քէսրէթին
տէն սէվտիլինի կէօրտիւյի անտէ տույ
տուղը մէմնունիլէթի թասվիրինտէն
պուլամատըղը իչուն կէնտու մէհա
րէթինի էքսիք պէլէր իտի :

Վէ սօնղրա Յակոբ աղա թասվի
րի եաղը խանէնին իւղէրինէ քօյուպ
պաշլատը տիմէյէ :

« Աշարըն իամինին կիւնի աիր , է
» կէր եարըն տախի կիտուպ կէնտու
» սինի կէօրիւպ՝ պունճա վազըթտէն
» պէրու կիտէմէտիլիմէ ճունհամ օլ
» մատըղընը անղլաթտըրամազ իսէմ ,
» ան պէնի պիւսպիւ թիւն սատագ աթ
» սըղ վէ ֆէնա պիր քիմսէ պէլէյէ
» ճէք : Վէ սահիհ թագսիրաթլը տէ
» յիլմիլիմ՝ սէքիզ օն կիւնտէն պէրու
» թէգրար քէյֆսիզ օլմատան քօր
» քուպ նիչուն կիթմէտիմ : Պունտան
» սօնղրա պէնի խօրլայուպ վէ ըէտու
» իտէճէք օլուր իսէ պիր տահի անա
» մուհապպէթիմի պէյան իլէմէյէ ճէ
» տարէթ իտէպիլիրմիլիմ . . . . . »

Վէ՛ Յակոբ աղա պաշլատը քէտէր իլէ կէօղ եաշը տէօքմէյէ :

Սահի՛ն պիր ատէմ, հէր նէ կէօ նա օլուր իսէ, սէվտիյինին եանընտէ հիճապը օլարաք թէքրար աշգընը պէյան իյլէմէյէ ճէսարէթի օլմաղ իսէ բէք սէֆիլ հալտէ պուլունմըշ օլուր, շէօյլէ քի սէվտիյինտէն եինէ մուհապպէթ կէօքմէտիքճէ կէնտուսի հիշ պիր վագըթ ճէսարէթ իտէմէտիյինտէն մատա, թէսէլլի տախի գապուլ իտէմէղ :

Կէրչի Յակոբ աղանըն Ագապի տուտունըն եանընտէ մահճուպ օլաճաք հիշ պիր վէսիլէսի եօղ իտի իսէտէ, կէնտուսինի թագսիրաթլու պէլէլէտիյինտէն բէք չօք քէտէր իլէ տիւշիւնտիւքտէն սօնղրա նիհայէթ պուգարարը վէրտի :

« Արարն սիֆթահ չարսույէ կիտիշիմ տիր, տիւյիւն թէպրիքի վէսիլէսի իլէ Ռուբէնիկ աղանըն էվիւնէ չքմաք իչուն բէտէրիմտէն էլ պէթտէ իզին ալըրըմ » :

Յակոբ աղանըն պէօյլէճէ միւքէտտէր հալտէ օլտըղընը անղլատըքտէն սօնղրա, կէլէլիմ Վաղտասար աղա ի-

լէ Վագապի տուտույա :

Պաղտասար աղա թէղքիրէի օգուտըդը ասշամըն իրթէսի կիւնի քէօյտէն շէհիրէ ինուպ թէքրար ասշամա քէօյէ չքքոր, վէ հէքքէս եաթարքտէն սօնդրա եէկէնինին օտասընէ կիտուպ Վագապի տուտույէ էմր իյլէտի կէնտու օտասընէ կէլսին տէյու :

Մէտիրին իւղէրինտէ Պաղտասար աղա օթուրմու շ' եիւղիւնէ պագան էլպէթտէ խէվֆ իտէր, օլ տէրէճէ խըրսը զալիպ . եէկէնի օտատէն իչէրի կիրէր կիրմէզ եանընտաքի սանտալիէյի կէօսթէրէրէք նստէ (օթուր) տէյու էմր իյլէտի :

Քէմալէթ իլէ միւլհաղա իթմէյէ պիրազ գուտուրէթի օլան քիմսէ չաքուճաք անղայա պիլիր Վագապի տուտու իլէ ամուճասընըն տիւշիւնճէլէրինտէ օլան պէօյիւք Ֆէրգի :

Պաղտասար աղա զայէթ իլէ խըրսը, զալիմ պիրատէմ իտի . վէ կէնտու միւլհազէլէրինէ գարշու կէլէնէ օլ տէրէճէ զարէզ պաղէր իտի քի անտէն ինթիգամ ալմաք իչուն հիչ պիր շէյի տիւշիւնմէյուպ իլլա իտտահասընը իլէրու կէօթիւրմէկէ զայրէթ

խտէրիտի . վէ օլ սիննէ կէլէնէ տէկին
 կէնտուսինտէն սլէօյիւք քիմսէլէրին
 հէր պիր միւշկիւլ միւրատլէրինի տա-
 իմիւլէվգաթ իճրա իթմէքտէ օլար-
 զը իչուն էօյլէ մէմուլ իտէր իտի քի ,
 կէնտուսինին հիւքմիւնտէ , եախուտ
 կէնտինտէն բէս մէրթէպէտէ օլանլէր
 տախի ճէմի միւրատընը էյի կէրէք
 Ֆէնա ասլա թէճէսսիւս իթմէտէն
 գասպուլ իյլէյիւս իթաաթ իթմէկէ
 պօրճլուտուրլէր տէյու , շէօյլէքի ին-
 սան հագգընը թանրմայարաք եալընըզ
 աքճէնին գուտրէթինի թանրմըշ օլ-
 տուղունտէն հէր պիր առէմին գաս-
 րինի անըն իլէ վէզն իտէր իտի :

Միլէթ վէ մէղհէս խուսուսլէրի-
 նին հագգընէ օլան միւլհագէլէրինի
 իֆատէ իյլէմէք հաճէթ տէյիլ , զիրա
 Մնա տուտունուն նագլինտէն նէ
 տիւշիւնճէտէ օլտըզը անղաշըլտը :

Մգապի տուտունըն ամուճասը-
 նըն խըրսը զայէթ իլէ զիյատէ , եէկէ-
 նի իլէ բու պէրու սլուլունտուքլէրին-
 տէ տահա արթմայէ սլաշլատը :

Մնա տուտունըն քըզընըն ճէ-
 սարէթի եօք ամուճասընըն եիւղիւնէ
 սպապալիլմէյէ , չունքի վալիտէսինէ

ի թտիցի պուճա զալիմ լիբլէր Ֆիքրինէ
կէլէրէք՝ պիր քաթ տախի անըն խըր-
սընտէն խէվֆ ի թտիրմէյէ վէսիլէ օ-
լուրլարըտը : Օ իրա Ագապի տուտու-
նըն տիւնեատէ հիչ պիր հիմայէթ
իտէնի քալմամըչ տէյուլ մէմուլ իտէր .
վալիտէսի վէֆաթ իյլէմիչ, սէվտիցի
տէլիքանլը կէնտուսինի թէրք իյլէմիչ
տէյուլ պէլլէյօր, վէ եալընըղ օլ զալիմ
ատէմին էլինէ թէսլիմ օլմուչ, ախէ-
րինտէն ասլա իւմիտի եօք :

Պազտասար աղա եէկէնինին իւզէ-
րինէ պիր իքի տէֆա զարէզ իլէ պաք-
տըքտէն սօնըրա կէնտու հիւքմինտէ
օլորղընէ վէ հիչ պիր քիմսէ անը էլին-
տէն գուրթարամայաճաղընէ գալպին-
տէ պիր զալիմ մէմուլնիէթ տույարաք
խըրսընըն զէհիրինի գուրպանընըն իւ-
զէրինէ տիրհէմ տիրհէմ տէօքմէյէ
պաշլատը :

— Ագապի, սէն պէնիմ նասըլ ա-
տէմ օլտուղըմը թանըմաղմը սըն,
պէն պիրինին հագգընտէն կէլմէք իւ-
թէրիսէմ օատէմ պէնիմ էլիմտէն
քուրթուլապիլիլը մի — :

Ագապի տուտու գօրգարաք —
Խայըր — տէյուլ ճէվապ վէրտիքտէ ա-

մուճասը թէքրար տէտի :

— Այլէ իսէ պէնիմ նէ Ֆիքիրտէ
 օլտուղըմը պիլէրէք, Վաթօլիքլէրէ
 նէ քատար տիւշմանլըղըմ օլտուղընը
 թանըյարաք, սէն պէնտէն քօրքմայուպ
 նասըլ ճէսարէթ իթտին Վ իչէնին օղ-
 լու Յակոբու սէվմէյէ . զանն իտէր
 իտին քի պէն տույմամ տէյու , վէ
 պէն տույաճաք օլուրսամ պանա նէ
 ճէվապ վէրէճէյիտին , պիրիսի էվլիմի-
 զի ալթ իւստ իթտիյի իչու՛ն պէլասընը
 պուլտուքտէն սօնղրա տահա կէպէ-
 րէլի չօք օլմատը . . . , — տէր տէմէզ
 Պաղտասար աղանըն եէկէնի ամուճա-
 սընըն այաքլէրինէ քաբանըպ — վալի-
 տէմէ Ֆէնա սէօյլէմէյին , օնու՛ն սէֆիլ-
 լիյի կէնտուսինէ էլվէրմիշ իտի — տէ-
 տիքտէ , Պաղտասար աղա Աքապի
 տուտունու՛ն հէր շէյէ աշինա օլտու-
 զընը անղայըպ զայէթ խըրսլանա-
 րաք — Այ , սէն հէր շէյի պիլտիքտէն
 սօնղրա պէնտէն քօրքմայուպ պու ճէ-
 սարէթի իթմիշտին , անանըն իթտիք-
 լէրի էլվէրմէզ , սէն օնտան զիյատէ
 պէնի րէզիլ իթմէյէ չալըչջօրսու՛ն —
 տէյուպ խըրսընը հիչ պիր տիւրլիւ եէ-
 նէմէզիտի :

Ասքին սօնղրատան եէկէնինին
 պիւսպիւթիւն կէնտու հիւքմիւնտե
 օլտըղը եինէ խաթըրնէ կէլուպ եա-
 պանիճէ պիր ֆէրահիէթ տույարաք
 թէքրար տէտի :

— Ագապի, պիլմիշ օլ քի սէնի՝ պէ-
 նիմ էլիմտէն քիմսէ քուրթարամաղ,
 սէն պէնիմ հիւքմիմտէ սին վէլ հասըլ
 սէն պէնիմ եէսիրիմ սին — :

Պաղտասար ազանըն տէտիքլէրինին
 ճէմիսի սահիհ օլտըղընէ Ագապի
 տուտու ֆիքր իտէրէք քօքքուպ թի-
 թիրէր իտի : Ա է աճապ պահտընէ օ-
 լաճաք տէյու տիւշիւնիւր իքան ա-
 մուճասը թէքրար պաշատը տիմէյէ :

— Ա է հէմ զանն իթմէ քի պէնիմ
 խըրսըմ ինէր, քուրտուղուն ֆիքիր-
 լէր հիշ պիր վադըթ իճրա օլամաղ .
 չունքի պէն հէր շէյի թէքմիլ իթտիմ .
 տիւն նիշանըն վէրիլտի, պէնիմ էմէք-
 տարըմ էկինլի Աարապետէ վէրէճէյիմ
 սէնի, զիրա պէնիմ միւրատըմ պու-
 տուր, վէ սէնտէ պէնիմ մաթլուպում-
 տան պաշկա պիր շէյ եաքամայաճա-
 ղընա բէք սահիհ օլ — :

Ագապի տուտու պու սէօղլէրի ի-
 շիթտիյի կիպի նէ եաքաճաղընը շաշը-

ըրպ Վէ ամուճասընըն մէրհամէթին.
տէն ղայրու իւմիտի քալմայարաք ըէ-
ճա իթմէյէ պաշլատը իտէտէ Պազտա-
սար աղա ասլա մէրհամէթէ կէլմէյուպ
ճէվապ վիրտի :

— Պիլիրիմ պու շէյէ ճանըն սըքը-
լաճաղընը , լաքին ըէճա գապուլ իտէ-
րիմ զանն իթմէ , պէն գարարը վէր-
տիմ պու բազար կիւնիւ էվլէնէճէք-
սին , զիրէ պանա օլան ըէզալէթ էլ
վէրիր , Վ իչէնին եազտըղը թէգքիրէի
օգուտումըսա նէ տէրէճէ խըրսլան-
տըղըմը պէն պիլիրիմ , զարարը եօք
եալաշ եալաշ ալըշըրսըն , հէմ Յա-
կոբու սէվտիյին եալան տըր տէյու Վ ի-
չէնին եազտըղը թէգքիրէյէ ճէվապ
վիրէճէքսին , պու բազար էվլէնէճէք
օլտուղընը տախի աշիքեար էտէրէք —
Վ է Պազտասար աղա Վ իչէն աղանըն
եազտըղը թէգքիրէի չըքարըպ « ()գու
պունու » տէյուպ վէ Նգապի տուտու
օքուտուքտա հէր շէյ կէնտուսինէ
պէյան օլտու : Նլէմ տաղընտա եազ-
տըղը թէգքիրէ իլէ կէչմիշ օլտուղուն-
տէն Վ իչէն աղանըն կէնտու օղու-
նուն ալագասընը տույտուղու , վէ օլ
սէպէպտէն պու քէյֆիէթի մէն իթ-

մէք իչուն Պաղտասար աղայա օլ թէս-
քիրէի եազմասը , վէ Յակոբ աղանըն
նիչանլանմասը տախի շիւպհէլի պիր
խուսուս օլտուղունէ գարար վիրաի ,
վէ Ագապի տուտու պու միւլհագա-
լէրէ սահիպ օլտուղու անտէ էվէլքի
տույտուղու քօրքուլէր պիւսպիւ թիւն
ղայա օլտու , պէնզի սօլմուշ իքան
եիւղիւնէ բուհ կէլաի , ամուճասընըն
էօրֆիւ թէ'սիր իթմէմէլէ պաշլասը ,
ղիրա Պաղտասար աղանըն հիւքմինտէ
օլմայուպ իլլատէ օմրիւնտէն զիյատէ
սէվտիյի տէլիքանըր կէնտուսինէ հիմա-
յէթիտէճէյինէ շիւպհէսի քալմայա-
րաք գալպի բահաթ օլտու :

Պաղտասար աղա էէկէնինին թէպ-
տիլ օլտուղընը կէօրիւպ' պիր մանա
վիրէմէյէրէք եինէ էվէլքի թէքլի-
ֆինի' եանի թէգքիրէյէ ճէվապ վիր-
մէսինի էմր իլլէտիքտէ' Ագապի տու-
տու ճէվապ իթտի :

— Հիչ պիր վագըթ խիլաֆ գա-
պուլ իթմէմ , Յակոբ աղայը սէվտի-
յիմի ասլա ինքեար իլլէմէմ , վէ ախե-
րինին քիպրիէթի իլլէրու կիթմէսի ի-
չուն վատիմի կէրու արմաղա թէնէղ-
ղիւլ իթմէմ , Յակոբ աղայը սէվէրիմ ,

վէ թա՛րի կէնտու թարաֆընտէն մուհապպէ թիմի էքսիլ թմէյէ վէսիլէ կէօրմէ տիքճէ էօմրիւ միւն նիհայէ թիւնէ գատար անը սէվմէք պէնիմ էն աղիղ պօրճու մտուր : —

Ո՛հ Ագապի տուտու պու սէօղլէրի սէօյլէ տիյի անտէ օլ տէրէճէ միւնէ վիլէր պիր սուրաթ քէսպ իյլէ տիքի հէման կէօք մախլուքաթընէ բուպար օլունմա տէրէճէ սինէ եաքլաշուր :

Պաղտասար աղա եէկէնինին պու սէօղլէրինէ ղայէ թ իլէ խըրսլանուպ վէ անգարիպ թէպտիլ օլմասընէ բէք ղիյատէ թաաճիւպ իտէրէք տէտի :

— Ագապի, նէ տիր պու ճէսարէ թին, նասըլ պէնիմ էմրիմէ գարշը կէլմէյէ քօրքմայօրսուն, պէնիմ հէր պիր միւրատըմը ի թտիրմէյէ մէճպուր իտէճէյիմի պիլմէյօրմըսըն :

— Այվիլէ թ, գատէրիմ սիղին էլինիլէ թէսլիմ օլմաղըմըշ, պէնիմ միւրատըմ իւղըէ էօմիւր կէչիրմէյի մէն իտուպ պէնտէն ինթիգամ ալապիլիբօինիղ, լաքին գուտուրէ թինիղ օլ տէրէճէտէն իլէբու կիտէմէղ, ղերա գալպիմ սիղին հիւքիւմաթընըղէ թապի տէյիլ տիր :

— Ագասայի էկէր քի էմրիմ եէրիւ
նէ վարմազիսէ , սօնզրա բէշիման օ
լուրսըն :

— Խայրը , հիշ պիր վագըթ , պէնի
թէլէֆ իթսէնիզ պիլէ ասլա գայարմ
տէյիլ , զիրա օլ բուհիմ կիսլի սէվտիւ
յիմ տէլի քանլըյէ մալիք օլմայը մէն
էտիպ անըն մուհասպէթինին բուզիւ
կեարը իլէ հայաթ պուլարաք բուհիւ
մէ ֆաիտէմէնտ սէրպէսիէթիլէ էօ
միւր կէշիրէճէք իքան , սիզին զալիմ ,
եասպանի վէ տայիմ խըրբալայան հիւ
քիւմաթընըզէ պէնի թասլի իլէտիլիւ
նիզտէ ազար ազար գահը իլէ վէֆաթ
իտէճէյիմի աշիքեար կէօրիւյօրում ,
լաքին սօն նէֆէսիմի վէրտիյիմ զէման
պուհմա մէշագգաթամուգասպէլէ պաւ
րի վատիմի լէքէսիզ սաքլատըղլմ պաւ
նա պիր պէօյիւք թէսէլլի օլաճաք տըր :

Պազտասար աղա խըրս իլէ պիրազ
տիւշիւնիւպ վէ ֆիգրինտէ տիւշիւն
տիւյիւ քէյֆիէթի թէքմիլէն գարար
վիրուպ թէքրար եէկէնինէ տէտի :

— Սանա էմր իտէյօրում էլին իլէ
իսթէտիյիմ թէզքիրէի եաղմաղա :

— Պու էմրինիզ մագպուլիմ տէյիլ :

— Ագասայի , էյիճէ տիւշիւն տահա

անան էօլէլի չօք օլմատոր :

— Այլվէթ , Ֆագատ արթըք սի-
զին հիւքմիւնիւ զտէն չըքտը , գատըր
տէյիլսինիզ պուհտան սօնդրա վալիտէ-
մէ Ֆէնալըք իթմէյէ , սիզին զալմ
լիսինիզ նէ գատար հատտէն խարիճ
օլսա եինէ վէ Ֆատընտէն սօնդրա հիւք-
մի իչլէյէմէզ . վէ սիզին մէրհամէթ սիզ
լիզինիզ եալընըզ հայատընտէ սէ Ֆիլ
լիլէմէյէ միւգթէտիր խտի — :

Ագապի տուտուհունն ամուճասը-
նըն՝ Աննա տուտույա իթտիյի Ֆէնա-
լըքլէր Ֆիգրինէ կէլիպ հիճապ խտէ-
ճէք եէրինէ եէկէնինէ տահա զիյա-
տէ զարազ պաղլայուպ թէքրար սիւալ
լիլէտի :

— Այլէ իսէ պիւսպիւթիւն գա-
րար վէրտին պէնիմ միւրատըմա գար-
չը կէլմէյէ :

— Թէքմիլէն , զիրա տույտուղում
մուհապպէթի լէքէսիզ հըֆս իլլէմէք
պանա պօրճ տուր . վէ ասլա օլ մու-
հապպէթի ինճիթմէյէ ճէսարէթ ի-
տէմէմ , չուհքի օլ տուր պէնիմ խազի-
նէմ , իւմիտիմ վէ միւրատըմ . լարին
պիհուտէ եէրէ սէօլլէյօրում , զիրա
սիզ գատըր տէյիլսինիզ պու Ֆիքիլլէ-

րի անդրայապիլմէյէ, եալընըղ սիզէ գա-
րարըմը պիլտիրիբիմ քի, իսթէտիյե-
նիզ թէգքիրէյի եսպմամ, վէ նիշանը
տախի գապուլ իյլէմէմ տէյու :

— Սոն ճէվապըն պո՛ւմու տըր :

— Վիվէթ :

— Վոյլէ իսէ եարըն կէճէլէյին կէ-
պէրէն անանըն լէ շինի կէօզիւմիւն էօ-
նիւնտէ մէզարտէն չըքարթտըրըպ
քէլըլէրին էօնիւնէ աթտըրայըմ — :

Վգապի տուտու Պաղտասար աղա-
նըն պու սէօզլէրինի իշիթտիյի անտէ :

— Վ՛հ վալիտէմ, մէկէր էօլտիւք-
տէն սօնըրա պիլէ օլ մէրհամէթսիզ
ատէմին հիւքմինտէն չըքմամըշսըն,
վէ էօլիւնէ պիլէ բաղպէթ իյլէմէյուպ
զալիմլիյինի իճրա իտէյօր — տիյէրէք
պաշատը կէօզ եաշլէրի տէօքմէյէ, վէ
սօնըրա ամուճասընէ տէօնիւպ — օ՛հ,
եօք, եօք, ասլա պէն վալիտէմին էօ-
լիւսիւնի խըրբալաթտըրմայէ վէսիլէ
օլամամ, վէ շիմտի միւրաալէրինիզի
իճրա իյլէմէյէ հազըրըմ — տէտի :

Օլ վագթ Վգապի տուտու Պաղ-
տասար աղանըն էմրի իլէ Վ իչէն ա-
ղայէ պիր թէգքիրէ եաղըպ, օղու-
նուն ալագասընա կէնտու թարաֆըն-

տէն հիչ պիր վէսիլէ վերիլմէ տիլինտէն
մատէ պիւսպիւ թիւն գապուլ օլուն
մամըշ օլտուղընը պէյան իլէտիք-
տէն սօնդրա օլ խաֆթէ բազար կիւ-
նի էվէնէ ճէյինի տախի իֆատէ իլէ-
տի :

Վէ Պաղտասար աղա տախի իսթէ-
տիլի միսիլու պիր թէզքիրէ կէնտու
եաղըս իքիսինի պիրլիքատէ Վ իշէն ա-
ղայա կէօնտէրթաի :

Վ աքին Նգասպի տուտու Վ իշէն
աղայէ թէզքիրէյի եաղտըքտէն սօնդ-
րա օտասընէ չէքիլուս Յակոբ աղա
հալա կէնտուսինի սէվէր օլտուղընէ
չիւսհէ իթմէյուս, վէ զօր իլէ եաղտը-
ղը քեաղըտ սէվտիլի տէլիքանլընըն է-
լինէ կիտէր իսէ նէ մանա վիրէճէք
տէյու Ֆիքր իլէտիքատէ պիր տիւրլի
թէսէլի գապուլ իտէմէղ հալէ կի-
րիֆթար օլտուղունտէն եաղըխանէ-
սինին էօնիւնէ կիտիպ զիրտէ օլան
թէզքիրէյի եաղտը :

« Յակոբ աղա .

« Նէտէրինիղէ եաղտըղըմ թէզ-
քիրէ էլպէթ սիղին էլինիղէ կէշէ-
« ճէք տիր . անը օգուտըղընըղտէ

77 պէնի սատագաթարղ պէլլէյէճէքսի
 77 նիզ տէյուլ ֆիքրիմէ կէլտիյի գէման
 77 ասլա թէսէլլի օլսամայօրում . լաքին
 77 պիլմիշ օլուն քի վատիմին խիլաֆըն
 77 տէ տիյիլիմ , վէ հիշ պիր գուտու
 77 բէթ պանա օլ թէգքիրէի եազտըր
 77 մաղէ գատըր տէյիլ իտի , էկէր վալի
 77 տէմէ օլան մուհապպէթիմ վէ բաղ
 77 պէթիմ պէնի մէճսուր իթմէսէ ի
 77 տիլէր , զիրա օլ թէգքիրէի եաղմա
 77 ղէ գարշը կէլմիշ օլսամըտը՝ օլ զալիմ ,
 77 վէ ինսան տինիլմէյէ շահէսթէ օլմա
 77 յան ամուճամ վալիտէմին էօլիւսիւ
 77 նիւ մէզարտէն չըքարթտըրըպ քէլլ
 77 լէրէ եէմ խտէճէյիտի . պու շէյէ նա
 77 սըլ զայլ օլապիլիբիտիմ , պու ալչաք
 77 ճիւնհասնըն սահիպի օլսամ , պիր տա
 77 հի ֆէրահիյէթէ նայիլ օլապիլիբ մի
 77 իտիմ , օհ , եօք , օլ աղիզ պօրճումու
 77 թէքմիլ իթմէք իչուն հէր գանղը մէ
 77 շագգաթա հագըրլանսամ եէրի տիր ,
 77 վէ սիզ տախի պունլարա ալեահ օ
 77 լուպպանա հագգ վիրտիյինիզտէ տա
 77 հա զիյատէ սիզին մուհապպէթինի
 77 ղէ լայրք օլուրում տէյուլ մէմուլ
 77 իլէտիյիմտէն , օլ թէգքիրէի եազ
 77 մազա պիւսպիւթիւն գարար վէր

» տիմ :

» Յակօբ աղա տիւն կիճէյէ կէլէ-
 » նէ գատար պուճա եազորղըմ մէք-
 » թուսլէրէ ճէվապ վիրմէտիցինիզ
 » տէն վէ նիշանլանտրղընրղը տախի
 » տույարաք պէնի թէրք իթմիշսինիզ
 » տէյու գարար վիրմիշիտիմ, վէ նէ
 » տէրէճէ քէտէր իշինտէ իտիմ սիզէ
 » թարիֆ իտէմէմ, լաքին տիւն կիճէ
 » քէտէրինիղին ամուճամա եազորղը
 » մէքթուսլի օգուտրղըմտէ եէնի-
 » տէն էօմրէ արղու իթմէյէ պաշա-
 » տըմ, զիրա հալա սիզ պէնի սէվէր
 » օլտրղընրղէ շիւսհէմ քալմայուսլ իլ-
 » լա տիւշմէնլէրիսիզ օլտրղընէ գարար
 » վիրտիմ, վէ նիշան վիրմէնիզ տախի
 » (էկէր սահիհ իսէ) հասիմլէրիմի-
 » զին քուրսուղը հիլլէլէրտէն իլէրու
 » կէլիօր տէյու մէմուլ իտէյօրում,
 » պու շիւսհէլէրէ մէսնի պու թէզ
 » քիրէյի եազմաղէ գարար իլլէտիմ
 » քի էլպէթտէ էլինիզէ եէրիշէճէք
 » տիր, օլ վագըթ հալիմէ վագըթ օ-
 » լուս էկէր մուհապպէթինիզ գա-
 » տիմ իսէ եինէ էվիլէլքի Ագապլինի-
 » զի ասլա թէպտիլ օլմամըշ կէօրիւս,
 » հէրնէ քի միւրատընրղ վար իսէ ճէ-

Դ միսինի իճրա էթմէյէ հաղըր, վէ
 Դ էօմրիւնի սիղին բէյինիղէ իհալէ իթ-
 Դ միշ թէքմիլէն միւթի հալտէ պու-
 Դ լաճաղընըղէ հիչ շիւպհէ իթմէյին.
 Դ զիրա բուի ճիհանտէ քիմ տիր սիղ-
 Դ տէն պաշկա պանա սահիպ օլապի.
 Դ լէճէք, վէ սիղին մուհապպէթինիղ-
 Դ տէն մատա նէ տիր պէնի մութլու
 Դ իտէպիլէն . . . . Դ :

« Ահ Յակօբ աղա, ամուճամ զա-
 Դ լիմլիյինի իճրա իթմէք իչուն աղ
 Դ կիւն քալտը, անըն էլինտէն պէնի
 Դ քուրթարապիլմէյէ գատըր օլան եա-
 Դ լընըղ սիղսինիղ. լաքին պու մէքթու-
 Դ պիմի ալտըղընըղտէ եինէ հալիմէ
 Դ պիգայտ օլուր իսէնիղ պիլէ, զանն
 Դ իթմէյին քի սօն նէֆէսիմի սիղէ սի-
 Դ թէմ իտէրէք վերիբիմ, զիրա Ագա-
 Դ պի սիղէ տօսթլուքտէն զայրը պիր
 Դ շէյ իտէմէղ, վէ սիղին իւղէրինիղ-
 Դ տէ հիչ պիր հագկը օլմատըղընը
 Դ թանըր, եալընըղ սիղէ բէճամ շու
 Դ տուր քի մութլու կիւնլէրինիղտէ
 Դ պաղը քէրէ սիղին սէֆիլ Ագապիինի-
 Դ զի իտթըրընըղա կէթիբին. վէ սիղին
 Դ տօսթուենուղ ըտը տէյու ֆիգրինիղ-
 Դ տէն չըքարմայըն Դ :

« Պու կիւն սալի . էկէր ճուժա
 » կիւնիւնէ գատար պէնի գուրթա
 » րամաղ իսէնիզ . . . . . օ՛հ , Ֆիգրի
 » մէ կէլտիքտէ նէ տէրէճէ խէվֆ
 » իթտիյիմի թարիֆ իտէմէմ » :

Ագապի :

Ագապի տուտուներն վէ Պաղտա
 սար աղանրն Ա իչէն աղայէ եազորք
 լէրի թէզքիրէլէր մէրսուժն էլինէ
 վասըլ օլմուշ նասըլ քի էօթէտէ ի
 ֆատէ իյլէտիք , վէ Ս . Ֆասիտեան
 իլէ Յակոբ աղանրն բէտէրի օլ թէզ
 քիրէլէրի օգուտքտէ զայէթ իլէ
 մէմնուն օլմուշէր , զիրա Յակոբ ա
 զանրն միւրատընը մէն իտէճէքլէրինէ
 շիւպհէլէրի քալմամըշ , ֆագաթ եա
 լընըզ Ա իչէն աղանրն պիրազ քիպի
 րիէթինէ տօքուճմուշ Պաղտասար
 աղանրն եազորըր թէզքիրէ . լաքին
 Ս . Ֆասիտեան օլ խաֆթէյի չըքա
 րանա գատար Յակոբ աղանրն իւզէ
 րինէ տահա զիյատէ տիգգաթ իթմէ
 յէ գարար վերմիշ , չունքի հէր նէ
 գատար Պաղտասար աղանրն խըրսը
 զպիպ օլտուղունը պիլիպ եէկէնինի
 էլպէթտէ էվլէնտիրէճէյինէ էմին ի

տի իսէտէ տիւնեատէ չօք շէյ օլուք
Ֆիքրի իլէ թաքի Ագապի տուտուէ վ
լէնիպ պիթէնէ տէկին գալպի ըահաթ
օլամազ ըտը :

Պունլար մալիոււմ օլտուքտէն սօնդ
րա կէլէլիւմ Ագապի տուտույա : Թէգ
քիրէյի եազտրքաէն սօնդրա Աիքօլա
յը կիզլիճէ չաղըրուպ տէտի :

— Աիքօլա , ալ պու թէգքիրէյի
Յակոբ աղանըն էվինէ կէօթիւք , լա
քին օլ պիր տէֆալէր կիպի ախէրինէ
վերմէ դիրա տահա ֆէնա օլուք , իլա
Յակոբ աղանըն կէնտուսինէ թէսլիւմ
իլէ : Աիքօլա , շիմտիյէ գատար իթտի
ին սատագաթլէրին հիչ պիրինի ու
նութամամըլըմ , ֆագաթ պու տէֆա
քի իճրա իտէճէյին իսըլմէթ հիչ պի
րինէ պէնդէմէզ , էկէր քի Յակոբ ա
ղայը կէօրմէյի սանա մէն իտէն օլուք
իսէ , Ֆիքրինէ կէթիր քի պու թէգքի
րէյի կէնտուսինէ վերմէն իլէ պէնիւմ
էօմրիւմիւ քուրթարմազէ սէպէպ օ
լաճաքսըն :

Աիքօլա կէնտու էվլատը կիպի սէվ
տիյի Ագապի տուտունըն քէտէրինի
կէօրիւպ վէ անը քուրթարմատան զայ
ըը հիչ պիր շէյ տիւշիւնմէյէրէք վէ

օլ կիւնէ քատար Համբարձու մըն կէն տուսինի ալտաթտրղընէ ղայէթ իլէ խրրսլանարաք թէգ.բիրէի ալտր.քտէն սօնղրա պիր հայվանէ պինուպ տօղրու Յակօբ աղանըն էվինէ սապահլայըն սաաթ իբիտէ տախիլ օլտու :

Յակօբ աղա տախի օլ կիւնի սիֆ. թահ մէշղու լիէթինէ կիթմիշ վէ հէնուղ էվտէն չք.քմըշ :

Նասըլ քի սէօյլէտիյիսէք. Ս. Ֆասիտեան օլ խաֆթէ Վ իչէն աղանըն էվինտէն պիր տագիգէ այրըմայօր , օլ կիւնի տախի սապահտան քահվէ ալթը իտէր իքան գաբու չալընտը ի սէ խրղմէթ իտէն պէսլէմէյէ էմը իլ. լէտի կիտուպ քիմ օլտրղընը անղլա սըն տէյու :

Պէսլէմէ խրղմէթինի իճրա իթ. աիքտէն սօնղրա խապէր վիրտի :

— Խրրվաթ կիպի պիրիսի կէլմիշ , Յակօբ աղայը կէօրէճէյիմ տէյօր — :

Ս. Ֆասիտեան Յակօբ աղանըն աւրանտրղընը իշխտիր իշիթմէղ չաբըճաք պէյնղի տէօնիւպ թէգրարէն էմը իլ. լէտի :

— Հայտէ պանա չաղըր պաքալմ քիմ իմիշ — :

Նիքօլա եօքարը չըքմատէ մէր-
տում Քասիտեան ազապինտէ թանը-
յըպ, լաքին շաշրմայարաք վէ թաթ-
լը լիսան իլէ սիււալ իլէտի :

— Նէ իստէրսին օղլում :

— Յակոբ աղայը կէօրէճէյիմ, սէօ-
ղիւմ վար :

— Լօյլէ իսէ պանա սէօյլէ, սէն
եասպանճը տէյիլիմ :

— Խայըր քէնտինի կէօրէճէյիմ :

— Այ օղլուլ Յակոբ աղա պուր-
տա տէյիլ :

— Պէն կէլինճէյէ գատար սէքլէ-
րիմ — :

Մ. Քասիտեան պու ճէվապը ալ-
տը իսէ տէրէճէսիզ Ֆէնալաշտը, լա-
քին եինէ հիչ սիբ շէյ սէլլի իթմէ-
յէրէք ճէվապ իթտի :

— ()ղլում, պու կիւն եարըն Յա-
կոբ աղա եա կէլիր եա կէլմէզ, լաքին
տահա զիյատէ կէլմէզ տէյուլ մէմուլ
իտէրիմ, էկէր պիբ իգթիզայը շէյ
սէօյլէյէճէքսէն պանա սէօյլէ, եա-
խուտ ճումա կիւնի կէլ, սէլքի պուր-
տա պուլլուրսըն — :

Մ. Քասիտեան Ագապի տուտու-
տան աճէլէ պիբ խասպէր կէլտիյինի

անդլայոււայ մէ օլ տէֆա էլպէթտէ
 Յակոբ աղանըն հէր շէյէ ահեաս օլաւ
 ճաղընէ ագլը իրէրէք պու ճէվապը
 վիրմէսի իլէ կիւն քաղանըայ պիր չա-
 րէսինէ պաքմայը տիւ շիւնիւր իաի :

Նիքօլա հէր նէ գատար կէնաու-
 սինին Յակոբ աղայը կէօրմէսինի մեր-
 սում Պասիտեան մէն իթմէք իսթէ-
 յօր տէյու անդլատը իսէտէ, հէր պիր
 շէյէ պիր էյիճէ ահեաս օլմատըղնտէն
 պէլքիտէ Յակոբ աղանըն կէլմէյէճէ-
 յի սահիհ տիր տէյու պիրաղ շիւպ-
 հէտէ քալըայ, ֆապաթ եինէ խըղմէ-
 թինի թէքմիլ իթմէք իչուն ճէվապ
 իյլէտի :

— Պէն պու կիւն պիր իքի տէֆա
 ուղըարըմ, էկէր պուլմաղ իսէմ եա-
 րըն եինէ կէլիրիմ :

— Մէք էյի օղլում, լաքին պու կիւն
 կէլմէզ իսէ եարըն հիչ կէլմէզ :

— Օլարարը եօք — տէյուայ իսպիր
 Յակոբ աղանըն էվինտէն կիտէր կիթ-
 մէզ մէրգում Պասիտեան ճէմիսինէ
 թէնպիհ իթտի Նիքօլա թէքրար կէ-
 լիպ Ա իչէն աղանըն մահտումինի սօ-
 րար իսէ կէլմէտի տէսինկէր տէյու :

Միշամ իւղէրի սաաթ սէքիզ սու-

լէրինտէ՝ Նիքօլա թէքրար կիտոււց սիւ-
ալ իթտի իսէ — Վէլմէտի — տէյու ճէ-
վապ իթտիլէր :

Վէ սահիհն Յակոբ աղա տահա
մէշղու լիէթինտէն տէօնմէմիշ իտի :

Իսպիր պիր սաաթտէն սօնղրա
թէգրար կէլուպ սաաթ օնպիրէ գա-
տար պէքլէտի , վէ նիհայէթ իւմիտի
քաթ իյլէյէրէք գաբուտէն չքքար ի-
քան Յակոբ աղայը քարչըլատըքաէ
թէգքիրէյի վիրուպ չաբուճաք դայս
օլտու :

Մ. Փասիտեան՝ Նիքօլանքն կիթտի-
յինի կէօղիւ իլէ կէօրիւպ գալպինի
րահաթ իթմէք իչուն բէնճիրէտէն
պաքար իքան Յակոբ աղանքն թէգ-
քիրէյի ալտըղքն կէօրտիւ :

Շ իմաի իֆաատ իտէրիզ քի հէր
նէ գատար Յակոբ աղա իլք ախշամը
Պէօյիւքաէրէյէ չքքամաղէ քարար վիր-
տի իսէ տէ բէտէրինտէն իղին իսթէ-
տիքտէ , « Պիր քաչ կիւնտէն սօնղրա
պիւս պիւթիւն քէօյէ չքքաճաղըղ »
տէյու Վ իչէն աղա ճէվապ վիրմիշ օ-
լարաք օլ կիւնի եինէ սապր իյլէմէյէ
մէճպուր օլուպ ախշամա էվէ տէօն-
աիւ իտի : Վէ սահիհն Աղապի տու-

տոււ է վլէնտիքտէն սօնդրա Վ իչէն ա
ղա քէօյէ չը քմաղա նիյէ թ իտէր իտի :

Ֆազաթ պէլքի Յակոբ աղա իզին
ալըպ քէօյէ կիթմէյէ տահա զիյատէ
ղայրէ թ իտէր իտի , էկէր քի իլք մէչ
ղուլիյէ թինէ կիթտիյի կիւն մէմուլ
իթտիյինտէն զիյատէ կէնտունի զաիֆ
կէօրմէմիչ օլսայ ըտը , զիրա թէգրար
էինէ քէֆսիզ օլսպիլիբ տէյու խէվֆ
իյլէտի :

Վգապի տուտուներն եազտրղը թէզ
քիրէնին Յակոբ աղանրն իւզէրինէ
իթտիյի թէսիրի թարիֆ իյլէմէք միւմ
քինսիզ տիր , օլ վագթ քէտէրինին ,
վէ Ս . Ֆասիտեանրն ալչաք հիյլէլէրինի
վէ Համբարձումրն անկէրէ միւլհիգ
օլմասրնը անղլատը , լաքին հէր շէյտէն
էվվէլ Վգապի տուտուներն օլ հալտէ
պուլունտրղրնէ տէրէճէի նիհայէ թ
գալպինտէ աճը տույարաք , բարլաք
վէ աթէշի կէօղլէրի եաշ իլէ տօլտու :
Վ է օլ տագիգէ Վէօյիւքտէրէյէ քօ
չուպ սէվտիյի զաթի մէրհամէթսիզ
ամրճասրնրն էլինտէն քուրթարըպ ա
նա սահիպ օլմայը միւրատ իթտի իսէ
տէ էթրաֆրնտէ պուլունտրղը ատէմ
լէրին ճէմիսի կէնտուսինէ տիւլմէն

օլաու. քլէրինի պիլէրէք պիր . քաչ սաաթ
տահա վագթ կէչիբիպ, կիճէ վագթի
Պէօյիւ. քտէրէյէ եէրիչիպ էօմրիւն
տէն ազիզ զաթէ սահիպ օլուպ վէ ա
նա հիմայէթ իթմէյէ գարար վիրտիւ
յինտէն Ֆիքրինի ասլա աչիքեար իթ
մէյուպ, եինէ հէր ախշամբի կիպի
թաամտէն էվիլէլ օտասընէ կիրտի :

Կիճէ սաաթ իքի պուչուղա գա
տար Ս. Պասիտեան Վ իչէն աղա իւ
լէ եալընըզճա կէօրիւչտիւքտէն սօնդ
րա օտասընէ կիտէր իքան մէրսումէ
թէգրար տիտի :

— Պու ախշամ օղլունըզըն կիթմէ
սինի մէն իթմէք իչուն ախէր չարէ
միզ եօք, քօքքմայըն սօնուճու պէն
տիւչիւնմիւչիւմ — :

Վ է մէրսում Պասիտեան եարըմ
սաաթ գատար օտասընտա իյլէնտիք
տէն սօնդրա եավաշճաճըք աշաղը իւ
նուպ, սօգաք գաբուսընը աչըպ շամ
բարձումա տէօնիւպ տէտի :

— Շայտէ սէնի կէօրէյիմ, շաչըւ
մայասըն սօնուճտա սէնի քուրթարաւ
ճաք պէն իմ — :

Վ է պատէհու եինէ սէս իթմէյէ
րէք օտասընէ չըքտը :

Օ՛ր կիճէ Յակոբ աղա սաաթ տէօրթ սուլէրինտէ հէրքէսի ույքուտէ մէմուլ իտէրէք օտասընտէ պուլունան ճէմի ագճէսինի վէ պիր քաչ բարչա միւճէվհէրաթընը իւղէրինէ ալուպ, չունքի սօնու նէ օլաճաղընը պիլմէյուպ հէր շէյի կէօղիւնէ ալմըշ ըտը, պիր խըրսըղ ֆէնէրի իլէ էվտէն տըշարը չըքտը = Աէ Տօղրուեօլա եէրիշիւպ դարաղօլխանէնին էօնիւնտէն կէչէր իքան պէքլէյէն չալուշ «Այլէն» տէյուպ վէ եիւղ պաշը Յակոբ աղայը իքի նէֆէրէ թէրֆիքէն հապտա ինտիրթտի = Չունքի Համբարձում Յակոբ աղատէն պիրաղ էվվէլ դարաղօլխանէյէ կիտուպ «Արգամտան կէլէն խըրսըղ տըր, շէվիրին, էլինտէն կիւճպէլա քուրթուլտում, հէմ պէշ իւղ դուռուչումը ալտը» տէյու շէքվա իլէմիշ իտի 1 :

1 Օքույան տօթումըն բէք էյի մալումիտիւր քի, եիւղ սաշընըն հիշ թաքսիրաթը եօղտը Յակոբ աղայը շէվիրթմէսինտէ. չունքի պէօլէպիր թէշէքքի՛ն օլուր իտէ, կէնտու վաճիպէի գիւմէթի տիր թասհի՛ն իլէմէք իշիւն մահպուս իթտիրմէք :

ՖԼՍՐԴ, ՕՆ ԵՒ ԹՐՆՆՆԸ

ՔԵՖԵԼԻ ՔԵՕՅԻԻ

ՆՈՒՄԵ ԿԻՃԷՍԻ սաաթ մէօրթ պուչուք սուլէրի, Ագապի տուտու նրն օտասրնրն ապաժուր քանաթլէրի շէքիլմիշ, օտանրն իշինտէ ախէր ըջք եօք, իլլա մէ՛նթապրն սիմ՝ բէ՛նկինտէ շաֆքլէրի ապաժուրլէրին արասրնտէ՛ն կիւզար վէ միւմանէաթը շէպի տիւ ճուր իտէրէք աճը վէ քէտէր ալթընտէ սիւքուլթ իտէ՛ն սա՛նիպինին տիւ պէր սիմասրնրն իւղէրինէ վուրմուշ :

Այնէլէրին է՛օնիւ՛նտէքի քօնսօլէրին պիրինին իւղէրինտէ թուճտանէ Եարըմըշ ի՛նթիյար Նրիամ՝ մէ՛շուր քահրաման Աշիլին այաքլէրինէ քաբանմըշ, օղլու շէքթօրուն է՛օլիւսիւնիւ տիլէյօր :

Վէ՛ օլ պիրինտէ, Նարիս՝ Մէնէլաս բատիշահրն է՛նլի Ալէնայը քուճաքլամըշ Ֆիրար իտէյօր :

Չօք տէֆա Ագապի տուտու ան

լէրէ նազար իյլէյոււպ տիւրլիւ Ֆիգիւր-
 լէր իլէ գալպինտէ Ֆէրահիէթ տու-
 յար իտի, լաքին օլ կիճէ իքիսինին
 իւղէրինէ տէ սիեահ պիւրիւնճիւք-
 լէր էօրթիւլմիւշ անլէրի կէօրտիւք-
 ճէ էվլէլքի մէմնունիյէթի պուլամա-
 տըղընտէն մատա քէտէրինի տահա
 զիյատէլէշտիրմէյէ վէսիլէ օլուր իտի-
 լէր :

Այաթաղըն իւղէրինտէ շալ եիւզ
 իլէ եօրկանըն ուճու տէվրիլմիշ, տան-
 թէլալը ինճէ պաթիսթա չարշաֆըն
 իւղէրինտէ պէյազ աթլաս քըլըֆ իլէ
 պաշ եասթըղընըն ալթընտէ պիր ու-
 ֆաք վէրէնկլի պիլուր շիշէ կէօրիւ-
 նիւր :

Ագապի տուտու քըլալիսէնին էօ-
 նիւնտէ սանտալիէտէ օթուրմուշ, ի-
 բէք չօրապլէրին իշինտէ սէթը օլմուշ
 ուֆաք այաքլէրինի նէզաքէթ իլէ ու-
 ղաթմըշ, սիեահ ճանֆէս էնթարինին
 իւղէրինտէ սէրբմէ եըլորզ միսալի
 միւճէվհէր տիւյմէլէր բարլայուպ ա-
 խէր տէֆալէր շալ քուշաղըն ալթըն-
 տէ կիղէնէն պէլինին ինճէլիյինի զա-
 հիրէ չըքարմըշէր, պաշընտէքի Ֆէս
 սարգայէ տիւշմիւշ քէտէրինտէն խա-

պէրի եօք, ուղուէն սաչէրի հիւսիւն-
 լիւ վիճուտինին իւղէրինէ եայլըմբշ,
 պաշընը էլինին իւղէրինէ տայաթմբշ
 վէ կիւղէլ կէօղլէրինի բէտէրինին
 թասվիրինին իւղէրինէ չէվիրմիշ օլա-
 բաք, կիճէնին սուս վագթինտէ քէ-
 տէրէ զարկ օլմուշ տիւշիւնիւր իքան
 սաաթ պէշի վուրտու իսէ, պաշընը
 եավաշճաճըք քալտըրուպ «ՄՆ» իթ-
 տիքտէ նէֆէսինի թէքմիլ ալանա գա-
 տար քար կիպի պէյաղ վէ նաղիք կէօք-
 սիւնտէ հայլըճա կիւճիւք տույտու,
 վէ սօնղրա ինճուլու եաղլըղընը կէօ-
 ղիւնէ քաբայուպ պաշլատը տիմէյէ :

«Վւմիւտ, մէսրուրիյէթ վէ ֆէ-
 ղրահիյէթ, գալպիմտէն պիւսպիւ-
 ղ թիւն ֆիրար իյլէյուպ՝ եաս, քէ-
 տէր վէ զամ իլէ եալընըղ քալտըմ.
 սէվտիյիմ զաթին սէտասը քուլաղը-
 մա կէլտիյի զէման սէվիրմիշ օլտըղը-
 մէ շիւպհէմ քալմայուպ տէրունիմ-
 տէն կէնտուէնէ թէշէքքիւր իտէրէք
 մութլուլուք ֆիգրի իլէ թարիֆի
 միւմքինսիղ մէմնուէնիյէթ տույար ի-
 քան անտէն մէթրուք գալուպ վէ
 կէնտուսի իչուէն տէօքտիւյիւմ կէօղ
 եաչլէրինի սիլմէյէ պիլէ գայտսըղ

» օլաճաղընտէն պի խապէր իտիմ :

» Ալէմ տաղընտէ իթախյի վատլէ-
 » րին ճէմիսի խիլամֆ մը ըմըշ, դալ-
 » պիմի հիւքմինէ կէշիրմէք իչուն իթ-
 » ախյի ճահալէր պէնտէն ինթիգամ
 » ալմաք իչուն մի իմիշ : Ահ Յակոբ
 » աղա, նէ իտի պէնիմ թագ սիրաթըմ,
 » սօն թէգքիրէմի տախի դապուլ իյ-
 » լէյուս պ սէվտիյինէ կէօսթէրէրէք պէ-
 » նի խօրլամաք միւրատընտէ օլտըղը-
 » նը մէմուլ իթմէղ իտիմ » :

Ահ սօնղոս Ագապի տուտու
 քլլավիսէնին սէսինի բէսլէնտիրուս
 պլմէնէնտ հիւսնէ մալիք բարմաք-
 լէրինի թիղ բէրտէլէրինին իւղէրի-
 նէ քօյարաք տէրտու Ֆիղանլէրի-
 նի թէսիրլի վուրուշլէրի իլէ թէպէյ-
 յիւն իթմէյէ պաշատը : Ահ չարտը-
 զը հալայը թէքմիլ մէհարէթ իլէ իճ-
 րա իթախյինտէն մատա պազէն արա-
 սընտէ պիր իքի նէղաքէթլի մուսիքի
 իպարէլէրի, եանի միւհրիգ նաղմէլէր
 օլ դատար ինսանէ թէսիր իտէր իտի
 քի, ճիհանտէ քիշլիէ թէլէղղիւղ վի-
 րէն խուսուսլէր պիր վագըթտէ ճէմ
 օլմալէրի միւմքին օլտա, օլ լէղղէթի
 անձաք վիրէ պիլիր իտիլէր : Շէօլէ քի

սապահ սէրին լիյին տէ քու շէրին թաթ-
 լու ահէ նկէրինին վազթի տողան կիւ-
 նէ շին կիւղէ լիյինի , քէաֆֆէի մախ-
 լու գաթըն այրը այրը թանգիմի վէ էս-
 րարընէ վագըֆ օլան քիշինին տույ-
 տուղը լէզգէթի , թէքմիլ տօսթ լուք-
 տէ հասըլ օլան մէմնունիյէթի , էյլիք
 խտէն քիմսէնին գալպինատէ բէյտահ օ-
 լան ֆէրահիյէթի , կիճէ վագթի աշը-
 գընը պէքլէյէն կէնճ քրզ սէվտիյինի
 կէօրտիւյի անտէ տույտուղը մէսրու-
 բիէթի օլ խօշ նաղմէլէր ինսանըն
 ֆիզըինէ կէթիրուպ , վէ իճրա խտէր
 խտիլէր :

Ագապի տուտու չալտըղը հավայը
 թէքմիլ իթաիքտէն սօնղրա՝ պաշընը
 շիմպալօնըն իւղէրինէ տայատուպ միւ-
 քէտտէր հալտէ միւլհաղէ խտէր ի-
 քսին՝ թէգըսար սաաթ ալթըլը վուր-
 տու . վէ կիճէնին սուս վագթինտէ
 սաաթըն սէսի շէօյլէ իճրա իթտիքի ,
 կէօյա ղէմպէրէք՝ սէֆիլ ղաթըն հալի-
 նէ մէրհամէթ վէ միւսաատէ իթմէ-
 յէրէք ուչուճու վագթին կէչտիյինի
 պիր տիւղիւ խապէր վերուպ իւմիտի-
 նի աղար աղար գաթ իթտիրուպ վէ
 պիւսպիւթիւն թէհի իթտիրմէյէ վէ-

սիլէ օլուր իտի :

( ) Լ մապէյնտէ Վննա տուտուներն քրզք սաաթըն սէսի կէլտիյի մահալէ տողրու պաշընը չէվիրուպ կէօզիւ իլէ տախի կէօրիւպ իրչատ օլտուքտէ թէգրար պաշընը եօքարը գալտորտը , չէօյլէքի տիւնեամլի շէյլէրտէն արթըգ իմտատ պէքլէմէյէրէք Վլլահա եաքլաշմայէ արզու իթտի . վէ պատէհու լիսանէն տախի կէնտու սէֆիլ հալիւնի անղլաթարրարաք « ( ) ՚հ , սաաթ սլէ Պ թը , պէն տահա իւմիտ իտէյօրում » տէյուպ այաղէ գալգտը իսէ թէգրար մէհթապ եիւզիւնէ վուրտու :

Պէնզի սօլմուշ , ուզուն քիրքիքլէրի եաշ իլէ ըսլանմըշ , կէօզլէրինին տթէշլի նազարը թէսքին օլմուշ , տուտաքլէրինտէ բէնք քալմամըշ , էլլէրի թիթիլրէյէրէք միւճէվհէրլի էնթարիլի չքարուպ պիր սիեահ ֆիսթան կիյինտի , վէ պաշ եաստրղընըն ալթընտէ կէօրիւնէն պիլուր շիշէյի ճէպիւնէ քօյտուքտէն սօնղրա բէտէրինին թասվիրինի մուհասպպէթ իլէ էօքիւպ (չունքի վալիտէսի վէֆաթ իթտիքտէն սօնղրա , բէտէրինին թասվիրինի կիղլիճէ օտասընէ կէթիլմիշ իտի)

վէ պաշընա սիեա՛հ պիր շալ ալուպ ,
 եաւլաշճաճըք աշաղը ինտի :

Կաբուտէ՛ն տըշարը չըքար իքան
 Յակոբ ազանըն ֆուրթուէնաւտէն գուր-
 թուլուպ կիճէլէյին կէլտիյի վէ պիր-
 լիքտէ մէմնուէնիյէթ իլէ , կէօրիւշմէ-
 լէրի խաթըրընէ կէլտի իսէ , աճը եաշ-
 լէր իլէ կէօզլէրի տօլտու :

Ագապի տուտու չայրրէ եագլաշ-
 տըքտէ ֆօսֆօր իլէ էլինտէքի ֆէնէ-
 րի եագուպ , վէ քէտէրինին զիյատէ-
 լիկինտէն օլ քէրթէտէ եիւրէ կլէնուպ
 գարաղօլխանէնին էօնիւնտէն ճէսա-
 րէթ իլէ կէչտի սուալ օլմայարաք :
 Վէ Քէֆէլի քէօյիւնտէն պիր ազ
 էօթէյէ եէրիշտի իսէ , Քիրէճ պուր-
 նուէ կիտէճէք եօլտա տէնիզին քէ-
 նարընտէ օթուրտը , վէ էլինտէ պիլ-
 լուր շիշէյի թու թարագ պաշլատը աղ-
 լամաղէ , զիրա սէվտիյի տէլի քանլու-
 յէ մալիք օլուպ կիւզէլ էօմիւր կէ-
 շիրմէյէ արզու իտէր իքան էօլմէյէ
 գարար վիրմէք կէնտուէնէ բէք միւշ-
 քիլ կէլիր իտի . վէ մուհապպէթինին
 աթէշինտէն հայաթ պուլմաղէ իւ-
 միտ իտէր իքան անտէն եատ օլուպ
 էճէլին սօուք քուճաղընէ թէսլիմ օլ-

մաղէ զայելթ իլէ իւրբիւ կէլիւ իտի :
 | Կքին Պաղտասար աղանըն զալմիլի-
 նի կէօղիւնիւն էօնիւնէ կէթիրուպ
 վէ մուհապպէթի զայպ իթտիքտէն
 սօնդրա սալա էօմրէ իսթէք կէլմէյէ-
 րէք զէհիրին շիշէսինի աղղընէ եազ-
 լաշորրաճաք իքան, եիննէ էճէլտէն
 գօրգուպ էօմրիւ թէրք իթմէյէ ճէ-
 սարէթ իտէմէտի, վէ կէօղէրինի կէօ-
 յէ գալորրուպ « օհ, նէ հայլէ տիւշ
 ոտիւմ ոտէյուպ թէգրարէն շիշէյի
 եէրէ գօտու, վէ սօնդրա տէնիղին գը-
 յըսընտէ եիւզ իւղէրինէ եաթուպ
 աղլամաղէ պաշլաար :

Յակօր աղա՝ կէնտունին խրրօրղ
 օլմատրղընը իսպաթ իտուպ ճումա
 կիւնի սաաթ օն պիրտէ կիւճպէլա
 հափրստէն չըքապիլտի, վէ եիննէ օլ
 ախշամը Ս. Պասիտեանըն հիլէլէ-
 րինտէն բէք միւշքիլլիք իլէ գուր-
 թուլուպ, մերսում հասմի Պաղտա-
 սար աղայէ իսայէր կէօնտէրմէզտէն
 էվիլէլ Պէօյիւք տէրէյէ վատըլ օլտու
 իսէ տէ, Ագապի տուտու էվտէն չը-
 քսյը հայլը օլմուշ իտի : Շէօյլէ քի
 գաբունըն էօնիւնէ կէլիւ կէլմէզ Աի-
 քօլա գարշլայուպ,

— Աման Յակոբ աղա, Ագապի տուտու, օտասընտէ եօք տուր, հէմ քաբույր աչքք պուլտում — տէյու մէրսում խապէր վիրտի իսէ, տէլի քանլու — Աէ տէյօրսուն Աիքօլա — տէյուպ պիր ատըմ տախի իլէրու կիթ մէյէ մէճալի գալմատը :

— Այլէթ, շիմտի օտամտան չքուպ ախրրա կիտէճէք իքան, սօքաք գաբուսընը աչքք կէօրաիւմ, հէմ տէ իլք աքշամտան բէք քէտէրլի օլտու ղընտէն՝ շաբըճաք օտասընէ չքտըմ քի գաբու աչքք իչինտէ քէնտուսի եօք : Աման Յակոբ աղա տուրմայալում, պէն եօքարը քօշայըմ ճէնապին տէ աշաղը թարաֆա կիթ, պէլքի ելէ կէչերիբիղ — տիյէրէք պիրիպիրլէրինտէն այրըտըլար :

Պաղը քիմսէլէրէ քէտեր ագապինտէ աօբունուպ անլէրին ճէվէլանընը գաթ իտէր, լաքին պաղըլէրինէ տախի տէր ագապ օլ Ֆէնա հալի իճրա իտէմէղ իսէ տէ, վագըթ միւրուր իթտիքճէ, աղար աղար պիւս պիւլ թիւն խարապընէ սէպէպ օլուր :

Պէօյլէ տէ Յակոբ աղա օլ քէրթէտէ թէքմիլէն շաշըրմայուպ, վէ

գայլը ըլա ինմիշ մի տէյուս սիւսալ իթմէք իչուսն իսկէլէյէ քօշտուս, լաքին քիմսէյի սուլամատը իսէ ախէր չարէսի թիւքէնիւս չայրրա տօղրու կիտէր իքան Քարաղօլխանէտէն խասկէր ալտը պիր սիւսահլը տիշ էհլի կէչուսս Քէֆէլի քէօյիւսնէ տօղրու կիթտիղինի : ( ) Ը վագըթ մէրսուս Քիւրէճ սուրնուսնա տօղրու քօշտըղը եէրտէ, Ագասկի տուտուս աճէլէ կէլէն այաք սէսինի տույտըղը անտէ « Ահ թութմաղէ կէլիյօրլար » տիւերէք զէհիրի իչուսկէնտուսնիտէնիղէ աթար աթմաղ, Յակօբ աղա կէնտուս սէվտիղի օլտուղընէ շիւսհէ իթմէյէրէք Ագասկի տուտուսնըն արգասընտէն տէնիղէ աթըլըս օլ սէֆիլ զաթի գըյըյա չըքարտը :

Լաքին նէ ֆախտէ . . . . .

Յակօբ աղա Ագասկի տուտույը քուճաքլայըս եագընտէ օլան սալըքճըլէրին գուլիսէսինէ կէօթիւրտիւ, վէ պիր հասըրեիւղէրինէ եաթըրտըքտէն սօնղրա էլինտէն կէլէն ճահտի իտէրէք Աննա տուտուսնըն քըղը պիրաղ կէնտուսինէ կէլտիքտէ սէվտիյինի թանըյըս « Ահ Յակօբ աղա » հալա պէնի սէվէր իմիշսին » տիւերէք տէլի

գանձույէ սարըլտը :

( ) Ը վագըրթ Վ իչէն աղանըն մահն
տու մի բէ ֆսիզ օլմասընը վէ Վ . Քա
սիտեանըն հիյլէլէրինի պիրէր պիրէր
ի ֆատէ իյլէյոււ պ ճիւնհասը օլմատը
ղընը անղլաթտըրտը իսէ՝ Վ գապի տու
տու ղէ հիրի իչտիղինէ պին տէ ֆա բէ
չիման օլու պ պաչլատը տիտէլէրին
տէն ինձու կիպի եաչլէր տէ օքմէ ղէ :

( ) Ը ղէ ման տէլի գանձու թաաճճիւ պ
իտէրէք սիւալ իյլէտի :

— Նիչուէն աղլայօրսընըղ , պուէտան
սօնղրա քիմ պիղի այրրա պիլիբ , հա
սիմլէրիմիղին ճահտլէրի պօշա կիթաի
պիղ անլէրին գու վիլէթինի ալթ իթ
միչ օլտուք :

— ( )՛ հ եօք եօք , անլէր հիչ պիր վա
գըրթ ալթ օլմագլէր . . . :

— Նիչ տիյօրսընըղ , գուրտուքլէրի
թուղաքլէրտէն գուրթուլտուք , սեր
պէսիէթիմիղի իտինտիք , պու տագը
գէ ճէմի միւրասլէրիմիղին իճրասըն
տէ օլապիլիբիղ :

— Պօշ իւլէալէր :

— Նիչուէն , մուլթու օլաճաղըմըղը
տիւ շիւնմէյօրմըսընըղ :

— Մհ Յակոբ աղա , պիղիմ հասիմ

լէրիմիզ կէնտի զիւիւմլէրինէ մութաւ
պըգ օլմայան քիմսէլէրի մութլու ի-
տէրլէր մի . . . . . :

— Ագապի , գալպինիլտէն պու-
գօրգուլէրի չըքարըն . պէն սիղին եա-
նընըլտէ օլարաք քիմ սիղէ հիւքմ ի-
տէ պիլիր :

— Սահիհ , շիմտի քիմսէտէն քօր-
գում գալմատը , զիրա սիղին մու-
հապպէթինիզ պանա հիմայէթ ի-
տուպ հէր պիր շէյտէն գուրթարապի-
լիր , լաքին էճէլ վագըթ վիրմէյօր ,

— Ահ տէյօրսընըզ Ագապի :

— Ահ գաթի իւմիտ իքան զէհիրի
իչտիքտէն սօնըրա կէնտումի տէնիղէ
աթտըմ — :

Յակոբ աղա պու սէօղլէրի իշիթ-
տիքտէնէ տէրէճէ քէսկին աճը տույ-
տըղընը իֆատէ իյլէմէք միւմքինսիզ
տիր , սէվտիղինէ մալիք օլմաք իւլէա-
սընտէ իքան անը պիւսպիւթիւն զայս
իտէճէյի ֆիգրինէ կէլտիքտէ , էօմ-
րիւնի վիրուպ գուրթարմաք իսթէտի
իսէ տէ , չարէսիզ օլտուղընէ տախի
ագըլը իրուպ վէ պու սօն ֆէնալըք զիհ-
նինէ պիրտէն պիրէ օլ գատար պէօյ-
իւք կէօղլիւքտի քի — Ահ Ագապի պու

տէրէճէ սէֆիլէք պիր ինսանէ չօք
աուր — տիյէրէք սէվտիյի զաթըն պա-
շընը կէնտու քօլունէ տայատու պ հաս-
րէթինի ալամայարսք պիր տիւզիւ
եիւզիւնէ պագար ըտը :

Վ է Ագապի տուտու, օլ պիմէնէնտ
զաթ օլ հալտէ իքան եինէ սէվտիյինի
թէսէլի իթմէք միւրատընտէ օլսւ պ
տիտի :

— Վ արին Յակոբ աղա զանն իթ-
մէյին քի տիւշմէնյէրիմիզ պիզի թէք-
միւ սէֆիլ իտէ պիլտիլէր, զիրա սէ-
նին մուհապպէթինի զայս իթմէմիշ
օլտրղըմը անղլամաք պէնի մութլու
իթմէյէ էլ վիրմէզ մի, վէ էպէտի էօ-
միւրտէ եինէ պիրիպիրիմիզէ գավու-
շաճաղըմըղը տիւշիւնիւր իսէք պիզէ
պէօյիւք թէսէլի օլմազ մը — :

Վ իչէն աղանըն մահտու մի Աննա
տուտսւնըն քրղընըն թաթլը սէօղլէ-
րինի տինյէյու պ վէ ազ վագըթտէն
պիր տահի օլ սէս քուլաղընէ կէլմէ-
յէճէյի խաթըրնէ կէլտիքտէ քէտէ-
րինտէն — Ագապի սէնի պուլմուշ իքան
զայս իտէճէյիմ — տիյէրէք սէվտի-
յինէ պիւս պիւթիւն սարըլը պ կէօյա
էճէլին էլինտէն գուրթարմայէ ճահտ

խտէր իտի , զերա զէհիր հիչ միւսա-
ատէ վիրմէյոււս օլ կէնճ վէ տիլպէր
զաթի խարասլ իթմէյէ պաշլամըշ իտի :

— Յակոբ աղա քէտէր իթմէ , եր-
նէ պիրիպիրիմիպէ մալիք , օլտուքտէն
սօնդրա այրըլըյօրուղ — :

Հէր նէ գատար Ագապի տուտու
սէվտիյի տէլիգանլույը տաիմա թէսէլ-
լի իթմէք արզուսինտէ իտի իսէտէ ,
եարըմ սասթ տահա կէչտիքտէ է-
ճէլին աճըլարընը պիւս պիւթիւն
տույմաղէ պաշլատը իսէ ,

— Յակոբ աղա եանրմտան այրըլ-
մա գօրգայօրում — տիյէրէք աշըգընըն
էլինի թութուսլ ասլա պրաքմաք իս-
թէմէզ իտի , կէօյա էօլիւմտէն գուր-
թուլաճաք կիպի :

Վէ Յակոբ աղա — Ագապի , գօրգ-
մա եանրնտայըմ — տէյու ճէվասլ վիր-
մէտէ , սէֆիլ զաթ սօն տէֆա գուվ-
վէթսիզ կէօզլէրինի աշըգընէ տօզրու
չէվիրուսլ — Ահ , միւթէչէքքիւրիմ —
տիյէրէք թէսլիմ օլուսլ թէմուղ այը-
նըն եիկիրմի տէօրտիւնճի կիւնի տօզան
կիւնէչի կէօրմէյէ նայիլ օլամատը . . . :

Յակոբ աղա՝ քէտէրինտէն թէգ-
րար քէֆսիգլէնուսլ եիրմի պիր կիւն-
տէն սօնդրա վէֆաթ իթմի :

1851
 1852
 1853
 1854
 1855
 1856
 1857
 1858
 1859
 1860
 1861
 1862
 1863
 1864
 1865
 1866
 1867
 1868
 1869
 1870
 1871
 1872
 1873
 1874
 1875
 1876
 1877
 1878
 1879
 1880
 1881
 1882
 1883
 1884
 1885
 1886
 1887
 1888
 1889
 1890
 1891
 1892
 1893
 1894
 1895
 1896
 1897
 1898
 1899
 1900

My dear friend I have just had

350n.

